

Shkodër, 2016

Titulli origjinal: NEBÎLER SİLSİLESİ - 1
Ders kitabı

Përktheu: Ilir Hoxha
Redaktor: Nexhat Gjuzi
Redaktor: Alban Kali
Design: Bledar Xama

PROGRESI sh.p.k

Adresa: Sheshi "2 Prilli" / Rr: Studenti / Shkodër / Shqipëri
Mob: +355 67 60 78484
http: www.progresibotime.com e-mail: botime@progresibotime.com

Adresa Kosovë: Rr:Ardian Zurnaxhiu / pn. Ralin / Prizren
Tel: +381 29 222 795
Fax: +381 29 222 797 e-mail: kosova@progresibotime.com

Adresa Maqedoni: Rr: Stiv Naumov / nr. 9 / lokal 25 / Shkup
Tel: +398 71 956 271 e-mail: maqedoni@progresibotime.com

VARGU I PROFETEVE

Nën dritën e Kuranit

-I-

Osman Nuri Topbash

PARAFJALA

Përveç një sërë cilësish të larta me të cilat Allahu i Madhëruar i ka pajisur robërit e Tij, për t'i udhëzuar në rrugë të drejtë, Ai i ka ndihmuar ata edhe duke u dërguar herë pas here njerëz të veçantë, të ngarkuar me detyrën e udhërrëfyesit. Prej këtyre njerëzve të veçantë, disa prej tyre janë mbështetur me shpallje hyjnore dhe janë quajtur profetë. Këta përfaqësues të bekuar të Allahut, të cilët janë personalitete shembullorë për të gjithë njerëzimin, janë të ngarkuar me tri detyra:

a. Të mësojnë dhe kumtojnë shpalljet e Allahut.
b. Të pastrojnë dhe purifikojnë egot njerëzore.
c. T'u mësojnë njerëzve Librin dhe urtësinë.

Dërgimi i Profetëve, që është shprehje e një ndihme të posaçme të Allahut, ka filluar me Ademin (a.s.), me qëllim që të përfshijë gjithë njerëzimin. Ademi (a.s.), ka qenë edhe njeriu, edhe profeti i parë.

Kjo rrugë e bekuar e udhëzimit, është formësuar dhe përforcuar prej më se njëqind e njëzet mijë profetësh të ardhur njëri pas tjetrit. Edhe pse në akaid mbetet gjithnjë e njëjta-, duke ndjekur procesin e një përsosjeje të barasvlershme me procesin e zhvillimit të shënuar nga njerëzimi, mund të thuhet se kjo rrugë, ka arritur përsosmërinë e saj me Profetin tonë, Muhammedin (s.a.u.s). Nëpërmjet tij, njerëzimit i është dhuruar Kurani Fisnik, që është udhëzues i rrugës së drejtë për të gjithë, gjer në Ditën e Kiametit, e që me mrekullitë e tij i ka lënë të pafuqishëm mohuesit dhe i ka mahnitur besimtarët.

Kurani Fisnik, është dërguar që t'u sigurojë njerëzve lumturinë e kësaj bote dhe të botës tjetër, duke i udhëzuar ata në rrugë të drejtë. Për ta arritur këtë synim, Kurani e realizon udhëzimin duke prekur shumë tema të ndryshme. Një ndër cilësitë më të rëndësishme të Kuranit, e cila shërben për arritjen e këtij synimi, është edhe rrëfimi në lidhje me popujt e kaluar. Urtësia e rrëfimeve të Kuranit, është paralajmërimi i njerëzve nga e keqja e devijimit prej rrugës së drejtë, në sajë të ngjarjeve mësimdhënëse të popujve të kaluar dhe nxitja e tyre në devotshmërinë ndaj Allahut. Në këtë mënyrë, Kurani Fisnik konkretizon sjelljet e gabuara dhe reagimin e drejtësisë hyjnore si përgjigje ndaj tyre ose sjelljet e drejta dhe shpërblimet e tyre. Dhe kjo, krahas dhënies së mësimit për t'u ruajtur prej gabimeve të ngjashme, i shërben edhe qëllimit për t'i nxitur njerëzit për sjellje, veprime e qëndrime që do t'ua siguronin lumturinë.

Kurani Fisnik, i ka kushtuar rëndësi të madhe udhëzimit të njerëzimit me anë të rrëfimeve mbi popujt e kaluar. Për shkak të kësaj rëndësie, një e treta e tij, përbëhet nga këto rrëfime mësimdhënëse.

Lidhur me rëndësinë e këtyre rrëfimeve dhe frymëzimin që japin ato, mendimtari i shquar Xhelaledin Rumiu, Mevlana, shprehet:

"Kurani Fisnik, është vetë jeta dhe veçoritë e profetëve. Nëse e lexon atë me përkushtim dhe e zbaton, konsideroje veten sikur je takuar me profetët dhe të dashurit e Allahut! Kur lexon rrëfimet mbi profetët, kafazi (trupi), fillon t'i vijë ngushtë zogut (shpirtit)!"

"Vetëm me anë të kësaj shpëtuam prej kafazit të trupit. Për t'u çliruar prej këtij kafazi, nuk ka rrugë tjetër përveç besimit te një Zot i vetëm?!.."

"A nuk e ke parë ç'i bëri era popullit të Adit?! A nuk e ke dëgjuar ç'bëri uji dhe tufani!? Si e zhduku Deti i Kuq Faraonin; si e përpiu dheu Karunin?!.. Ç'i bënë zogjtë Ebabil ushtrisë së elefantëve?! Si një mizë e vogël e shkatërroi Nemrudin që e quante veten Zot?!..

"A nuk e di se si ra shiu i gurëve mbi popullin e paturpshëm të Lutit, e se si u fundosën ata në ujërat e errëta e të pista të një liqeni?"

"Sikur të të tregoja gjerë e gjatë për krijesat që duken të pajeta në këtë botë, se si i kanë ndihmuar profetët si të ishin njerëz me mend!.. Mesnevia (vepra) ime do të bëhej aq e gjatë dhe aq e rëndë, sa që nuk do ta mbartnin dot dyzet deve!.."

Në këto rrëfime, trajtohet kumtimi që bënë profetët tek popujt e tyre dhe qëndrimi i popujve ndaj tyre, me qëllim që të forcohet besimi në një Zot në zemrat e njerëzve. Urtësia e rrëfimeve, mund të përmblidhet kështu në përputhje me qëllimin e zbritjes së Kuranit:

Të vërtetojnë profecinë e Muhammedit (a.s.); të tregojnë se të gjithë profetët kanë kumtuar besimin në një Zot; të mundësojnë që lexuesit të marrin lehtësisht mësim prej tyre; t'i zgjojnë zemrat dhe t'i shtyjnë ato të marrin për model njerëzit e mirë e t'u shmangen njerëzve të mbrapshtë. Shkurtimisht, që njerëzit të marrin mësim prej vështirësive dhe sprovave me të cilat qenë përballur profetët dhe të mësojnë të jenë të durueshëm dhe falënderues për të mirat.

Ky libër, që është një mirësi hyjnore, për shkrimin e të cilit kemi dhënë kontributin tonë modest, përmban profetët që përmenden në Kuran, që prej fletës së parë të kalendarit profetik e deri tek fleta e fundit. Po ashtu, janë përfshirë edhe urtësitë dhe mësimet e jetës së tyre.

Këtu u përpoqëm të përcjellim shkurtimisht ndodhitë e profetëve dhe të popujve të tyre, duke u munduar të kuptojmë nevojat dhe vështirësitë e njeriut të kohës sonë dhe duke përçuar shkëndijat e urtësisë që do t'i ndriçojnë ata:

Ademi (a.s.), para të cilit melekët u urdhëruan të binin në sexhde;

Idrisi (a.s.), që barti të fshehtën e mahnitjes qiellore;

Nuhu (a.s.), i cili thirri në rrugën e Allahut pa u lodhur për 950 vite rresht;

Hudi (a.s.), profeti i popullit mohues të Adit, vatrat e të cilëve u shkatërruan me anë të furtunave të fuqishme;

Salihu (a.s.), profeti i popullit të pabindur të Themudit, të cilët u shkatërruan me themel me anë të tërmeteve;

Ibrahimi (a.s.), i cili në sajë të dorëzimit dhe nënshtrimit të plotë ndaj Zotit, i ktheu në trëndafilishte zjarret e Nemrudit mizor;

Ismaili (a.s.), i cili është bërë simbol i sinqeritetit, besnikërisë, dorëzimit dhe nënshtrimit të plotë ndaj Zotit;

Is'haku (a.s.), nga brezi i të cilit kanë ardhur profetët e bijve të Izraelit;

Luti (a.s.), profeti i dëshpëruar i Sodomës dhe Gomorres, i cili e thirri në udhëzim popullin e tij amoral dhe të pabindur deri në momentin e fundit;

Dhulkarnejni (a.s.), i cili e barti flamurin e teuhidit (besimit në një Zot të vetëm) nga Lindja në Perëndim;

Jakubi (a.s.), i cili u bë simbol i durimit, i djegur nga malli e dashuria për të birin;

Jusufi (a.s.), i cili pas skllavërisë dhe vuajtjeve të jetës së burgut, u bë mbret i zemrave;

Shuajbi (a.s.), Oratori i Profetëve, i cili i ngrinte peshë zemrat me oratorinë e tij të jashtëzakonshme;

Musai (a.s.), i cili me mrekullinë e shkopit të tij, e mbyti faraonin mendjelehtë në dallgët e Detit të Kuq;

Haruni (a.s.), i cili e ndihmoi vëllain tij, Profetin e madh, Musain (a.s.), në çdo kohë dhe vend;

Daudi (a.s.), i cili me dhikrin[1] e tij entuziazmonte malet, gurët, madje edhe kafshët e egra;

Sulejmani (a.s.), i cili e mbajti jashtë zemrës së tij pasurinë dhe mbretërinë madhështore të kësaj bote;

Uzejri (a.s.), i cili u bë shembull i ringjalljes pas vdekjes, duke ardhur përsëri në jetë pas njëqind vjet vdekje;

Ejjubi (a.s.), i cili me meditimin e tij të thellë, u bë simboli i durimit;

Junusi (a.s.), i cili kapërceu errësirat duke u thelluar në të vërtetën e duasë dhe dhikrit me dashuri dhe përkushtim të jashtëzakonshëm;

Iljasi (a.s.), i cili la emër të mirë ndër njerëz dhe meritoi selamin e Allahut: ***"Paqja qoftë mbi Iljasin!"***;

Eljesa (a.s.), i cili meritoi grada të larta;

Dhulkifi (a.s.), profeti i mirë që u zhyt në mëshirën hyjnore;

1. -Dhikr: Përmendje e Allahut.

Lukmani (a.s.), i cili u bë i njohur për urtësinë e tij të jashtëzakonshme;

Zekerijja (a.s.), profeti dëshmor që vuajti shumë prej popullit të tij;

Jahja (a.s.), i cili e priti vdekjen si dëshmor, njësoj si babai i tij Zekerijja (a.s.);

Isai (a.s.), i cili shëronte të sëmurët dhe ngjallte të vdekurit me lejen e Allahut;

Gjithashtu, me sa na lejonte fuqia dhe brenda mundësive të kufizuara të fjalëve, bëmë një përpjekje modeste, për të treguar se, në të njëjtën kohë, këta profetë kanë qenë të ngarkuar si një karvan përgëzues, të përgatisnin njerëzimin për ardhjen e **Muhamedit** (a.s.), i cili me shkëndijën e tij të begatisë dhe udhëzimit, u dërgua si mëshirë për botët dhe vulë e profetëve të Allahut.

Lidhur me librin "Vargu i Profetëve", për të cilin ka pasur interes të madh, kemi marrë këshilla dhe propozime nga institucione të ndryshme të edukimit dhe mësimit Islam, që kjo vepër të kthehej në një "libër mësimor". Për këtë arsye, kjo vepër është marrë përsëri në dorë dhe është përgatitur në formën e një libri mësimi. Prandaj, kjo vepër është shkurtuar në një farë mase, me qëllim që të lehtësojë mësimdhënien dhe përfitimin prej tij.

Në vendet ku është parë e nevojshme, janë shtuar disa pjesë, për të lehtësuar më mirë çështjen. Gjithashtu, janë shtuar disa foto ilustruese dhe harta, me qëllim që të ndihmojë më shumë në konkretizimin e çështjes. Përveç këtyre, disa ajete janë shkruar me gjithë tekstin e tyre origjinal, për të lehtësuar mësimin e tyre përmendësh.

Në fund të çdo pjese ku tregohet historia e një profeti, janë vendosur disa pyetje vlerësimi, në formën "klasike", "plotësim të hapësirave boshe" dhe "zgjedhje të pikave", të cilat kërkojnë shpjegim, interpretim, krahasim, njohuri dhe kujdes.

Në përgatitjen dhe zgjedhjen e pyetjeve, është synuar: shtimi i njohurive të nxënësve; aktivizimi i tyre në aspektin e ndjenjave, mendimit dhe sjelljes; nxitja në meditimin rreth urtësive të ngjarjeve, marrja mësim prej këtyre ndodhive dhe lidhja e tyre me kohën tonë.

Falënderojmë në mënyrë të veçantë anëtarët e komisionit që punuan në

realizimin e këtij libri, vëllezërit tanë Faruk Kanger, Ismail Gyndaj, Mubarek Erkul dhe Dr. Alixhan Tatllë. Gjithashtu, i lutemi Allahut që kjo vepër të jetë për ta një sadaka-i xharie!

Duke i kërkuar falje Allahut për të metat e gabimet e mundshme, që burojnë prej dobësive tona, i lutemi dhe strehohemi nën mëshirën e Tij të pakufishme! Suksesi është vetëm prej Allahut!

Osman Nuri Topbash

HYRJE

I falënderuar dhe i lartësuar qoftë Allahu i Madhëruar që na ka bërë ne, robërit e Tij të dobët, pjesëtarë të gëzimit dhe lumturisë së besimit!

Paqja qoftë mbi Muhamedin, alejhisselam, i cili është krijuar si mëshirë për botët!

Urtësinë hyjnore, të vërtetat e përvojës e të kumtesës profetike që Zoti na i përcjell neve në Kuran, na i paraqet në formën e rrëfimeve që kanë një stil të lehtë për njeriun e zakonshëm. Kjo veçanti shprehet kështu në Kuran:

"Ne po të tregojmë ty (Muhamed) **historinë më të bukur përmes shpalljes së këtij Kurani, ndonëse ti, me të vërtetë, nuk ke qenë në dijeni më parë."** (Jusuf, 3)

Veçoritë e rrëfimeve të Kuranit

Kurani tërheq vëmendjen mbi thelbin e ndodhive. Ai nuk u jep shumë rëndësi elementëve të kohës dhe vendit si dhe emrave të tyre. Sepse hyrja në hollësira që nuk i shërbejnë qëllimit për të marrë shembull prej ndodhive, e mbyt çështjen mes hollësirave. Për rrjedhojë, duke e ngarkuar idenë që duhet të dalë, e bën të vështirë për t'u kuptuar. Një tjetër veçori që bie në sy në rrëfimet e Kuranit është edhe kjo:

Kurani merr nga ndodhia që përcjell vetëm atë pjesë që përmban qëllimin

për të cilin e merr si shembull. Meqë i jep rëndësi nënvizimit të qëllimit fetar të ndodhisë në fjalë, Kurani rrëfen ndodhinë nga kreu, mesi ose fundi, pa marrë parasysh rrjedhën historike. Kurani nuk e lë lexuesin të humbë mes ndodhive të rrëfimit; mes radhëve të rrëfimit ai ka "spërkatur" analogji dhe udhëzime fetare që i japin blerim klimës së zemrës.

Rrëfimet e Kuranit nisin me një hyrje tërheqëse për lexuesin. Ndodhitë nuk radhiten me shprehje të thata, por paraqiten të konkretizuara me anë të një përshkrimi plot lëvizje e gjallëri. Shprehjet janë simbolike, domethënë tregohen skena të rëndësishme, kurse shumë hollësi që përmbajnë ato, i lihen imagjinatës së lexuesit. Për shembull, në suren Jusuf, ëndrra që pa Jusufi (a.s.) dhe ia tregoi babait të tij, Jakubit (a.s.), tregohet me një hyrje mjaft tërheqëse dhe një përshkrim të gjallë:

"Kur Jusufi i tha babait të vet: «O babai im! Unë pashë në ëndërr njëmbëdhjetë yje, Diellin dhe Hënën! I pashë të më përuleshin në sexhde». Ai i tha: «O biri im! Mos ua trego ëndrrën tënde vëllezërve të tu, që të mos kurdisin ndonjë gjë kundër teje, sepse, vërtet, djalli është armik i hapët i njeriut.»" (Jusuf, 4-5)

* * *

Një tjetër prej veçorive më të rëndësishme të Kuranit, është përsëritja. Më shumë se në temat e tjera, në Kuran, përsëritja ndihet tek rrëfimet. Në të vërtetë, kjo nuk është thjeshtë një përsëritje. Është një model stilistik, i cili brenda atmosferës së përgjithshme të sures, me rastin e parantezave e të introduktave, përmban për çdo radhë, hollësi të veçanta. Kështu, çdo detaj i veçantë, si simbol i një mësimi të caktuar, u hap zemrave një mijë e një dritare sublime për të parë kah botët e fshehta. Për shembull, fakti që shejtani nuk ra ne sexhde para Ademit (a.s), bëhet i ditur duke u përsëritur disa herë dhe, për çdo radhë tërhiqet vëmendja mbi njërën prej hileve dhe dinakërive të tij.

Për shembull, në ajetin 74 të sures Sad, tregohet se mburrja dhe mendjemadhësia e çoi shejtanin në mohim. Me këtë, tregohet se, nëse sëmundja e mendjemadhësisë nuk kurohet, ajo është një sëmundje shumë e rrezikshme, që mund ta çojë njeriun në mohimin e Zotit. Në ajetet 11 dhe 12 të sures A'raf, tregohet se shejtani, i cili më parë ndodhej në mes të melekëve dhe gëzonte mirësi të mëdha, në vend që të falënderonte për këto mirësi, u tregua mosmirënjohës dhe e kundërshtoi urdhrin e Allahut, duke e quajtur këtë një epërsi.

Ndërsa në ajetin 31 të sures Hixhr, tregohet se shejtani kishte rënë aq shumë në batakun e mendjemadhësisë, saqë ishte verbuar së brendshmi. Ai e shikonte formën e Ademit (a.s.), të krijuar prej balte, por nuk e shikonte dot shpirtin që i ishte fryrë atij nga Vetë Allahu i Madhëruar.

Përsëritja është kumtimi i qëllimit thelbësor me anë të mënyrave të ndryshme të shprehjes. Prandaj edhe çështjet e zakonshme nuk përsëriten. Për shembull, lindja, rinia dhe martesa e Musait (a.s.), nuk përsëriten. Ndërkaq, shumë veçanti të rëndësishme, për nga synimi i misionit profetik, si takimi i tij me Faraonin, provimi me magjistarët dhe gjendja e popullit të prishur të bijve të Izraelit përsëriten në shumë vende.

Nga ana tjetër, kur pjesët e informacionit lidhur me një person, të përmendura në vende të ndryshme, sillen bashkë në një vend, vihet re një tërësi e përsosur. Kështu, çdo rrëfim paraqet tërësinë e një teme të vetme pa asnjë kundërshti ose mospërputhje mes pjesëve të tij.

Në rrëfimet bëhet më shumë përsëritja e kuptimeve. Qëllimi më i rëndësishëm i kësaj është që synimet e larta dhe hyjnore t'u injektohen zemrave e shpirtrave, sepse njeriu e përvetëson më mirë atë që kërkohet, në se çështja përkatëse i parashtrohet duke iu përsëritur me forma, stile dhe shprehje të ndryshme. Dhe kjo, tregon se, përsëritja në librin e Zotit, zë vend si një mënyrë edukimi hyjnore e përshtatshme për psikologjinë njerëzore.

Në përsëritjen e kuptimeve, ndonjëherë përmenden detaje, e ndonjëherë përmenden përmbledhje. Kështu, Kurani u drejtohet niveleve dhe mendësive të ndryshme, sepse ndërsa disa njerëzve u mjafton një përmbledhje e shkurtër, disa të tjerëve u duhen hollësi. Ndërsa përsëritja në Kuran e fjalëve dhe fjalive, krahas qëllimit përforcues, është për të siguruar njërin prej detajeve esenciale të stilistikës së kumtimit siç janë shkaktimi i mahnitjes dhe habisë, frikësimi, paralajmërimi dhe gjallërimi i përfytyrimit. Për shembull në suren "Karia / Krisma *(e Kiametit)"*, përsëritja tri herë e fjalës "El-Kaaria" mbështetet në urtësinë e idesë për ta bërë lexuesin ta ndiejë thellë pamjen e tmerrshme të Kiametit.

Nga ana tjetër, fjalia **"E cilën të mirë të Zotit tuaj po e mohoni?"**, e cila në suren "Rrahman" vjen pas fjalive ku numërohen të mirat e krijuara prej Zotit për njerëzit dhe xhindet, duke u përsëritur tridhjetë e një herë, ua kujton njerëzve, duke ua hapur perdet e indiferencës, se e kanë për detyrë t'i njohin të mirat dhe të falënderojnë.

Kurani, i cili është një udhëzues që fton për tek e vërteta, përkrah çështjeve të tjera që përmban, në të njëjtën kohë, ai është edhe një libër lutjeje dhe dhikri. Ndërsa synimi i lutjes dhe i dhikrit, shfaqet më tepër me anë të përsëritjes.

* * *

Në rrëfimet e Kuranit, profetët paraqiten si personalitetet më të zgjedhur ndër të gjithë njerëzit, në çdo aspekt të njerëzimit. Këta profetë, janë zgjedhur me vullnetin dhe caktimin e Allahut. Në Kuran urdhërohet:

"Ne zgjodhëm dhe udhëzuam në rrugë të drejtë edhe disa nga para-ardhësit, pasardhësit dhe vëllezërit e tyre." (En'nam, 87)

Zgjedhja e profetëve për këto detyra hyjnore, u ka ngarkuar atyre përgjegjësi të mëdha dhe të rënda. Kështu, Zoti duke u shprehur krejt hapur e qartë si në ajetin e mëposhtëm, thotë se edhe ata janë po aq të dobët dhe nevojtarë si të tjerët dhe kurrsesi nuk mund t'u atribuohet ndonjë cilësi hyjnore:

"Pa dyshim, Ne do të kërkojmë llogari prej popujve që u kemi çuar të dërguar, e patjetër që do t'i pyesim edhe të dërguarit." (A'raf, 6)

Siç bëhet e qartë edhe në ajet, megjithëse profetët janë nën garancinë hyjnore, ata do të merren në pyetje sipas nivelit të përgjegjësisë së misionit kumtues të tyre.

Këtu duhet të theksojmë se, detyra e kumtimit të urdhrave hyjnorë që kishin të gjithë profetët e tjerë përveç Muhamedit (a.s.), ishte e kufizuar në një kohë të caktuar. Për rrjedhojë, prej tyre nuk është trashëguar ndonjë sistem i pasur sjelljesh, të cilat do të ishin shembull për brezat e mëvonshëm. Mirëpo, për shkak se Profeti ynë, Muhamedi (a.s.), i drejtohet të gjithë brezave, në të gjitha kohërat dhe vendet, prej ditës që është dërguar si profet e deri në ditën e Kiametit, çdo fjalë dhe vepër e tij, është ruajtur me kujdes të jashtëzakonshëm dhe ka mbërritur tek ne në një mënyrë të saktë me çdo detaj. Dhe kjo, do të vazhdojë deri në Ditën e Kiametit, sepse ai është parashikuar të jetë një shembull i përsosur i popullit të fundit para Kiametit.

Morali i Profetit tonë (a.s.), ishte morali i Kuranit. Për shkak se që prej zbritjes së tij, e deri në Ditën e Kiametit, Kurani Fisnik është udhëzuesi i rrugës së drejtë për botën njerëzore, si në aspektin e kësaj bote ashtu edhe në aspektin e botës tjetër, ai i ka korrigjuar jetët dhe botëkuptimet e devijuara të shoqërive në errësirat e mohimit dhe refuzimit të Zotit, duke prekur botën e tyre të zemrës.

Në këtë mënyrë, ai ka realizuar revolucionin më të madh të njerëzimit. Kurani Fisnik, këtë detyrë do të vazhdojë ta kryejë aq sa të ekzistojë edhe njerëzimi.

* * *

Për të treguar pamundësinë e krijimit të diçkaje të ngjashme me Kuranin Fisnik, Allahu i Madhëruar ka sfiduar të gjithë botën e njerëzve dhe të xhindëve pa përcaktuar afat kohor. Kjo sfidë deri më sot ka mbetur pa përgjigje. Kjo e vërtetë shprehet kështu në Kuran:

"Thuaj: «Sikur të tuboheshin të gjithë njerëzit dhe xhindet për të hartuar një Kuran të tillë, ata nuk do të mund të hartonin një të ngjashëm me të, madje, edhe sikur ta ndihmonin njëri - tjetrin.»" (Isra, 88)

Megjithëse Allahu i Madhëruar e ka ulur këtë sfidë deri në sjelljen e vetëm dhjetë sureve të ngjashme me Kuranin, përsëri njerëzit nuk kanë mundur të sjellin një të ngjashme me të. Allahu i Madhëruar urdhëron:

"Nëse ata thonë: «Ai e ka trilluar atë!» Thuaju (o Muhammed!)**: «Sillni dhjetë sure të ngjashme** (në bukuri dhe elokuencë) **të trilluara dhe thirrni në ndihmë kë të mundni, përveç Allahut, nëse thoni të vërtetën!»"** (Hud, 13)

Më në fund, Allahu i Madhëruar, e ka ulur kufirin e kësaj sfide në sjelljen e vetëm të një sureje, me qëllim që njeriu të kuptojë se është i paaftë të bëjë diçka të tillë dhe se Kurani është fjalë e pastër hyjnore. Lidhur me këtë çështje, në Kuran urdhërohet:

"Nëse ju dyshoni në atë që ia kemi zbritur robit tonë (Muhammedit a.s.)**, atëherë hartoni një sure të ngjashme me atë që ia kemi shpallur atij! Thirrni në ndihmë edhe dëshmitarët tuaj** (që i adhuroni) **në vend të Allahut, nëse jeni të sinqertë. Nëse nuk mundeni, dhe kurrsesi nuk do të mundeni, atëherë ruajuni zjarrit, lëndë djegëse e të cilit janë njerëzit dhe gurët dhe që është përgatitur për të ndëshkuar mohuesit."** (Bekare, 23-24)

* * *

Për të kuptuar Kuranin Fisnik, për ta perceptuar atë, për ta ndjerë, dëgjuar dhe arritur të fshehtat e tij, ka nevojë për një zemër të pastër. Kjo, sepse Kurani Fisnik, i hap të fshehtat e tij në bazë të gjendjes së zemrës. Lidhur me këtë Allahu i Madhëruar urdhëron:

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

“Vallë, a nuk e përsiatin ata Kuranin apo i kanë zemrat të kyçura?!” (Muhammed, 24)

Zemrat e errëta, s’kanë ç’të marrin prej Kuranit Fisnik. Prandaj, megjithëse orientalistët që studiojnë Kuranin dhe Islamin, kanë njohuri të mëdha në fushat e shkencave, ata janë të privuar nga jeta shpirtërore. Dhe për rrjedhojë, Kurani nuk u bën as dobi, por nuk ua hap as të fshehtat e tij. Allahu urdhëron:

“Do t’i largoj prej shenjave të Mia ata që sillen me arrogancë në Tokë, kështu që edhe kur të shohin çfarëdo shenje, nuk do ta besojnë atë. Kur të shohin rrugën e drejtë, ata nuk do ta ndjekin atë dhe, kur të shohin rrugën e gabuar, do ta marrin atë, sepse ata nuk i besuan shpalljet Tona dhe nuk u kushtonin vëmendje atyre.” (A’raf, 146)

Për shkak se Profeti (a.s.), është komentuesi më i saktë i Kuranit Fisnik, sipas përmbajtjes së tij, të gjitha hadithet e tij, konsiderohen si komentimi i Kuranit. Komentuesit më të mëdhenj pas Profetit (a.s.), janë dijetarët që punojnë me diturinë e tyre dhe veprojnë sipas traditës së Profetit (a.s.).

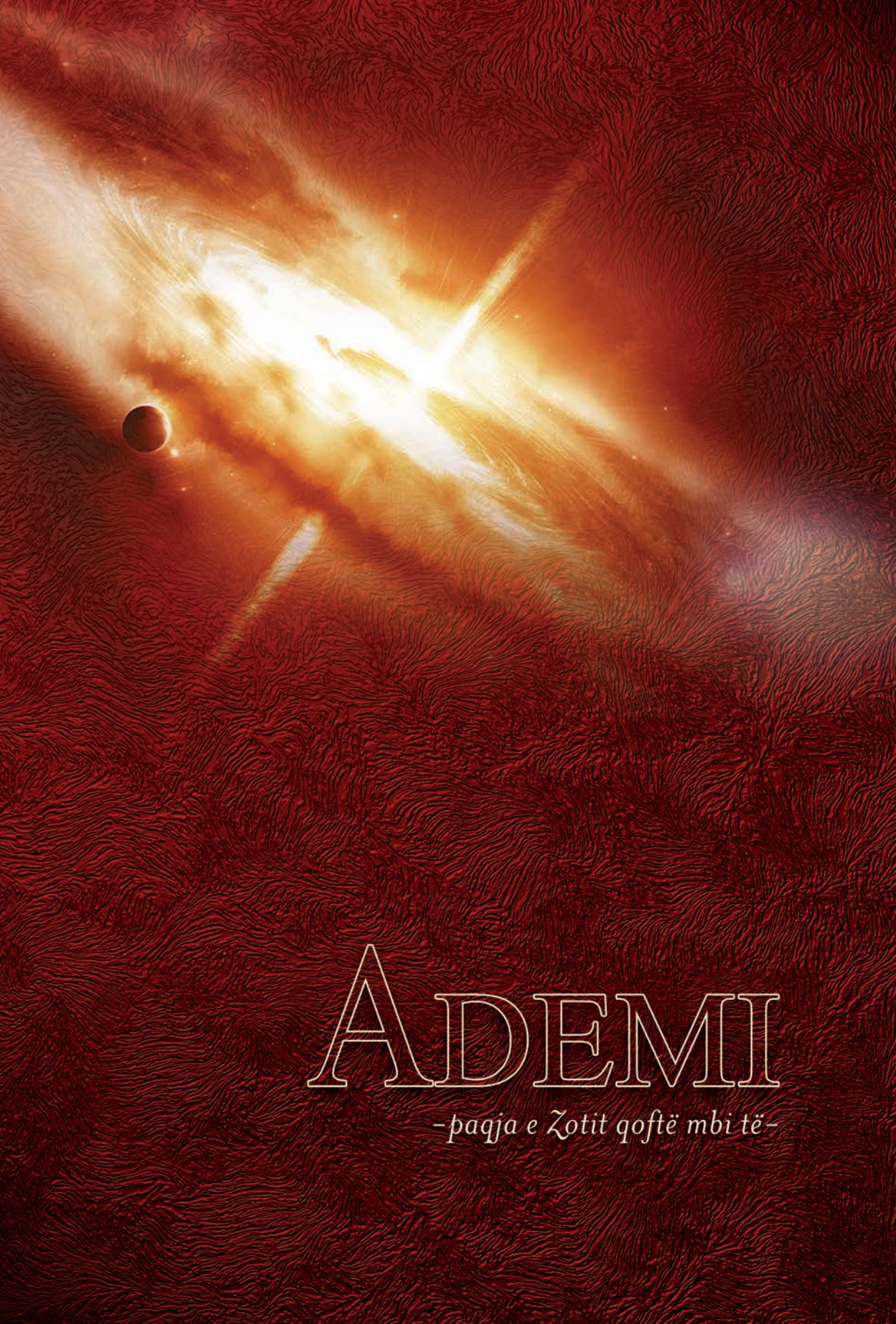
Mevlana i nderuar, shprehet se, nëse Kurani lexohet me një zemër të pastër, urtësitë dhe mësimet e tij do t’i frymëzojnë shpirtrat. Në këtë mënyrë, arrihet edhe e fshehta e tij:

“Drejtoje veten para se të lexosh ajetet e Kuranit dhe hadithet e Profetit (a.s.)! Nëse nuk e ndjen aromën e këndshme prej kopshteve të trëndafilave, fajin mos ia hidh kopshtit, por zemrës dhe hundës tënde!”

Ja pra, një libër me madhështi të tillë është Kurani, të cilin po e studiojmë për të marrë mësim dhe udhëzim për kohën tonë prej disa rrëfimeve me kuptim të gjerë.

Allahu na mundësoftë të marrim shembull prej durimit, mirënjohjes, dorëzimit, nënshtrimit, mëshirës, dhembshurisë, thjeshtësisë dhe qëllimit të mirë të jetëve plot të fshehta të profetëve, dhe të bëjmë një jetë të devotshme!

Amin!

ADEMI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

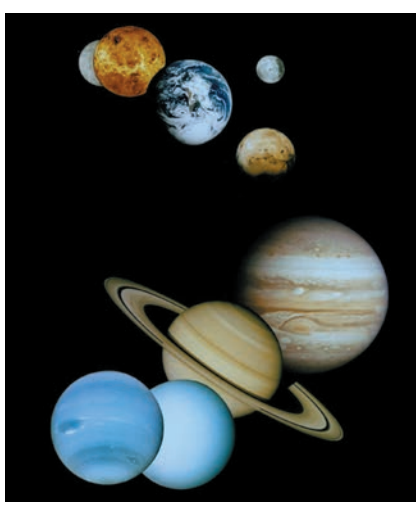
ADEMI

-alejhi selam-

Para të cilit melekët u urdhëruan të binin në sexhde

Krijimi

Të gjitha atributet hyjnore, ato që i dimë si dhe ato që s'mund t'i njohim, kanë tre realitete ku shfaqen në formën e tyre më të përsosur:

a. Gjithësia

b. Kurani

c. Njeriu

Gjithësia është shfaqja, konkretizimi praktik i të gjitha atributeve hyjnore, kurse Kurani, shfaqja e tyre në fjalë. E thënë ndryshe, Kurani është gjithësia e formësuar si fjalë. Kurse njeriu është si esenca e gjithësisë, si bërthama e saj. Sepse njeriu është qenia e vetme që ka pjesë shumë a pak prej të gjitha atributeve të Allahut. Ky është edhe shkaku që njeriu përmendet

si "krijesë e nderuar". Ndërkaq, meqë tek njeriu ka shfaqje edhe të atributeve hyjnore të forcës, si **Mudil** (shtytës), **Mutekebbir** (imponues), etj., edhe të atributeve të butësisë si **Hadi** (orientues), **Rahman** (mëshirues), **Rahim** (bamirës), etj., natyra e njeriut është e prirë edhe kah e mira, edhe kah e keqja, është e aftë për të bërë edhe mirë, edhe keq. Për rrjedhojë, njeriu është i ngarkuar me përgjegjësinë për t'u bërë, nën orientimin e profetëve dhe prijësve shpirtërorë, njeri i përsosur duke e pastruar nefsin, egon e tij, duke e kulluar zemrën dhe duke i përsosur atributet e tij shpirtërore.

Meqë engjëjt nuk kanë aftësi dhe mundësi për të bërë keq, njeriu, duke përparuar në rrugën për t'u bërë "i afërti i Zotit", ka mundësi për t'i kaluar edhe ata. Prandaj pozita ku ndodhet njeriu, shtrihet në një diapazon shumë të gjerë, nga nivelet më të larta mbi engjëllore gjer në nivelet më të ulëta kafshërore. Njeriu që mundet t'i kapërcejë pengesat trupore-egoistike, është një ekspozitë cilësish sublime dhe një mrekulli arti. Është thelbi i librit të gjithësisë, introdukta e tij dhe vetë enigma e krijimit. Sepse, megjithëse në dukje të lë përshtypjen sikur s'është gjë tjetër veç mish e kocka, pas kësaj dukjeje të jashtme fshihen të koncentruar në qenien e tij subjektive të fshehta të panumërta të shfaqjes hyjnore, dritat dhe të vërteta e saj.

Dalja e njeriut në këtë botë ka nisur me Ademin (a.s.). Ai është njeriu i parë, profeti i parë dhe prijësi i parë i përkryer. E gjithë raca njerëzore që do të vazhdojë varg gjer në Kiamet, ka qenë e "kodifikuar" në qenien individuale të tij qysh në çastin e krijimit të saj.

Ademi (a.s.) dhe gjithësia përbëjnë dy shfaqje të veçanta të një të vërtete me origjinë të njëjtë. Aata janë si dy faqet e një gjetheje, janë si dy binjakë. Dhe, meqë njeriu është forma e zvogëluar e gjithësisë, atij i është ngarkuar detyra më e madhe për kuptimin e enigmës së gjithësisë dhe njohjes së vërtetës së materies. Sa bukur që e shpreh Sheh Galibi këtë të vërtetë:

"Shihe mirë, o njeri, veten se je thelbi njerëzisë;
Ti je njeriu, ti je bebe e syrit të gjithësisë!.."

Zoti i Madh ka krijuar shumë botë. Rreth çështjes së numrit të këtyre botëve ka rivajete të ndryshme që i çojnë nga 18.000 në 360.000. Krijimi i njeriut ka të bëjë me dy botë:

1. Me botën e krijimit
2. Me botën e urdhrit

Në Kuran urdhërohet :

"Vetëm Atij i përket Krijimi dhe Urdhërimi. Qoftë i lartësuar Allahu, Zoti i botëve!" (A'raf, 54)

Ajo që Zoti e shpreh në Kuran me fjalën "krijim" (arabisht halkun), quhet **"bota e krijimit"**, bota e prekshme me dorë, e dukshme me sy dhe me dimensione të caktuara. Kjo gjithësi e dukshme, ky dhé, ujë, ajër, zjarr etj., janë nga bota e krijimit.

Ndërkaq, ajo që në Kuran shprehet me ajetin **"...Thuaj: "Shpirti është çështje që i përket vetëm Zotit tim!.."** (Isra, 85), quhet **"bota e urdhrit"**, bota metafizike, e brendshme, subjektive.

Shkaqet dhe urtësitë kryesore të krijimit tonë

1. Shkaku kryesor i krijimit të njeriut, është adhurimi dhe njohja e Zotit. Në Kuran, urdhërohet:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Xhindet dhe njerëzit i kam krijuar vetëm që të Më adhurojnë." (Dharijat, 56)

"Adhurimi", i cili në këtë ajet përmendet si shkaku i krijimit, është një gradë dhe pozitë shumë e lartë, e cila shfaqet në "shprehjen e shehadetit"[2]. Siç dihet, Profeti ynë në këtë shprehje, në fillim pranohet si "rob", pastaj si i Dërguari i Tij. Kjo, tregon se adhurimi është parësor. Ndërsa profecia është brenda kuadrit të adhurimit të Zotit.

Profeti (a.s.), atyre që kanë treguar madhërim dhe respekt të tepruar ndaj tij, u ka thënë: *"Mos më ngrini mbi pozitën që më takon, sepse Allahu i Madhëruar, para se të më bënte profet, më ka bërë rob të Tij."* (Hejthemi, Mexhmeu'z-Zeuaid, IX, 21.)

Në një ajet tjetër, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

2. -Shprehja e Shehadetit: Dëshmia Islame, ku pranohet me fjalë dhe me zemër, se përveç Allahut nuk ka zot tjetër dhe se Muhammedi (a.s.), është rob dhe i Dërguari i Tij.

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ...

“Thuaj: “Zoti im nuk do t’ju përfillte, sikur të mos ishte lutja juaj!..” (Furkan, 77)

Një kuptim tjetër i shprehjes “adhurim”, është “marifetullah”, pra, njohja e Allahut të Madhëruar. Krijimi i njeriut, është i lidhur me qëllimin “e realizimit të adhurimit” dhe “njohjen e Allahut”.

2. Një tjetër shkak dhe urtësi e krijimit të njeriut, është se Allahu dëshironte të krijonte një krijesë, e cila do të ishte maja e artit dhe bukurisë së krijimtarisë së Tij. Dhe në fakt, njeriu është një nga mrekullitë më të bukura të krijimit të Allahut. Në ajetet 20-21 të sures Dharijat, urdhërohet:

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ وَفِي أَنفُسِكُمْ ۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

“Në Tokë ka shenja për ata që besojnë me bindje, po edhe në vetët tuaja - a nuk e shihni vallë?”

Përveç kësaj, në një ajet tjetër, pasi Allahu bën të ditur etapat nëpër të cilat kalon krijimi i njeriut, Ai e shpreh kështu madhështinë e Tij:

فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

“...Qoftë lartësuar Allahu, Krijuesi më i përsosur!” (Mu’minun, 14)

3. Një tjetër shkak i krijimit të njeriut, është se Allahu i Madhëruar, dëshironte ta bënte atë “halife/mëkëmbës” të Tij në tokë. Lidhur me këtë, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً...

“Kur Zoti yt u tha engjëjve: «Unë do të krijoj një mëkëmbës (që do të zbatojë ligjet e Zotit) **në Tokë»...”** (Bekare, 30)

Ajo që kërkon të thotë Allahu i Madhëruar në këtë ajet, është:

"Unë do t'i jap njeriut një pjesë prej vullnetit, fuqisë dhe atributeve të Mia; ai do të zotërojë të drejtën e menaxhimit të një pjese të krijesave të Mia me lejen Time; ai do të zbatojë gjykimet e Mia me emrin Tim; mirëpo, ai nuk është vendimtari në këtë çështje, por thjesht një mëkëmbësi Im. Ai, me vullnetin e vet, ka për detyrë të zbatojë vullnetin Tim, urdhrat dhe ligjet e Mia. Ndërsa ata që do të vijnë pas tij, do të kenë të njëjtën detyrë, si zëvendës të tij dhe në këtë mënyrë do të realizohet e fshehta e ajetit:

"Ai ju ka bërë mëkëmbës në Tokë!.." (En'am, 165)

Krijimi i Ademit (a.s.)

Allahu i Madhëruar, Krijuesi dhe Sunduesi i gjithësisë, dëshiroi të krijojë "njeriun", më të nderuarin e krijesave, me qëllim që ai ta njohë ekzistencën e Tij, ta adhurojë, t'i bindet dhe të ndërtojë jetën në tokë. Dhe ua parashtroi kështu vullnetin e Tij hyjnor, melekëve që i kishte krijuar qysh më parë dhe i kishte ngarkuar vetëm me adhurim:

"Kur Zoti yt u tha engjëjve: «Unë do të krijoj një mëkëmbës (që do të zbatojë ligjet e Zotit) **në Tokë». Ata thanë: «A do të vësh atje dikë që do të bëjë çrregullime e do të derdhë gjak në të, ndërkohë që Ne të madhërojmë, të lavdërojmë dhe të lartësojmë ashtu si të takon Ty?!» Ai tha: «Unë di atë që ju nuk e dini».."** (Bekare, 30)

Pas këtyre fjalëve të Allahut, melekët njëzëri thanë:

"Qofsh i lavdëruar! - thanë ata - Ne dimë vetëm atë që na ke mësuar Ti. Në të vërtetë, Ti je i Gjithëdituri, i Urti." (Bekare, 32)

Pyetja që i bënë melekët Allahut të Madhëruar, nuk ishte për ta kundërshtuar, por për të mësuar urtësinë e krijimit të njeriut.

Krijimi i njeriut

Lidhur me etapat e krijimit të njeriut, në Kuranin Fisnik, urdhërohet:

1. Etapa e dheut.

...خَلَقَهُ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُن فَيَكُونُ

"...(Allahu) Ademin e krijoi prej baltës e pastaj i tha: "Bëhu!" - dhe ai u bë." (Ali Imran, 59)

2. Etapa baltës

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۖ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ

"(Allahu) **i Cili ka përsosur çdo gjë që ka krijuar. Ai e ka filluar krijimin e njeriut prej baltës."** (Sexhde, 7)

3. Etapa e baltës ngjitëse

...إِنَّا خَلَقْنَاهُم مِّن طِينٍ لَّازِبٍ

"...Ata i kemi krijuar nga balta ngjitëse!" (Saffat, 11)

4. Etapa e baltës së tharë

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ

"Ne e kemi krijuar njeriun prej një balte të thatë të marrë nga balta e zezë pa formë." (Hixhr, 26)

5. Etapa e baltës së pjekur në zjarr

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ

"Ai e krijoi njeriun prej baltës së thatë, ashtu si vorba" (Rrahman, 14)

Ndërsa procesi i krijimit të çdo njeriu, pas Ademit (a.s.), si pasardhës i tij, shpjegohet qartë në këtë ajet fisnik:

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

"E mandej, pikën e farës e bëmë droçkë gjaku, e pastaj e bëmë copëz mishi pa formë; mandej, me atë mish bëmë eshtrat, pastaj i veshëm eshtrat me mish dhe pastaj e bëmë atë (njeriun) **krijesë tjetër** (duke i futur shpirtin)**. Qoftë lartësuar Allahu, Krijuesi më i përsosur!"** (Mu'minun, 14)

Këto të dhëna mjekësia i ka arritur vetëm në ditët tona. Kurse Kurani i Lartë i ka njoftuar në mënyrë të përputhshme me të vërtetat shkencore etapat e krijimit të njeriut që prej më shumë se 1400 vjetëve.

Në ajetet e mësipërme, Allahu i Madhëruar, bën fjalë për etapat e krijimit që të tërheqin vëmendjen për domethënien e tyre të thellë. Dheu (balta, argjila) që përbën nismën e këtyre etapave është, në pamje të jashtme, një lëndë e pavlefshme, pa asnjë delikatesë. Edhe etapat pasuese s'janë veçse gjëra jotërheqëse, madje neveritëse: një pikë uji e hedhur, një copë gjë si gjak i mpiksur, një copë mishi si i përtypur me dhëmbë... Dhe pas këtyre, me anë të shfaqjes së fuqisë hyjnore, formësimi i njeriut-vepër arti që paraqet një panoramë madhështore imtësish e delikatesash. Në vazhdim, më në fund, vitaliteti materie-shpirt, duke u kthyer në kahe të kundërt me këtë ecuri zhvillimi, kthehet sërish te toka nga u nis e humbet në të! Dhe pas kësaj, nga një qelizë, nga një farë e vetme e mbetur në tokë jashtë këtij procesi asgjësimi, dalje sërish mbi tokë në formën e përshpejtuar të mbirjes së një bime dhe ringjallje!..

Në Kuran, Allahu e fton njeriun të meditojë mbi aventurën e tij në këtë botë shumëllojshmërie:

“Kujtdo, që i japim jetë të gjatë, Ne e bëjmë sërish krijesë të dobët. Vallë, a nuk kuptojnë ata?” (Jasin, 68)

“Allahu është Ai që ju ka krijuar juve të dobët, pastaj, pas dobësisë, ju ka bërë të fuqishëm e, pas fuqisë, ju bën sërish të dobët dhe të thinjur. Ai krijon çfarë të dojë; Ai është i Gjithëdijshëm dhe i Fuqishëm për çdo gjë.” (Rum, 54)

“Ne ju kemi krijuar prej tokës, aty do t’ju kthejmë dhe nga ajo do t’ju nxjerrim edhe një herë tjetër.” (Ta-Ha, 55)

Këto ajete, tregojnë se nëse merren parasysh etapat që përjeton trupi i njeriut, del se ai është në një ndryshim të vazhdueshëm. Ashtu si jeta e njeriut e cila është e përkohshme, ashtu edhe forca dhe aftësia që zotëron ai në këtë botë, nuk është e përhershme.

Për shkak se njeriu është krijuar prej tokës, ai bart veçoritë e saj. Toka herë-herë thahet, digjet nga i nxehti dhe vuan për ujë. Në stinën e dimrit duron mundimet e tij. Pastaj, në pranverë, me shirat e saj ringjallet. Dhe, me një mijë e një bukuritë, ngjyrat, aromat dhe harmoninë e saj, shtron rrjedhat e fuqisë hyjnore.

Gjithashtu edhe njeriu ka një fat të ngjashëm me atë të tokës. Ashtu si toka në ciklonet e rërës në shkretëtirë, edhe njeriu vërtitet mes vorbullës së pasioneve

të tij jetësore. Ai e shkatërron veten nën ambiciet e egos. Por, ai përsoset nëse arrin ta mposhtë egon. Atëherë, ashtu si toka që merr jetë nga shirat e pranverës e tjetërsohet, ashtu edhe njeriu frymëzohet dhe arrin mëshirën hyjnore. Dhe, në sajë të mirësive që i vijnë, bëhet i dobishëm për të tjerët për hir të Zotit, ashtu si toka pjellore në pranverë tek nxjerr në shesh për të tjerët begati të panumërta për hir të Zotit!

* * *

Për shkak se trupi i përkohshëm i njeriut është krijuar prej tokës, ai ushqehet prej saj dhe, më në fund në të asgjësohet. Pra, kthehet në origjinën e vet. Të gjitha elementet që ndodhen në tokë, ndodhen, pavarësisht nga sasia, edhe në trupin e njeriut. Në të njëjtën kohë, trupi i njeriut përbën një pamje më vete të tokës: është vetë toka, por në një pamje tjetër! Kështu, për shkak se njeriu i parë u krijua nga toka, ai u quajt "Adem"[3]. Dhe, në fakt, për nga përbërja e trupit të njeriut, del se edhe pasardhësit e Ademit (a.s.), janë krijuar prej dheut. Ashtu si toka, e cila shfaqet me karakteristika të veçanta në vende të ndryshme, ashtu edhe njeriu shfaq cilësi të ndryshme, si në aspektin fizik, ashtu edhe në atë psikologjik. Lidhur me këtë të vërtetë, Profeti ynë (a.s.), ka thënë:

"Allahu i Madhëruar, e ka krijuar Ademin prej një grusht dheu të marrë nga çdo pjesë e tokës. Për këtë arsye, një pjesë e bijve të Ademit, lindin të kuq, një pjesë të bardhë, një pjesë të zinj dhe një pjesë tjetër në ngjyra të përziera prej këtyre (ngjyrave); një pjesë e tyre janë të butë, një pjesë janë të ashpër, një pjesë me karakter të mirë dhe një pjesë me karakter të keq." (Ebu Daud, Sunnet, 16.)

Siç dihet, toka përbëhet prej shumë elementësh, si hekuri, bakri, alumini, fosfori, kalciumi etj. Në bazë të dendësisë dhe përzierjes së këtyre elementeve dhe mineraleve, përcaktohet edhe cilësia dhe lloji i tokës. Në bazë të veçorive të këtyre mineraleve dhe elementeve, toka fiton cilësi të ndryshme, si ashpërsinë, butësinë, ngjyrën etj. Po sipas kësaj, një pjesë e tokës është pjellore, një pjesë është e thatë dhe jopjellore. Kështu, edhe njeriu i cili është një qenie e krijuar prej tokës, bart në vetvete përqindje të ndryshme të këtyre elementeve, gjë e cila tregon një marrëdhënie të dukshme të tokës me njeriun. Edhe ngjyra e lëkurës së njeriut, është përcaktuar që në krijim në bazë të ngjyrës së tokës. Dhe, po ashtu si toka, një pjesë e njerëzve janë me karakter të ashpër, një pjesë me karakter

3. Fjala "Adem" vjen nga rrënja e fjalës hebreje "edim", e cila do të thotë, baltë, dhé, etj.

të butë; një pjesë mësojnë shpejt ashtu si toka pjellore, e një pjesë tjetër është aq jopjellore, sa nuk mësojnë asgjë, sado që të mundohesh.

Fryrja e shpirtit

Pasi e krijoi njeriun prej balte, Allahu i Madhëruar e ngriti atë në një gradë të lartë midis të gjitha krijesave, duke i fryrë shpirtin e Tij. Njeriu, i cili u krijua si një formë e caktuar, e fitoi gjallërinë vetëm pasi iu fry shpirti. Nga kjo pikëpamje, fryrja e shpirtit, para së gjithash tregon vlerën e madhe që Allahu i Madhëruar i ka dhënë njeriut. Allahu i Lartë e tregon kështu se si i ka fryrë shpirtin njeriut:

"(U tha engjëjve) **Kur t'i jap formën dhe t'i fryj prej shpirtit Tim[4]..."** (Hixhr, 29)

Këtu, shprehja **"dhe t'i fryj prej shpirtit Tim"**, është vetëm në mënyrë metaforike. Në sajë të këtij shpirti që Allahu i fryu, pra në sajë të begatisë dhe aftësisë të këtij amaneti që ka marrë nga Zoti i vet, njeriu e njeh Atë dhe bëhet rob i Tij (e adhuron Atë).

Pesë etapat e shpirtit

1. Etapa e mos ekzistencës:

"Vallë, a nuk ka kaluar një periudhë kohore, kur njeriu nuk ka qenë qenie e denjë për t'u përmendur?!" (Insan, 1)

2. Etapa e krijimit të botës së shpirtrave:

"Shpirtrat i krijova dy mijë vjet para trupave të tyre." (Dejlemi, Musned, II, 187-188.)

3. Etapa e dërgimit të shpirtit në trup:

"Kur t'i fryj prej shpirtit Tim..." (Hixhr, 29)

4. "t'i fryj prej shpirtit Tim": pra, prej shpirtit të krijuar nga Allahu posaçërisht për njeriun. Shpirti i njeriut është krijesë e Allahut dhe jo pjesë e Qenies së Tij Hyjnore.

4. Etapa e ndarjes së shpirtit prej trupit:

"Çdo shpirt do ta shijojë vdekjen!" (Ali Imran, 185)

5. Etapa e rikthimit të shpirtit në trup:

"Thuaj: «Do t'i ngjallë Ai që i krijoi ato për herë të parë; Ai ka njohuri të plotë për çdo krijesë»" (Jasin, 79)

Duke bërë fjalë në suren "Tekuir" mbi veçantitë e shenjave të fuqishme e tipike të Kiametit, në ajetin 7, Zoti bën të ditur se shpirtrat do të kthehen sërish te trupat:

"Kur shpirtrat të bashkohen me trupat..."

Ndërsa lidhur me formën apo përbërjen e shpirtit, nuk ka njohuri të mjaftueshme. Lidhur me këtë Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Do të të pyesin ty për shpirtin. Thuaj: «Shpirti është çështje që i përket vetëm Zotit tim, ndërsa juve nuk ju është dhënë veçse pak dijeni!»" (Isra, 85)

* * *

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Allahu ia mësoi Ademit emrat e çdo gjëje, pastaj ua paraqiti melekëve dhe u tha: «Më tregoni emrat e tyre, nëse ajo që thoni është e vërtetë!»" (Bekare, 31)

Melekët shfaqën pendesë dhe ripohuan përsosmërinë e Zotit. Pas kësaj, Allahu tha:

"«O Adem, - tha Ai - ua trego atyre emrat e gjërave!» Kur ai ua tregoi emrat e tyre, Allahu tha: «A nuk ju kam thënë se vetëm Unë i di fshehtësitë e qiejve e të Tokës dhe vetëm Unë e di çfarë tregoni haptazi dhe çfarë fshihni?!»" (Bekare, 33)

Në lidhje me emrat që iu mësuan Ademit (a.s.), bëhet fjalë për emërtimet, cilësitë dhe veçoritë e të gjitha gjërave mbi tokë. Kurse artin hyjnor, misterin e krijimit, leuh-i mahfudhin, kaderin (caktimin hyjnor), urtësitë e tij, misteret hyjnore në qiej e në tokë, nuk mund t'i dimë kurrë ashtu siç duhet.

E vërteta absolute mund të arrihet vetëm me anë të zemrës, sepse diapazoni i mendjes (arsyes) dhe i pesë shqisave është i kufizuar. Ashtu si largësia e pamjes së syrit dhe mundësia e dëgjimit të veshit, edhe kufiri i mendjes është i kufizuar. Udhëtimi hyjnor vazhdon pas atij kufiri, me një zemër, e cila është e aftë të kuptojë urtësinë dhe misterin e krijimit.

Në një farë kuptimi, Allahu sikur thotë:

"Unë do t'i jap një shpirt njeriut, në sajë të të cilit do njohë emrat e sendeve, të fshehtën e urtësitë, bukuritë dhe artin Tim hyjnor!.." Këto të vërteta dhe të fshehta, më tepër i kuptojnë profetët, pastaj robërit e devotshëm të Allahut.

Përulja e melekëve në sexhde para Ademit (a.s.)

Pasi krijoi Ademin (a.s.), Allahu i Madhëruar, i urdhëroi melekët t'i përulen Ademit (a.s.), në sexhde. Për shkak se Iblisi, i cili ishte prej xhindëve, kishte gradë të lartë tek Allahu, ai ndodhej midis melekëve. Për rrjedhojë, urdhri i sexhdes e përfshinte edhe atë, si një sprovë e Allahut për të. Por, ai kundërshtoi dhe nuk iu bind urdhrit të Allahut të Madhëruar:

"Kur u thamë melekëve: «Përuluni në sexhde para Ademit», ata u përulën, përveç Iblisit, i cili nuk deshi, u tregua mendjemadh dhe u bë jobesimtar!" (Bekare, 34)

"Allahu tha: «Çfarë të pengoi ty të mos përuleshe, kur të urdhërova?..»" (A'raf, 12)

Urdhërimi i melekëve për t'i bërë sexhde Ademit, në asnjë mënyrë nuk nënkupton adhurimin. Ky urdhër nënkuptonte domosdoshmërinë e çuarjes në vend të urdhrit të Zotit, sepse, megjithëse kjo sexhde i bëhej Ademit, bindja dhe adhurimi esencial i saj i përkisnin Zotit.

* * *

Mosbindja që tregoi Iblisi në lidhje me urdhrin e sexhdes ndaj Ademit (a.s.), përsëritet shpesh në Kuran. Mirëpo, në një nga këto përsëritje, tregohen shkaqe të ndryshme të këtij qëndrimi të Iblisit. Dhe, në lidhje me këtë, tërhiqet vëmendja ndaj hileve dhe kurtheve të tij.

Për shembull, në ajetet 11 dhe 12 të sures A'raf, Iblisi, i cili më parë gjendej midis melekëve dhe gëzonte shumë mirësi, e konsideroi këtë shkak të epërsisë së vet dhe i doli kundër urdhrit hyjnor. Prandaj dhe nuk i bëri sexhde Ademit (a.s.).

Në ajetin 116 të sures Ta-Ha, tregohet se, shejtani (Iblisi), është armik Ademit (a.s.), nënës sonë Hava dhe i besimtarëve. Dhe, si rezultat i mashtrimit të shejtanit, Ademi (a.s.), gaboi. Për rrjedhojë, ai u privua nga xheneti dhe nga mirësitë që ndodhen në të, duke u zbritur në tokë, e cila është vendi i vështirësive dhe vuajtjeve. Në të njëjtën mënyrë, thuhet se, kush mashtrohet nga shejtani edhe në jetën e kësaj bote, ai do të përballet me shumë vuajtje e vështirësi.

Ndërsa në ajetin 61 të sures Isra, tregohet për sprovën e shejtanit me sexhden ndaj Ademit (a.s.), gjë e cila e shtoi mohimin dhe devijimin e tij. Kjo, sepse duke kundërshtuar Allahun, shejtani nguli këmbë në mosbindje, gjë e cila u bë shkak i mbylljes së derës së pendimit për të. Mirëpo, pasi Ademi (a.s.), u dëbua nga xheneti, gjynahun që bëri, ia atribuoi vetes dhe u drejtua menjëherë tek dera e pendimit, gjë e cila u bë shkak për faljen e tij.

Në ajetin 50 të sures Kehf, Allahu i Madhëruar vë para njerëzve dy zgjedhje. Njëra është rruga që zgjodhën melekët, të cilët iu bindën urdhrit të Zotit të tyre dhe tjetra është rruga që ndoqi shejtani dhe pasardhësit e tij, të cilët e kundërshtuan urdhrin e Tij. Allahu i Madhëruar, kërkon prej nesh që të bëjmë dallimin midis rrugës së mikut dhe asaj të armikut dhe të zgjedhim rrugën e mikut.

Ndërsa në ajetin 34 të sures Bekare, tregohet mendjemadhësia e shejtanit, i cili fundoset në batakun e injorancës dhe mohimit për shkak se e shumëzon me zero dijen e Allahut, i Cili di gjithçka në mënyrë absolute.

Fakti që shejtani nuk ra në sexhde para Ademit (a.s.), ishte shenjë e një mendjemadhësie të fshehtë në personalitetin e tij. Në fakt, për shkak të dijes që zotëronte, ai qëndronte në mesin e melekëve. Për rrjedhojë, gëzonte edhe pozitë të lartë. Dhe, për shkak të diturisë që zotëronte, atij iu rrit mendja dhe nuk pranoi t'i bënte sexhde Ademit (a.s.). Prej këtij fakti, kuptohet se ndonjëherë, dituria dhe pozita nxisin ndjenjën e egoizmit tek njeriu dhe mund ta çojnë atë në humbje të madhe. Prandaj, mund të thuhet se, dituria nuk mjafton për t'u treguar i bindur ndaj Allahut.

Shejtani, ishte prej grupit të xhindëve të krijuar prej flakës së shndritshme e pa tym. Duke u nisur nga kjo, ai bëri me mend një analogji mbi të cilën ngriti pretendimin se flaka e shndritshme e pa tym është superiore ndaj argjilës me të cilën qe krijuar Ademi (a.s.). Sepse atë e mundonte në vetvete iluzioni i qenies së nderuar. Ky fakt, pra, ky mentalitet, tregon se mendja (dija) është e pamjaftueshme për ta rrokur të vërtetën.

Kështu, shejtani i drejtohet Allahut dhe i thotë:

"...Unë jam më i mirë se ai. Mua më krijove nga zjarri, kurse atë e krijove nga balta". (A'raf, 12)

Shejtani pa anën prej balte të Ademit (a.s.), por nuk mundi të shihte lartësinë e tij. Ai e pa baltën që i përket kësaj bote, por u tregua i verbër ndaj aspektit shpirtëror që i përket botës tjetër. Ajo çka s'njihte shejtani, ishte pozita e Ademit (a.s.), si *"mëkëmbës i Zotit",* sepse ai e kishte vlerësuar Ademin me syrin e egos së vet. Kështu, njohja e tij nuk e kishte kapërcyer dot përbërjen materiale të Ademit (a.s.). Shejtani, këtë kriter e kishte marrë jo prej Zotit, por prej egos së vet. Prandaj edhe veproi në mënyrë subjektive dhe u çorientua. Shejtani, i cili gjer në atë çast nuk ishte përballur me ndonjë sprovë, e cila mund t'i vinte rëndë egos së tij, siç ishte "përulja në sexhde para Ademit", nuk mundi ta kuptonte as urtësinë hyjnore. Për rrjedhojë, ai u rrëmbye në vorbullën e egos së vet dhe kundërshtoi urdhrin e Allahut!

Melekët dhe xhindët e tjerë që i bënë sexhde Ademit (a.s.), panë se Iblisi, i cili nuk iu bind urdhrit të Allahut, kishte rënë në një gjendje të keqe. Për këtë arsye, për të falënderuar mirësinë e "mundësisë së bindjes ndaj Allahut", ranë përsëri në sexhde.

Shejtani iu shmang sexhdes ndaj Ademit (a.s.), nga frika e humbjes së epërsisë para tij, duke iu nënshtruar egos së vet të shfrenuar. Mirëpo, me këtë qëndrim ai ra në një gjendje më të keqe nga ajo që kishte frikë.

Ai u dëbua në mënyrë të dhimbshme prej mëshirës hyjnore. Dhe, duke u dëbuar prej mesit të melekëve, ku më parë kishte pozitë të lartë, ai u gremis në gropën e turpit dhe poshtërimit!..

Lidhur me kundërshtimin e shejtanit:

"Allahu tha: "Atëherë, dil prej Xhenetit! Ti je vërtet i mallkuar! Le të jetë mallkimi mbi ty deri në Ditën e Kiametit!" (Hixhr, 34-35)

Kështu, shejtani, duke pretenduar për epërsi ndaj Ademit (a.s.), humbi edhe vendin që gëzonte mes melekëve. Pas kësaj, duke u shqetësuar për jetën e vet, ai iu lut Zotit:

"Zoti im, më jep afat deri në ditën kur ata do të ringjallen!" (Hixhr, 36)

Pas kësaj, atij iu dha leje, si një vullnet hyjnor:

"Zoti tha: "Sigurisht që do të të jepet afat deri në një ditë të caktuar!" (Hixhr, 37-38)

Për shkak se të gjithë njerëzit deri në Ditën e Kiametit do të vijnë në sajë të Ademit (a.s.), tek të gjithë ka një pjesë prej respektit që gëzonte ai. Megjithatë, është fakt se ashtu si Ademi (a.s.), u përball me armiqësinë e shejtanit, ashtu edhe të gjithë njerëzit janë objekt i armiqësisë së tij, sepse për të sprovuar njeriun, kërkohej një nxitës si shejtani, i cili do nxirrte në shesh të gjitha prirjet që zotëronte egoja njerëzore.

Ndodhia e famshme e pemës së ndaluar, ishte e domosdoshme, sepse në sajë të kësaj shejtani do të nxirrte në shesh prirjet e egos njerëzore. Për rrjedhojë, shejtani i ngarkuar me detyrën për të devijuar njeriun, nxit dhe gjallëron dëshirat trupore-egoistike të njerëzimit, duke u bërë pengesë për ngritjen e tij shpirtërore.

Ja, pra, me këtë urtësi, Allahu i ka dhënë afat shejtanit deri në Ditën e Ringjalljes. Përkundër kësaj, Allahu ua ka lënë hapur derën e pendesës njerëzve deri në çastin e vdekjes!

Mirëpo, shejtani, duke ndjerë një siguri në vetvete pas këtij premtimi, filloi t'ia atribuojë Zotit shkakun e revoltës së tij, duke thënë:

"Ai tha: «Për shkak se Ti më flake tej, unë do t'u zë pritë njerëzve në rrugën Tënde të drejtë e do t'u qasem atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta, e kështu Ti do të vëresh se shumica prej tyre nuk të janë mirënjohës!»" (A'raf, 16-17)

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ
إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ

"Iblisi tha: «Zoti im, për shkak se më çove në humbje, unë do t'ju zbukuroj atyre (njerëzve) **rrugën e gabuar në Tokë dhe të gjithë do t'i shpie në mashtrim, përveç robërve të Tu të sinqertë»."** (Hixhr, 39-40)

Ndërsa Allahu i Madhëruar, me qëllim që t'i njoftojë robërit e Tij se si të

shpëtojnë prej sherrit të shejtanit, urdhëron në ajetet që vazhdojnë:

"(Allahu) **tha: «Kjo është rruga Ime e drejtë. Në të vërtetë, ti nuk do të kesh pushtet mbi robërit e Mi, përveçse mbi të humburit, që të pasojnë ty.»"** (Hixhr, 41- 42)

Krijimi i nënës sonë Hava dhe martesa me Ademin (a.s.)

Lidhur me krijimin e nënës sonë Hava prej Ademit (a.s.), Allahu i Madhëruar, urdhëron:

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا

"Është Ai që ju krijoi nga një njeri i vetëm (Ademi)**, prej të cilit krijoi edhe bashkëshorten e tij (Havanë), që të gjente qetësi tek ajo.** (A'raf, 189)

Ashtu siç u parashtrua edhe në fillim e vetmja qenie që ekzistonte në amshim ishte Zoti. Më pas, me dëshirën dhe vullnetin e Allahut, u shtuan qeniet dhe u krijua kjo gjithësi që quhet "bota e shumëllojshmërisë". Kjo me qëllim që të shfaqet dashuri për njohjen e Zotit. Për rrjedhoje shkaku i krijimit të çdo qenieje është dashuria. Kjo vlen edhe për Ademin (a.s.). Ndërkaq synimi më i lartë i kësaj dëshire dhe dashurie është kthimi në origjinë, domethënë prirja për t'u kthyer tek Zoti. E për këtë nevojitej një fillim i llojit "periudhë përgatitore".

Allahu i Lartë, i cili e ka bërë unitetin të posaçëm vetëm për Veten e Tij, çdo qenie tjetër e ka krijuar në çift të dy gjinive kontradiktore të cilave u ka frymëzuar një tërheqje ndaj njëri-tjetrit. Kështu, kjo gjithësi, në molekulat, qelizat, bimët, kafshët, njerëzit e gjer në elektronet dhe protonet që përbëjnë atomin, është kushtëzuar ndaj një ligji krijimi çift të çuditshëm e të detajuar me natyrën e gjërave. Lidhur me këtë Allahu i Madhëruar, urdhëron:

وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Dhe nga çdo gjë, Ne kemi krijuar dy palë, në mënyrë që ju të vini veshin!” (Dharijat, 49)

Prirja e ekzistencës për t’u kthyer nga bota e shumëllojshmërisë, që është kjo botë, tek Allahu, pra andej nga ka ardhur, është edhe e natyrshme, por edhe e domosdoshme. Ja, pra, me qëllim që të bëhet urë për të kaluar tek Allahu, tërheqja e gjinive të kundërta drejt njëra-tjetrës për t’u bashkuar, është një prirje e natyrshme. Njëkohësisht, Zoti e ka bërë këtë prirje pretekst për vazhdimësinë e brezave të qenieve të gjalla.

Nga ana tjetër, njeriu, i cili e ka prejardhjen prej Zotit, do të jetë në kurbet për aq kohë sa ndodhet larg Zotit. Kurbeti karakterizohet nga vetmia, dëshpërimi dhe, si rrjedhojë e këtyre, nga dhimbja. Atëherë, tek njeriu lind nevoja e një ngushëllimi dhe qetësimi. Për shkak se çdo gjë tjetër përveç Allahut ndjen nevojë për ngushëllim dhe qetësim, edhe njeriu që është në kurbet, ka nevojë për dikë që do ta ngushëllojë. Të gjitha këto veçori të natyrshme, bënë të domosdoshme që Ademi (a.s.), i cili gëzonte mirësi të pafundme në xhenet, të kërkonte një të ngjashëm nga lloji i vet.

Ja pra, me këto arsye Ademi (a.s.), i kërkoi Allahut një shoqe nga lloji i vet. Prandaj, Allahu krijoi Havanë nga lloji i tij. Nga transmetimet që vijnë prej Ibn Abbasit dhe Ibn Mes’udit (r.anhuma), pasi Ademi (a.s.), u vendos në xhenet, shëtiste i vetëm në xhenet. Një ditë kur u zgjua nga gjumi, pranë vetes pa një njeri tjetër që i rrinte tek koka dhe e pyeti:

- Kush je ti?

- Unë jam një grua – tha ajo. Kur Ademi (a.s.), kërkoi të mësonte pse ishte krijuar, ajo i thotë:

- Allahu më krijoi që ti të arrish qetësinë dhe paqen.

Sipas një hadithi të transmetuar në sahihun e Buhariut, Profeti ynë (a.s.), ka thënë:

“Silluni mirë me gratë, sepse gruaja është krijuar nga brinja. Dhe, pjesa më e përkulur e brinjës, është pjesa e sipërme. Nëse përpiqesh ta drejtosh,

thyhet. Nëse e lë siç është, do të jetë gjithmonë e shtrembër. Prandaj, silluni mirë me gratë!" (Buhari, Enbija, 1.)

Allahu i Madhëruar, për nga aspekti i ndjenjave, gruan e ka krijuar më të pasur se burri. Në ajetet 5, 6 dhe 7 të sures Tarik, Allahu tregon për mënyrën e krijimit të fëmijës, duke thënë: **"Le të meditojë njeriu se prej çfarë është krijuar: është krijuar prej një lëngu që hidhet e që del ndërmjet shtyllës kurrizore dhe brinjëve!"** Nga kjo, kuptohet se "sulb" (lëngu i burrit), del nga pjesa e shtyllës kurrizore, ndërsa "teraib", pjesa që vjen nga gruaja, del prej brinjëve, të cilat janë pranë zemrës. Kjo, është një tregues i pasurisë së botës së ndjenjave që zotëron gruaja. Allahu i Madhëruar, ia ka dhënë gruas këtë pasuri ndjenjash, për shkak se ruajtja dhe edukimi i brezave i takon pikërisht asaj. Për këtë arsye, duhet sjellë mirë me gratë. Babai, nuk mund të kujdeset për fëmijën ashtu siç bën nëna. Nëna çdo çast jeton me vuajtjen e fëmijës dhe jeton me shqetësimin dhe dashurinë për të. Nëse fëmija nuk ha dhe nuk pi, nëna shqetësohet jashtë mase. Për këtë arsye, haku i nënës nuk mund të lahet kurrë.

Pasi Allahu e lidhi personalisht kurorën e Ademit (a.s.) dhe nënës sonë Hava, në prani të melekëve, i urdhëroi:

"O Adem! Bano ti dhe bashkëshortja jote në Xhenet dhe hani ç'të dëshironi, por mos iu afroni kësaj peme, se bëheni keqbërës!" (A'raf, 19)

Dëbimi i Ademit (a.s.) dhe Havasë prej xhenetit

Vënia në sprovë e robërve nga ana e Allahut, ka filluar me krijimin e Ademit (a.s.). Në fillim, u vunë në provë melekët kur u urdhëruan që të binin në sexhde para Ademit (a.s.). Të gjithë melekët e fituan këtë sprovë, sepse tek ta nuk ekzistojnë prirjet egoiste. Kurse shejtani, e humbi sprovën duke e kundërshtuar urdhrin e Allahut, sepse ai ishte prej grupit të xhindëve, të cilët kanë ego.

Allahu i Madhëruar, e sprovoi Ademin (a.s.) dhe nënën tonë Havanë me anë të Iblisit. Dhe për realizimin e kësaj sprove, Ai i dha mundësi Iblisit.

Allahu i Madhëruar, ua kishte ndaluar Ademit (a.s.) dhe Havasë afrimin tek një pemë e xhenetit. Egoja, e cila e pengon njeriun t'i bindet urdhrit të Allahut, e filloi luftën me njeriun në sajë të tundimit që i dha shejtani në xhenet. Shejtani, u mundua me lloj-lloj hilesh që të mashtronte njeriun në xhenet. Lidhur me këtë, në Kuran, urdhërohet:

"Shejtani u pështpëriti, për t'ua zbuluar pjesët e turpshme të mbuluara të trupit të tyre dhe u tha: «Zoti juaj jua ka ndaluar pemën, vetëm që të mos bëheni engjëj ose të pavdekshëm.» Dhe iu betua atyre (duke thënë): «Vërtet, unë jam për ju këshillues i sinqertë!» Dhe i mashtroi me dinakërinë e tij. Pasi e shijuan frutin, atyre iu zbuluan vendet e turpshme dhe nisën të mbulohen me gjethet e Xhenetit dhe Zoti i tyre i thirri: «A nuk jua kisha ndaluar atë pemë? A nuk ju pata thënë se shejtani është vërtet armiku juaj i hapët?»" (A'raf, 20-22)

Afrimi i Ademit (a.s.) dhe Havasë tek fruti i ndaluar ishte për shkak të përballimit të tyre me sprovën e egos. Pasi Ademi dhe e shoqja, të cilët ranë në kurthin e shejtanit, i cili e organizoi atë për t'u hakmarrë ndaj tyre, të penduar jashtë mase, e braktisën menjëherë shejtanin dhe, duke zgjedhur rrugën e melekëve, u penduan dhe kërkuan falje tek Allahu:

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"Ata thanë: «O Zoti ynë! Ne e kemi futur veten në gjynah, prandaj, nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit»." (A'raf, 23)

Për shkak se ata u penduan, Allahu i Madhëruar, ua tregoi rrugën e shpëtimit atyre dhe brezave pasardhës, duke thënë:

"O bijtë e Ademit, Ne ju dërguam rroba që të mbuloni vendet e turpshme, si edhe për zbukurim; por, petku i devotshmërisë është më i miri!..

O bijtë e Ademit, le të mos ju mashtrojë kurrsesi djalli, ashtu si i nxori prindërit tuaj nga Xheneti, duke ua zhveshur rrobat për t'u dukur vendet e turpshme!.." (A'raf, 26-27)

Në këto ajete, theksohet se, veshjet që ne njohim, nuk janë të mjaftueshme në mbulimin e të metave dhe mangësive njerëzore dhe se rroba e vërtetë, është rroba e "devotshmërisë", e cila i mbron zemrën dhe shpirtin prej ndjenjave negative dhe i siguron njeriut vetëdijen e përgjegjësisë ndaj Allahut.

Allahu i Madhëruar, e krijoi njeriun dhe e vendosi në xhenet, prej nga ku e nxori dhe e uli në tokë për shkak të gabimit që bëri. Lidhur me këtë fakt, ka urtësi të shumta, disa prej të cilave janë:

- Allahu i Madhëruar, dëshiroi ta zbriste Ademin (a.s.) dhe Havanë në tokë, me qëllim që ata të shtoheshin dhe të siguronin vazhdimin e llojit njerëzor deri në Ditën e Kiametit.

- Allahu dëshiroi që njerëzit ta njihnin xhenetin dhe të bënin vepra të mira në këtë botë ku janë dërguar për t'u sprovuar, me shpresën për ta fituar përsëri xhenetin.

- Allahu dëshironte të ndante ata që e meritojnë xhenetin nga ata që nuk e meritojnë atë.

- Allahu dëshironte ta vendoste njeriun si mëkëmbës të Tij në tokë, me qëllim që ai të zbatonte vullnetin dhe ligjet e Tij dhe të ndërtonte tokën.

- Allahu i Madhëruar, dëshiron që njeriu të fitojë xhenetin, jo vetëm si një mirësi prej Allahut, i Cili e nderoi Ademin dhe pasardhësit e tij me këtë mirësi, por në të njëjtën kohë, edhe si shpërblim i punës së tij.

Disa nga dobësitë e njeriut të përmendura në Kuran

Allahu i Madhëruar, ka mbjellë në natyrën e njeriut farën e gjynahut dhe devotshmërisë dhe në të dyja fushat i ka dhënë mundësi të pafundme përparimi dhe degradimi. Nga kjo pikëpamje, në psikologjinë e njeriut gjenden dy fronte: ai pozitiv dhe ai negativ. Në Kuranin Fisnik, janë cekur disa pika të dobëta të njeriut, me qëllim që ta ruajë atë nga rënia në greminat e egos dhe ta orientojë në mirësi e devotshmëri:

1. Njeriu është shumë i padrejtë dhe i paditur.

Lidhur me faktin se njeriu është shumë i padrejtë dhe i paditur, Kurani thotë:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولا

"Ne ua ofruam amanetin (përgjegjësinë) **qiejve, Tokës dhe maleve, por ato nuk pranuan ta marrin përsipër dhe u frikësuan ta pranojnë atë, kurse**

njeriu e pranoi. Me të vërtetë, njeriu u tregua i padrejtë me veten dhe i paditur (për pasojat e kësaj përgjegjësie)**."** (Ahzab, 72)

Me fjalën "amanet", që kalon në ajetin e mësipërm, nënkuptohet "mendja", e cila është e vetmja gjë që e bën njeriun përgjegjës para Allahut dhe "vullneti", që është aftësia e përdorimit të saj. Ky amanet që i është dhënë vetëm njeriut, e dallon atë edhe nga të gjitha krijesat e tjera. Në të njëjtën kohë, edhe nënshtrimi i njeriut ndaj sprovave në këtë botë, është për shkak të dhënies së këtij amaneti.

Në këtë ajet, tregohet se ky amanet i është ofruar maleve dhe qiejve, por ata e refuzuan nga frika e Allahut. Kjo, tregon se edhe krijesat që i njohim si të pajeta, janë të vetëdijshme për rëndësinë e përgjegjësisë së amanetit.

Në këtë ajet, Allahu na bën të ditur se, për shkak se njeriu u tregua i padrejtë dhe i paditur, ai nuk u frikësua nga përgjegjësia dhe e mori përsipër këtë amanet. Padrejtësia është e kundërta e drejtësisë me të cilën nënkuptohet veprimi i mirë, puna e mirë. Kështu, në suren Asr, Allahu bën fjalë për domosdoshmërinë e bërjes së veprave të mira, në mënyrë që njeriu të shpëtojë nga humbja dhe disfata.

Ndërkaq, e kundërta e injorancës është dija. Për të mos qenë injorant, duhet të zotërosh dituri. Ndërsa dituria është dy llojesh: dituri e dukshme dhe e fshehtë. Imami Gazaliu –Allahu e mëshiroftë!, thotë:

"Dijetarët e vërtetë, domethënë trashëgimtarët e profetëve, janë dijetarët që zotërojnë dijen e dukshme dhe atë të fshehtë së bashku."

Sipas ajetit përkatës, njeriu mund të shpëtojë prej cilësisë së "injorancës" dhe "padrejtësisë", në sajë të veprave të mira dhe shndërrimit të dijeve të dukshme e të fshehta në urtësi. Vetëm nëse e arrin këtë, njeriu mund ta kuptojë përgjegjësinë e amanetit që ka marrë përsipër dhe mund të bëjë atë që kërkohet prej tij.

Ashtu siç tregohet edhe në ajetet e mësipërme, edhe në ajetin 21 të sures Hashr, tregohet se, edhe malet reagojnë në mënyrë të ndjeshme nga frika e Allahut:

"Sikur këtë Kuran t'ia shpallnim ndonjë mali, ti do ta shihje atë (mal) **të përulur dhe të copëtuar nga frika e Allahut. Shembuj të tillë Ne ua japim njerëzve, që ata të meditojnë."** (Hashr, 21)

Një nga shembujt më të gjallë të këtij fakti, është ndodhia të cilën përjetuan Profeti ynë (a.s.) dhe sahabët fisnikë: Njëherë, Profeti (a.s.), së bashku me Ebu Bekrin, Omerin dhe Aliun (r.anhum), kishin dalë në Malin Uhud. Për një çast, Mali i Uhudit u trondit prej madhështisë së këtyre personave. Ndërsa Profeti ynë (a.s.), tha:

"Qetësohu o Uhud! Mbi ty ndodhet një Profet, një besnik dhe dy shehidë (dëshmorë)!" (Tirmidhi, Menakib, 18/3703.)

Menjëherë pas këtyre fjalëve, Mali i Uhudit u qetësua.

Profetin tonë (a.s.), nuk e njihnin vetëm krijesat e pajeta, si malet dhe gurët, por edhe bota e kafshëve dhe krijesave të tjera, ndjenin dashuri dhe i bindeshin atij. Sa domethënës është ky hadith fisnik, i cili të zgjon prej indiferencës:

Xhabir bin Abdullah (r.a.), tregon:

Së bashku me Profetin (a.s.), u kthyem prej një udhëtimi. Kur u afruam pranë njërit prej kopshteve të Beni Nexhar, pamë një deve. Ajo sulmonte këdo që hynte në atë kopsht. Këtë ia treguan edhe Profetit (a.s.), i cili shkoi tek kopshti dhe e thirri devenë. Ajo i vari buzët në tokë dhe iu afrua Profetit duke rënë në gjunjë para tij. Profeti tha; *"sillni kapistrën!"* dhe, pasi ia vendosi, e dorëzoi tek i zoti i saj. Më pas u kthye nga njerëzit dhe tha:

"Përveç xhindëve dhe njerëzve të pabindur, çdo gjë tjetër që ndodhet midis tokës dhe qiellit, e din se unë jam i Dërguari i Allahut." (Ahmed b. Hanbel, III, 310.)

Këtë të vërtetë, e mbështet edhe Kurani Fisnik në ajetet 88-92 të sures Merjem. Këto ajete, shpallin se krijesat e pajeta, si toka, qiejt dhe malet, ndikohen dhe reagojnë ndaj sjelljeve të njerëzve në kundërshtim me gjykimet hyjnore:

"Ata thonë: «I Gjithëmëshirshmi ka një bir». Keni thënë diçka vërtet të tmerrshme! Qiejt gati sa nuk copëtohen prej kësaj; Toka gati sa s'çahet e malet sa s'rrëzohen të thërrmuar, ngaqë ata i veshin një bir të Gjithëmëshirshmit. Kurrë nuk i shkon (Madhërisë së) **të Gjithëmëshirshmit të ketë një bir!"**

Këto ajete, na tregojnë se, edhe krijesat e pajeta nuk mund të durojnë ndaj gjynaheve të mëdha të njerëzve, si kundërshtimi, mohimi dhe ortakëria që i bëhet Allahut. Madje, këto krijesa, të cilat ne i njohim si të pajeta, duke përdorur

ndjenjat, fjalët dhe veprat që janë të posaçme vetëm për to, falënderojnë dhe përmendin Allahun në mënyrën e vet:

"Atë e madhërojnë shtatë qiejt, Toka dhe gjithçka gjendet në to. Dhe nuk ka asgjë që nuk e madhëron Atë, duke e lavdëruar, por ju (o njerëz) **nuk e kuptoni madhërimin që i bëjnë ata. Ai, me të vërtetë, është i Butë dhe Falës."** (Isra, 44)

Sa bukur e shpreh ndodhia e "trungut të hurmës" se edhe krijesat e jonjerëzore zotërojnë ndjenja si ato të njerëzve:

Kur Profeti (a.s.), ligjëronte para xhematit, mbështetej tek një trung hurme prej shtyllave të xhamisë. Ky trung, e ndiente se Profeti (a.s.), mbështetej tek ai dhe për këtë arsye lumturohej jashtë mase.

Erdhi një ditë, kur sahabët që dëgjonin ligjëratat e Profetit (a.s.), në xhami, u shtuan aq shumë, saqë një pjesë e sahabëve nuk mund ta shihnin fytyrën e bekuar të Profetit (a.s.), për shkak të kallaballëkut të madh. Për këtë arsye, me të drejtë, iu ankuan Profetit (a.s.), duke i thënë: "O i Dërguar i Allahut! Për shkak të kallaballëkut të madh që bëhet në xhami, ne s'mund ta shohim fytyrën tënde!" Për këtë arsye, ata kërkuan prej Profetit (a.s.), që në xhami të bëhej një minber, ku ai të ngjitej dhe të ligjëronte prej aty.

Në bazë të kësaj kërkese, në xhami u bë një minber, mbi të cilin Profeti ynë (a.s.), filloi të ligjëronte. Mirëpo, në daljen e parë të Profetit (a.s.), në minberin e ri, ndodhi një mrekulli e papritur:

Trungu i hurmës, në të cilin mbështetej Profeti (a.s.), gjatë ligjërimit, filloi të rënkonte e të qante i përmalluar, si një njeri që mendon e dëgjon. Ky rënkim, ishte aq i zjarrtë, saqë e dëgjoi i gjithë xhemati që ndodhej i pranishëm. Për rrjedhojë, të gjithë sahabët mbetën të mahnitur prej rënkimit përmallues të këtij trungu të hurmës. (shih. Buhari, Menakib, 25, Buju 32.)

* * *

Gjithashtu, edhe një studim i kryer prej shkencëtarit japonez Masaru Emoto, vërtetojnë shkencërisht ajetet dhe hadithet që flasin për këto fakte të jashtëzakonshme. Ky studim, ka ndikuar thellësisht edhe rrethin shkencor. Këto zbulime, të cilat janë mjaft të habitshme për shkencat e sotme pozitive, i janë paraqitur

mendjes njerëzore prej Kuranit dhe komentuesit të tij më të madh, Profetit (a.s.), që prej katërmbëdhjetë shekujsh.

Në studimin që kreu Emoto mbi kristalet e akullit, është vënë re se këto kristale kanë forma të rregullta, të bukura dhe estetike gjashtëkëndore. Madje, në kristalet e ujërave natyralë, të paprekur nga dora e njeriut, këto forma janë magjepsëse dhe jashtëzakonisht të bukura.

Emoto, e zhvilloi studimin e tij në dy kampione të ndryshme të kristaleve. Në njërin prej kampionve mbi të cilët ishin pështpëritur fjalë të bukura dashurie, butësie, mirënjohjeje dhe lutjeje, u vërejt se kristalet e akullit e ruajtën formën e tyre të bukur e madhështore. Ndërsa në kampion mbi të cilët ishin pështpëritur fjalë të këqija urrejtje dhe fjala "shejtan", kristalet e akullit ishin shpërbërë dhe format e tyre të bukura ishin prishur. Po të njëjtin reagim kishte treguar edhe uji mbi të cilin ishte vënë melodi e bukur dhe zëra irritues e të shëmtuar.

Masaru Emoto, e vazhdoi studimin e tij, duke vendosur oriz të zierë në dy kavanoza të ndryshëm. Në njërin prej kavanozave kishte lënë një letër ku shkruhej "falënderim", ndërsa në tjetrin, një letër ku shkruhej "budalla". Më pas, këto fjalë janë përsëritur vazhdimisht për një muaj rresht në kavanozat përkatës. Në fund, është vënë re se, orizi në kavanozin e parë e ka ruajtur bardhësinë dhe freskinë e vet, ndërsa orizi në kavanozin e dytë ishte nxirë dhe kishte filluar të lëshonte erë të keqe.

Ky zbulim i shkencëtarëve japonezë, i kishte përmbysur të gjitha parimet shkencore që diheshin deri atëherë. Ata kishin zbuluar se edhe krijesat që ne i pandehim të pajeta zotërojnë vetëdije dhe një memorie. Kjo, tregon se ashtu si njeriu, edhe krijesat e tjera reagojnë ndaj mesazheve me fjalë apo me vepra që vijnë nga jashtë në sajë të gjuhës së tyre të veçantë.

Nëse kemi parasysh se trupi i njeriut përbëhet nga shtatëdhjetë për qind ujë, minerale dhe elemente të ndryshme, para nesh del një tablo e mahnitshme. Kjo, tregon se përse njeriu ndikohet aq shumë nga çdo fjalë që dëgjon në rrethin ku jeton, çdo vepër dhe çdo gjendje shpirtërore me të cilën përballet, edhe pse mund të mos jenë të drejtuara ndaj tij.

Këto zbulime, na japin mundësinë të kuptojmë edhe më qartë dimensionin e fjalëve të Profetit (a.s.), i cili ia tha sahabëve të tij gjatë kthimit nga fushata e Tebukut: *"Në këtë vend, Allahu i Madhëruar ka shkatërruar popullin e*

Themudit. Prandaj mos merrni ujë prej këtu, që të mos ju prekë diçka prej atij shkatërrimi. Ujin që keni marrë derdheni, ndërsa brumin që keni gatuar jepuani deveve!" (shih. Buhari, Enbija, 17.) Dhe fjalët që ia tha sahabëve kur po kalonin shpejt në vendin e quajtur Uadi Muhassir, midis Arafatit dhe Muzdelifes: *"Allahu i Madhëruar, në këtë vend ka shkatërruar tiranin Ebreha!"* (shih. Muslim, Haxh, 147.)

2. Njeriu është i nxituar

Allahu i Madhëruar, këtë cilësi të psikologjisë njerëzore, e shpreh me këto fjalë:

خُلِقَ الْإِنسَانُ مِنْ عَجَلٍ

"Njeriu është krijuar i ngutur..." (Enbija, 37)

"Njeriu mallkon në të keqe, ashtu siç lutet edhe për të mirë; vërtet që njeriu është i ngutur!" (Isra, 11)

Me të vërtetë, njeriu karakterizohet nga nxitimi. Për shkak se e ka të vështirë të durojë përballë vështirësive, ai i dëshiron para kohe gjërat që do të vijnë më vonë. Kjo sjellje e tij, shpesh herë rezulton me përfundime të padëshiruara. Në këtë mënyrë, njeriu privohet nga shumë mirësi, të cilat do t'i përfitonte nëse duron.

Me të vërtetë që, kur njerëzit zemërohen, përballen me shqetësime e vështirësi, e mallkojnë me shumë lehtësi atë që kanë përballë. Mirëpo, nga këto situata të këqija e të vështira, duhet përpjekur për të shpëtuar me durim dhe qëndresë. Por, njeriu, me karakterin e tij të nxituar e të paduruar, në situata të tilla, shpesh herë, me një gjendje shpirtërore pesimiste, e nën peshën e ndikimeve të shumta, mallkon edhe veten, duke thënë: "O Zot! Merrma shpirtin e shpëtomë prej këtij halli!", gjë që s'është aspak e drejtë.

3. Njeriu është lakmitar dhe koprrac

Lidhur me lakminë ndaj pasurisë së kësaj bote dhe koprracisë që tregon njeriu në dhurimin e kësaj pasurie, Allahu i Madhëruar, shprehet:

"Nuk është kështu! Por ju nuk silleni mirë me jetimët dhe nuk e nxitni njëri-tjetrin për t'i ushqyer të varfrit. Trashëgiminë (e të dobëtëve) **e zhvatni me lakmi të pangopur, dhe e doni pasurinë me një dëshirë të pakufishme."** (Fexhr, 17-20)

"Vërtet që njeriu është krijuar i paqëndrueshëm: Kur atë e godet e keqja, ai ligështohet fort, por, kur i bie e mira, ai bëhet koprrac." (Me'arixh, 19-21)

"(Ai) **që grumbullon pasuri dhe e ruan, duke menduar se ajo pasuri do ta bëjë të pavdekshëm! Jo, aspak! Në të vërtetë, ai do të hidhet në torturën shkatërruese."** (Humeze, 2-4)

Në këto ajete fisnike, tregohet se njeriu është i dhënë pas pasurisë dhe pronës së kësaj bote, se ai nuk është i prirë të japë aq sa duhet prej asaj pasurie për hir të Allahut dhe se nuk e shpenzon atë pasuri në rrugë të mira, por e mbledh për interesat e veta. Ndërkohë që ai tregon forcë dhe ambicie të madhe për mbledhjen e asaj pasurie, në të njëjtën kohë, ai tregohet mosmirënjohës në falënderimin e atyre mirësive që i janë dhënë si amanet. Dhe kjo, është aq e rrezikshme për të, sa mund ta çojë edhe në zjarrin e xhehenemit.

4. Njeriu është i dhënë pas interesit të vet

Në një ajet fisnik, i cili e shpreh më së miri këtë cilësi të njeriut, urdhërohet:

"Kur Ne u japim njerëzve ta shijojnë dhuntinë, ata gëzohen me të e, kur i godet fatkeqësia për atë që kanë bërë me duart e tyre, atëherë e humbin shpresën." (Rum, 36)

Allahu i Madhëruar, dëshiron që njerëzit të gëzohen vetëm me mëshirën dhe mirësitë e Tij dhe shprehet se mëshira e Tij, është shumë më e mirë se sa prona dhe pasuria e kësaj bote. (shih. Junus, 58.) Mirëpo, shumica e njerëzve, në vend që të gëzohen duke e njohur Dhënësin e mirësive dhe duke e falënderuar Atë, ata nuk e llogarisin fare Atë që u ka dhënë mirësitë dhe i binden dëshirave të veta, duke i besuar vetëm pasurisë së tyre. Ja pra, të tillë njerëz, paralajmërohen kështu në këtë ajet:

لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ

"...Mos u ngazëlle me pasurinë që ke, sepse Allahu nuk i do ata që ngazëllehen!" (Kasas, 76)

Ndërsa në një ajet tjetër, karakteri interesaxhi i njeriut, shprehet në këtë mënyrë:

"Disa njerëz të tjerë e adhurojnë Allahun me kusht: Nëse u ecën mbarë, janë të kënaqur, por, nëse i godet fatkeqësia, ata kthehen në mohim e kështu humbasin këtë botë dhe tjetrën. Pikërisht kjo është humbja e qartë." (Haxhxh, 11)

5. Njeriu është mjaft mosmirënjohës

Në një ajet fisnik, urdhërohet:

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ

"(Padyshim) **Se njeriu është vërtet mosmirënjohës ndaj Zotit të vet, dhe ai, pa dyshim, këtë e dëshmon."** (Adijat, 6-7)

Ndërsa në këtë ajet fisnik, që përmendet në suren Isra, tregohet më qartë kjo cilësi njerëzore dhe theksohet se gjendja e këtyre njerëzve ndryshon sipas gjendjes së tyre shpirtërore:

"Kur juve ju godet fatkeqësia në det, ata që ju i adhuronit në vend të Atij, zhduken. Por, pasi Ai ju shpëton në tokë, ju i ktheni shpinën. Njeriu është mosmirënjohës. Vallë, a jeni të sigurt, që Ai nuk do t'ju fundosë në tokë ose, që nuk do të dërgojë mbi ju stuhi me rërë, pa pasur mundësi që ju të gjeni dikë, që t'ju mbrojë? Apo jeni të sigurt, që Ai nuk do t'ju kthejë ju përsëri (në det) e, që nuk do t'ju dërgojë furtunë e t'ju fundosë për shkak të mosbesimit tuaj, pa pasur mundësi që të gjeni dikë, që t'ju mbrojë nga Ne?" (Isra, 67-69)

Ndërsa në një ajet tjetër, urdhërohet:

"Por, kur e sprovon atë, duke ia ngushtuar mjetet e jetesës, ai thotë: «Zoti im më ka poshtëruar»." (Fexhr, 16)

Allahu i Madhëruar, e sprovon në çdo çast robin e Tij sipas durimit të tij,

për t'i dhënë edhe shpërblimin që i takon. Në këtë pikë, njerëzit të cilëve u pakësohet furnizimi dhe bien në vështirësi, nuk e kuptojnë se kjo do të jetë shkak i një shpërblimi të madh në botën tjetër. Prandaj, ata mendojnë se; "Zoti i ka nënçmuar!". Ndërkohë, ata harrojnë t'i llogarisin mirësitë e tjera të Allahut. Sado i pakët të jetë furnizimi i Allahut, përsëri duhet falënderuar për të, sepse kush nuk ia di vlerën të paktës, nuk ka për t'ia ditur as të shumtës. Pra, ata nuk e mendojnë fare se Allahu i ka sprovuar në atë mënyrë. Mirëpo, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"...Ne ju vëmë në provë me të keqe dhe me të mirë!.." (Enbija, 35)

Nëse njeriu nuk është i vetëdijshëm ndaj kësaj të vërtete, ndjenjat negative e çojnë drejt mohimit të Zotit dhe e bëjnë atë armik të Krijuesit të vet. Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Ai e ka krijuar njeriun prej një pike fare, por ja që ky bëhet kundërshtar i hapët!" (Nahl, 4; Jasin, 77)

6. Njeriu është ziliqar dhe smirëzi.

Një nga cilësitë e këqija të njeriut, madje më e rrezikshmja, është edhe zilia apo smira. Në një ajet fisnik, urdhërohet:

"A mos i kanë zili njerëzit për çfarë u ka dhuruar Allahu nga të mirat e Veta?.." (Nisa, 54)

Ndërsa Profeti (a.s.), i paralajmëron njerëzit ndaj të keqes së smirës, duke u treguar dëmet e saj:

"Ruhuni nga smira, sepse smira i ha punët e mira ashtu siç ha zjarri drutë." (Ebu Daud, Edeb, 44.)

Allahu i Madhëruar, na njofton se, për t'u ruajtur nga kjo cilësi e keqe, i duhet dhënë rëndësi dhurimit dhe sadakasë:

وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"...Kushdo që ruhet nga lakmia e vetvetes (egos)**, me siguri që do të jetë fitues!"** (Hashr, 9)

7. Njeriu është krijuar i dobët

Megjithëse Allahu i Madhëruar i ka bërë krijesat e tjera në mënyrë që të jetojnë e të ushqehen vetë që prej një kohe të shkurtër pasi kanë lindur, njeriun e ka krijuar të dobët, në mënyrë që të ketë nevojën e të tjerëve për një kohë të gjatë pas lindjes. Në një ajet fisnik, urdhërohet:

"Allahu është Ai që ju ka krijuar të dobët, pastaj, pas dobësisë, ju ka bërë të fuqishëm e, pas fuqisë, ju bën të dobët dhe të thinjur..." (Rum, 54)

Njeriu, duke u mashtruar prej periudhës së rinisë dhe fuqisë, e harron Allahun dhe nuk i bindet Atij. Mirëpo, pas kësaj periudhe, do të vijë patjetër periudha e dobësisë dhe e pafuqisë. Pendesa që ndjen njeriu në periudhën e plakjes, nuk do t'ia sjellë kurrë pas mundësitë që i ka humbur më herët dhe nuk do t'ia qetësojë kurrë përmallimin dhe vuajtjen e shpirtit.

Njeriu, është i dobët nga ana fiziologjike. Por, ai është edhe më i dobët nga ana psikologjike. Lidhur me këto dy aspekte të tij, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"...njeriu është krijuar si një qenie e pafuqishme!" (Nisa, 28)

Allahu i Madhëruar, dobësinë e njeriut në aspektin e vullnetit, memorijes dhe të vendosmërisë, e shpreh kështu duke folur për Ademin (a.s.):

"Ne bëmë besëlidhje edhe me Ademin më parë, por ai harroi, sepse nuk ishte i vendosur!" (Ta-Ha, 115)

Allahu i Madhëruar, duke e theksuar në shumë ajete dobësinë e njeriut, shprehet se ai nuk ka pse të mburret e t'i rritet mendja. Ajo që i ka hije njeriut, është të pranojë dobësinë e tij para fuqisë së pakufishme të Krijuesit të vet. Lidhur me këtë çështje, në Kuran thuhet:

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولا

"Mos ec në Tokë me mendjemadhësi, se ti, në të vërtetë, nuk mund ta çash tokën e as të arrish lartësinë e maleve!" (Isra, 37)

Shpëtimi i njeriut prej dobësive të veta dhe drejtimi kah Zoti i tij

Njeriu, si domosdoshmëri e natyrës së tij, kërkon patjetër të priret apo të lidhet pas diçkaje. Ai do të bëhet ose rob i dëshirave të egos së vet, ose rob i Zotit të vet. Megjithëse njeriu ka gjithë këto dobësi, nëse e pastron shpirtin dhe zemrën, ai do të bëhet një vepër arti shumë e bukur dhe do të arrijë eliksirin e lumturisë së përjetshme. Nisur nga kjo, nëse njeriu dëshiron të shpëtojë prej dobësive që përmendëm më sipër dhe të drejtohet kah Zoti i vet e të bëhet rob i merituar i Tij, ai duhet të shpëtojë patjetër prej pengesës së egos së vet. Për këtë, ai duhet t'i përmbahet marrëveshjes që ka bërë me Zotin e tij, kur Ai e ka pyetur: **"A nuk jam Unë Zoti juaj!"**, duke iu përgjigjur me gjithë qenien e vet: **"Po, Ti je Zoti ynë!"**.

Kur shpirti bëri këtë marrëveshje çdo gjë ishte e hapur sheshit. Ai i shihte melekët dhe e sodiste madhështinë hyjnore. Sipas një hadithi, ky shpirt iu fry njeriut në barkun e nënës nga ana e Xhebrailit (a.s.), në ditën e 120. Mirëpo, ky shpirt, i cili e vazhdoi jetën e tij në trupin e njeriut pasi erdhi në këtë botë, hyri nën ndikimin e pesë shqisave dhe u përball me pengesën e "egos".

Njeriu mundet ta kapërcejë pengesën e egos nëse pesë shqisat i orienton me anë të mundësive (dhuntive) subjektive të dhuruara prej Zotit në kahjen e kërkuar prej Tij si dhe me pastrimin e egos dhe purifikimin e zemrës. Kjo, sepse hyrja e pesë shqisave në rrugën e duhur, mund të bëhet vetëm në sajë të pastrimit të egos dhe purifikimit të zemrës.

Shpirti, i identifikuar sipas shprehjes **"Kur i dhashë formë atij** (Ademit) **dhe i fryva nga shpirti Im…"** (Hixhr, 29), është shpirti i lartë i ardhur nga bota e urdhrit. Ai, tani ka hyrë brenda trupit që është i vdekshëm. Që ky shpirt i lartë të mos humbasë brenda trupit, por përkundrazi, ta zotërojë atë, poeti Xhelaleddin Rumiu jep këtë shembull:

"Shpirti brenda trupit është si yndyra e padukshme, e fshehur në dhallë… Që yndyra të zbulohet e te dalë sipër duhet rrahur dhalla… Po kështu, që shpirti i lartë të marrë nën kontroll trupin, duhet luftë e përpjekje dhe pastrim shpirtëror!.."

Nuk është e mundur të arrish shpëtimin, pa bërë pastrimin e egos dhe purifikimin e zemrës. Lidhur me këtë, Allahu i Lartë urdhëron:

"I shpëtuar është ai që pastrohet, që e përmend emrin e Zotit të vet dhe që fal namaz!" (A'la, 14-15)

"Për Diellin dhe shkëlqimin e tij dhe për Hënën që e përcjell atë! Për ditën që ia zbulon shkëlqimin atij (diellit) **dhe për natën kur e mbulon atë! Për qiellin dhe për Atë që e ka ndërtuar! Për Tokën dhe për Atë që e ka shtruar! Për shpirtin dhe për Atë që e ka përsosur, duke ia bërë atij të njohur të keqen e të mirën! Vërtet, kushdo që e pastron shpirtin, do të shpëtojë, ndërsa kushdo që e poshtëron atë** (me punë të këqija)**, do të dështojë."** (Shems, 1-10)

Qëllimi i fesë është të përgatisë njeriun e bukur, të hijshëm, delikat, të ndjeshëm dhe me botë shpirtërore të thellë. Dhe kjo mund të arrihet në sajë të adhurimit të Zotit me dinjitet. Kjo pjekuri realizohet vetëm te ata që arrijnë nivele të larta meditimi dhe ndjeshmërie. Me të vërtetë, Zoti i përshkruan kështu njerëzit me besim të përkryer:

"Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata, zemrat e të cilëve, kur përmendet Allahu, fërgëllojnë dhe, kur u lexohen shpalljet e Tij, u forcohet besimi dhe vetëm te Zoti i tyre mbështeten." (Enfal, 2)

"Atyre, zemrat e të cilëve frikësohen, kur përmendet Allahu, që (janë) **të durueshëm për gjithçka që i godet, që falin namazet dhe që ndajnë nga ajo, që Ne ua kemi dhënë."** (Haxh, 35)

"Përmende Zotin tënd me vete, i përulur dhe me frikë – jo me zë të lartë, në mëngjes dhe mbrëmje, dhe mos u bëj nga ata që nuk i kushtojnë vëmendje!" (A'raf, 205)

"Prandaj, përmende emrin e Zotit tënd dhe përkushtoju krejtësisht Atij!" (Muzemmil, 8)

"Ata që besojnë dhe zemrat e të cilëve, kur përmendet Allahu, qetësohen. Vërtet, zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut!" (Ra'd, 28)

Nëse zemra mbushet me dashurinë për Allahun, synimi i përgjithshëm dhe final i çdo akti bëhet miratimi (pëlqimi) hyjnor, njeriu nis të hapë rrugë drejt urtësisë së krijimit të vet, të vërtetës së gjithësisë dhe Kuranit. Allahu nuk i do robërit indiferentë e me zemër të sëmurë, të cilët nuk kanë mundur ta fitojnë këtë thellim cilësor:

"...Mjerë ata që e kanë zemrën të pandjeshme, kur përmendet Allahu! Njerëz të tillë janë në humbje të qartë!" (Zumer, 22)

Në këtë ajet, nënkuptohet fakti që njeriu i larguar prej përmendjes së Allahut, nuk e ka arritur dot nivelin e dinjitetit njerëzor, cilësinë e të qenit "krijim i përkryer/ahseni takuim".

"A e ke parë ti atë që epshin e vet e ka marrë për zot? A do t'i bëhesh mbrojtës atij?" (Furkan, 43)

Egoja, dëshiron kënaqësitë e kësaj bote dhe përpiqet t'i zotërojë të gjitha. Hedhja jashtë zemre e këtyre bëhet vetëm në përfundim të procesit të pastrimit të egos. Për këtë, janë të domosdoshme dhikri, qëndrimi dhe biseda me njerëzit e mirë.

Ashtu siç zemra është qendra e besimit, ashtu është edhe qendra e përmendjes së Allahut. Kur përmendja e Allahut zbret nga gjuha në zemër, atëherë fillon devotshmëria e vërtetë dhe njeriu hyn në rrugën e kapërcimit të pengesës së "egos".

Si rezultat i vazhdimit të përmendjes së Allahut, e vërteta e Tij sundon mbi të gjithë qenien e njeriut, kjo e bën atë që në zemrën e tij të fshihet çdo gjë përveç Zotit. Më pas njeriu vazhdon ta adhurojë Allahun sikur është duke e parë...

Zbritja e Ademit dhe Havasë në tokë

Pasi Ademi (a.s.) me nënën tonë Hava, kundërshtuan urdhrin e Zotit me anë të nxitjes së shejtanit, Allahu i Madhëruar i qortoi dhe i përzuri nga xheneti, duke i zbritur në tokë. Lidhur me këtë, në Kuran urdhërohet:

"...Zoti i tyre i thirri: «A nuk jua kisha ndaluar atë pemë? A nuk ju pata thënë se djalli është vërtet armiku juaj i hapët?»" (A'raf, 22)

Më pas, Ademi (a.s.) dhe nëna jonë Havaja, u penduan dhe kërkuan falje, duke thënë:

"O Zoti ynë! Ne e kemi futur veten në gjynah, prandaj, nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit." (A'raf, 23)

Megjithatë, vullneti i Allahut, ishte që ata të jetonin në vendin për ku ishin caktuar si mëkëmbës të Tij, në tokë. Prandaj: **"Allahu tha: «Zbritni! Ju do të jeni armiq me njëri-tjetrin. Në Tokë do të banoni dhe do të jetoni deri në një kohë të caktuar. Aty do të jetoni, aty do të vdisni dhe prej saj do të ringjalleni.»"** (A'raf, 24-25)

Ata u zbritën nga xheneti në ditën e xhuma. Këtë e vërteton hadithi i Profetit (a.s.), i cili thotë:

"Dita më e mirë në të cilën lind dielli, është dita e xhuma. Atë ditë është krijuar Ademi, atë ditë ka hyrë në xhenet dhe atë ditë është përzënë prej tij." (Muslim, 7/5/854; Ahmedi, 1/512.)

Megjithëse Allahu ua pranon pendimin, para se t'i zbriste nga xheneti, i paralajmëron për udhëzimet që do t'u vijnë. Lidhur me këtë, Kurani Fisnik, shprehet:

"Pastaj, Zoti i tij e zgjodhi atë, ia pranoi pendimin, e udhëzoi dhe tha: "Zbritni prej Xhenetit që të dy! Do të jeni armiq të njëri-tjetrit. Kur t'ju vijë udhëzim nga ana Ime, kush do ta pasojë udhëzimin Tim, as nuk do të humbë, as nuk do të bjerë në mjerim. Kushdo që i kthen shpinën

Këshillës Sime, do të ketë jetë të mjeruar dhe Ne, në Ditën e Kiametit, do ta ringjallim të verbër." (Ta-Ha, 122-124)

Rrëfimi për bijtë e Ademit dhe vrasja e parë mbi tokë

Sipas mendimit të shumë dijetarëve, nëna jonë Havaja ka sjellë në jetë shumë fëmijë dhe ka lindur gjithmonë binjakë, mashkull dhe femër. Fëmijët e tyre, ishin urdhëruar të martoheshin me fëmijët e barkut tjetër, e jo të të njëjtit bark. Nisur nga kjo, njëri prej djemve të Ademit (a.s.), Kabili, donte të merrte për grua motrën e lindur në të njëjtën kohë dhe në të njëjtin bark me të. Kurse i vëllai i tij, Habili, i tërhoqi vëmendjen se kjo nuk ishte në përshtatje me ligjin e Allahut dhe se duhej të merrte një prej vajzave të lindura në barqet e tjera. Mirëpo, Kabili nuk e mori në konsideratë këtë këshillë dhe pretendoi se veprimi i tij ishte i drejtë. Për rrjedhojë, me qëllim që të kuptohet se kush kishte të drejtë, Habili i propozoi vëllait t'i kushtonin Zotit, nga një kurban.

Atë kohë, kurbani jepej prej gjërave që zotëronte personi sipas profesionit të vet. Gjërat që bëheshin kurban, liheshin në majë të një mali dhe kur shkohej më vonë për t'u kontrolluar, kurbani që nuk gjendej më aty, kuptohej se ishte pranuar dhe marrë prej Zotit.

Habili kishte tufa dhensh. Prandaj, për kurban zgjodhi dashin më të majmë e më të madh. Kurse Kabili që merrej me bujqësi, zgjodhi si kurban tufën më të keqe të grurit.

Pas një farë kohe, Habili dhe Kabili shkuan në vend për të parë se ç'kishte ndodhur me kurbanet. Dashi i Habilit nuk ishte më aty, pra, ishte pranuar, kurse tufa e grurit vazhdonte të ishte po aty! Kabili u nxeh shumë dhe siç tregohet edhe në Kuran, ai e vrau vëllain e vet:

"Lexoju (o Muhamed) **saktësisht ngjarjen e dy bijve të Ademit, kur ata bënë nga një kurban, njërit iu pranua, kurse tjetrit jo. Njëri i tha tjetrit: «Ty gjithsesi do të të vras!» Tjetri tha: «Allahu pranon vetëm prej të devotshmit. Nëse ti ngre dorë të më vrasësh mua, unë nuk do ta ngre dorën që të të vras, sepse, në të vërtetë, unë i frikësohem Allahut, Zotit të gjithësisë. Unë parapëlqej të marrësh barrën e gjynahut tim dhe të gjynahut tënd e kështu të bëhesh ndër banorët e zjarrit. Ky është ndëshkimi i keqbërësve.» Vetja e tij e nxiti në vrasjen e të vëllait dhe e vrau. Kështu, ai u bë nga të**

humburit. Allahu dërgoi një sorrë që rrëmihte në tokë, për t'i treguar sesi ta mbulonte kufomën e të vëllait. (Kabili) **tha: «Mjeri unë, a nuk qenkam i zoti të bëhem si kjo sorrë e ta mbuloj trupin e tim vëllai?!» E u bë nga të penduarit."** (Maide, 27-31)

Mësimet që mund të nxirren prej rrëfimit të Habilit me Kabilin

Në rrëfimin e ndodhisë së Habilit me Kabilin, bëhet krahasimi i mendjes së ndriçuar me dritën e shpalljes hyjnore dhe mendjes, e cila nuk ka shpëtuar prej mbizotërimit të egos së vet, duke parashtruar shembuj të gjallë të përfundimeve të përplasjes midis tyre.

Mendja, ka vlerën e vet brenda shpalljes së Allahut. Mendja që i shërben shpalljes dhe e pranon atë si udhëzues, arrin të zotërojë urtësinë. Ndërsa mendja, e cila privohet nga cilësia udhëzuese e shpalljes hyjnore, nuk mund ta mbrojë njeriun nga dëmet e egos. Mendja është si thika, e cila mund të përdoret për çdo qëllim. Kush dëshiron, me të pret bukën, kush dëshiron me të bën edhe vrasje. Për rrjedhojë, mendja e Kabilit, e çoi atë në rrugë të gabuar, duke ia shkatërruar botën e përjetshme, për shkak se ajo kundërshtonte dijen e mbështetur në shpalljen hyjnore.

Mendja e personave pa devotshmëri dhe sinqeritet, e shton dhunën dhe padrejtësinë e personit si ndaj vetes, ashtu edhe ndaj të tjerëve. Ashtu si në rastin e Kabilit, ajo mund të shkojë gjer aty sa mund të vrasë edhe vëllain. Ndërsa Habili, e cili e këshilloi vëllain e tij Kabilin duke e përdorur mirësinë e mendjes në përputhje me rrugën e shpalljes hyjnore, veproi me frikë ndaj Allahut për shkak se ishte i sinqertë.

Ata që sëmuren nga smira dhe zilia, nuk i shohin mirësitë që kanë vetë, por vihen pas të mirave të të tjerëve. Tek kushdo që mbizotëron smira dhe zilia, të cilat janë prej cilësive të këqija të egos, i nxit ata në çdolloj të keqeje. Madje, mund ta bëjë atë njeri të vrasë edhe vëllain e vet. Njerëzit smirëzinj dhe ziliqarë, nuk janë kurrë të kënaqur me caktimin hyjnor. Dhe si rezultat i kësaj, ata mbeten të poshtëruar në këtë botë, duke vuajtur në ndërgjegje. Ndërsa në botën tjetër, do të kenë një ndëshkim të dhimbshëm.

Shërimi i kësaj sëmundjeje, është i mundur me edukimin dhe pastrimin e egos, me shpëtimin nga egoja e pakënaqur dhe arritjen e egos së kënaqur,

veçanërisht me pranimin dhe mjaftimin me atë që ka dhënë Zoti.

Në personalitetet e Kabilit dhe Habilit, ekziston polariteti që të kujton melekun me shejtanin. Ashtu si shejtani, edhe Kabili e kërkonte mangësinë e vetes tek tjetri. Kurse Habili, nuk u shqetësua për veten dhe nuk u tregua arrogant, por veproi vetëm me frikën ndaj Allahut. Pra, njëri këmbënguli si shejtani në gjynahun e vet, ndërsa tjetri u drejtua kah Zoti.

Lidhur me këtë krim të ndodhur për herë të parë në historinë e njerëzimit, pra, mbi ndodhinë e vëllavrasjes, i Dërguari i Allahut (a.s.) ka thënë:

"Nga gjaku (gjynahu i vrasjes) i çdo njeriu të vrarë padrejtësisht, patjetër ka një pjesë edhe djali i parë i Ademit, sepse ai ishte i pari që ka nisur zakonin e vrasjes së njeriut." (Buhari, Enbija, 1.)

Gjithashtu, Profeti ynë, Muhamedi (a.s.), ka thënë:

"Kush i hap rrugën një pune të dobishme në Islam, ai do të ketë shpërblim për këtë. Atij do t'i jepet shpërblim edhe prej shpërblimit të atyre që ecin në atë rrugë, pa iu pakësuar shpërblimi atyre që ecin në të. (Po ashtu), kush i hap rrugën një pune të keqe në Islam, ai do të ketë gjynah për këtë. Ai do të ketë pjesë edhe prej gjynaheve të atyre që ecin në atë rrugë, pa iu pakësuar gjynahu as atyre që ecin në të." (Muslim, Zekat, 69; Nesai, Zekat, 64)

Ky hadith fisnik, tregon se, si ai që bëhet shembull në të mirë, si ai në të keq, marrin pjesë respektivisht, nga ajo e mirë apo e keqe që do të vazhdojë të veprohet pas tyre.

Mësimet që duhen nxjerrë prej rrëfenjës së Ademit (a.s.)

1. Duhet të jemi vigjilentë dhe të kujdesshëm ndaj hileve të shejtanit, i cili vazhdimisht e nxit njeriun në të keqe dhe është armiku i tij i hapur.

2. Për të shpëtuar prej veseve të këqija që e çojnë njeriun në humbje të përjetshme, si mendjemadhësia, smira, lakmia, nxitimi, etj., duhet t'i japim rëndësi pastrimit të egos dhe purifikimit të zemrës.

3. Pas një gabimi, duhet ta braktisim menjëherë atë dhe të kërkojmë falje tek Allahu, ashtu siç bëri Ademi (a.s.).

4. Edhe pse mund të kemi bërë gabime, ne duhet ta pranojmë dobësinë tonë dhe pamundësinë tonë për të falënderuar Allahun ashtu siç duhet, për mirësitë e Tija, dhe të kërkojmë falje.

5. Në bazë të përfundimit që del prej ndodhisë së afrimit tek fruti i ndaluar nga ana e Ademit (a.s.) dhe nënës sonë Hava, vlerat shpirtërore të robërve që humbasin pas bërjes së gjynahut, mund t'u rikthehen përsëri pas kërkimit të faljes. Për këtë arsye, edhe ne nuk duhet të biem në pesimizmin e mospranimit të faljes pas një gjynahu, por duhet të drejtohemi menjëherë kah dera e pendimit.

6. Njeriu është krijesa më e nderuar e Allahut. Ai ka në dorë të zgjedhë midis të mirës dhe të keqes, duke zgjedhur të bëhet melek apo shejtan.

7. Ashtu si Habili, tek i cili mbizotëronte shpirti i të mirës, edhe ne duhet të përpiqemi ta bëjmë mbizotërues shpirtin tonë ndaj egos, duke e vendosur mendjen tonë në rrugën që udhëzon shpallja hyjnore.

8. Ata që bëhen shkak për të mirën, marrin pjesë nga shpërblimi i asaj të mire të kryer nga të tjerët pas tyre; e kundërta e kësaj, edhe ata që bëhen shkak për një të keqe, marrin pjesë nga ndëshkimi i të njëjtës të keqe të kryer nga të tjerët pas tyre. Kështu, Habili është bërë shembull për të mirën, kurse Kabili për të keqen.

Si përfundim, mund të themi se, Ademi është:

- Njeriu dhe profeti i parë mbi tokë.
- Njeriu që ka bërë edhe gjynahun, edhe pendesën e parë.
- Njeriu që ka jetuar edhe në xhenet, edhe në tokë sa ka qenë gjallë.

Alejhisselam!..

Deti i Zi
Anadolli
Mesdheu
Siria
Gadishulli arabik
Deti i Kuq
Mekka
Afrika
Deti Kaspik
Hazar
Azia Qëndrore
Turkistan
Iran
Himalajet
Sint
India
Oqeani Indian
Sri Lanka

PENDIMI DHE KËRKIMI I FALJES

Meqë bota është një vend sprove, njerëzit kanë aftësi (kapacitet) dhe prirje edhe për të mirë, edhe për të keq. Personaliteti i njeriut formësohet sipas mundësisë apo mundësive që nxiten, forcohen e dalin në plan të parë tek ai.

Dhënia një gotë ujë nga dikush dikujt tjetër edhe pa qenë i detyruar për një gjë të tillë, lind një borxh (detyrim) falënderimi, gjë që pranohet si një çështje ndërgjegjeje dhe humanizmi. Ndërkaq, ky kriter na kujton neve se në çfarë atmosfere ndjenjash mirënjohjeje e falënderimi duhet të jetojmë përballë të mirave të panumërta që na ka dhënë Zoti! Kështu, mosmirënjohja e njeriut për të mirat hyjnore përkundër prirjeve të natyrës së tij, si injoranca, epshi, mendjemadhësia, krenaria, lakmia, koprracia, zilia, shpërdorimi dhe zemërimi, është një vetëmashtrim i madh që lëshon hije mbi të si një qenie esencialisht e nderuar.

Është për shkak të këtij vetëmashtrimi që mëkatet, si rezultat i dëshirave të verbra të egos ia minimizojnë herë pas here njeriut nderin dhe dinjitetin njerëzor dhe bëhen shkak për ndotjen e shpirtrave me të zezën e gjynahut.

Njerëzit i kryejnë gjynahet gjithmonë në raport me sa bien të mundur nga ndjenjat egoiste dhe me sa u zbehen ndriçimet frymëzuese të besimit.

Me të vërtetë, me t'u pakësuar mbështetja morale në ndërgjegje, mendimi i hollë dhe thellësia shpirtërore humbasin dhe del në shesh një dobësi serioze lidhur me aftësinë e orientimit. Gjynahet, egove u vijnë të këndshme si një muzikë e ëmbël dhe mund të kryhen duke mos u ndjerë pothuajse fare pesha e tyre.

Ndërkaq, njeriu, duke lindur, ka ardhur në botë i pastër e i pafajshëm. Edhe feja është një shfaqje mirësie e mëshire nga ana e Zotit për ta ruajtur këtë pastërti

kongjenitale. Për rrjedhojë, nëse njeriu arrin të hapë perdet e indiferentizmit në sajë të këtyre dy motiveve, nis të ndiejë në ndërgjegje peshën e fajit të kryer. Ndjenja e virtytit në qenien e tij të brendshme, zgjohet dhe me zemër të kapluar nga një pendim i thellë, i djegur dhe i përlotur, ngre duart kah Zoti. Ja, pra, kjo ngritje duarsh dhe përgjërimi që del prej zemrave, quhet kërkim faljeje.

* * *

Njohja e faktit që gjynahu, madje edhe indiferentizmi janë faj, është tregues urtësie. Kurse kërkimi i faljes nga Zoti është një borxh për ndërgjegjen njerëzore.

Të mos e dish se gjynahu është faj dhe të mos e kuptosh domosdoshmërinë e të hequrit dorë prej gjynahut, është një tregues i falimentimit të zemrës dhe i rrugës për në xhehenem.

Në një hadith fisnik thuhet:

"Keqardhja (që ndjehet) nga bërja e një gjynahu, është pendim (teube). Kush pendohet për gjynahet e bëra, është sikur nuk i ka bërë fare ato." (Ibn Maxhe, Zuhd, 30)

Për pranimin e pendimit, nuk mjafton vetëm shqiptimi me buzë i fjalës "estagfirullah!" (Më fal, o Zot!) por, është e domosdoshme që me zemër të dridhur, të premtohet se nuk do të përsëritet më i njëjti gabim.

Poeti Xhelaleddin Rumiu, pendimin (teuben), e përshkruan, me këto fjalë:

"Pendohu me zemrën mbushur plot me zjarrin e keqardhjes dhe me sy të lagur! Sepse lulet çelin aty ku ka diell e lagështirë!.."

Pendimi dhe kërkimi i faljes, i çon individët dhe shoqërinë në shpëtim dhe i ruan ata nga fatkeqësitë që mund të vijnë.

Besimtari duhet të jetojë mes frikës dhe shpresës (hauf dhe rexha).

Nëse do të thoshin: "Vetëm një person ka për të hyrë xhehenem", besimtari duhet të mendojë me frikë, "a mos jam unë ai?" E nëse thonë: "Vetëm një person ka për të hyrë në xhenet", ai përsëri duhet të mendojë me shpresë, "a mos jam unë?".

Edhe profetët kanë bërë gabime pa dashje dhe për rrjedhojë, kanë jetuar në

ankthin e atij gabimi duke u penduar dhe kërkuar falje. Kështu, ata kanë shijuar dobësinë njerëzore. Sepse epërsia absolute i takon vetëm Allahut. Vetëm Ai është i përjashtuar dhe i pastër prej pagabueshmërisë dhe dobësisë.

* * *

Njeriu i parë që ka bërë pendim, është Ademi (a.s.) së bashku me nënën tonë Hava. Pendimi i tyre është aq i lartë, sa ka zënë vend edhe në Librin e Allahut, Kuranin Fisnik:

"O Zoti ynë! Ne e kemi futur veten në gjynah, prandaj, nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit." (A'raf, 23)

Kjo lutje, është një model pendese për brezat pasardhës gjer në Kiamet.

* * *

Një pjesë e ajeteve të Kuranit, të cilat i ftojnë njerëzit të bëjnë pendesë e të kërkojnë falje prej Zotit, janë si më poshtë:

"Përjashtim bën ai që pendohet, beson dhe punon vepra të mira. Një njeriu të tillë Allahu ia ndërron veprat e këqija në të mira. Allahu është Falës e Mëshirëplotë. Ndërsa, ai që pendohet dhe bën vepra të mira, është i kthyer krejtësisht nga Allahu." (Furkan, 70-71)

"Allahu dëshiron që t'jua pranojë pendimet tuaja, por ata që jepen pas epsheve, dëshirojnë që të largoheni krejtësisht nga udha e drejtë!" (Nisa, 27)

Vetëm se, pendesa duhet të jetë me gjithë zemër:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ

"O ju, që keni besuar! Kthehuni tek Allahu me një pendim të sinqertë, që Zoti juaj t'jua shlyejë gabimet!.." (Tahrim 8)

* * *

Edhe sikur të bëhen përpjekje për të mbetur krejtësisht larg gjynahut, i cili është kundërshtim ndaj urdhrave hyjnorë, askush nuk mund të mbetet i përjashtuar prej pendesës, për faktin se është e pamundur të falënderohen denjësisht të mirat e Zotit. Dobësia njerëzore në këtë çështje vlen për të gjithë njerëzit. Nëse njeriu arrin të falënderojë ashtu siç duhet, edhe kjo është një mirësi më vete për të cilën kërkohet një tjetër falënderim. Në këtë mënyrë, borxhi i falënderimit mbi njeriun, do të vazhdojë deri në pafundësi.

Me të vërtetë, të mirat e Zotit janë aq të shumta e të panumërta, sa që falënderimi ynë kurrë nuk mund të jetë i mjaftueshëm. Në Kuran urdhërohet:

"Ai ju jep gjithçka që i kërkoni. Edhe nëse përpiqeni t'i numëroni dhuntitë e Allahut, nuk do të mund t'i numëroni dot. Njeriu është vërtet i padrejtë dhe mosmirënjohës." (Ibrahim, 34)

Aishja (r.a.) i ka thënë Muhamedit (a.s.):

"O i Dërguari i Allahut! Allahu t'i ka falur të gjitha gjynahet e së shkuarës e të së ardhmes, prandaj mos e mundo kaq shumë veten!". Ndërsa ai i është përgjigjur:

"O Aishe! A të mos jem një rob që e falënderon Zotin e vet!?" (Buhari, Tehexhxhud, 6; Muslim, Munafikin, 81)

Në të shumtën e rasteve, pendimi dhe kërkimi i faljes që bënte Profeti ynë (a.s.), nuk ishte për shkak të ndonjë gabimi, por për shkak të dëshirës për t'u afruar sa më shumë me Allahun, për ta falënderuar sa më shumë Atë dhe për të fituar kënaqësinë e Tij. Përveç kësaj, për shkak se Profeti ynë (a.s.), ndodhej çdo moment në një ngritje shpirtërore, ai pendohej dhe kërkonte falje për gjendjen e tij të mëparshme.

Koha më e çmuar e pendimit dhe kërkimit të faljes, është koha para agimit. Ashtu siç shpërndahen errësirat pas agimit, ashtu edhe pendimi para agimit përgatit shpëtimin tonë nga errësirat e gjynaheve, duke na nxjerrë në dritën e agimit të lumturisë së faljes së ndritur.

Allahu i Madhëruar, na mundësoftë të gjithëve të kemi zemra vigjilente dhe lumturi në atmosferën e faljes dhe mëshirës!

Amin!

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cilat janë shkaqet dhe urtësitë që historitë e profetëve dhe të popujve të tyre, në Kuran trajtohen në formë rrëfimesh?
2. Shpjegoni qëllimin e krijimit të njeriut!
3. Tregoni etapat e krijimit të njeriut nën dritën e ajeteve të Kuranit!
4. Cilat ishin shkaqet që e bënë Iblisin të mos i përulet Ademit (a.s.), në sexhde?
5. Shpjegoni arsyen dhe kuptimin e sexhdes që i bënë melekët Ademit (a.s.)!
6. Kur Aishja (r.a.) i tha Muhamedit (a.s.): "O i Dërguari i Allahut! Allahu t'i ka falur të gjitha gjynahet e së shkuarës e të së ardhmes, prandaj mos e mundo kaq shumë veten!", ai iu përgjigj: "*O Aishe! A të mos jem një rob që e falënderon Zotin e vet!?*" Në bazë të kësaj, shpjegoni marrëdhënien midis kërkimit të faljes dhe falënderimit!
7. Cila është arsyeja që kurbani i Habilit u pranua, ndërsa ai i Kabilit nuk u pranua?
8. Cilat janë rrugët e përsosjes së njeriut, i cili ka prirje të bëjë edhe të mirën, edhe të keqen?
9. Numëroni pesë etapat e shpirtit!
10. Kur Allahu i Madhëruar, i nxori pasardhësit e Ademit (a.s.), prej kurrizit të tij, i pyeti "A nuk jam Unë Zoti juaj?". Ndërsa ata u përgjigjën; "Bela! (Po, Ti je Zoti ynë!". Nisur nga kjo, shpjegoni arsyen se, përse njerëzit kur kanë ardhur në këtë botë, e kanë harruar këtë marrëveshje që kanë bërë me Allahun?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Të gjitha atributet hyjnore, ato që i dimë si dhe ato që s'mundemi t'i njohim, kanë tre vende ku shfaqen në formën e tyre më të përsosur. Këto janë: ....., ... dhe .....
2. Shkaku kryesor i krijimit të njeriut, është ..... dhe ..... Zotit.
3. *"Mos më ngrini mbi ..... që më takon, sepse Allahu i Madhëruar, para se të më bënte ....., më ka bërë ..... të Tij."*
4. Nuk është e mundur të arrish shpëtimin, pa bërë pastrimin e ..... dhe purifikimin e .....
5. Pas një gabimi, duhet ta ..... menjëherë atë dhe të kërkojmë ..... tek Allahu, ashtu siç bëri Ademi (a.s.).

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga cilësitë e rrëfimeve të profetëve në Kuran?

a. Ngjarjet tregohen në bazë të qëllimit të marrjes së mësimit, pa u futur shumë në detaje.

b. Ngjarjet tregohen pa bërë kujdes në lidhje me radhën dhe kohën e ndodhive.

c. Asnjë anë e ndodhive që tregohen, nuk mbetet e fshehtë për ata që e lexojnë.

d. Midis ndodhive që tregohen, janë vendosur urtësi, të cilat janë të kuptueshme, udhëzuese dhe mësimdhënëse për lexuesit.

2. Atributet hyjnore shfaqen në tre vende, qendrën e të cilave e zë njeriu. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon arsyen që njeriu zë vend në qendër të shfaqjeve të atributeve hyjnore?

a. Njeriu është vendi ku shfaqet arti hyjnor dhe mrekullia e krijimit.

b. Njeriu është thelbi dhe misteri i gjithësisë.

c. Njeriu është krijuar prej tokës.

d. Njeriu zotëron mendje dhe ego.

3. **Në Kuran, thuhet:** "Zoti yt u tha engjëjve: «Unë do të krijoj një mëkëmbës (halife) në tokë»..." **Lidhur me këtë ajet, cila nga pikat e mëposhtme e shpjegon kuptimin e fjalës "mëkëmbës/halife"?**

   a. Njeriu është më i lartë se xhindët dhe melekët për shkak të përbërjes së tij materiale.

   b. Njeriu është vendi ku shfaqen atributet hyjnore dhe përfaqësuesi i vullnetit të Allahut në tokë.

   c. Të gjithë njerëzit do ta adhurojnë Allahun.

   d. Çdo njeri e njeh dhe e adhuron Allahun.

4. **Allahu i Madhëruar, në Kuranin Fisnik na njofton në mënyrë të detajuar në lidhje me krijimin e njeriut të parë në etapa të ndryshme. Në bazë të ajeteve të Kuranit, cili nga pohimet e mëposhtme <u>nuk</u> përbën një nga etapat e krijimit të njeriut të parë?**

   a. Etapa e baltës së pjekur.

   b. Etapa e baltës ngjitëse.

   c. Etapa e baltës së tharë.

   d. Etapa e baltës së ngjyrosur.

5. **Në Kuran urdhërohet:** "Kur u thamë melekëve: «Përuluni në sexhde para Ademit», ata u përulën!.." **Nisur nga ky ajet, cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> shpreh kuptimin e vërtetë të urdhrit "Përuluni në sexhde!"?**

   a. Pranimi i epërsisë së Ademit (a.s.), në aspektin e krijimit.

   b. Edhe pse urdhri ishte për t'i bërë sexhde Ademit (a.s.), në të vërtetë, ajo do të thotë nënshtrim ndaj urdhrit të Allahut.

   c. Sexhdja ishte një mënyrë falënderimi për krijimin e Ademit (a.s.).

   d. Sexhdja nuk ishte ndaj Ademit personalisht, por ndaj madhështisë, dijes dhe përsosmërisë së artit hyjnor.

6. **Cila prej pikave të mëposhtme <u>nuk</u> është prej arsyeve që Iblisi nuk pranoi t'i përulet Ademit (a.s.), në sexhde?**

   a. Mendjemadhësia dhe vetëvlerësimi, nuk e lanë Iblisin t'i përulet Ademit (a.s.).

   b. Iblisi e vlerësonte Ademin (a.s.), vetëm prej materialit me të cilin ishte krijuar.

   c. Iblisit nuk i pëlqeu forma e Ademit (a.s.).

   d. Për shkak të injorancës, Iblisi nuk arriti të shihte shpirtin e Ademit, i cili mund ta bënte atë edhe më të lartë se ai dhe melekët.

7. Në Kuran, urdhërohet: "Ne ua ofruam amanetin (përgjegjësinë) qiejve, Tokës dhe maleve, por ato nuk pranuan ta marrin përsipër dhe u frikësuan ta pranojnë atë, kurse njeriu e pranoi. Me të vërtetë, njeriu u tregua i padrejtë me veten dhe i paditur." **Cilat nga pikat e mëposhtme tregojnë atë që duhet të veprojë njeriu për të shpëtuar prej cilësive "i padrejtë dhe i paditur"?**

a. Angazhimi me shkencat pozitive.

b. Braktisja e shërbimit ndaj krijesave dhe angazhimi vetëm me dije.

c. Kryerja e veprave të mira, arritja e devotshmërisë dhe e urtësisë.

d. Qëndrimi larg prej paditurisë dhe padrejtësisë së marrjes përsipër të amanetit që Allahu i propozoi tokës dhe qiejve.

8. Cila është mënyra më e mirë për ta mbajtur mend dhe për t'i qëndruar besnik premtimit që i kemi dhënë Allahut, kur na ka pyetur: "A nuk jam unë Zoti juaj"?

a. Përkujtimi dhe përsëritja e vazhdueshme e këtij premtimi.

b. Eliminimi i ndjenjave shtazore në trupin tonë.

c. Kapërcimi i pengesës së egos, duke purifikuar zemrën dhe duke u pastruar prej dëshirave të ulëta të egos.

d. Mësimi i diturisë për të kuptuar misteret hyjnore.

9. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> është një nga veprimet që duhen bërë për të pastruar egon?

a. Qëndrimi me njerëzit e mirë në mbledhjet e bisedave fetare.

b. Përkujtimi i shpeshtë i Allahut me gjuhë dhe me zemër.

c. Largimi prej një pjese të mirësive të kësaj bote për të nënshtruar egon.

d. Thellimi në dijet e fshehta.

10. Cila nga pikat e mëposhtme e shpreh saktë marrëdhënien e "mendjes" dhe "shpalljes hyjnore" në aspektin e realizimit të adhurimit të Allahut në mënyrën e duhur?

a. Mendja, gjithmonë është më superiore se shpallja, sepse mendja, është shfaqja e atributit hyjnor "el-Alim/i Dituri".

b. Shpallja vjen gjithmonë e para, sepse mendja nuk mund të veprojë asgjë pa shpalljen.

c. Mendja dhe shpallja janë të barabarta dhe asnjëra nuk është më superiore se tjetra.

d. Mendja ka vlerë brenda kufijve të shpalljes. Shpallja është një udhëzues që orienton mendjen dhe mendja ka nevojë për të.

11. Cila prej pikave të mëposhtme nuk tregon parimin që duhet nxjerrë prej pendimit (teubes) të Ademit (a.s.) dhe nënës sonë Hava, të cilët thanë: "«O Zoti ynë! Ne e kemi futur veten në gjynah, prandaj, nëse Ti nuk na fal dhe nuk na mëshiron, ne vërtet që do të jemi nga të humburit»."

a. Robi duhet t'ia atribuojë vetes gjynahun që bën.

b. Gjynah, do të thotë që njeriu t'i bëjë padrejtësi vetes me dorën e vet.

c. Pendimi dhe kërkimi i faljes nuk pranohen menjëherë. Allahu e fal robin e tij pasi e dënon për një farë kohe.

d. Sado gjynahqar të jetë një rob, ai nuk ka rrugëzgjidhje tjetër përveçse të strehohet në mëshirën dhe faljen e Zotit të tij.

12. Nëse dikush kënaqet prej gjynahut që bën, cili është mendimi që mund të kemi lidhur me botën e tij të brendshme?

a. Ai nuk është i vetëdijshëm për gjynahun dhe të këqijat që bën.

b. Tek ai mbizotëron shpirti i mirë.

c. Një njeri i tillë ka dalë jashtë besimit.

d. Mbështetja morale në ndërgjegjen e tij është pakësuar dhe atij i ka humbur mprehtësia e mendimit dhe thellësia shpirtërore.

IDRISI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

IDRISI

-alejhi selam-

Që barti të fshehtën e mahnitjes qiellore!

Thuhet se Idrisi (a.s.), ka lindur në rrethinat e Babilonisë, e cila ishte një vendbanim që gjendej midis lumenjve Tigër dhe Eufrat, në zonën e Mesopotamisë. Mendohet se ai ishte nip i Ademit (a.s.), në brez të gjashtë. Në Kuran gjenden katër ajete lidhur me të.

Idrisi (a.s.), merrej me adhurim dhe shoqërohej me njerëz të mirë edhe para se t'i vinte profecia. Gjithashtu, ai e siguronte jetën me punën e duarve të veta.

Ai jetoi në një popull me prejardhje prej Kabilit. Ky ishte një popull i prishur si nga ana materiale, ashtu edhe nga ana shpirtërore. Ata e kishin harruar adhurimin e Zotit dhe bënin çdo të keqe e të ndaluar, duke e konsideruar si normale dhe të lejuar. Allahu i Madhëruar, e dërgoi Idrisin (a.s.), si profet për këtë popull të larguar nga rruga e së vërtetës, me qëllim që t'i udhëzonte.

Profetit Idris (a.s.), iu shpallën rreth tridhjetë fletë në formën e urdhrave hyjnorë, me anë të të cilave i bëheshin të ditura urdhrat dhe ndalimet e Allahut. Idrisi (a.s.), i kumtoi dhe ia bëri të njohura këto urdhra e ndalime popullit ku jetonte.

Adana
Marash
Urfa
Dijerbakër
Nusejbin
Ninova
Mosul
Erbil
Halep
Qipro
Maverannahir
Hamadan
Mesdheu
Eufrati
Lumi Tigër
Damask
Jeruzalem
Amman
Babilonia
Hebron
Sinai
Eilat
Egjipt
Deti i Kuq
Medjen

Mendohet se shpalljeve që kumtoi Idrisi (a.s.), i besuan rreth një mijë persona. Gjithashtu, Idrisit (a.s.), i vinin melekët grupe -grupe dhe takoheshin e bisedonin me të.

Ai u thoshte njerëzve të vet fjalë të urta e u jepte porosi, disa prej të cilave janë:

"Kur njeriut të mençur i rritet pozita, i rritet edhe modestia!"

"Njeriu i mençur nuk e sheh të metën e tjetrit dhe nuk ua përplas në sy të metat të tjerëve! Nëse i shtohet pasuria, nuk mburret dhe nuk prishet moralisht!"

"Kush nuk e pastron egon e vet, do të thotë se është i pamend!"

"Dashuria për këtë botë dhe për botën tjetër nuk bëhen kurrë bashkë!"

"Kur të luteni, qëllimi juaj le të jetë i pastër!.."

Mendohet se nga fundi i jetës, Idrisi (a.s.), është ngritur në qiell. Ky mendim ka dalë prej ajetit 57 të sures Merjem, ku urdhërohet:

"Ne e ngritëm atë në një vend të lartë!"

Ky "vend i lartë", interpretohet si ngritje në një nivel tek Zoti, ngritje në Xhenet ose ngritje në nivelin e katërt të qiellit. Në sahihun e Buhariut dhe Muslimit, shënohet një hadith, i cili përforcon faktin se ai është ngritur në qiell:

"Kur arrita, gjatë Miraxhit në katin e katërt të qiellit, u takova me Idrisin. Xhebraili më tha:

- Ky që sheh, është Idrisi. Jepi selam atij! Dhe unë i dhashë selam. Edhe ai iu përgjigj selamit tim e më pas më tha:

- Mirëserdhe, o vëlla i mirë, o profet i mirë!" (shih. Buhari, Bed'u'l-Hak, 6; Muslim, Iman, 259-264.)

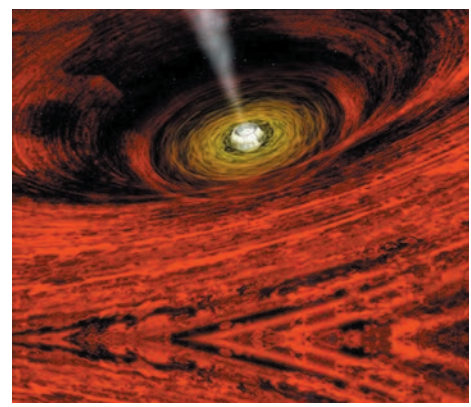
Besnikëria, drejtësia dhe virtytshmëria e Idrisit (a.s.), përshkruhen kështu në Kuranin Fisnik:

"Trego në Libër për Idrisin! Ai ishte njeri i së vërtetës dhe profet."
(Merjem, 56)

"(Kujto) **Ismailin, Idrisin dhe Dhulkiflin! Të gjithë këta kanë qenë të durueshëm. Ne i pranuam ata me mëshirën Tonë. Me të vërtetë, ata ishin ndër të drejtët."** (Enbija, 85-86)

Shprehjet, "të drejtë dhe të durueshëm", që përdoren në këto ajete për profetët e përmendur, është për të shpjeguar virtytet e tyre dhe për t'i lavdëruar ata.

Profetët, ashtu siç janë pikat kulmore të përsosmërisë shpirtërore, janë edhe pikat kulmore të përsosmërisë lëndore. Për shembull, Ademi (a.s.), ka prirë në fushën e bujqësisë, ndërsa Idrisi (a.s.), në rrobaqepësi. Megjithëse shkrimi ka filluar bashkë me njerëzit e parë, në sajë të përpjekjeve personale të Idrisit (a.s.), shkrimi u zhvillua edhe më shumë. Përveç kësaj, mendohet se ai ka hedhur themelet e shkencës së fizikës dhe kimisë.

Idrisi (a.s.), është një profet të cilit i janë zbritur fletë-shpallje hyjnore dhe është lavdëruar në Kuran për besnikërinë, drejtësinë dhe virtytshmërinë e tij. Gjithashtu, ai është ngritur nga Allahu në një pozitë të lartë, që në jetën e kësaj bote. Ai është ndër ata që janë bërë monument durimi dhe shembull i mirë për popullin e tij dhe brezat pasardhës. Ai është prej njerëzve të mirë e të devotshëm, të cilët kanë merituar mëshirën hyjnore.

Alejhisselam!

BOTA E ZEMRËS DHE MISTERET E SAJ

Jeta e Idrisit (a.s.), na tregon se si ai ka arritur mirësitë hyjnore, me magjinë e mahnitjes qiellore dhe zemrës së purifikuar. Gjithashtu, jeta e tij na jep mundësinë të vëzhgojmë se si njeriu, i cili mund të jetë në nivele edhe më poshtë se kafshët, por edhe më lart se melekët, arrin të fitojë cilësi të melekëve, duke arritur majat.

Me të vërtetë që zemra, e cila është qendra e botës së trupit dhe shpirtit, mund të arrijë një nivel të atillë në sajë të purifikimit dhe mirësisë së Allahut, saqë poseduesi i asaj zemre, edhe pse në pamje të jashtme mund të duket si gjithë njerëzit e tjerë, në aspektin shpirtëror, ai gëzon grada më të larta se melekët.

Për shkak se këto cilësi janë shfaqur në mënyrë të plotë në jetën e Idrisit (a.s.), e pamë të arsyeshme që në këtë pjesë të flasim më gjerë për botën e zemrës. Në fakt, ajo që kërkohet prej njeriut në jetën e kësaj bote, është që ai të zotërojë një zemër të pastër. Lidhur me këtë, në ajetet 88-89, të sures Shuara, urdhërohet:

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"Ditën, kur askujt nuk do t'i bëjë dobi as pasuria, as fëmijët, përveç atij që vjen me zemër të pastër tek Allahu!"

Detyra më e rëndësishme në jetën e njeriut dhe preokupimi më serioz, është përgatitja për një jetë të pafundme, pra, përtej vdekjes. Dhe kjo bëhet vetëm me njohjen e të vërtetës së zemrës, me mbrojtjen e saj prej të këqijave dhe orientimin kah morali i bukur. Kjo, sepse ekuilibri dhe lumturia në këtë

botë dhe shpërblimi në jetën tjetër, janë të lidhura me zotërimin e një zemre të shëndetshme.

Zemra e njeriut, ka një cilësi të tillë, që gjatë gjithë jetës, mund të lëkundet mes ndërhyrjeve shpirtërore, domethënë engjëllore dhe ndërhyrjeve egoistike ose djallëzore. Zemrat engjëllore karakterizohen nga morali i bukur, punët e mira dhe ndjenjat e larta shpirtërore. Për rrjedhojë, njeriu përparon drejt gradës, e cila e bën atë krijesën më të përsosur (ahseni takvim), e krijesës së bukur. Ndërsa zemrat djallëzore, bien vazhdimisht në mohim, idhujtari, karakter të keq, ndjekje të epsheve dhe veseve të shëmtuara. Në këtë mënyrë, duke përparuar në drejtim të kundërt me qëllimin final të krijimit, zemra verbohet dhe njeriu bie në një nivel më të ulët se kafshët. Në Kuranin Fisnik, urdhërohet:

"Ne kemi paracaktuar për Xhehenemin shumë xhinde dhe njerëz, sepse ata kanë zemra, por nuk kuptojnë, kanë sy, por nuk shohin dhe kanë veshë, por nuk dëgjojnë. Ata janë si bagëtitë, madje edhe më zi. Pikërisht këta janë të shkujdesurit.." (A'raf, 179)

Dëbimi i shejtanit nga zemra, është i mundur vetëm me anë të adhurimit, zikrit, bisedave shpirtërore dhe moralit të bukur. Në përfundim të këtyre, tek njeriu shfaqet devotshmëria dhe droja nga gjërat e ndaluara. Kjo, është edhe epërsia e vërtetë që ka vlerë të lartë tek Allahu. Në Kuran, urdhërohet:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

"...Më i nderuari prej jush tek Allahu është ai që i frikësohet më shumë Atij!.." (Huxhurat, 13)

Gjithashtu, ruajtja e kësaj gjendje të devotshmërisë, arrihet duke u shoqëruar me njerëz të mirë e të devotshëm. Ashtu siç e shpjegon edhe psikologjia në ditët tona, njeriu është një qenie e hapur ndaj ndikimeve që vijnë prej gjithçkaje që e rrethon. Ashtu siç ndodh me disa sëmundje ngjitëse, ashtu edhe gjendjet shpirtërore apo veset njerëzore ndikojnë tek njëri-tjetri. Kjo, sepse marrëdhënia shpirtërore ndërmjet shpirtrave, është një fakt i pakundërshtueshëm. Kështu që, kush qëndron me njerëzit besnikë dhe të mirë, bëhet besnik e punëmirë. Në Kuran, për shkak të rëndësisë së kësaj çështje, është urdhëruar:

"O besimtarë! Frikësojuni Allahut dhe bëhuni me ata që janë të sinqertë (në fjalë dhe në vepra)**!"** (Teube, 119)

Gradat e zemrës

1. Zemrat e vdekura (të vulosura)

Këto zemra, që klasifikohen më poshtë se kafshët dhe nuk bartin ndonjë aftësi shpirtërore, e shpenzojnë jetën vetëm pas dëshirave të kësaj bote, si ngrënia, pirja, argëtimi etj. Ato janë larg nga urtësia dhe zgjuarsia, e cila do të zbulojë të fshehtat hyjnore që gjenden tek njeriu dhe në gjithësi. Trupat që bartin këto zemra, të cilat janë në kundërshtim të plotë me zemrat e profetëve dhe robërve të mirë, nuk kanë ndonjë ndryshim prej varrit. Ashtu siç treten trupat në tokë, ashtu edhe zemrat e vdekura treten në errësirën e mohimit. Madje, përveç vetes së tyre, ato tërheqin në humbjen e hidhur edhe të afërmit e tyre.

Njerëzit me zemra të tilla, edhe pse jetojnë mes të mirave të Zotit, e mohojnë Pronarin e atyre të mirave, i shkelin urdhrat dhe ndalimet e Tij, gjë që tregon mosmirënjohje dhe mungesë të madhe morali. Lidhur me njerëz të tillë, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Ata janë të shurdhër, memecë e të verbër, prandaj nuk kthehen në rrugë të drejtë!" (Bekare, 18)

"Allahu ua ka vulosur atyre zemrat, dhe veshët ndërsa në sytë e tyre kanë mbulesë; ata i pret një dënim i madh!" (Bekare, 7)

Ata që kanë zemra të kyçura e të vulosura, siç përshkruhen në ajet, janë njerëzit që u janë mbyllur dyert e të vërtetës dhe mirësisë, e që u janë prerë lidhjet me jetën njerëzore e shpirtërore. Hapja e drynave të zemrave të tyre, është vetëm në dorë të Zotit, të Cilin ata e kanë harruar. Në këtë ajet fisnik, Allahu u tërheq vëmendjen njerëzve, për të mos rënë në një gjendje te tillë:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"Mos u bëni si ata që e harruan Allahun, kështu që Ai i bëri të harronin vetveten! Pikërisht ata janë të pabindurit (ndaj Allahut)**."** (Hashr, 19)

2. Zemrat e sëmura

Këto, janë në një gradë midis zemrave të vdekura dhe ato të shëndetshme.

Në lidhje me këto zemra, në Kuran urdhërohet kështu:

"Në zemrat e tyre ka një sëmundje, të cilën Allahu ua shton. Ata i pret një dënim i dhembshëm, për shkak të hipokrizisë së tyre." (Bekare , 10)

Gjendja e njerëzve me zemra të tilla, i ngjan gjendjes së vuajtur të njerëzve me sëmundje trupore. Ata nuk kanë harmoni as në jetën e tyre të kësaj bote, e nuk kanë paqe as në botën e tyre shpirtërore. Pasiguria e botës së tyre të brendshme ndikon negativisht në jetën e tyre. Ndërsa kaosi i botës së tyre të jashtme, ndikon negativisht në botën e tyre të brendshme. Allahu i Madhëruar, gjendjen e këtyre personave e shpreh në këtë mënyrë:

"Pikërisht këta janë ata që kanë këmbyer udhëzimin me humbjen, kështu që tregtia atyre nuk u solli kurrfarë dobie dhe as nuk ishin të udhëzuar në rrugën e drejtë." (Bekare, 16)

Nga kjo, kuptohet se ato që pengojnë nga kuptimi i urtësive të Allahut dhe i sëmurin zemrat, janë sëmundjet e zemrës, si mendjemadhësia, gjynahet, smira, dashuria për këtë botë etj. Për sa kohë që këta njerëz nuk marrin edukim shpirtëror dhe nuk i pastrojnë egot e tyre, është e pamundur që ata të përfitojnë prej urtësive të Kuranit Fisnik. Ky ajet fisnik, e shpjegon më së miri këtë fakt:

"Do t'i largoj prej (kuptimit të) **shenjave të Mia ata që sillen me arrogancë në Tokë!.."** (A'raf, 146)

Domethënë se, nëse zemra nuk përparon në sajë të edukimit shpirtëror, është e pamundur që ajo të kuptojë urtësitë e Kuranit, gjithësisë dhe njeriut. Lidhur me këtë, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Vallë, a nuk kanë udhëtuar ata nëpër botë, që zemrat e tyre të mendojnë dhe veshët të dëgjojnë? Në të vërtetë, atyre nuk u janë verbuar sytë (në këto gjëra)**, por u janë verbuar zemrat e veta në kraharor."** (Haxhxh, 46)

Në këtë ajet, theksohet se vetëm shikimi i botës me syrin për të marrë mësim mund t'i gjallërojë zemrat e tyre dhe t'u japë shërim.

Në këtë hadhith fisnik, Profeti ynë (a.s.), shprehet se zemra duhet ruajtur prej çdolloj sëmundjeje:

"Dijeni se, në trupin e njeriut është një copë mishi, e cila nëse është e mirë, i gjithë trupi është mirë; por nëse ajo është e prishur, i gjithë trupi prishet. Kjo (copë mishi), është zemra." (Buhari, Iman, 39.)

Si përfundim, veprat që bëhen me zemra të sëmura dhe indiferente, e humbasin vlerën tek Allahu. Nëse zemrat nuk ndriçohen me Dritën e Allahut, ato verbohen dhe humbasin ndjesitë. Për këtë, ato nuk mund ta shohin madhështinë e magjisë hyjnore që është qëndisur në gjithësi.

3. Zemrat indiferente

Njerëzit që largohen nga përmendja e Allahut, kanë zemra indiferente, gjë e cila i çon në humbje të ndjenjave njerëzore. Lidhur me këtë, në Kuran urdhërohet:

فَوَيْلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

"...Mjerë ata që e kanë zemrën të pandjeshme, kur përmendet Allahu! Njerëz të tillë janë në humbje të qartë!" (Zumer, 22)

"Ndërsa vëllezërit (prej njerëzve) **e tyre** (shejtanëve)**, ata i shpien edhe më tej në humbje pa pushuar!"** (A'raf, 202)

Për të mos u bërë prej njerëzve të cilëve nuk u ndahen shejtanët dhe nuk u pranohet asnjë vepër dhe adhurim, është e nevojshme një kurë shpirtërore. Për ta bërë këtë, pikësëpari duhet pasur kujdes në këto pesë pika:

a) Të ushqehesh me ushqime hallall (të lejuara).

Ushqyerja e trupit tonë me ushqime hallall, është domosdoshmëri, sepse adhurimet kryhen në sajë të fuqisë që trupi merr me anë të ushqimeve. Prej adhurimeve që bëhen me energjinë e fituar prej ushqimeve jo hallall, është e kotë të presësh frymëzim shpirtëror. Ushqimet jo hallall, i japin vetëm vështirësi trupit të njeriut.

Prandaj, për zhvillimin e jetës moralo-shpirtërore, mistikët tërheqin vëmendjen në dy specifika duke porositur: *"Kur hani, bëni kujdes ç'fusni në gojë dhe, kur flisni, bëni kujdes ç'nxirrni prej saj!.."*

b) Leximi i Kuranit duke medituar dhe falja e namazit me përkushtim.

Është e domosdoshme që Kurani të lexohet duke medituar mbi të. Domethënë, duke menduar e u thelluar në urtësinë e urdhrave e ndalimeve si dhe të

nxirret mësim prej rrëfimeve të tij. Frymëzimi dhe ndikimi që do të merret prej leximit të Kuranit dhe meditimit të tij, është i lidhur fort me pastërtinë e zemrës. Po ashtu, edhe arritja e përkushtimit dhe qetësisë në adhurime, në këtë mënyrë bëhet e mundur.

"Mjerë për ata, të cilët kur falen, janë të pakujdesshëm për namazet!" (Maun, 4-5)

Ndërsa në suren "Mu'minun" bëhet e ditur se ndër besimtarët e shpëtuar, janë ata që e falin namazin me thjeshtësi:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

"Me të vërtetë, janë të shpëtuar besimtarët, të cilët janë të përulur në namazin e tyre!" (Mu'minun, 1-2)

Bahaeddin Nakshibendin, e kanë pyetur:

- Si e fal robi namazin me përkushtim?

Ai është përgjigjur:

- Me këto katër gjëra.

1. Duke u ushqyer me hallall.

2. Duke u ruajtur nga indiferentizmi gjatë marrjes së abdestit.

3. Duke e ndjerë veten para Zotit gjatë tekbirit të parë.

4. Duke mos e harruar Zotin, edhe jashtë namazit.

c) Përmendja e vazhdueshme e Allahut.

Në Kuran, fjala "dhikër" përmendet në mbi 250 vende, gjë e cila tregon qartë rëndësinë e kësaj çështjeje. Dhikër, do të thotë të mos e harrosh Zotin. Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Përmende Zotin tënd me vete, i përulur dhe me frikë – jo me zë të lartë, në mëngjes dhe mbrëmje, dhe mos u bëj nga ata që nuk i kushtojnë vëmendje!" (A'raf, 205)

d) Kryerja e adhurimeve në pjesën e fundit të natës (para agimit).

Çlodhja trupore dhe shpirtërore prej lodhjes së ditës, bëhet e mundur në sajë të orientimit të njeriut në botën e tij të brendshme dhe me zhytjen në qetësinë e natës. Për ata që e jetojnë në zemër qetësinë shpirtërore që jep adhurimi i Allahut, nuk ka rrobë më të bukur se nata. Ata përjetojnë kënaqësinë e thellë të takimit me Zotin e tyre në qetësinë dhe vetminë e natës. Për këtë arsye, është e domosdoshme që një pjesë e natës të kalohet në adhurim, duke përfituar prej frymëzimit dhe begatisë së saj. Lidhur me këtë Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Përmende emrin e Zotit tënd në mëngjes dhe në mbrëmje. Në një pjesë të natës bëji sexhde Atij dhe, natën falu gjatë Atij." (Insan, 25-26)

Dita nuk mundet ta japë qetësinë shëndetësore dhe shpirtërore të natës. Ata që nuk ia dinë vlerën natës, nuk ia dinë as ditës. Shpërdorimi i netëve me punë të kota dhe humbja e kohës para agimit, nuk është gjë tjetër veçse asgjësim i begatisë dhe paqes që sjell mëngjesi.

Nisur nga kjo, për të përfituar prej dobive shpirtërore të netëve, është e domosdoshme që ato të përdoren në mënyrë të vetëdijshme. Allahu i Madhëruar, urdhëron:

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

"Ata flinin pak natën, ndërsa në agim kërkonin falje (nga Allahu)**."** (Dharijat, 17-18)

تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

"Ata ngrihen nga shtrati, i luten Zotit të tyre me frikë e shpresë dhe japin nga ajo që iu kemi dhënë Ne." (Sexhde, 16)

"Kaloje një pjesë të natës, si falje shtesë për ty (Muhammed)**!.."** (Isra, 79)

e) Shoqërimi me njerëzit e mirë.

Për mbrojtjen dhe zhvillimin e zemrës, është e domosdoshme të shoqërohesh me njerëzit e mirë dhe besnikë. Zemra hyn në fushën magnetike shpirtërore

të njerëzve pranë të cilëve ndodhet. Midis personave që shoqërohen bashkë, ndodh një transferim zakonesh dhe mendimesh. Ata që janë të fuqishëm në aspektin shpirtëror, ndikojnë shpirtërisht tek ata që janë më të dobët, duke u bërë burim frymëzimi për ta. Pra, mëshira, butësia dhe delikatesa shpirtërore e njerëzve të mirë e besnikë, reflektohet edhe tek të tjerët përreth tyre. Shkaku që sahabët ishin njerëzit më të përkryer, ishte se ata ndodheshin pranë Profetit (a.s.), merrnin pjesë në bisedat e tij frymëzoheshin prej tij.

Zemrat ndikohen nga atmosfera shpirtërore ku gjenden, qoftë ajo negative apo pozitive. Për këtë arsye, ata që shoqërohen me të mirët, me kalimin e kohës edhe ata bëhen të mirë në bazë të aftësive që kanë. Po ashtu, edhe ata që shoqërohen me njerëzit e mbrapshtë, bëhen si ata në të njëjtën mënyrë. Në një ajet fisnik, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

"O besimtarë! Frikësojuni Allahut dhe bëhuni me ata që janë të sinqertë (në fjalë dhe në vepra)**!"** (Teube, 119)

Kalimi i gjendjes nga njëri tek tjetri, të cilën e cekëm më lart, realizohet në përpjesëtim me dashurinë dhe miqësinë. Për t'u bërë një besimtar i përkryer, është kusht që të shoqërohesh me njerëzit e mirë e besnikë. Pra, t'i duash ata dhe të përpiqesh të gjendesh pranë tyre, është e domosdoshme për arritjen e përfundimit të dëshiruar në këtë çështje.

I Dërguari i Allahut (a.s.), rëndësinë e shoqërimit me njerëzit e mirë e besnikë, e ka shprehur shumë bukur me anë të këtij shembulli:

"Shembulli i shokut të mirë dhe atij të keq, është si shembulli i mbartësit të aromës së mirë dhe farkëtarit. Mbartësi i aromës së mirë ose do të të dhurojë një aromë të mirë, ose do t'ia blesh ose atij do t'i vijë aromë e mirë; ndërsa farkëtari ose do të të djegë rrobat, ose era e tij e keqe do të kalojë tek ti!" (Buhari, Buju, 38.)

Ashtu siç është e rëndësishme të shoqërohesh me njerëzit e mirë gjatë jetës, edhe kur të jesh në varr, është e rëndësishme të jesh fqinj me varrin e tyre. Këtë të vërtetë, i Dërguari i Allahut, (a.s.), e shpreh me këto fjalë:

"Të vdekurit tuaj varrosini midis njerëzve të mirë!" (Dejlemi, Musned, I,102.)

4. Zemrat përkujtuese

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

"...Vërtet që përmendja e Allahut është më e madhe!.." (Ankebut, 45)

"A nuk ka ardhur koha për besimtarët e vërtetë, që zemrat e tyre të përulen para këshillave të Allahut dhe para së Vërtetës!.." (Hadid, 16)

Ata që i kanë zemrat e tyre në dhikër të vazhdueshëm, edhe trupat u ndriçohen me dhikër. Ndërsa egot e tyre hyjnë nën pushtetin e shpirtit. Zemrat e tyre bashkohen me thelbin e besimit dhe besimi i tyre i çon në paqe. Allahu i Lartë urdhëron:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

"...Vërtet, zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut!" (Rad, 28)

"O besimtarë, përmendeni shpesh Allahun!" (Ahzab, 41)

"Përmende emrin e Zotit tënd dhe përkushtoju krejtësisht Atij!" (Muzzemmil, 8)

رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ

"Ka njerëz (të tillë)**, të cilët shitblerja nuk i pengon për të përmendur Allahun!.."** (Nur, 37)

"Për ata që e përmendin Allahun duke qëndruar në këmbë, ndenjur ose shtrirë dhe që meditojnë për krijimin e qiejve dhe të Tokës (duke thënë)**: «O Zoti Ynë! Ti nuk i ke krijuar kot këto - lartësuar qofsh** (nga çdo e metë)**! Prandaj na ruaj nga ndëshkimi i Zjarrit.»"** (Al-i Imran, 191)

I Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë:

"Shenja e dashurisë për Allahun, është dashuria për ta përmendur Atë!" (Sujuti, Xhamiu's-Sagir, II, 52.)

Njerëzit që rrinë larg dhikrit, janë nën kërcënimin hyjnor sepse ndodhen larg dashurisë së Allahut:

"...Mjerë ata që e kanë zemrën të pandjeshme, kur përmendet Allahu!.." (Zumer, 22)

Për këtë arsye, është urdhëruar dhikri i vazhdueshëm dhe zotërimi i një zemre që e ka frikë Allahun:

"Përmende Zotin tënd me vete, i përulur dhe me frikë – jo me zë të lartë, në mëngjes dhe mbrëmje, dhe mos u bëj nga ata që nuk i kushtojnë vëmendje!" (A'raf, 205)

Gjithashtu, në ajete të tjera rreziku prej largimit nga dhikri, shprehet në këtë mënyrë:

وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ

"Atij që shmanget nga Këshilla e të Gjithëmëshirshmit (Kurani)**, Ne do t'ia caktojmë një djall, që do t'i bëhet shok i pandashëm."** (Zuhruf, 36)

"Në të vërtetë, djajtë i shmangin jobesimtarët nga rruga e drejtë, ndonëse ata mendojnë se janë të udhëzuar drejt. Dhe, kur të vijë te Ne, (jobesimtari) **do t'i thotë** (djallit që e kishte shok)**: «Ah, sikur të kishte qenë largësia midis meje dhe teje sa ajo mes lindjes e perëndimit! Sa shok i keq paske qenë ti!»"** (Zuhruf, 37-38)

I Dërguari i Allahut (a.s.), i ka mësuar dhe këshilluar sahabët e tij, ta përmendin Allahun duke thënë sa më shumë shprehjen e shehadetit: "La ilahe il-lallah"[5] dhe fjalët: "Subhanallah", "Elhamdulil-lah"[6].

Në një hadith fisnik, thuhet:

"Shembulli i atij që e përmend Allahun dhe atij që nuk e përmend, është si shembulli i të gjallit me të vdekurin." (Buhari, Deauat, 66.)

Allahu i Madhëruar, nuk shikon pamjen e jashtme të robit, por atë të brendshmen, pra Allahu sheh botën e zemrës. Nisur nga kjo, çdo besimtar duhet ta

5. shih. Hejthemi, Mexhmau'z-Zeuaid, I, 26.

6. shih. Ibn Maxhe, Edeb, 56; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI, 344.

ruajë zemrën nga indiferenca dhe pakujdesia dhe ta angazhojë atë vazhdimisht me përmendjen e Allahut.

Si konkluzion, përmendja e emrit të Zotit (zikrullah) do të thotë që robi, duke shpëtuar prej errësirave që e rrethojnë, ta ndriçojë zemrën e vet me dashurinë për Zotin, gjë që është i vetmi akt që të çon te bashkimi me Të! Çdo zemër e mbushur me dashurinë për Allahun, është një dritare dashurie më vete, e cila hapet drejt Allahut.

5. Zemrat e gjalla

Zemrat e gjalla, janë zemrat e profetëve dhe të robërve të mirë të Allahut. Në këto zemra shfaqen në kuptimin e plotë të tyre emrat e bukur të Allahut. Ata që kanë zemra të gjalla, janë ata që janë përsosur me moralin e Kuranit.

Zemrat e mbushura me përmendjen e Allahut, hyjnë nën mbrojtjen e Tij. Atëherë, zemra fillon të përparojë drejt botës së të fshehtave hyjnore. Për rrjedhojë shfaqen të fshehtat e botës hyjnore, e vërteta e materies dhe misteret e njeriut dhe gjithësisë. Në këtë mënyrë, njeriu fillon të shohë gjëra të cilat shfaqen vetëm në "zemrën e pastër".

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"As pasuria juaj, as fëmijët tuaj nuk do t'ju afrojnë më shumë te Ne, por vetëm ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira (e meritojnë këtë)**. Ata do të kenë shpërblim të shumëfishtë për atë që kanë bërë dhe do të jenë të sigurt në banesa të larta** (në Xhenet)**."** (Sebe, 37)

Ndërsa në një ajet tjetër, urdhërohet:

"Ditën, kur askujt nuk do t'i bëjë dobi as pasuria, as fëmijët, përveç atij që vjen me zemër të pastër tek Allahu!" (Shuara, 88-89)

Kjo, do të thotë se afrimi me Zotin është i mundur vetëm me anë të një zemre të pastruar që ka arritur përsosmërinë. Kjo e vërtetë, ka rëndësi të madhe në të gjitha adhurimet. Prandaj, në një ajet fisnik lidhur me adhurimin e kurbanit, urdhërohet:

"Tek Allahu nuk arrin as mishi, as gjaku i tyre, por arrin përkushtimi juaj!.." (Haxhxh, 37)

Njeriu, është njeri aq sa arrin të kuptojë nderin dhe përsosmërinë e vet. Mënyra për të vdekur me besim dhe për të arritur mirësitë dhe përgëzimet hyjnore, është vazhdimësia e dhikrit. Sa më shumë ta përmendim Allahun dhe me sa më tepër dashuri ta bëjmë këtë, aq më shumë të mira do të fitojmë në këtë botë dhe në botën tjetër. Për këtë arsye, ne duhet t'i japim rëndësi mjaft të madhe edhe thellësisë së ndjenjave gjatë përmendjes së Allahut.

Allahu i Madhëruar, na mundësoftë të gjithëve të marrim pjesë prej këtyre mirësive!

Amin!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cilat janë cilësitë e Idrisit (a.s.), që Allahu i Madhëruar i lavdëron në Kuranin Fisnik?
2. Si quhej populli ku jetoi Idrisi (a.s.) dhe cilat ishin karakteristikat e tij?
3. Jepni disa shembuj prej këshillave që Idrisi (a.s.), i ka dhënë popullit të tij!
4. Çfarë tregon për ne fakti se Idrisi (a.s.), edhe pse ishte profet, vazhdonte ta pastronte egon dhe zemrën e tij me anë të përpjekjeve në rrugë të Allahut?
5. Si ndahen zemrat në bazë të gjendjes shpirtërore?
6. Në cilat zemra shfaqen atributet hyjnore?
7. Çdo të thotë "zemër e pastër" dhe si arrihet ajo?
8. Çfarë duhet të bëjmë për të mos pasur një zemër indiferente?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme

1. Mendohet se nga populli i Idrisit (a.s.), besuan rreth ..... persona.
2. Idrisit (a.s.), iu zbritën ..... fletë si shpallje hyjnore.
3. Profeti (a.s.), ka thënë: *"Dijeni se, në trupin e njeriut është një ....., e cila nëse është e mirë, i gjithë trupi është mirë; por nëse ajo është e prishur, i gjithë trupi prishet. Kjo (copë mishi), është ....."*
4. Në fund të jetës së tij, Idrisi (a.s.), është ngritur ..... nga Allahu i Madhëruar.
5. Allahu i Madhëruar, ka urdhëruar: **"Mos u bëni si ata që ..... Allahun, kështu që Ai i bëri ..... vetveten! Pikërisht ata janë të pabindurit** (ndaj Allahut)**."**

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga shkaqet e shkatërrimit të popullit të Idrisit (a.s.)?

a. Populli i Idrisit (a.s.), ishte shumë i prishur në çështjet lidhur me këtë botë dhe me botën tjetër.

b. Populli i Idrisit (a.s.), vepronte çdolloj gjëje të ndaluar, duke i konsideruar të lejuara.

c. Populli e torturonte Idrisin (a.s.).

d. Populli i Idrisit (a.s.), e kishte tepruar jashtë mase në çdolloj padrejtësie.

2. Cila nga cilësitë e mëposhtme <u>nuk</u> është prej cilësive të Idrisit (a.s.), të cilat përmenden në Kuran?

a. Idrisi (a.s.), ishte besnik dhe i drejtë.

b. Idrisi (a.s.), merrej me adhurim natën dhe ditën.

c. Idrisi (a.s.), ishte rob shumë i mirë.

d. Idrisi (a.s.), u ngrit në qiell.

3. Cila nga pikat e mëposhtme nuk është një nga kushtet për arritjen e devotshmërisë nga njeriu?

a. Zbatimi i të gjitha adhurimeve vullnetare (nafile).

b. Kryerja e adhurimeve me përkushtim të plotë.

c. Vendosja e dhikrit në zemër.

d. Shoqërimi me njerëzit e mirë.

4. Cila nga pikat e mëposhtme nuk tregon një nga llojet e zemrave në aspektin shpirtëror?

a. Zemra e gjallë.

b. Zemra e dobët.

c. Zemra e sëmurë dhe indiferente.

d. Zemra përkujtuese.

5. Cila nga cilësitë e mëposhtme nuk është prej cilësive të zemrës së vdekur?

a. Rendja pas dëshirave kalimtare.

b. Pamundësia për të zbuluar misteret dhe bukuritë në gjithësi dhe tek njeriu.

c. Humbja dhe zhdukja në errësirën e mohimit.

d. Përmendja e pakët e Allahut.

6. Cila nga pikat e mëposhtme nuk tregon një nga mënyrat për ta shpëtuar zemrën nga indiferenca?

a. Të lexosh Kuranin duke medituar mbi të.

b. Të ushqehesh me ushqim hallall.

c. Të kalosh një pjesë të natës me adhurim.

d. Të shoqërohesh me njerëzit e mirë dhe besnikë.

NUHU
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

NUHU

-alejhi selam-

I cili thirri në rrugën e Allahut
pa u lodhur për 950 vite rresht!

Nuhu (a.s.), është prej profetëve ulu'l-adhm[7], emri i të cilit përmendet 43 herë në Kuran. Thuhet se emri i tij i vërtetë, ka qenë Jeshkur, Sakin apo Abdulgaffar. Ndërsa nofka e tij ka qenë "Nexhijjullah" dhe "Shejhu'l-Enbija". Nuhu (a.s.), ka jetuar rreth njëmijë vjet.

Pas ngritjes në qiell të profetit Idris (a.s.), njerëzit u larguan nga rruga e vërtetë dhe nisën të adhurojnë idhujt dhe statujat. Vetëm një grusht njerëzish të mirë vazhduan të ndiqnin dhe zbatonin ligjet e Idrisit (a.s.). Këta ishin, Vedd, Suva, Jegus, Jeuk dhe Nesri. Pasi ndërruan jetë edhe shokët e fundit të Idrisit (a.s.), brezat pasardhës të popullit të tij, ndërtuan statujat e tyre për t'i kujtuar gjithmonë. Më pas, ata filluan t'i atribuonin cilësi hyjnore këtyre statujave, aq sa filluan edhe t'i adhuronin. Çdo fis kishte një idhull të veçantë dhe çdo idhull kishte një shërbyes të veçantë.

Në rrethinat e *Kufe-s* jetonin disa banorë, mes të cilëve gjendej edhe Nuhu. Mirëpo, në krye të këtij vendi ishte një prijës mizor prej pasardhësve të Kabilit,

7. -Profet me grada të larta.

Erzurum
Armenia
Deti Kaspik
Judi
Dijerbakër
Veri
Perëndim
Lindje
Jug
Nusejbin
Halep
Mosul
Ninova
Lumi Tigër
Hamadan
Mesdheu
Eufrati
Irak
Nihavand
Damask
Bagdad
Persia
Babiloni
Eilat
Gadishulli Arabik

i quajtur Dermesil. Midis këtij populli, që në përgjithësi adhuronte idhuj, gjendej një grup njerëzish që vazhdonin të besonin në monoteizëm (në një Zot të vetëm). Edhe Nuhu ishte prej këtij grupi. Ai e siguronte jetesën me punën e çobanit dhe herë-herë merrej edhe me tregti. Nuhu (a.s.), e konsideronte qesharake adhurimin e idhujve nga ana e popullit të tij. Mirëpo, kjo gjendje e ulët ku kishte rënë populli, e hidhëroi pamasë atë. Kur Nuhut (a.s.), iu dha profecia, atij i besuan pak vetë, ndër të cilët ishin edhe disa prej bijve të tij, Sami, Hami dhe Jafesi. Ndërsa njëri prej bijve të tij, Kenani, nuk i besoi.

Gjatë gjithë profecisë, Nuhu (a.s.), duroi shumë poshtërime, mundime dhe ofendime nga populli i vet. Ai tregoi durim dhe tolerancë të jashtëzakonshme për 950 vjet me radhë ndaj popullit të vet. Por, më në fund, e humbi shpresën prej tyre dhe iu lut Allahut, duke thënë:

أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ

"Unë jam i mundur, andaj më ndihmo!" (Kamer, 10)

Allahu i Madhëruar, iu përgjigj lutjes së tij dhe e urdhëroi të ndërtonte një anije. Ai ndërtoi një anije trekatëshe, ku së bashku me të hipën tetëdhjetë besimtarë. Mori me vete edhe nga një çift për çdo kafshë. Pastaj nisën të bien shira nga qielli e të burojnë ujëra nga toka. Kështu, toka u mbulua prej ujit. Anija lundroi mbi ujë për gjashtë muaj. Pastaj, Allahu dha urdhër:

"...«O Tokë, gëlltit ujin tënd dhe ti, o qiell, ndaloje (shiun)**!» Dhe uji u tërhoq e u plotësua urdhri** (i Allahut)**. Ndërsa anija u ndal në malin al-Xhudij"** (Hud, 44)

Mendohet se njerëzit u shtuan prej tre djemve të Nuhut. Nga Sam-i u shtuan arabët dhe persët. Nga Ham-i u shtuan indianët dhe afrikanët. Nga Jasef-i u shtuan aziatikët dhe lëkurëkuqtë që mendohet të kenë kaluar në Amerikë nëpërmjet ngushticës së Beringut.

Veçoritë e popullit të Nuhut

1. Ata kishin marrë idhujt për zota

Statujat, bustet dhe monumentet e ndërtuara për nderim dhe kujtim, me

kalimin e kohës janë shndërruar në idhuj që janë adhuruar. Besimi në idhuj, gjatë gjithë historisë, e ka larguar dhe e ka devijuar njerëzimin nga rruga e drejtë. Kështu, edhe populli i Nuhut (a.s.), tha:

"Mos i lini kurrsesi zotat tuaj! Mos e lini kurrsesi as Veddin, as Suvain, as Jeguthin, as Jaukën, as Nesrin"! (Nuh, 23)

Vedd-i ishte një idhull në formë mashkulli; Suva-ja si femër; Jegus-i si luan; Jeuk-u, si kalë; Nesr-i, si shqiponjë.[8]

Fetë monoteiste, e mbajnë Krijuesin larg prej formësimit dhe imagjinatës, duke i orientuar njerëzit të perceptojnë diçka jashtë materies dhe formës. Pra, i orienton të konceptojnë realitete shpirtërore përtej materies. Mirëpo mendja e njeriut, priret gjithmonë ta mendojë Krijuesin si diçka që ka formë. Njeriu, e imagjinon në mendjen e vet brenda dimensioneve që mund të perceptojë vetë, ose e përngjan Atë me disa qenie në të cilat beson sa ka fuqi hyjnore. Dhe kjo, e çon njeriun në idhujtari, e cila është një lloj shirku[9].

Për këtë arsye, Islami, me qëllim që ta largojë mendjen e njeriut nga formësimi i Allahut, e ka ndaluar bërjen e portreteve dhe statujave të gjallesave. Kjo, sepse Allahu ka cilësinë "muhalefetun li'l-hauadis", pra i pangjashëm me asnjë qenie tjetër të krijuar. Ai është përtej çdo dimensioni, forme apo imagjinate njerëzore. Lidhur me këtë, Shejh Shibli thotë:

"Kur ta konceptoni Zotin në mendimin tuaj dhe të pandehni se e arritët ta kuptoni plotësisht formën e Tij, atëherë këto mendime ju kthehen mbrapsht, sepse këto lloj mendimesh janë gjëra të prodhuara në mendjen tuaj dhe ashtu si ju, edhe ato janë të krijuara më vonë!.."

Këtu, Shibli thekson domosdoshmërinë e diferencimit mes atij që është i pafillimtë (Allahut) dhe asaj që është krijuar më pas, siç është njeriu dhe çdo gjë që sajon ai në mendimin e tij. Ai thotë se, lidhur me njohjen e Zotit, për njeriun nuk ka mënyrë tjetër përveç metodave dhe cilësive që Allahu i ka caktuar Vetë.

Ndërsa në ditë tona, ekziston një çështje në lidhje me të cilën njerëzit rrezikojnë të bien në shirk (idhujtari). Dhe kjo, është lutja dhe përgjërimi që bëhet tek varri i dikujt që besohet se ka grada të larta tek Allahu. Ajo që duhet pasur

8. Shih. E.Hamdi Yazir, 8/5378.
9. shirk. Konsiderimi i diçkaje si shok, ortak apo të ngjashëm me Allahun.

kujdes në këtë çështje, është se lutjet s'duhet t'i drejtohen njeriut, sepse kjo çon në hyjnizimin e tij, pra në politeizëm. E njëjta gjë ndodhi edhe me popullin e Nuhut (a.s.).

2. Ata e kishin tepruar në padrejtësi dhe punë të këqija

"Ata ishin më mizorët, më të tërbuarit!.." (Nexhm, 52)

3. Ata nuk ndaleshin nga veprimi i asnjë gjynahu

"Ata ishin një popull i mbrapshtë (perversë, të dalë nga udha)**!"** (Dharijat, 46)

4. Ata i kishin humbur të gjitha virtytet e mira
dhe prireshin vetëm për keq

"Me të vërtetë, ata ishin një popull i keq!.." (Enbija, 77)

5. Ata ishin ulur aq poshtë, sa nuk u kishte mbetur
më ndjenja e ndërgjegjes

"Vërtetë, ata ishin një popull i verbër!" (A'raf, 64)

Vitet e gjata të kumtimit dhe këshillës

Nuhu (a.s.), ishte pesëdhjetë vjeç kur Xhebraili (a.s.), i erdhi dhe i kumtoi profecinë, duke i thënë:

"Shko tek Dermesili dhe populli i tij dhe kumtoja besimin në një Zot të vetëm!.."

Ndërsa Nuhu (a.s.), dha fjalën se do t'ua kumtonte njerëzve besimin në një Zot të vetëm sa të ishte gjallë! Në Kuran, urdhërohet:

"Ne lidhëm besën me ty (o Muhamed) **siç bëmë me profetët e tjerë: me Nuhun, Ibrahimin, Musain dhe Isain, të birin e Merjemes. Ne lidhëm me ata një besë solemne!"** (Ahzab, 7)

"Shumë kohë më parë, Ne dërguam Nuhun te popullit i tij. (Ai u tha)**:**

«Unë jam për ju paralajmërues i hapët; që të adhuroni vetëm Allahun. (Përndryshe) **unë kam frikë për ju dënimin e një Dite të dhembshme».”** (Hud, 25-26)

Në kohët e para Nuhu (a.s.), e bënte kumtesën mbi besimin monoteist dhe i këshillonte njerëzit fshehtas. Më pas filloi ta bëjë haptas. Megjithëse gjatë rinisë kishte fituar dashurinë e gjithkujt, pasi u ngarkua me kumtimin e urdhrave hyjnorë, atij i besuan shumë pak veta.

Kur sundimtari i popullit, Dermesili, mori vesh për veprimtarinë kumtuese të Nuhut (a.s.), i pyeti ata që ndodheshin pranë:

“Kush është ky?”

Ata i thanë:

“E quajnë Nuh bin Lamek. Por megjithëse është prej nesh, është një njeri që nuk vepron si ne. Në fillim ishte njeri i mençur, pastaj e humbi mendjen. Tani thotë se është profet!..”

Më pas, kur i thanë se dilte kundër idhujve, Dermesili e thirri pranë Nuhun (a.s.) dhe e iu hakërrye:

“Turp të kesh! Ti po i mohon zotat tanë?”

Dermesili dhe ata që nuk i besuan Nuhut (a.s.), talleshin me të për shkak se përreth tij mblidheshin të varfrit. Mohuesit, i thoshin Nuhut (a.s.):

“Vallë, a të të besojmë ne ty, ndërkohë që ty po të pasojnë më të ulëtit?” (Shuara, 111)

Për shkak të mendjemadhësisë që i kishte pushtuar, ky popull injorant dhe mizor, i shihte me përbuzje të varfrit dhe nevojtarët. Por Nuhu (a.s.), i mbronte ata që i besuan, aq sa mbronte edhe çështjen e tij të besimit në një Zot të vetëm. Ai reagonte ndaj akuzave të mohuesve, duke u thënë:

“…Unë nuk mund t’i dëboj ata që besojnë. Ata do të takohen me Zotin e tyre. Mirëpo, unë shoh se fatkeqësisht, ju jeni popull, që nuk di. O populli im, kush do të më mbrojë nga Allahu, nëse unë i dëboj (besimtarët)? A nuk doni të merrni këshillë?” (Hud, 29-30)

Pas vdekjes së Dermesilit, vendin e tij e zuri i biri, Nevlini, i cili ishte mizor e tiran po aq sa i ati.

Nuhu (a.s.), e vazhdoi në të njëjtën mënyrë detyrën e tij edhe në kohë të Nevlinit. Njerëzit talleshin me të, e rrihnin, e qëllonin me gurë dhe i hidhnin dhé sipër. Por ai tregonte një durim të madh. Si një favor hyjnor, herë pas here plagët ia mjekonte Xhebraili (a.s.). Idhujtarët i thoshin:

- Mjerë për ty, o Nuh! Me gjithë këtë dajak e këto sharje që po ha, akoma nuk po heq dorë nga e jotja!

Kurse Nuhu (a.s.), u përgjigjej duke i këshilluar:

"Unë nuk jam i marrë! Etërit tuaj tani po vuajnë (në varr)! Mblidhni mendjen!"

Më pas, për t'i bërë të kuptonin se nuk kishte frikë prej tyre, u thoshte:

"Nëse i ktheni shpinën ftesës dhe këshillës sime, s'më bëni dëm mua! Unë nuk kam frikë nga e keqja juaj, sepse i jam mbështetur plotësisht Zotit tim!.. Prej jush nuk kërkoj as shpërblim!.."

Në Kuran urdhërohet:

"Për këtë, unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi; mua do të më shpërblejë vetëm Zoti i botëve. Andaj, frikësojuni Allahut dhe bindmuni mua!" (Shuara, 109-110)

* * *

Privimi nga udhëzimi

Shkaqet kryesore se pse një pjesë e njerëzve nuk e ka pranuar besimin monoteist të sjellë nga profetët dhe, për pasojë, ka mbetur e privuar nga rruga e drejtë, janë këto:

a) Teprimi dhe egërsia:

Në fenë e vërtetë, ka një besim mbi jetën e përtejme, ku jepet shpërblimi dhe ndëshkimi për veprat e kryera në këtë jetë. Prandaj individët nuk mund të

veprojnë lirisht siç duan. Ata janë të detyruar t'i rregullojnë sjelljet dhe veprimet e tyre sipas parimeve fetare.

Gjatë gjithë historisë, në shoqëritë idhujtare, ku nuk ekzistonte besimi në botën tjetër, të fuqishmit i shtypin të dobëtit dhe i skllavërojnë sipas dëshirave personale. Për shkak se në këto shoqëri të gjitha të drejtat u përkisnin të fuqishmëve, ata nuk besonin se do të paguanin për veprat e tyre në botën tjetër. Prandaj, besimi mbi jetën tjetër, që predikonte feja e vërtetë i shqetësonte shumë ata.

Kështu, frika e parë serioze e shfaqur ndër idhujtarët pas shfaqjes së Islamit, ishte lajmi lidhur me çështjen e "Ahiretit", (jetës pas vdekjes). Idhujtarët u tronditën aq shumë prej kësaj, saqë e quajtën: *"Lajm i madh!"*. Këtë shqetësim të tyre, Kurani Fisnik e shpreh kështu:

"Për çfarë e pyesin ata njëri-tjetrin? Për Lajmin e madh, rreth të cilit ata kanë kundërshtime." (Nebe, 1-3)

b) Cenimi i interesave:

Në fenë e vërtetë ka një jetë adhurimi të disiplinuar e të rregullt, gjë e cila s'ndodh në idhujtari. Idhujtarët janë mësuar t'i përdorin idhujt sipas interesave dhe dëshirave të tyre. Prandaj, atyre u duket shumë e vështirë jeta në fenë e vërtetë me adhurime të vërteta.

c) Ata janë të privuar nga personalitetet shembullore:

Në fenë e vërtetë, është e nevojshme që populli të marrë shembull prej profetëve. Kurse në idhujtari s'ka një model i cili mund të merret shembull dhe nuk ka ndonjë detyrim të tillë. Ata veprojnë e sillen sipas dëshirave trupore e egoistike.

d) Mburrja dhe mendjemadhësia:

Idhujtarët e fuqishëm, të pasur e me pozitë të lartë shoqërore, përjetojnë fatkeqësinë e përçmimit të profetëve dhe pasuesve të tyre, të cilët bëjnë një jetë të thjeshtë në shoqëri. Kjo, sepse ata pandehin se po të shoqërohen me besimtarët e varfër e të pafuqishëm, kanë për ta humbur vlerën në shoqëri.

e) Joshja nga jeta e kësaj bote:

Një prej shkaqeve që bëhet pengesë e udhëzimit të idhujtarëve, është joshja e tyre nga jeta e kësaj bote (malli, pasuria, fëmijët, etj.), e cila i çon në indiferentizëm dhe ua verbon sytë e zemrës për ta parë të Vërtetën.

Në Kuran urdhërohet:

"Njerëzve u është hijeshuar dashuria për gjërat e dëshiruara: për gratë, fëmijët, arin dhe argjendin e grumbulluar, kuajt e bukur, bagëtitë dhe arat e lëruara. Këto janë kënaqësitë e kësaj jete, por shumë më i mirë është kthimi tek Allahu." (Al-i Imran, 14)

Siç tregohet në ajetin 71 të sures Junus, Nuhu (a.s.), demaskoi qëllimet e këqija të popullit idhujtar dhe i sfidoi ata:

1. Përdorni të gjitha mjetet dhe mënyrat për të arritur qëllimin tuaj!
2. Thirrni bashkëpunëtorët tuaj!
3. Veproni hapur dhe mos u mundoni të fshiheni!
4. Veproni gjithçka të keqe që dini kundër meje!
5. Veproni menjëherë kundër meje dhe mos më afatizoni! (Junus, 71)

Këto fjalë të Nuhut (a.s.), tregonin vendosmërinë e tij në mbështetjen dhe dorëzimin tek Zoti i tij.

Kërkimi i ndëshkimit nga populli i pagdhendur

Askush nuk e besoi më Nuhun (a.s.), përveç atyre që e besuan në çastin e parë të ftesës së tij. Krahas kësaj, edhe mundimet që i shkaktuan idhujtarët atij dhe besimtarëve, arritën kulmin. Ata u tërbuan në atë masë, sa me një guxim prej injorantësh, e kërkonin vetë ndëshkimin hyjnor.

"Ata thanë: «O Nuh, ti na kundërshtove ne, madje e zgjate kundërshtimin. Le të na godasë ajo me çfarë na kërcënon, nëse thua të vërtetën!»" (Hud, 32)

Pas kësaj shpalljeje, populli mizor, vazhdoi ta përbuzte dhe ta përgënjeshtronte kumtesën e tij. Pasi ata i thanë t'ua sillte ndëshkimin që u kishte premtuar, Nuhu (a.s.), ua kujtoi edhe njëherë forcën dhe vullnetin e Zotit:

"Tha (Nuhu)**: «Vetëm Allahu do t'jua sjellë atë, nëse dëshiron; e ju Atij nuk mund t'i ikni. Këshilla ime nuk do t'ju bëjë dobi edhe sikur të doja t'ju këshilloja, nëse vullneti i Allahut është që t'ju shkatërrojë. Ai është Zoti juaj dhe ju tek Ai do të ktheheni».**" (Hud, 33-34)

Më në fund, si paralajmërim i parë i ndëshkimit hyjnor, Zoti e la dyzet vjet pa shi këtë popull të pagdhendur. Ata nuk po lindnin më fëmijë dhe kafshët u ngordhën. Të pashpresë, iu drejtuan Nuhut (a.s.), i cili u tha:

"Hiqni dorë nga adhurimi i idhujve që të lutem për ju!"

Më pas, Nuhu (a.s.), iu drejtua Allahut me këtë fjalë:

"(O Zot!) **I thashë** (populllit)**: «Kërkoni falje nga Zoti juaj, i Cili është Falës i madh, që Ai t'ju dërgojë shi të bollshëm, t'ju shtojë pasurinë dhe fëmijët tuaj dhe të bëjë për ju kopshte e lumenj!»**" (Nuh, 10-12)

Nuhu (a.s.), vazhdoi ta paralajmërojë e ta këshillojë popullin e vet:

"Ç'është kështu me ju, që nuk e madhëroni Allahun siç duhet (duke e pasur frikë)**, ndërkohë që Ai ju ka krijuar në etapa** (etapat e embrionit)**? A nuk e shihni se si Allahu i ka krijuar shtatë qiejt njëri mbi tjetrin, dhe në ta e ka bërë Hënën dritë, kurse Diellin e ka bërë fener? Allahu ju ka krijuar nga toka, ashtu si bimët, pastaj ju kthen tek ajo dhe prej saj sërish do t'ju nxjerrë. Allahu për ju e ka bërë Tokën shtrojë të gjerë, që të ecni nëpër të, nëpër rrugët e gjera."** (Nuh, 13-20.)

Mirëpo, populli i pagdhendur nuk ua vuri veshin këtyre këshillave plot urtësi. Prandaj:

"Nuhu tha: «O Zoti im, ata më kundërshtuan mua dhe u dhanë pas atyre njerëzve, pasuria dhe fëmijët e të cilëve nuk kanë sjellë gjë tjetër, veç shkatërrimit.

Ata kurdisën një kurth të madh, dhe thanë: «Mos i lini kurrsesi zotat tuaj! Mos e lini kurrsesi as Veddin, as Suvain, as Jeguthin, as Jaukën, as Nesrin!» E kështu kanë futur në rrugë të gabuar shumë (njerëz)**. Prandaj, keqbërësve mos u shto gjë tjetër, veç humbjes!»**" (Nuh, 21-24)

* * *

Një baba, i thotë të birit duke i treguar me gisht Nuhun (a.s.):

"Shiko, mos i beso atij!"

Pas kësaj, djali merr shkopin e të atit dhe e godet Nuhun (a.s.), në kokë. Ashtu i gjakosur, Nuhu (a.s.), i drejtohet Zotit:

"O Zot! Nëse ke dëshiruar të mirën e tyre, drejtoji në udhë të drejtë! Ndryshe, më jep durim gjersa të vendosësh për ta. Ti je më i Miri i gjykuesve!"

Mirëpo, kur këmbëngulja në mundime dhe ofendime erdhën duke u shtuar, nuk ngeli më gjë për të bërë. Prandaj, Nuhu (a.s.), iu drejtua Allahut me lutje:

"O Zot! U munda! Më ndihmo!" (Kamer, 10)

Kur një brez prej popullit të Nuhut (a.s.), vdiste, e porosiste brezin pasardhës të mos i besonin Nuhut (a.s.), ta kundërshtonin atë dhe ta luftonin. Baballarët, i rrisnin dhe i edukonin fëmijët e tyre duke u thënë:

- Mos i besoni kurrë Nuhut sa të jetë gjallë!

Natyrshmëria e këtij populli ishte prishur plotësisht dhe tashmë nuk e njihnin më besimin dhe të vërtetën. Për këtë arsye, Nuhu (a.s.), tha:

"«O Zoti im, mos lër mbi tokë asnjë femohues, sepse, nëse Ti i lë, ata do t'i shpien në humbje robërit e Tu dhe do të lindin vetëm kriminelë dhe jobesimtarë! O Zoti im, falmë mua dhe prindërit e mi, si dhe çdo besimtar, që kërkon strehim në shtëpinë time! Fali të gjithë besimtarët e besimtaret, ndërsa keqbërësve shtoju vetëm shkatërrim!»" (Nuh, 26-28)

Pas kësaj lutjeje erdhi urdhri për ndërtimin e anijes:

"Dhe Nuhut iu shpall: «Nga populli yt askush nuk do të besojë, përveç atyre që tashmë kanë besuar, andaj mos u pikëllo për atë që bëjnë ata! Ndërto anijen nën Sytë (mbikëqyrjen) **dhe udhëzimin Tonë dhe mos**

m'u drejto më për ata që janë keqbërës! Ata, me siguri, do të fundosen».” (Hud, 36-37)

Kur e panë Nuhun (a.s.), që po ndërtonte një anije, idhujtarët vazhduan të tallen me të:

“Ai nisi të ndërtonte anijen. Sa herë që kalonte pranë tij paria e popullit të tij, e përqeshte. Ai u tha: «Nëse ju talleni me ne, edhe ne do të tallemi me ju, ashtu si po talleni ju dhe, së shpejti, me siguri, do ta merrni vesh, kë do ta gjejë dënimi poshtërues dhe mbi kë do të bjerë dënimi i përhershëm».” (Hud, 38-39)

Mirëpo, idhujtarët nuk mjaftoheshin me kaq, por vinin natën për të djegur anijen. Për shkak se nuk e digjnin dot, i thoshin Nuhut (a.s.):

“Kjo është magjia jote!”

Pas këtyre, vazhduan ta tepronin në armiqësi dhe ofendime, aq sa filluan ta ndynin anijen me urinë dhe jashtëqitje. Mirëpo, kur u ra zgjebja, u detyruan të lyenin fytyrat me jashtëqitjet e veta. Por, megjithëse Allahu i paralajmëronte me këto shenja, ata nuk arritën të kuptonin asgjë dhe nuk u zgjuan nga gjumi i indiferencës.

Ndëshkimi: Tufani

Siç thuhet, anija që ndërtoi Nuhu (a.s.), me besimtarët, u bë prej një druri të rezistueshëm ndaj kushteve të vështira. Ka transmetime që thonë se, ndërtimi i saj përfundoi në dy-tre vjet, ishte trekatëshe dhe me avull.

Sipas një transmetimi të Ibn Abbasit, në anije ndodheshin tetëdhjetë njerëz dhe nga një çift për çdo kafshë. Pasi mbaruan të gjitha përgatitjet, erdhi edhe urdhri hyjnor që priste Nuhu (a.s.):

“Kur arriti urdhri Ynë e uji nisi të gufojë nga sipërfaqja e Tokës, Ne i thamë: «Ngarko në anije nga çdo lloj gjallese nga një çift, familjen tënde - përveç atyre kundër të cilëve ka qenë fjala e dënimit - dhe besimtarët!» Por shumë të paktë ishin ata që i kishin besuar atij!” (Hud, 40)

Fjala arabe “tennur”, që gjendet në tekstin origjinal arabisht të ajetit, ka disa kuptime ndër të cilat është edhe “furrë”. Nisur nga kjo, disa dijetarë thonë

se në anijen e Nuhut (a.s.), gjendej një sistem me kazanë që ziente me zjarr dhe e cila e vinte anijen në lëvizje me avull.

Ndër ata që mbetën jashtë gjemisë, qe edhe i biri i Nuhut (a.s.), Kenani. Megjithëse babai i tij e këshilloi për të fundit herë, prapë nuk pati dobi.

"Dhe ajo lundronte me ata nëpër valët e mëdha e të larta sa malet, ndërsa Nuhu thërriste birin e vet, i cili ishte ndarë veç: «O biri im, hip me ne e mos u bëj me mohuesit!» (I biri) **tha: «Unë do të strehohem në një mal i cili do të më ruajë nga uji». Nuhu iu përgjigj: «Sot askush nuk do të kursehet nga dënimi i Allahut, përveç atij që e mëshiron Ai!» Një valë në mes tyre i ndau dhe ai u fundos."** (Hud, 42-43)

"Pastaj Nuhu iu lut Zotit dhe i tha: «O Zoti im, biri im është nga familja ime, premtimi Yt është i vërtetë dhe Ti je Gjykatësi më i drejtë!»" (Hud, 45)

Fakti që Nuhu (a.s.), lëshoi mallkimin e tij për popullin e vet, ndërkohë që për të birin e pabindur iu lut Zotit, e vunë në pozitë të vështirë Nuhun (a.s.). Për këtë arsye, atij iu tërhoq vëmendja që të mos bëhej nga injorantët:

"(Allahu) **tha: «O Nuh, ai nuk është nga familja jote, ai ka bërë punë të keqe. Mos më pyet për atë që ti nuk e di. Unë të këshilloj që të mos bëhesh nga të paditurit».**" (Hud, 46)

I penduar për rrëshqitjen, Nuhu (a.s.), iu drejtua Zotit:

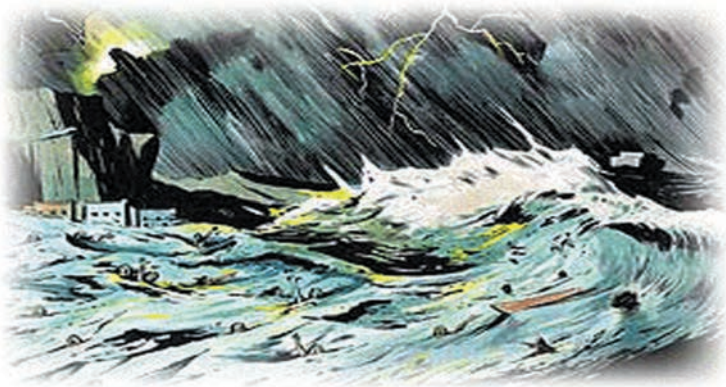
"O Zoti im, mbështetem tek Ti për Të të mos kërkuar gjëra, për të cilat nuk kam dijeni. Nëse Ti nuk më fal dhe nuk më mëshiron, do të jem nga të humburit!" (Hud, 47)

Allahu e urdhëroi Nuhun (a.s.), të mos lutej për mohuesit:

"...mos M'u drejto më për ata që janë keqbërës! Ata, me siguri, do të fundosen!" (Hud, 37)

"Dhe Ne i shpallëm atij: «Ndërto anijen nën Sytë (mbikëqyrjen) **dhe frymëzimin Tonë e, kur të vijë urdhri Ynë e të vërshojë uji nga furra, ngarko në anije prej çdo lloj gjallese nga një çift dhe familjen tënde, përveç atyre që janë dënuar të humbasin, dhe mos M'u drejto për ata që kanë bërë të këqija se ata, me të vërtetë, do të fundosen!»"** (Mu'minun, 27)

“Dhe Ne i hapëm dyert e qiellit me ujë të rrëmbyeshëm dhe i shpërthyem burimet e tokës, e u takuan ujërat për një qëllim të paracaktuar.”
(Kamer, 11-12)

Nuhu (a.s.) dhe ata që ndodheshin me të në anijen që u ngrit mbi ujërat e furishëm, ishin nën mbrojtjen e Allahut, edhe pse ajo lundronte në mes të dallgëve të egra. Zoti urdhëron kështu në Kuran:

“Dhe ajo lundronte me ata nëpër valët e mëdha e të larta sa malet,…”
(Hud, 42)

“(Anija) e cila lundronte nën Sytë Tanë: si shpërblim për atë (Nuhun a.s.) **i cili u mohua. Ne e kemi bërë atë si shenjë, por a ka kush që ia vë veshin? Eh, sa i tmerrshëm qe dënimi Im pas paralajmërimeve të Mia!”**
(Kamer, 14-16)

Tërheqja e ujërave

Para se të hipnin në anije, Allahu i Madhëruar i mësoi Nuhut (a.s.), këtë lutje:

“Kur të hipësh në barkë ti dhe ata që janë me ty, thuaj: «Qoftë lavdëruar Allahu, i cili na shpëtoi prej popullit keqbërës!» Dhe thuaj: «Zoti im, më zbarko në vend të bekuar, se Ti je më i miri për të na zbarkuar.»”
(El-Mu’minun, 28-29)

Siç rrëfehet, tufani filloi në ditën e parë të muajit Rexhep, që është muaji i shtatë i kalendarit hënor dhe njëri prej tre muajve "të mirë" dhe vazhdoi gjashtë muaj rresht. Më pas, Zoti urdhëroi qiellin dhe tokën:

"O Tokë, gëlltit ujin tënd dhe ti, o qiell, ndaloje (shiun)**!"** (Hud, 44)

Si përfundim, anija ndaloi në malin Xhudi, më 10 Muharrem (muaji i parë i kalendarit hënor), në Ditën e Ashures. Allahu i Madhëruar e urdhëroi Nuhun (a.s.):

"O Nuh, zbrit me përshëndetje prej Nesh dhe me bekime për ty dhe pasardhësit e atyre që gjenden me ty. Disa popujve (pas teje)**, Ne do t'u japim kënaqësi e pastaj do t'i godasë nga Ne dënimi i dhembshëm!"** (Hud, 48)

"...Pastaj i bëmë ata zëvendës (të atyre që u zhdukën)**, kurse ata që përgënjeshtruan shpalljet Tona i fundosëm. Shikoje sesi ishte përfundimi i atyre që ishin paralajmëruar!"** (Junus, 73)

Zoti e bën të qartë kështu në Kuran fundin e mohuesve, të padrejtëve e mizorëve:

"Për shkak të gjynaheve të tyre, ata u përmbytën dhe u hodhën në zjarr. Ata nuk gjetën mbrojtës tjetër për veten në vend të Allahut." (Nuh, 25)

Dita e Ashures

Pas zbritjes shëndoshë e mirë në malin Xhudi, Nuhu (a.s.) dhe besimtarët mbajtën agjërim në shenjë falënderimi ndaj Zotit. Dhe nga ushqimet e mbetura përgatitën ashure. Për këtë arsye, dita që përkon me atë ditë, pra 10 Muharrem, është sunet të japësh sadaka, të shpërndash ëmbëlsirë dhe të agjërosh.

Ebu Hurejre (r.a.) transmeton këto fjalë prej të Dërguarit të Allahut (a.s.):

"Agjërimi që ka shpërblim më të madh pas agjërimit të Ramazanit, është agjërimi i mbajtur në muajin Muharrem, që është një muaj hyjnor!" (Muslim, Saum, 38.)

Nëna jonë Aishe (r.anha) transmeton:

"Në periudhën e injorancës, Kurejshët agjëronin Ditën e Ashures. Edhe Muhamedi (a.s.), e ka mbajtur këtë agjërim para se të bëhej profet." (Buhari, Saum, 69, Menakibu'-Ensar, 26, Tefsir, 2/24.)

Transmetohet se, në këtë ditë, Allahu pranoi pendesën e Ademit (a.s.) dhe e konsideroi "Safijullah", "Robi i zgjedhur i Allahut"; Idrisin (a.s.), e ngriti në një pozitë të lartë; Nuhun (a.s.), e zbriti prej anijes; Ibrahimin (a.s.), e shpëtoi prej zjarrit; Musait (a.s.), i shpalli Teuratin; Jusufin (a.s.), e shpëtoi prej burgut; Jakubit (a.s.), i ktheu shikimin; Ejjubin (a.s.), e shëroi; Junusin (a.s.), e shpëtoi prej barkut të peshkut; shpëtoi bijtë e Izraelit duke e ndarë përmes Detin; Daudin (a.s.), e fali; Sulejmanit (a.s.), i dha pasuri e sundim; dhe Muhamedit (a.s.), ia fali të gjitha gjynahet e të shkuarës e të së ardhmes.

Sipas dijetarëve, fjala "tufan" ka kuptim të përgjithshëm. Fjala është për një përmbytje të përgjithshme. Në librin "Mir'at-i Kainat", "Pasqyra e gjithësisë", thuhet:

Sapo anija zuri tokë, tetëdhjetë vetë themeluan qytetin "Medinetu Semanin", "Qyteti i të tetëdhjetëve". Këtij qyteti i thonë edhe "Tregu i të tetëdhjetëve". Ja pra, shtimi i dytë i njerëzimit, është bërë prej këtyre tetëdhjetë vetëve.

Djali i madh i Nuhut (a.s.), Sam-i ka qenë një person i mençur, i zgjuar dhe i mirë. Ai e zëvendësoi të atin pas vdekjes. Ai pati merituar lutjet dhe bekimet e të atit. Njerëzit e mirë, në përgjithësi, prej tij kanë rrjedhur. Supozohet se prej djalit tjetër, Ham-it janë shtuar indianët dhe afrikanët. Kurse prej djalit tjetër, Jafes-it, janë shtuar aziatikët dhe lëkurëkuqtë.

Megjithatë, ka edhe mendime se, përmbytja nuk ka qenë e përgjithshme por vetëm për popullin e Nuhut (a.s.). Madje as çiftet e kafshëve që janë bartur në anije, nuk kanë qenë prej çdo lloj kafshe por vetëm prej disa kafshëve shtëpiake e të zbutura. Allahu e di më së miri. Por ajo që kërkohet prej nesh, është të marrim mësim prej këtyre ndodhive e jo të merremi me detaje, duke e harruar qëllimin kryesor të këtyre ngjarjeve të mëdha për njerëzimin.

Ndërkaq, me kalimin e kohës, porositë fetare u harruan përsëri dhe njerëzit nisën të adhurojnë yjet, diellin dhe idhujt.

Sipas komentuesit Fahredini Raziu, në thënien e Kuranit se, Nuhu (a.s.), pati kaluar 950 vjet mundime e vuajtje mes popullit të tij, është pasur për qëllim qetësimi i të Dërguarit të Allahut. Kjo, sepse Nuhu (a.s.), kishte duruar një periudhë aq të gjatë, saqë përbënte një shembull të shkëlqyer për të gjithë njerëzit.

Shkaqet kryesore të shkatërrimit të popullit të Nuhut (a.s.)

1. Adhuronin idhujt dhe nxitnin për idhujtari.

2. Përveç një numri të vogël besimtarësh, pjesa tjetër e popullit ishin mohues.

3. Mohonin ringjalljen dhe Ditën e Llogarisë.

4. E përçmonin Nuhun (a.s.) dhe të gjithë besimtarët e tjerë, për shkak se ishin prej shtresave të varfra të vendit.

5. Edhe pse Nuhu (a.s.), ishte një person i besueshëm dhe i drejtë, pasi u bë profet, ata e përgënjeshtruan. Madje shkuan deri aty, sa e mundonin dhe ofendonin.

6. Megjithëse Allahu u kishte falur mirësi të shumta, ata nuk falënderonin aspak për to.

7. Femrat e tyre nuk e njihnin turpin dhe edukatën.

Të gjitha këto, u bën shkaqe të shkatërrimit të atij populli kokëfortë e të pagëdhendur.

Me të vërtetë, mendjemadhësia dhe përbuzja e të varfërve kanë qenë tiparet e përbashkëta të të gjitha kombeve të shkatërruar.

Falënderimi i Nuhut (a.s.)

Nuhu (a.s.), ishte një rob që e falënderonte shumë Zotin e tij. Për këtë arsye, Allahu e bëri atë shembull për të gjithë njerëzimin, duke thënë:

"Ju jeni pasardhës të atyre që Ne i mbartëm me Nuhun! Ai ka qenë vërtet një rob mirënjohës." (Isra, 3)

Sipas një transmetimi të Abdullah bin Amr bin el-As (r.a.), i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë:

"Ekzistojnë dy virtyte, të cilat te kushdo që të gjenden, Allahu e fut atë njeri midis falënderuesve dhe duruesve: Kush sheh atë që është më lart vetes në çështjet e fesë dhe atë që është më poshtë vetes në çështjet e kësaj bote, duke e falënderuar Allahun për mirësitë që i ka dhënë, Allahu e shkruan atë si falënderues dhe durimtar." (Tirmidhi, Kijamet, 59.)

Me të vërtetë që, Nuhu (a.s.), në çdo gjë, nga ngrënia, pirja e gjer te rrobat që vishte, në çdo veprim të tij, vazhdimisht falënderonte Allahun. Ngrënien dhe veshjen i fillonte me *"Bismil-lah"* dhe i përfundonte me *"Elhamdulil-lah"*. Kjo, sepse falënderimi është fjala që thotë dhe sjellja që tregon njeriu me gëzim ndaj Allahut për të mirat që i ka dhuruar.

Serijjus Sakati thotë: "*Nëse një njeriu i jepet një e mirë dhe nuk shpreh falënderimin për të, ajo e mirë i hiqet prej dore!"*

Ndërsa Allahu i Madhëruar, urdhëron kështu në Kuran:

لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ۖ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

"Nëse tregoheni mirënjohës, Unë do t'jua shtoj edhe më shumë begatitë e Mia; por, nëse ju mohoni mirësitë e Mia, (atëherë dijeni se) dënimi Im është i rëndë." (Ibrahim, 7)

Cilësitë dalluese të Nuhut (a.s.)

1. Megjithëse Nuhu (a.s.), jetoi shumë vite midis popullit të tij idhujtar dhe ata e përgënjeshtruan, ai nuk hoqi dorë nga shërbimi ndaj tyre.

2. Përkundër gjithë atyre mundimeve dhe vuajtjeve që i dha populli i tij, Nuhu (a.s.), i duroi dhe falënderoi për gjendjen e vet 950 vjet.

3. Nuhu (a.s.), ishte një rob që kërkonte shumë falje dhe kthehej menjëherë prej gabimit.

4. Që prej kohës së Nuhut (a.s.), u zhvillua dhe përparoi edhe më tepër lundrimi në det dhe përfitimi prej tij.

Nuhu (a.s.), jetoi deri në vitin që mbaroi tufani. Ai ishte një profet, i cili me durimin dhe tolerancën e pashoqe që tregoi për 950 vjet ndaj idhujtarisë, mohimit dhe padrejtësive të popullit të vet, u bë shembull për të gjithë njerëzit që do të vinin pas tij. Pra, trashëgimia më e bukur që na ka ngelur prej këtij profeti të madh të Allahut, është durimi i tij i pashoq.

Alejhisselam!

DURIMI

Për shkak se durimi përmbledh në vete të gjitha bukuritë morale, vendi i durimit në fenë tonë është shumë i rëndësishëm. Ai është një virtyt i bukur që e bën robin të fitojë kënaqësinë e Allahut.

Në aspektin fetar dhe moral, durimi është ruajtja e qetësisë pa e prishur ekuilibrin përballë ndodhive të papëlqyeshme e të dhembshme, duke u mbështetur tek Zoti.

Durimi, është qendra e rëndesës së moralit të bukur. Ai është gjysma e besimit, çelësi i prehjes dhe lumturisë. Gjithashtu, ai është një mundësi e madhe që të çon në fitimin e mirësive të xhenetit.

Frutet e durimit, mund t'i fitojmë aq sa jemi në gjendje të përdorim cilësitë tona morale si faljen, butësinë, thjeshtësinë, nderin, ndjenjën e masës, dhembshurinë, delikatesën dhe mirëkuptimin para ndodhisë për të cilën duhet treguar durim. Për shkak se të gjitha llojet e mirësive dhe fitimet e mëdha fitohen në sajë të durimit, të gjithë profetët, të urtët dhe dijetarët e mëdhenj, e kanë bërë durimin pjesë të karakterit të tyre.

Në Kuran, flitet në më se shtatëdhjetë vende për durimin. Në ajete të ndryshme, Allahu e këshillon me durim Profetin tonë (a.s.) dhe, nëpërmjet tij të gjithë ummetin.

"Prandaj duro! Durimi yt është vetëm me ndihmën e Allahut. Dhe mos u pikëllo për ta e mos u ngushto për shkak të dredhive të tyre!" (Nahl, 127)

"Prandaj, duro për gjykimin e Zotit tënd se, me të vërtetë, ti je nën Sytë Tanë!.." (Tur, 48)

"Zbatoje atë që të është shpallur ty dhe duro derisa të gjykojë Allahu!.." (Junus, 109)

"Dhe duro me ata që i luten Zotit të vet në mëngjes dhe mbrëmje, duke dëshiruar Fytyrën (kënaqësinë) **e Tij!.."** (Kehf, 28)

Nuhu (a.s.), pati duruar për 950 vjet me radhë rrahje, sharje e poshtërime nga populli i tij!

Musai (a.s.), i pati këshilluar bijtë e Izraelit:

"Kërkoni ndihmë prej Allahut dhe duroni!.." (A'raf, 128)

Për shkak se Ejjubi (a.s.), pati duruar çdo lloj të keqeje që i pati rënë, meritoi lavdërimin e Allahut:

"...Ne e gjetëm atë të durueshëm, rob të mrekullueshëm. Ai kthehej vazhdimisht me pendesë tek Zoti!" (Sad, 44)

Lukmani (a.s.), e këshillonte kështu të birin:

"O djali im, kryeje namazin, urdhëroje të mirën, pengoje të keqen dhe bëhu i durueshëm për çfarëdo që të godet! Me të vërtetë, ky është thelbi i patundur i të gjitha punëve!" (Lukman, 17)

Ndërsa Muhamedi (a.s.), tregoi durim të madh ndaj sulmeve dhe poshtërimeve të banorëve të Mekës dhe Taifit. Ky durim i tij, pas një farë kohe u shpërblye me udhëzimin e popullit mizor të Taifit dhe të Mekës.

* * *

Profetët dhe njerëzit e urtë, në sajë të durimit që treguan, merituan ndihmën e Zotit. Ata duhet të jenë shembujt më të shquar për ne. Durimi, në aspektin e kësaj bote mund të jetë disi i hidhur, por në aspektin e botës tjetër, ai është shumë i ëmbël. Ata që dhimbjet e durimit i mbyllin në vetvete, arrijnë Xhenetin e amshuar dhe pëlqimin e Zotit. Ne kemi për detyrë të mos shkojmë pas gjërave të ndaluara (haram) sado që të na i kërkojnë trupi dhe egoja jonë. Pra, duhet të durojmë sado e vështirë të jetë kjo. Po ashtu, jemi të detyruar të zbatojmë me përpikëri edhe urdhrat e Allahut dhe adhurimet, sado të vështira të na duken.

Të mendosh urtësitë dhe shpërblimet hyjnore të urdhrave dhe ndalimeve të Allahut në ndodhitë për të cilat duhet treguar durim, e bën më të lehtë durimin.

Ndonjëherë s'kemi zgjidhje tjetër veçse të durojmë fatkeqësitë me të cilat përballemi. Mirëpo, edhe në momentet më të vështira, nuk duhet humbur kurrë shpresa nga ndihma e Allahut. Ankesat, qarjet e klithmat s'janë gjë tjetër veçse përpëlitje të kota. Kjo, sepse edhe në momentet që duken më të pashpresa, nuk duhet dyshuar kurrë se Allahu do t'i hapë robit të Tij një derë shpëtimi.

Për këtë arsye, durimi ndaj fatkeqësive dhe mbështetja tek Allahu, vetëdija se çdo gjë vjen prej Tij dhe se çdo gjë është një sprovë e cila ka shpërblim, është mënyra më e zgjuar për t'u përballur me sprovat.

Në këtë botë sprovash, është e pamundur që njeriu të arrijë çdo gjë që dëshiron. Nëse gjërat të cilat i dëshirojmë shumë dhe për të cilat bëjmë përpjekje të mëdha nuk realizohen, duhet të mendojmë edhe faktin se: "Mbase mosrealizimi i saj ka qenë në të mirën tonë!", dhe se: "Në çdo gjë ka një mirësi!". Ky është qëndrimi më i përshtatshëm për njeriun si rob i Zotit dhe që na bën të denjë për ngritje shpirtërore. Kjo, sepse durimi është dorëzimi, nënshtrimi i robit te Zoti jo me detyrim, por me gjithë zemër.

Profeti (a.s.), në një hadith ku ka përshkruar llojet e durimit dhe mirësitë e tij, thotë:

"Durimi është tre llojesh: Durimi ndaj fatkeqësive, durimi në devotshmëri (ndaj Allahut) dhe durimi ndaj gjynaheve (largohet prej tyre). Kush i duron fatkeqësitë (pa u qarë) deri sa t'i hiqen, Allahu i shkruan atij (e ngre) treqind gradë, ku distanca midis dy gradëve është sa mes qiellit dhe tokës. Kush bën durim në bindjen ndaj Allahut, Ai i shkruan gjashtëqind gradë, ku distanca midis dy gradëve është sa mes tokës dhe shtatë kate poshtë saj. Dhe, kush bën durim ndaj një gjynahu, Allahu i shkruan nëntëqind gradë, ku distanca midis dy gradëve është sa mes tokës dhe Arshit të Allahut."
(Sujuti, el-Xhamiu's-Sagir, II, 42; Dejlemi, II, 416.)

Një nga kushtet e durimit, është që ai të tregohet në momentin e parë kur përballesh me fatkeqësinë. Pra, durimi që tregohet për një fatkeqësi të kaluar, nuk ka ndonjë shpërblim të madh. Nisur nga kjo, për dikë që ka humbur fëmijën apo një të afërm, është shumë e rëndësishme të bëjë durim në çastet e para.

Sipas një transmetimi të Enes bin Malik (r.a.), i Dërguari i Allahut (a.s.), kaloi pranë një gruaje e cila po vajtonte mbi varrin e fëmijës së saj dhe i tha:

"Ki frikë Allahun dhe bëj durim!"

Mirëpo, gruaja, e cila nuk e njohu Profetin (a.s.), thotë:

- M'u hiq prej këtu! Fatkeqësia që më ka rënë mua nuk të ka rënë ty.

Kur gruas i thanë se ai ishte Profeti (a.s.), ajo vrapoi tek shtëpia e tij dhe doli menjëherë para tij (duke kërkuar falje):

- O i Dërguari i Allahut nuk ju njoha!

Pas kësaj, Profeti (a.s.), i thotë:

"Durimi i vërtetë, është ai që tregohet në momentin e parë kur përballesh me fatkeqësinë!.." (Buhari, Xhenaiz, 32; Muslim, Xhenaiz, 15.)

Njëri prej emrave dhe atributeve të Allahut është "es-Sabur", *"I Durueshëm"*. Domethënë se Zoti u jep kohë (afat) robërve të Tij dhe, brenda kësaj kohe, duron edhe mosmirënjohësit, madje duke u dhënë pjesë nga të mirat! Ç'do të bëhej gjithësia nëse Zoti do të kërkonte të merrte hak në çast prej fajtorëve? Pa mendoni!

Personat në të cilët shfaqet më bukur emri i nderuar i Zotit, "es-Sabur", janë profetët dhe të urtët. Morali më i bukur që kemi trashëguar prej tyre, është durimi në mirëqenie dhe vështirësi.

Durimi që tregohet në mirëqenie, është të mos bëhesh mburravec dhe mendjemadh, të mos hakmerresh, të mos mposhtesh nga dëshirat e egos, të mos tregohesh koprrac e shpërdorues, të mos përbuzësh të varfrit dhe të mos ua përplasësh në sy të mirën që u bën. Me të vërtetë që egoja e shtyn njeriun gjithmonë në vepra të këqija. Prandaj, njeriu ka për detyrë të ruhet nga këto sjellje.

Për këtë arsye, është e domosdoshme të merren shembull gjendjet e profetëve dhe njerëzve të urtë në kohë mirëqenieje dhe vështirësie. Kjo, sepse ne jemi të detyruar të durojmë për të shpëtuar prej rreziqeve shpirtërore që sjell mirëqenia dhe vështirësia dhe për të fituar kënaqësinë hyjnore.

Durimi i Ejjubit (a.s.), në mirëqenie dhe vështirësi, është një shembull i bukur për të gjithë ne! E shoqja, zonja Rahime, i thotë:

"Ti je profet! Lutja jote është e pranuar. Tani që gjendesh në gjendje të keqe lutu të shërohesh!"

Ndërsa Ejjubi (a.s.), i përgjigjet:

"Allahu më dha tetëdhjetë vjet shëndet. Ndërsa sëmundja ime nuk i ka mbushur tetëdhjetë vite. Vetëm pak kohë kam që po vuaj. Më vjen turp të kërkoj shëndet prej Zotit!.."

Më në fund, ky profet i lartë, në sajë të durimit të tij legjendar, rifitoi shëndetin dhe rininë e mëparshme!

Atyre që durojnë, ndërkohë që i kanë të gjitha mundësitë, u thuhet "falënderuesit e pasur" (agnija-i shakirin). Kurse atyre që janë në vështirësi dhe e lidhin zemrën pas Zotit, duke falënderuar pa u ankuar aspak, u thuhet "durimtarët e varfër" (fukara-i sabirin). Për falënderuesit e pasur dhe durimtarët e varfër, në Kuran ka myzhde për shpërblime të panumërta.

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"O besimtarë! Bëhuni të durueshëm dhe nxiteni njëri-tjetrin për të qenë të tillë; bëhuni të vendosur dhe vigjilentë (në vepra të mira dhe në ruajtjen e kufijve) **dhe kijeni frikë Allahun, që të shpëtoni!"** (Al-i Imran, 200)

Ndërsa në një ajet tjetër, urdhërohet:

"Për kohën! Me të vërtetë, njeriu është në humbje, përveç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, i këshillojnë njëri-tjetrit të vërtetën e i këshillojnë njëri-tjetrit durimin!" (Asr, 1-3)

Mirëpo, që të mund të këshillosh të drejtën dhe durimin, duhet t'i jetosh ato!

Zoti na pajistë të gjithëve me durim! Na mundësoftë një pjesë nga gjerësia e durimit dhe vendosmërisë së njerëzve të mëdhenj dhe na mbrojttë prej sprovave që e kapërcejnë mundësinë tonë!

Amin!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Krahasoni sjelljet e popullit të Nuhut (a.s.), para dhe pasi ai u bë profet.
2. Si ka ndikuar në shoqëri fakti se gjatë gjithë historisë njerëzore, të parët që i kanë besuar profetët kanë qenë njerëzit e varfër, të dobët dhe prej shtresave të ulëta?
3. Në një ajet thuhet: **"Allahu ju ka krijuar nga toka, ashtu si bimët!"** (Nuh, 17) Sipas jush përse Allahu e ngjason krijimin e njeriut me bimët?
4. Me gjithë përpjekjet e Nuhut (a.s.), populli i tij nuk e pranoi besimin në një Zot. Prandaj Nuhu (a.s.), iu përgjërua Allahut duke thënë: **"O Zot! U munda! Më ndihmo!".** Sipas jush, çfarë tregon kjo lutje e Nuhut (a.s.)?
5. Cili ishte gabimi i Nuhut (a.s.), dhe cila ishte dobësia e tij që e çoi në këtë gabim?
6. Cilat janë shkaqet kryesore të shkatërrimit të popullit të Nuhut (a.s.)?
7. Shpjegoni çfarë kuptoni prej hadithit: *"Durimi i vërtetë është ai që tregohet në momentin e parë të fatkeqësisë!"*
8. Cilat ishin këshillat që u jepnin të moshuarit, pasardhësve të tyre prej popullit të Nuhut (a.s.)?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Përfytyrimi i Allahut në një formë të caktuar, nuk është pjesë e besimit .....
2. Besimi në ....., gjatë gjithë historisë, e ka larguar dhe e ka devijuar njerëzimin nga rruga e drejtë.
3. Islami, me qëllim që ta largojë mendjen e njeriut nga ..... i Allahut, e ka ndaluar bërjen ..... dhe ..... të gjallesave.
4. Në fenë e vërtetë, ka një besim mbi ....., ku jepet shpërblimi dhe ndëshkimi për veprat e kryera në këtë jetë.
5. *"Durimi i vërtetë, është ai që tregohet në ..... kur përballesh me fatkeqësinë!.."*
6. Frika e parë serioze e shfaqur ndër idhujtarët pas shfaqjes së Islamit, ishte lajmi lidhur me çështjen e ".....".

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme tregon një nga shkaqet që populli i Nuhut (a.s.), adhuronte idhujt?

a. Pas vdekjes së njerëzve të mirë që ndoqën udhën e Idrisit (a.s.), populli bëri bustet e tyre.
b. Njerëzit kanë qenë idhujtarë që prej kohës së Ademit (a.s.).
c. Përhapja e artit të punimit të busteve dhe pikturës.
d. Këtij populli nuk i ishte dërguar ndonjë profet tjetër më parë për t'i treguar rrugën e drejtë.

2. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga cilësitë e besimit monoteist?

a. Besimi në një Zot të vetëm dhe pa ndonjë formë të caktuar.
b. Mos ngushtimi i imagjinatës dhe përfytyrimit njerëzor në forma dhe kallëpe të caktuara.
c. Zoti nuk i ngjan asnjë prej krijesave.
d. Formësimi i Zotit me qëllim që të kuptohet më lehtë.

3. **Në përgjithësi, sistemi i besimit që kanë sjellë profetët gjatë gjithë historisë njerëzore, është refuzuar nga populli i tyre. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga shkaqet e këtij fakti?**

   a. Frika se mos ju prishet sistemi i skllavërisë dhe shfrytëzimit që kishin krijuar.

   b. Është më e lehtë të besosh dhe t'i bësh të tjerët të besojnë në zota që shihen dhe preken me dorë.

   c. Shqetësimi që u solli feja e vërtetë në lidhje me besimin në botën tjetër, ku do të japin llogari për gjithçka që bëjnë në këtë botë.

   d. Fakti që fenë e vërtetë nuk do ta përdornin dot sipas interesave të veta ashtu siç bënin me idhujt dhe se e kishin të vështirë t'i përshtateshin një jete të rregullt adhurimi.

4. **Si e arrin njeriu forcën e vërtetë për të duruar përballë ngjarjeve që kërkojnë përpjekje dhe durim?**

   a. Duke e kërkuar forcën dhe durimin prej Allahut dhe duke u strehuar tek Ai.

   b. Duke lexuar në lidhje me shembujt e durimit të njerëzve që kanë jetuar në të kaluarën.

   c. Duke u mbështetur tek të afërmit e vet.

   d. Duke u mbështetur në forcën që çdo njeri e ka në vetvete.

5. **Duke u bazuar në ajetet që përmenden në Kuran lidhur me popullin e Nuhut (a.s.), cilat janë veçoritë më të spikatura të këtij populli?**

   a. Ishin popull idhujtar dhe nuk dëgjonin asnjë profet.

   b. E kishin tepruar në padrejtësi, arrogancë dhe gjynahe, duke e bërë të keqen parim të jetës së tyre.

   c. Ishin një popull i pasur, që jetonte në rehati e bollëk dhe ishin mendjemëdhenj.

   d. Njerëzit e këtij populli kishin jetë të gjatë.

6. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> mund të thuhet për popullin e Nuhut (a.s.)?

a. Tek gratë e këtij populli kishte humbur ndjenja e turpit dhe edukatës.

b. Allahu u kishte dhënë shumë të mira.

c. Ata i përçmonin profetët dhe besimtarët që i besonin Allahut.

d. Ata nuk i kishin besuar dhe nuk e kishin respektuar Nuhun (a.s.), edhe para se ai të bëhej profet.

7. Cila nga fjalitë e mëposhtme e shpjegon më së miri lutjen e Nuhut (a.s.): "O Zot! U munda! Më ndihmo!"**?**

a. Nuhu (a.s.), u mposht nga egoja e tij për shkak se nuk i duronte dot më vuajtjet që po hiqte.

b. Ai u mund përballë torturave që i bënte populli i tij.

c. Megjithëse ai u mundua të tregonte dhe të përhapte për vite me radhë besimin në një Zot, populli i tij nuk i besoi dhe ai më në fund u mposht prej tyre.

d. Për shkak të paaftësisë së tij për të kryer siç duhet detyrën e profetësisë, ai u dobësua dhe u mposht prej popullit.

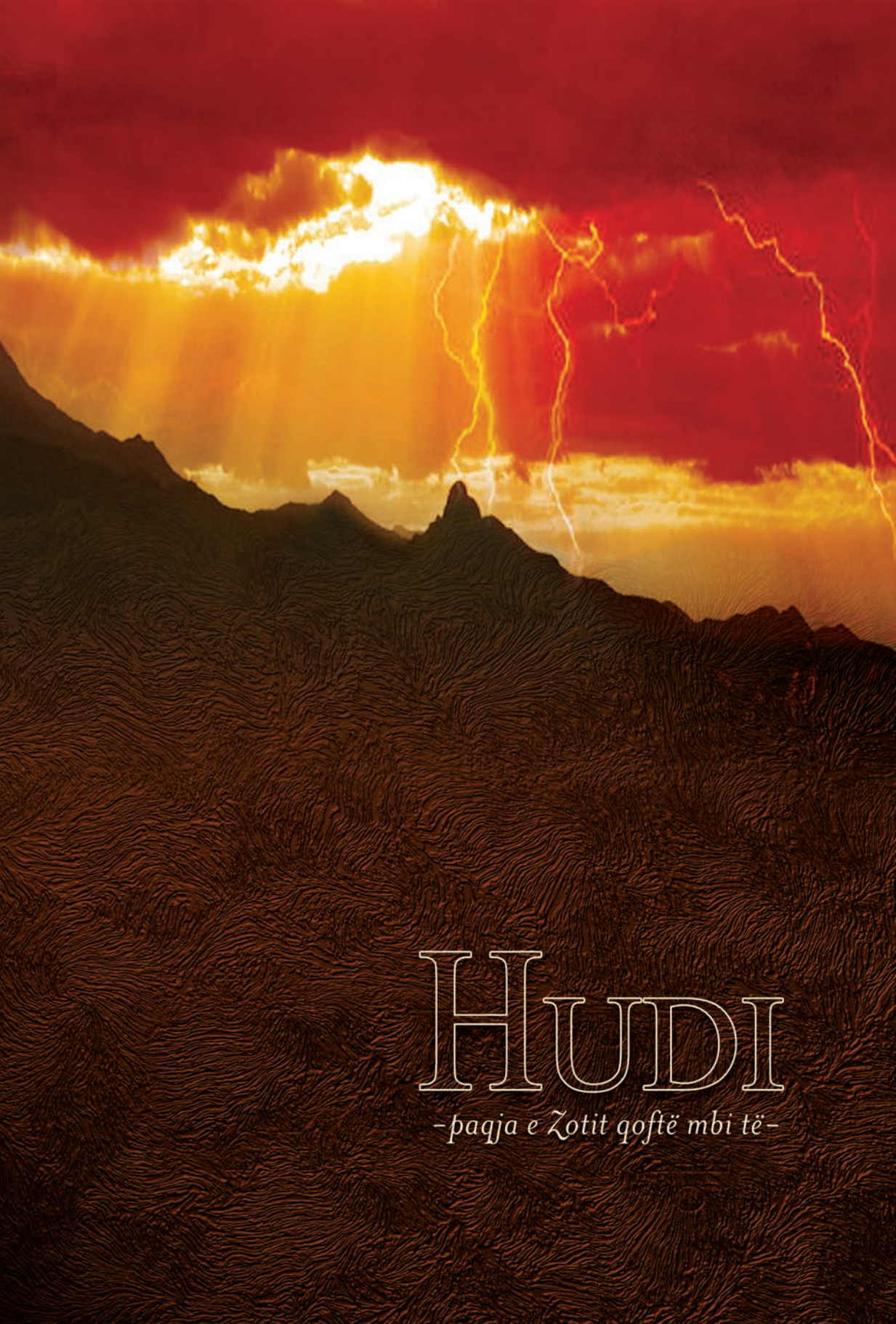
8. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga mrekullitë që ka ndodhur në lidhje me Nuhun (a.s.)?

a. Veçoritë teknike të anijes, të cilat ishin shumë të përparuara për atë kohë.

b. Pamundësia e idhujtarëve për të djegur anijen.

c. Tërmeti që Allahu i dërgoi popullit të Nuhut (a.s.), si paralajmërim para tufanit.

d. Sëmurja me zgjebe e atyre që e ndotën anijen me jashtëqitje dhe nevoja për t'i përdorur jashtëqitjet e tyre për t'u kuruar.

HUDI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

HUDI

-alejhi selam-

Profeti i popullit mohues të Adit, vatrat e të cilëve u shkatërruan me anë të fortunave të fuqishme

Hudi (a.s.), është nga nipërit e Sam-it, birit të Nuhut (a.s.). Emri tjetër i Hudit (a.s.), është Abir. Hudi (a.s.), u lind dhe u rrit në një vendbanim në zonën Ahkaf. Fjala "hud" do të thotë "butësi, qetësi, paqe, shpresë".

Hudi (a.s.), është dërguar si profet tek populli i Ad-it. Kjo zonë ku jetonte populli i quajtur Ad, e cila me shkatërrimin që pësoi, është bërë shembull për të gjithë njerëzimin, ndodhet mes Jemenit, Adenit dhe Ummanit.

Populli i Ad-it

Populli i Ad-it ishte një popullatë arabe e përbërë prej njëzetetre fisesh. Emri i këtij populli, i është dhënë nga nipi i Nuhut (a.s.), Adi. Këta kanë jetuar përafërsisht tetëqind vjet pas Nuhut (a.s.).

Transmetohet se në përgjithësi, njerëzit e këtij populli kanë qenë të bëshëm, shtatlartë dhe jetëgjatë. Tokat ku jetonin ishin pjellore, me plot kopshte e vreshta. Madje, për shkak se kishte kopshte dhe vreshta të shumëta, zona Ahkaf qe e njohur edhe me emrin "Irem". Prej këtej vjen edhe shprehja e njohur "Kopshtet e Iremit".

Mesdheu
Deti i Vdekur
Gadishulli arabik
Eufrati
Sinai
Eilat
The Gulf of Bahrain
Egjipti
Medjen
Nexhdi
Madina al-Munawwara
Hixhaz
The Arabian Desert
The Nile River
Xhidde
Mekka
The Red Sea
Ahqaf
The grave of the prophet Hud
Sana'a
Hadramut
Yemen
Aden
The Gulf of Aden
The Indian Ocean

Populli i Adit ndërtonte shtëpi e pallate të bukura e madhështore, duke gdhendur shkëmbinjtë. Midis tyre ndodheshin edhe kopshte e pishina të bukura. Çdo vend ishte plot me bukuri që të merrnin sytë.

Ky popull, të cilit Allahu i kishte dhënë shumë mirësi të kësaj bote, me kalimin e kohës filloi të mburrej e t'i rritej mendja. Ata u mashtruan nga mirësitë e shumta që zotëronin dhe u zhytën komplet në dëshirat e kësaj bote. Për shkak të prishjes dhe intrigave midis tyre, ata u larguan nga feja e vërtetë. Ata e harruan tmerrin dhe urtësinë e tufanit të Nuhut (a.s.) dhe nuk morën mësim prej tij. Lidhur me ta, Allahu i Lartë urdhëron:

"Sa i përket popullit të Ad-it, ata u treguan arrogantë në Tokë dhe, pa kurrfarë të drejte, thoshin: «Kush është më i fortë se ne?» Vallë, a nuk e dinin ata se Allahu që i kishte krijuar, është më i fuqishëm se ata?! Kështu, ata i mohuan shpalljet Tona." (Fussilet, 15)

Ata u larguan aq shumë prej rrugës së drejtë, saqë bënë disa idhuj të quajtur Samed, Samud, Sada dhe Heba, të cilët nisën t'i adhuronin. Ata e tepruan në luks dhe filluan të shtypnin të dobëtit, duke u bërë njerëz tiranë e të padrejtë.

Ata e tepruan aq shumë në dhunë dhe padrejtësi, saqë bastisnin fiset e varfra e i plaçkitnin. Ata e kapnin ndonjë të mjerë, e hipnin në katin e sipërm të ndërtesave dhe e hidhnin poshtë vetëm për t'u argëtuar. Pastaj sodisnin trupin e tij të copëtuar dhe nga kjo ndienin kënaqësi. Pra, zemrat u ishin ngurtësuar aq shumë, sa mizoritë e tyre kishin arritur kulmin.

Hudin (a.s.), me këtë popull e lidhte vetëm afërsia farefisnore. Kurse në mënyrën e jetesës s'kishte asgjë të ngjashme me ta. Ai qe biri i një familjeje të pastër e të fisme.

* * *

Pasi populli i Adit, vazhdonte ta tepronte çdo ditë e më shumë, në padrejtësi, mosbindje dhe mizori, Allahu i Madhëruar, në mesin e atij populli zgjodhi Hudin si profet:

"Fisit Ad (Ne i dërguam) **vëllanë e tyre Hudin!.."** (Hud, 50)

Pas shpalljes që mori, Hudi (a.s.) shkoi atje ku mblidhej populli i tij. Sundimtari i tyre, Halxhan, rrinte ulur mbi një fron të artë. Hudi (a.s.), nisi të flasë me një zë kumbues:

"...O populli im! Adhuroni Allahun, ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. A nuk po i ruheni dënimit?" (A'raf, 65)

"O populli im! Kërkoni falje nga Zoti juaj dhe kthehuni tek Ai të penduar, se Ai do t'ju sjellë shi të begatshëm dhe do t'ju shtojë fuqi mbi fuqinë tuaj. Mos u shmangni prej Atij duke qenë keqbërës!" (Hud, 52)

Halxhani u nevrikos dhe i tha:

"Turp të kesh, o Hud! A mos mendon se mund të dalësh ti më i zoti se ne të gjithë që jemi kaq shumë e kaq të fuqishëm? A s'e di se je i vetëm? Dhe a nuk e di ti se çdo ditë ne shtohemi me një fëmijë?.."

Halxhani dhe populli që i shkonte pas, u mburrën me pasurinë dhe fëmijët dhe e nënvlerësuan Hudin (a.s.), të cilin nuk e besuan.

"Paria e popullit të tij që nuk besonte, tha: «Ne shohim tek ti mendjelehtësi dhe mendojmë se je gënjeshtar»." (A'raf, 66)

"Ata thanë: «O Hud! Ti nuk na ke sjellë kurrfarë prove të dukshme për fjalët e tua, ne nuk do t'i braktisim zotat tanë dhe nuk të besojmë ty! Ne themi vetëm se ty të ka goditur ndonjë e keqe nga zotat tanë». Ai tha: «Unë kam dëshmitar Allahun, por dëshmoni edhe ju, se unë jam larg nga idhujt që ju i adhuroni»" (Hud, 53-54)

"Ai tha: «O populli im! Unë nuk jam mendjelehtë, por jam i dërguar nga Zoti i botëve.»" (A'raf, 67)

Paralajmërimet mësimdhënëse hyjnore

Hudi (a.s.), u hidhërua shumë prej sjelljeve të këqija të popullit të vet. Për këtë arsye, ai i ngriti duart lart dhe iu lut Zotit. Për rrjedhojë, si një paralajmërim hyjnor, gratë e këtij populli u bënë shterpa dhe nuk po lindnin më fëmijë. Kjo shterpësi vazhdoi për dhjetë vjet.

Më në fund, u detyruan të vinin tek Hudi (a.s.). Mirëpo, ata ende nuk merrnin mësim! Sikur të mos u mjaftonte mrekullia dhjetëvjeçare e shterpëzimit të grave, për të cilën qenë dëshmitarë, i thanë Hudit:

"Na trego një mrekulli!"

Pastaj, ashtu siç bëhet e ditur edhe në Kuran, në argumentin e mëposhtëm, duke e përbuzur Hudin, i kërkuan ndëshkimin:

"Ata thanë: «Vallë, a ke ardhur të na largosh ne prej hyjnive tona. Sillna atë (dënim) **që po na premton dhe të shohim nëse thua të vërtetën!»"** (Ahkaf, 22)

Pas kësaj u thanë burimet dhe u zverdhën kopshtet e vreshtat. Ato kopshtet e bukura të Iremit u asgjësuan dhe ata njerëz trupmëdhenj u bënë nevojtarë për një kafshatë.

Hudi (a.s.), i mblodhi prapë dhe i këshilloi: "Kërkoni falje prej Zotit!" Më pas, për shkak se ata këmbëngulën në mohimin e tyre, ai i paralajmëroi hapur:

"...«Unë kam dëshmitar Allahun, por dëshmoni edhe ju, se unë jam larg nga idhujt që ju i adhuroni në vend të Tij. Të gjithë ju bëni komplot kundër meje dhe mos më jepni afat aspak! Unë mbështetem tek Allahu, Zoti im dhe Zoti juaj. S'ka asnjë gjallesë që të mos jetë nën pushtetin e Tij. Me të vërtetë, Zoti im, është në rrugë të drejtë. E, nëse ju shmangeni, unë tashmë jua kam përcjellë atë (mesazhin)**, për të cilin jam dërguar te ju. Zoti im, në vendin tuaj do të sjellë një popull tjetër, kurse ju nuk mund t'i bëni kurrfarë dëmi Atij. Vërtet, Zoti im është Mbikëqyrës mbi çdo gjë!»"** (Hud, 54-57)

Atyre nuk u mjaftoi as ky kërcënim. Megjithëse po vuanin aq shumë, përsëri nuk u penduan e të ktheheshin në besimin e vërtetë, sepse ata qenë larguar shumë prej Allahut për shkak të pasurisë së madhe që kishin. Nëse do të kishin vepruar siç u pati thënë profeti i tyre, nuk do të kishin bërë ato poshtërsi që kishin bërë dhe nuk do t'i kishin shtypur të varfrit. Feja e një Zoti të vetëm, që është fe e drejtësisë dhe të vërtetës, sillte disa kufizime e rregulla. Kurse njerëzit e mësuar me rehati, nuk deshën të kufizohen. Ata zgjodhën jetesën në kënaqësi e indiferentizëm të plotë.

Cikloni që e ktheu përmbys çdo gjë

Pa kaluar shumë, në qiell u shfaqën re. Me të parë retë që kishin zënë qiellin skaj më skaj, populli u gëzua dhe tha:

"Po vjen shiu!"

Mirëpo këto qenë re ndëshkimi.

Hudi (a.s.), i paralajmëroi njerëzit për herë të fundit:

"Ejani në vete, besoni!"

Por ata përsëri u treguan të pakujdesshëm e indiferentë:

"Jo! Këto janë re që paralajmërojnë shiun!"

E kështu, njerëzit u treguan të verbër e të shurdhër ndaj paralajmërimit të fundit hyjnor. Më në fund, melekët e ngarkuar me detyrë, e mbështollën të gjithë popullin me retë që u shfaqën në qiell. Në mëngjesin e të mërkurës, era u bë shumë e fortë. Aq sa ishte në gjendje të shkulte pemët me gjithë rrënjë. Zhurma, forca dhe i ftohti i furtunës sa vinte e shtohej.

Njerëzit nisën të fluturonin në ajër si karkaleca. U lidhën me njëri-tjetrin për rrobash duke formuar rrathë që të mos fluturonin, por pa dobi! Disa, duke parë se si fluturonin në ajër devetë dhe gjithë ata burra trupmëdhenj, vrapuan nëpër shtëpi. Por e keqja vazhdoi t'i ndiqte edhe atje, duke i hedhur jashtë nga shtëpitë si fije kashte.

Allahu (xh.xh) i dha urdhër erës dhe ajo hodhi mbi ta kodrat me rërë. Ky ciklon vazhdoi për shtatë net e tetë ditë. Natyrisht që Hudi (a.s.) dhe ata që besonin në Zotin e vërtetë, shpëtuan. Ndërsa ndëshkimi ra vetëm mbi të pabindurit. Në Kuran urdhërohet:

"Kur erdhi urdhri Ynë, me mëshirën Tonë, Ne e shpëtuam Hudin bashkë me besimtarët e tij. I shpëtuam ata nga dënimi i rëndë. Ja, ky ishte fisi Ad. Ai i mohonte shenjat e Zotit të tij, nuk i dëgjonte të dërguarit e Tij dhe shkonte pas urdhrit të çdo keqbërësi kokëfortë. Ata i ndoqi mallkimi në këtë jetë dhe në Ditën e Kiametit. Me të vërtetë, fisi Ad e mohoi Zotin e tij. Qoftë larguar (nga mëshira e Allahut) **fisi Ad, populli i Hudit!"** (Hud, 58-60)

"Dhe, Ne u dërguam atyre në ditët e fatkeqësisë erë të acartë, për ta shijuar dënimin poshtërues që në këtë jetë; ndërsa dënimi në jetën tjetër do të jetë edhe më poshtërues dhe askush nuk do t'i ndihmojë." (Fussilet, 16)

"(Mësim ka edhe në historinë) **e fisit Ad, kur i dërguam erën shkatërruese, e cila, ngado që kaloi, nuk kurseu asgjë, duke i kthyer në kalbësira."** (Dharijat, 41-42)

"(Furtunën) **të cilën Allahu ua dërgoi atyre shtatë net dhe tetë ditë pareshtur. Atëherë mund t'i vëreje njerëzit të përmbysur si trungjet e hurmave të kalbura."** (Hakka, 7)

"Eh, sa i tmerrshëm qe dënimi Im pas paralajmërimeve të Mia!" (Kamer, 21)

"A sheh ndonjë gjurmë të tyre" (Hakka, 8)

Dijetarët e tefsirit, shprehjen "i shpëtuam me anë të mëshirës Tonë" që përmendet në ajet, e komentojnë kështu:

"Allahu e ka mbrojtur dhe e ka shpëtuar Hudin (a.s.), bashkë me besimtarët që ndodheshin me të, si domosdoshmëri e mëshirës së Tij!.."

Pas shkatërrimit të popullit, Hudi (a.s.) dhe ata që i besuan atij, erdhën në Mekë dhe jetuan aty derisa ndërruan jetë.

Mrekullitë e Hudit (a.s.)

1. Me lejen e Allahut, ua kthente drejtimin erërave.

Njerëzit i kërkuan një mrekulli. Dhe ai i pyeti:

"Ç'lloj mrekullie?"

Dhe ata i kërkuan t'i kthente erërat në drejtimin që donin. Për rrjedhojë, Hudi (a.s.), e ktheu erën nga deshën ata.

Është shumë domethënës fakti se populli, i cili e pa këtë mrekulli të Hudit (a.s.) dhe nuk i besoi atij, u shkatërrua pikërisht me anë të erës. Kjo lloj ere, në Kuran përmendet me emrin "rih-i sar-sar", pra "erë e fuqishme".

2. Ai e kthente leshin në ibërshim (mëndafsh i shndritshëm).

3. Në shirat e dendur nuk mund të bëhej udhëtim. Prandaj, Hudi (a.s.), u lut dhe nëpër udhë u formuan strehë ku njerëzit prisnin derisa mbaronte shiu dhe pastaj vazhdonin udhëtimin.

Disa nga mësimet që duhen marrë nga historia e Hudit (a.s.), janë:

Hudi (a.s.), ishte një njeri i matur, i cili vepronte me sinqeritet në rrugën e

Allahut. Ai e peshonte çdo fjalë, pastaj e thoshte. Ashtu siç nuk i përgjigjej të keqes me të keqe, ai sillej butësisht edhe me atë që i bënte keq. Kur populli i tij e akuzoi si të çmendur, ai mjaftohej vetëm duke u thënë se nuk ishte i çmendur dhe se Allahu e kishte dërguar për t'i paralajmëruar. Ai u kujtonte atyre mirësitë që u kishte dhënë Allahu dhe u thoshte se duhej t'i bindeshin Allahut si falënderim për këto mirësi. Dhe, në këmbim të gjithë këtyre shërbimeve, ai nuk kërkonte asnjë lloj pagese prej tyre.

Alejhisselam!

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Sunduesi i popullit të Adit, Halxhani, i tha Hudit (a.s.): "Turp të kesh, o Hud! A mos mendon se mund të dalësh ti më i zoti se ne të gjithë që jemi kaq shumë e kaq të fuqishëm?.." Nisur nga kjo, cilin gabim të popullit të Adit tregojnë këto fjalë?

2. Cilat cilësi të popullit të Adit tregon fakti që ata e kërkuan vetë dënimin?

3. Edhe pse populli i Adit i panë retë e dënimit që po u afroheshin, ata thanë: "Këto janë re shiu!.." Këto fjalë të tyre, shpjegojini duke u bazuar në ajetin: **"...Ata kanë zemra, por nuk kuptojnë, kanë sy, por nuk shohin dhe kanë veshë, por nuk dëgjojnë!.."** (A'raf, 179)

4. Cili është shkaku që ata të cilët u shkatërruan prej popullit të Adit, në Kuran janë ngjasuar me "trungje të kalbura hurmash" dhe "trungje të hurmave të shkulur nga rrënjët"?

5. Tregoni rreth mrekullive të Hudit (a.s.)!

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Allahu i Madhëruar, me qëllim që populli i Adit të zgjoheshin nga ..... ua mori atyre një pjesë të mirësive që u kishte falur.
2. Halxhani dhe populli që i shkonte pas, u mburrën me ..... dhe ..... dhe e nënvlerësuan Hudin (a.s.).
3. *"Allahu e ka mbrojtur dhe e ka shpëtuar Hudin (a.s.), bashkë me besimtarët që ndodheshin me të, si domosdoshmëri e ..... së Tij!.."*

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga cilësitë e ulëta morale të popullit të Adit?

a. Ata i torturonin njerëzit e dobët vetëm për t'u argëtuar.

b. Ishin të dhënë pas luksit dhe shpërdorimit.

c. Ishin një popull mizor, të cilit i ishte ngurtësuar zemra.

d. Ishin të pasur dhe zotëronin kopshte dhe vreshta pjellor.

2. Para ndëshkimit të madh, popullit të Adit i erdhën paralajmërime të ndryshme hyjnore. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga këto paralajmërime?

a. Tharja e burimeve ujore dhe e kopshteve të Iremit.

b. Mos lindja e fëmijëve për një kohë të gjatë.

c. Zia e bukës që zgjati për vite me radhë.

d. Goditja me furtunat e rërës.

3. Cila nga pikat e mëposhtme nuk tregon një nga gjendjet ku kishte rënë populli i Adit?

a. Ata kishin një ego të tërbuar dhe nuk arrinin ta frenonin dot.

b. Ata nuk falënderonin për kopshtet e Iremit dhe shtëpitë e bukura që u kishte dhënë Allahu, por tregoheshin mosmirënjohës.

c. Ata e gurëzonin dhe e torturonin profetin që u kishte dërguar Allahu.

d. Ata mburreshin me mirësitë që u kishte dhënë Allahu dhe e përbuznin profetin e Zotit.

4. Cila nga pikat e mëposhtme nuk tregon një nga shkaqet që populli i Adit nuk besoi përkundër të gjitha paralajmërimeve që u erdhën?

a. Ata kishin frikë se po të besonin do të detyroheshin të hiqnin dorë prej harameve të cilat u jepnin kënaqësi.

b. Po të besonin nuk do të mund të fitonin më në rrugë të ndaluar.

c. Po të besonin nuk do të mund t'i shtypnin më të dobëtit dhe të varfrit për qejf e argëtim.

d. Nëse do të besonin, do të humbnin kopshtet pjellore të Iremit.

5. Megjithëse Hudi (a.s.), e mësoi se populli i tij do të shkatërrohej, ai nuk hoqi dorë nga ftesa në besim deri në momentin e fundit. Cila nga pikat e mëposhtme nuk mund të nxirret si përfundim prej kësaj sjellje të Hudit (a.s.)?

a. Hudi (a.s.), dëshironte shumë që populli i tij të besonte dhe të shpëtonte.

b. Hudi (a.s.), e donte dhe e vlerësonte popullin e tij.

c. Për shkak se Hudi (a.s.), ishte shumë i mëshirshëm, nuk donte që populli i tij të ndëshkohej.

d. Hudi (a.s.), donte ta kryente deri në momentin e fundit detyrën që i kishte ngarkuar Allahu.

SALIHU

-paqja e Zotit qoftë mbi të-

SALIHU

-alejhi selam-

Profeti i popullit të pabindur të Themudit, të cilët u shkatërruan me themel me anë të tërmeteve!

Salihu (a.s.), është nipi i Ademit (a.s.), nga brezi i nëntëmbëdhjetë. Ai është një profet i dërguar tek populli i Themudit.

Populli i Themudit

Ky është një popull i shtuar nga Themudi, i ardhur nga brezi i *Samit*, të birit të Nuhut. Themudi dhe njerëzit që ishin bashkë me të, u vendosën në zonën *Hixhr* mes Damaskut dhe Hixhazit. Më vonë, janë larguar prej aty dhe janë vendosur në ish vendbanimin e popullit të Adit. Themudi u shtua aq shumë, sa u bë një fis më vete. Më vonë u bënë popull. Ky popull, ndryshe njihet edhe me emrin Adi i Dytë.

Mirësitë që i ishin dhënë popullit të Adit, iu dhanë edhe popullit të Themudit. Mirëpo, edhe këta, ashtu si populli i Adit ranë në indiferentizëm dhe devijuan. Ata nuk morën mësim prej popullit të Adit që ishte para tyre. Ata nuk e konsideronin si ndëshkim hyjnor atë që i ngjau popullit të Adit dhe në mënyrë indiferente, thoshin:

Vendi i popullit Themud
Tabuk
Ma'an
Medjen
Eilat
Medjen
Deti i Kuq
Sinai
Egjipt

"Populli i Adit u shkatërrua sepse i ndërtonin shtëpitë mbi rërë dhe nuk i bënin të forta. Kurse ne, shtëpitë tona i kemi ngritur mbi shkëmbinj. Furtunat s'mund të na sjellin ndonjë dëm!.."

Po ashtu, edhe populli i Themudit ishin njerëz të fuqishëm dhe kishin civilizim të zhvilluar ashtu si populli i Adit. Aftësia e tyre më e spikatur, ishte gdhendja e shkëmbinjve dhe ndërtimi i shtëpive dhe pallateve mbi to. Ata i shponin dhe u jepnin forma maleve të mëdhenj. Ndërsa gurët, merrnin forma të ndryshme në duart e ustallarëve.

Prijësi i popullit të Themudit, ishte një njeri i quajtur Xhenda. Populli i Themudit u këshillua dhe kërkoi nga prijësi Xhenda, që ai t'u bënte një idhull me cilësi të tilla, që të mos gjendej në asnjë popull tjetër. Xhenda e pranoi me kënaqësi këtë kërkesë. Për këtë arsye, u ngjitën në mal dhe gdhendën një shkëmb të madh. E bënë me sy, me gjoksin si të demit, me këmbë si të kuajve dhe e veshën me ar e argjend. E mbushën dhe e zbukuruan me xhevahire dhe ranë poshtë duke e vënë ballin në tokë në shenjë nderimi e përuljeje para tij!

Pas këtij idhulli, themudasit ndërtuan një tempull për idhujt e tyre. Ata sajuan edhe idhuj të tjerë, që i quajtën Vedd, Xhedd, Hed, Shems, Menaf, Menat, Lat. Dhe, më pas nisën t'i adhurojnë.

Salihu, jetonte bashkë me popullin e tij. Ai merrej me tregti dhe e siguronte jetesën me punën e duarve të veta. Populli e donte shumë atë, për shkak se ai ishte njeri i drejtë, i mirë dhe i mençur. Ata prisnin shumë gjëra prej tij në të ardhmen. Madje ata deshën ta bënin edhe kryetar. Mirëpo, Allahu i Madhëruar, i dha Salihut detyrën e profetit.

Fillimi i kumtesës profetike

Kur Salihu (a.s.) mbushi dyzet vjeç, Xhebraili (a.s.), i solli profecinë nga ana e Allahut. Në fillim ai ngurroi për shkak se populli i tij nuk do ta pranonte besimin në një Zot. Por Xhebraili (a.s.), e urdhëroi:

"O Salih! Shko dhe ftoje popullin tënd në besimin në një Zot të vetëm!"

Pastaj shtoi:

"O Salih! Ti ke për të parë gjëra që s'kanë ngjarë as në kohën e Nuhut dhe të Hudit!" Më pas u ngjit lartësive qiellore.

Pas kësaj, Salihu (a.s.), në fillim shkoi te kryetari i popullit, Xhenda, të cilit i kumtoi besimin në një Zot të vetëm dhe e ftoi të besonte. Xhenda e priti ftesën me qetësi e maturi dhe, duke iu përgjigjur në një mënyrë të pranueshme, i thotë:

"Po e njoftoj popullin për këtë. Nëse nuk pranojnë, atëherë i themi të dy bashkë!"

Më pas, Xhenda mblodhi popullin dhe i njoftoi për profecinë e Salihut (a.s.) dhe ftesën e tij për të besuar në një Zot të vetëm. Ndërsa njerëzit i thanë:

"O Xhenda! Le të vijë vetë e të na i thotë këto!"

Pas kësaj, Salihu (a.s.), doli para popullit dhe u tregoi besimin në një Zot. Lidhur me këtë, Allahu i Lartë urdhëron:

"Popullit të Themudit (Ne i dërguam) **vëllain e tij, Salihun. «O populli im, - u tha ai - adhuroni vetëm Allahun. Ju s'keni zot tjetër përveç Atij! Ai ju krijoi nga toka dhe ju vuri të jetoni në të; andaj, kërkoni falje nga Ai dhe kthehuni me pendim tek Ai! Pa dyshim, Zoti im është afër dhe u përgjigjet** (lutjeve)**.»"** (Hud, 61)

"Edhe populli i Themudit i quante gënjeshtarë të dërguarit. Kujto kur vëllai i tyre - Salihu, u tha: «Vallë, a nuk i frikësoheni ju Allahut? Pa dyshim, unë jam një i dërguar i besuar për ju, andaj, frikësojuni Allahut dhe bindmuni mua! Për këtë, unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi, mua do të më shpërblejë vetëm Zoti i botëve.»" (Shuara, 141-145)

"Ata thanë: «O Salih! Ti ke qenë i nderuar mes nesh dhe shpresa jonë para kësaj (fjale)**. A mos vallë po na ndalon të adhurojmë ato që i kanë adhuruar prindërit tanë? Vërtet, ne jemi në mëdyshje për thirrjen tënde!»**

Ai tha: «O populli im, mendoni pak! Nëse Zoti im më ka dhënë provë të qartë nga Vetja dhe mëshirë, kush do të më mbrojë nga dënimi i Allahut, nëse nuk e dëgjoj?! Ju (me këtë) **mua do të më shtonit vetëm humbjen.»"** (Hud, 62- 63)

(Salihu) **tha: «O populli im, përse ju e dëshironi të keqen para së mirës?! Përse nuk kërkoni nga Allahu falje** (të gjynaheve) **që të mund të mëshiroheni?!»** (Neml, 46)

Me gjithë këto fjalë plot vërtetësi e urtësi, njerëzit e akuzuan Salihun (a.s.), për gënjeshtar të magjepsur.

"I thanë: "Ti s'je veçse një i magjepsur!" (Shuara, 153)

Pastaj thanë mes vete:

"Vallë, a të ndjekim një njeri nga mesi ynë? Atëherë do të ishim vërtet në rrugë të humbur dhe të çmendur!" (Kamer, 24)

Më pas vazhduan të thonë:

"Vallë, vetëm atij mes nesh t'i dërgohet Shpallja? Jo, ai është gënjeshtar mendjemadh!" (Kamer, 25)

Këtyre akuzave plot injorancë të popullit të Themudit, Allahu u dha një përgjigje tepër kërcënuese:

"Nesër do ta marrin vesh ata se, kush është gënjeshtari mendjemadh!" (Kamer, 26)

"...Së shpejti do të pendohen!" (Mu'minun, 40)

* * *

Pavarësisht çdo gjëje, Salihu (a.s.), vazhdonte t'i kumtonte popullit besimin e vërtetë e t'i ftonte në rrugën e drejtë:

"Vallë, a mendoni ju, se do të mbeteni këtu të sigurt, në kopshte e pranë burimeve, në ara me të lashta dhe palma hurmash me fruta të shijshme?" (Shuara, 146-148)

"Kujtoni kur Ai ju bëri zëvendës pas fisit Ad dhe ju dhuroi vendbanime në Tokë; në rrafshinat e saj po ngrini pallate e në kodrina po gdhendni shtëpi. Kujtoni të mirat e Allahut dhe mos bëni çrregullime në Tokë!" (A'raf, 74)

"Ju i gdhendni shtëpitë në male me mjeshtri të rrallë, andaj, frikësojuni Allahut dhe bindmuni mua dhe mos dëgjoni urdhrat e atyre që e teprojnë në të keqe e të cilët bëjnë ngatërresa në Tokë e nuk sjellin përmirësim." (Shuara, 149-152)

Mirëpo, populli nuk i besoi Salihut (a.s.), duke u arsyetuar me disa shkaqe të rëndomta:

"Ti kërkon të na marrësh pasuritë dhe të bëhesh prijësi ynë!" Pastaj vazhduan me një arsyetim tjetër të kotë duke thënë:

"Ne kemi idhujt tanë. E, tani, a mos duhet t'i lëmë këta që i shohim e të besojmë një që nuk e shohim?"

"Si të ngarkoi me detyrë Allahu, kur ti nuk e sheh Atë?"

"Nëse thua të vërtetën, bëj për ne një punë që s'mund ta bëjë askush!"

"Ti je vetëm një vdekatar - ashtu si ne, andaj na sill një mrekulli, nëse ajo që thua është e vërtetë!" (Shuara, 154)

Mrekullia e devesë

Salihu (a.s.), u hidhërua shumë nga injoranca dhe indiferenca e popullit të tij. Për këtë arsye, për një farë kohe ai u largua duke i braktisur ata. Më pas, kur u kthye përsëri, Allahu i Madhëruar, ua tregoi popullit madhështinë profetike të Salihut (a.s.). Dhe, populli u trondit prej madhështisë së Salihut (a.s.).

Salihu shkoi tek prijësi i popullit, Xhenda, i cili i tha:

"Nëse thua të vërtetën, kemi për të të provuar"

Ishte një shkëmb që i thoshin el-Katibe. Duke e pasur fjalën për këtë shkëmb, Xhenda i tha kështu Salihut:

"Do të shkojmë atje së bashku. Zoti yt le të bëjë prej atij shkëmbi një deve femër qimekuqe, e cila të jetë duke lindur. Madje edhe ngjyra e qimes së të voglit të jetë si e të ëmës!.."

Ndërsa njerëzit që ndodheshin aty, shtuan me të tallur:

"Dhe qumështin ta ketë të freskët verës e të ngrohtë dimrit. Çdo i sëmurë që të pijë nga ky qumësht, të gjejë shërim, kurse i varfëri të shpëtojë nga varfëria!"

Ato kohë, gjëja më e çmuar për atë popull ishte deveja e kuqe. Prandaj ata i kërkuan Salihut (a.s.), një deve të tillë.

Në kohën kur i gjithë populli i Themudit u mblodh, Salihu (a.s.), filloi të falej e t'i lutej Zotit. Ndërkohë, shkëmbi nisi të rritej duke rënkuar. Dhe prej tij doli një deve qimekuqe duke thënë:

"La ilahe il'lallah, Salihun nebijullah; Nuk ka zot tjetër veç Allahut dhe Salihu është i Dërguari i Allahut!"

Përballë kësaj mrekullie, Xhenda e puthi Salihun (a.s.), në ballë dhe i foli popullit:

"O populli im! Mjafton me këtë verbëri që kemi treguar gjer më sot! Unë i besova Allahut, veç të Cilit nuk ka ndonjë zot tjetër, i cili nuk ka të ngjarë, si dhe Salihut, i cili është i Dërguari i Tij!.." Në këtë mënyrë, Xhenda së bashku me njëqind vetë prej popullit, pranoi besimin e një Zoti të vetëm.

Mirëpo, kryetari i tempullit të idhujve tha:

"Sa shpejt jepeni pas një magjie! Unë kam për t'ju treguar juve një magji akoma më të madhe!"

Në këtë mënyrë, ai ua ndryshoi zemrat atyre që sapo do të besonin, përfshi edhe të vëllain e Xhendës. Më pas, kryetari i tempullit, e mori kurorën e prijësit nga koka e Xhendës dhe ia vuri në kokë të vëllait duke thënë:

"Këtej e tutje prijësi ynë je ti!"

Kurse Xhenda, shkoi në shtëpi dhe i theu të gjithë idhujt që kishte aty. Ndërsa mallrat e veta dhe sendet me vlerë ua ndau besimtarëve të rinj. Pastaj veshi një rrobë të vjetër dhe filloi edhe vetë të kumtonte besimin monoteist dhe u bë një ndër ndihmësit e profetit Salih (a.s.).

Idhujtarët i thanë Xhendës:

"Sa keq për ty që i besove magjisë së Salihut!"

Kurse Xhenda s'ua varte thënieve të tyre e s'ndahej prej Salihut.

Allahu e urdhëroi Salihun:

"Ne po u dërgojmë devenë për t'i sprovuar, andaj ti (o Salih) **priti ata dhe bëhu i durueshëm!"** (Kamer, 27)

* * *

Me anë të shpalljes hyjnore, Salihu (a.s.), vendosi disa kritere në lidhje me devenë:

"O populli im! Kjo është deveja e Allahut, shenjë e qartë për ju, prandaj lëreni të kullosë në tokën e Allahut dhe mos i bëni ndonjë të keqe, se ju godet ndëshkimi menjëherë!" (Hud, 64)

"Ai tha: «Ja, kjo është një deve. Ajo do të ketë radhën e saj për të pirë, ashtu si edhe ju, në ditë të caktuara. Mos i bëni kurrfarë të keqeje asaj, se do t'ju godasë dënimi i një Dite të Madhe!»" (Shuara, 155-156)

Deveja ishte me trup të madh, e zgjuar dhe e bukur. Bashkë me të voglin e saj, kullosnin dhe e përmendnin Zotin. Kurse kafshët e tjera frikësoheshin prej madhështisë së saj dhe iknin. Ata që e shihnin, mahniteshin me të. Madje edhe ushqyerja e saj ishte ndryshe nga ajo e kafshëve të tjera. Ajo pinte në një ditë të gjithë ujin e puseve të qytetit. Aq, sa kafshët e tjera nuk gjenin ujë për të pirë. Në fakt, Salihu (a.s.), e kishte përcaktuar radhën e ujit. Për rrjedhojë, një ditë pinte deveja, një ditë pinin kafshët e tjera. Deveja thoshte:

"Kush të dojë qumësht, le të vijë të marrë!.."

Ndërsa themudasit, shkonin e mbushnin enët me qumësht. Pasi pinte ujë, deveja vazhdonte të përmendte emrin e Zotit. Besimtarët që pinin qumështin e saj, gjenin shërim.

Mosmirënjohja

Të mërzitur prej dobësisë së tyre përballë kësaj mrekullie, mohuesit donin ta vrisnin devenë, por kishin frikë se mos pas këtij krimi vinte ndëshkimi. Megjithatë, dy gra, duke treguar si shkak se tufat e bagëtive të themudasve po pësonin dëm, nisën t'i nxisnin mosbesimtarët për ta vrarë devenë. Njëra prej tyre quhej Unejze binti Ganem. Ajo ishte një grua e moshuar, por kishte vajza të bukura. E dyta, që quhej Muhejja, ishte edhe e pasur, edhe e bukur. Këto dy gra kishin edhe tufat e tyre të bagëtive dhe, kur pinte ujë deveja e Salihut, tufat e tyre s'mund të pinin. Bagëtitë pinin ujë me radhë: një ditë deveja me të voglin e saj, një ditë kafshët e tjera…

Muhejjaja thirri djalin e xhaxhait, Mistain:

"Pa shih",- i tha ajo,- po ta vrasësh këtë deve, do të martohem me ty! Çdo gjë e imja ka për t'u bërë e jotja!.."

Mistai pranoi. Por i duhej njëri si ndihmës. Gjeti një idhujtar me emrin Kitar. Atij iu propozua njëra prej vajzave të Unejzes. Pasi gjetën edhe ca fatzinj të tjerë, u bënë nëntë vetë. Pastaj nisën të bënin propagandë mes idhujtarëve për ta vrarë devenë. Allahu i Lartë urdhëron:

"Në qytet kishin qenë nëntë vetë që bënin ngatërresa e nuk vinin rregull.!" (Neml, 48)

Nëntë vetët zunë pusi për të vrarë devenë. Mista gjuajti me shigjetë dhe e plagosi devenë. Ndërsa Kitari me të tjerët, u hodhën mbi devenë.

"Kështu, ata e therën devenë pa e përfillur urdhrin e Zotit të tyre!.." (A'raf, 77)

I vogli i devesë, u frikësua dhe iku në mal. Sipas disa transmetimeve, edhe atë e vranë dhe e hëngrën. Kur Salihu (a.s.), mori vesh për këtë, u hidhërua shumë. Ai u afrua pranë devesë dhe qau për një kohë të gjatë. Pastaj u lut për udhëzimin e popullit të tij. Më vonë, shkoi tek populli dhe u tha:

"O populli im, përse ju e dëshironi të keqen para së mirës?! Përse nuk kërkoni nga Allahu falje (të gjynaheve) **që të mund të mëshiroheni?!"** (Neml, 46)

Mirëpo, ata thanë:

"O Salih, sillna atë që na ke premtuar, nëse je vërtet i dërguar!" (A'raf, 77)

"Ai u largua prej tyre dhe tha: «O populli im! Unë ju solla mesazhin e Zotit tim dhe ju këshillova, por ju nuk i donit ata që këshillojnë.»" (A'raf, 79)

"Ata thanë: «Ne kemi ogur të keq prej teje dhe atyre që janë me ty.» Ai u tha: «E mira dhe e keqja është prej Allahut. Në të vërtetë, ju jeni popull i vënë në sprovë.»" (Neml, 47)

Zëri i frikshëm dhe tërmeti

"Por ata e therën dhe ai tha: «Jetoni në shtëpitë tuaja edhe tri ditë! Ky është premtimi i vërtetë.»" (Hud, 65)

Këto tri ditë ishin e mërkura, e enjtja dhe e premtja. Ditën e parë do t'u zverdheshin fytyrat, ditën e dytë do t'u skuqeshin, ditën e tretë do t'u nxiheshin dhe ditën e katërt do të shkatërroheshin përfundimisht!

Mëngjesin në të gdhirë të asaj nate ndodhën gjëra të çuditshme. Atje ku kishte shkelur këmba e devesë, shpërthente gjak. Gjethet e pemëve u skuqën. Uji i burimit u bë i kuq si gjaku. Fytyrat e fatzinjve u bënë si limon. Ndërsa ata nëntë vetët thanë:

"Salihu po na bën magji! Ta vrasim atë bashkë me familjen!"

"Ata i thanë (njëri-tjetrit)**: «Betohuni në Allahun se natën do ta vrasim atë me gjithë familjen e tij. Pastaj do t'u themi të afërmve të tij se ne nuk kemi qenë të pranishëm në zhdukjen e familjes së tij dhe se po themi të vërtetën.»"** (Neml, 49)

Kur ra nata, këta nëntë vetë shkuan në faltoren e Salihut (a.s.). Mirëpo, me urdhër të Allahut, Xhebraili i vrau duke i gurëzuar.

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Dhe kurdisën një kurth, por Ne u ngritëm një grackë, pa e ndier ata." (Neml, 50)

Pas kësaj ngjarjeje, Salihu (a.s.) dhe rreth katër mijë vetë që i kishin besuar, e braktisën vendbanimin.

"E, kur erdhi urdhri Ynë, Ne me mëshirën Tonë, e shpëtuam Salihun bashkë me besimtarët e tij nga poshtërimi i asaj dite. Me të vërtetë, Zoti yt është i Forti dhe i Plotfuqishmi." (Hud, 66)

Pasi besimtarët u larguan nga qyteti, ditën e dytë, fytyrat e mëkatarëve u bënë të kuqe flakë. Kurse ditën e tretë, u nxinë. Atëherë, filluan të shihnin se nga do t'u vinte ndëshkimi.

Allahu i Madhëruar, urdhëroi Xhebrailin (a.s.) dhe ato shtëpitë e forta me të cilat mburreshin ata, u kthyen përmbys.

"Ja shtëpitë e tyre të rrënuara, për shkak të këqijave që bënin. Sigurisht që këtu ka këshillë për njerëzit që dinë." (Neml, 52)

"E, me të drejtë i kaploi ata një zë i tmerrshëm dhe Ne i bëmë si gjethe të fishkura. Larg qoftë (nga mëshira e Allahut) **populli keqbërës!"** (Mu'minun, 41)

"Kurse ata që bënë të këqija, i kaploi një zë i tmerrshëm dhe në shtëpitë e tyre u gdhinë të vdekur e të palëvizshëm." (Hud, 67)

"Dhe (ata) **nuk patën aspak dobi nga ajo që patën ndërtuar."** (Hixhr, 84)

"Eh, sa i tmerrshëm qe dënimi Im pas paralajmërimeve të Mia! Ne dërguam mbi ta një ulërimë të vetme e ata u bënë si sana e copëtuar në pleme." (Kamer, 30-31)

"Dhe kështu, ata i goditi dënimi. Njëmend, në këtë ka këshillë, por shumica e njerëzve nuk janë besimtarë. Në të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishëm dhe Mëshirëplotë." (Shuara, 158-159)

Shkaqet e shkatërrimit të popullit të Themudit

1. Ata e refuzuan besimin e një Zoti të vetëm që u solli profeti i tyre dhe treguan këmbëngulje në mohim.

2. Ata nuk e dëgjuan profetin e tyre dhe u tallën me të. Për rrjedhojë, ata ndoqën dëshirat e egos së tyre.

3. Mendimet e tyre i mbanin mbi mendimet e fesë. Prandaj nuk ia vinin veshin profetit.

4. Ata vepruan sipas fjalëve intriguese të grave. Dhe, dhënia e tyre pas grave, i çoi ata në humbje. Në këtë mënyrë, duke vepruar së bashku me nëntë persona të këqij, ata u bënë ortakë në gjynahe.

5. Për shkak të paralajmërimeve dhe fatkeqësive hyjnore që u erdhën, ata akuzuan Salihun (a.s.) dhe ndjekësit e tij, duke ushqyer urrejtje për ta. Ata i thanë Salihut (a.s.): "Para se të bëheshe ti profet, neve nuk na binin fatkeqësi të tilla!"

6. Ata u kapluan nga frika e humbjes së mirësive të kësaj bote që u ishin

dhuruar nga Allahu. Ata i mashtroi lakmia dhe dashuria ndaj pasurisë së kësaj bote.

7. Ata e tradhtuan amanetin e Allahut. Ata e vranë devenë megjithëse e kishin kërkuar atë prej Salihut (a.s.), si një mrekulli të cilën ata do ta besonin.

8. Deveja nuk ishte pronë e askujt prej njerëzve. Ajo ishte një mall vakëfi. Qumështi i saj, ishte si një burim. Pronari i saj i vërtetë, ishte Allahu i Madhëruar. Mirëpo, ata e vranë devenë dhe, në këtë mënyrë dëmtuan pasurinë e vakëfit.

9. Intrigat dhe e keqja e nëntë vetëve kishin shkuar në ekstrem. Ata ua grabitnin pasurinë njerëzve dhe dhunonin të drejtat e tyre.

BUKURIA E MORALIT

Vlera e vërtetë e njeriut, i cili është krijuar si shembull i bukurisë, elegancës dhe urtësisë, është devotshmëria ndaj Allahut. Gjithësia dhe krijesat brenda saj, nuk janë krijuar shkel e shko dhe pa asnjë qëllim. Po ashtu edhe njeriu nuk është vepra e rastësisë së një aventure argëtuese. Ai nuk është krijuar për t'u lënë ashtu i pakontrolluar. Në krijimin e njeriut, është një qëllim hyjnor. Mirësitë dhe bukuritë e Allahut, shfaqen tek njeriu. Në këtë mënyrë, njeriu gëzon nderin të jetë mik i Allahut.

Ndërsa krijesat e tjera, i shërbejnë jetës së njeriut. Njeriu është krijuar si "halife", mëkëmbës i Krijuesit të tij në tokë. Të bëhesh "halife", është një përgjegjësi që i jepet njerëzve sakrifikues. Allahu i Madhëruar, atyre që e çojnë në vend këtë përgjegjësi, u bëhet syri me të cilin shohin, veshi me të cilin dëgjojnë dhe dora me të cilën punojnë. Kjo, është e mundur në sajë të përvetësimit të moralit kuranor, sepse vetëm Kurani mund ta ngrejë njeriun në nivelin më të lartë të virtyteve dhe moralit.

Jeta që bën njeriu, i cili vjen në këtë botë i plotësuar me të gjitha bukuritë hyjnore, është e gjitha një sprovë. Njeriut i është dhënë një liri e kufizuar, që e lejon të bëjë edhe të mirën, edhe të keqen. Njeriu është lënë i lirë të zgjedhë midis të keqes dhe gjynahut që fshihet në egon e tij dhe prirjes për mirësi e devotshmëri që gjenden në shpirtin e tij.

Krijimi i veseve të këqija tek njeriu, është bërë për shkak që ai të sprovohet. Në ajetet fisnike, urdhërohet:

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا

"Për shpirtin dhe për Atë që e ka përsosur, duke ia bërë të njohur atij të keqen e të mirën! Vërtet, kushdo që e pastron shpirtin, do të shpëtojë, ndërsa kushdo që e shtyp atë (me punë të këqija)**, do të dështojë."** (Shems, 7-10)

Pra, ajo që e bën njeriun njeri, është pajisja e tij me virtyte të bukura. Ndërsa ajo që e nxjerr jashtë konceptit njerëzor, është zhytja në vese të këqija.

Në këtë botë, njeriu jeton në të mirat që i ka falur Allahu. Prandaj, kundërshtimi i urdhrave dhe ndalesave të Allahut, është një budallallëk që ka përfundime të këqija dhe të frikshme. Njerëzit mizorë, të cilët nuk pranojnë të hyjnë në rregullin e besimit dhe moralit, do të meritojnë hakmarrjen hyjnore.

Kushti i vetëm i të jetuarit si njeri, është të jesh i lidhur pas një feje hyjnore dhe sistemit moral që mbështetet në të. Për njerëzimin, shembulli i fundit i moralit të bukur dhe pika kulmore e përsosmërisë, është Profeti ynë (a.s.). Në një ajet fisnik, urdhërohet:

لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ
وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

"Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun." (Ahzab, 21)

Ndërsa vetë Profeti (a.s.), ka thënë:

"Mua më ka edukuar Zoti im dhe, më ka edukuar shumë bukur!.." (Sujuti, Xhamiu's-Sagir, I, 14.)

Zoti ynë na e bëftë të mundur të marrim prej moralit të Profetit tonë (a.s.) dhe të mblidhemi të gjithë së bashku nën flamurin e tij të lumturisë!..

Amin!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cilat ishin arsyetimet e popullit të Themudit për të mos i besuar Salihut (a.s.)?
2. Çfarë mrekullie kërkuan mohuesit prej Salihut (a.s.)?
3. Tregoni rreth ushqyerjes së devesë mrekulli dhe qumështit të saj!
4. Cila është urtësia e faktit që Allahu i Madhëruar i dha tre ditë afat popullit të Themudit para se t'i shkatërronte?
5. Në ajetin fisnik: **"Ja shtëpitë e tyre të rrënuara, për shkak të këqijave që bënin. Sigurisht që këtu ka këshillë për njerëzit që dinë."** (Neml, 52), theksohet se arsyeja e shkatërrimit të popullit të Themudit, ishin të këqijat që ata bënin. Nisur nga kjo, a mund të themi se edhe fatkeqësitë që ndodhin sot janë si rezultat i të këqijave që bëjnë njerëzit?
6. Çfarë përgjigjeje do t'i jepnim ne pyetjes së themudasve: "A t'i besojmë një Zoti që nuk e shohim?"

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Kur Salihu (a.s.), mbushi ..... vjeç, Allahu i Madhëruar i dha detyrën e profecisë.
2. Deveja që doli nga shkëmbi si mrekulli hyjnore, tha: ....
3. Krijimi i ..... të këqija tek njeriu, është bërë për shkak që ai të sprovohet.

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga cilësitë e përbashkëta të popullit të Adit dhe Themudit?

a. Të dy ishin popuj të pasur, të cilëve Allahu u kishte dhënë mirësi të shumta.

b. Ishin aq arrogantë e mendjelehtë, sa nuk arrinin t'i shihnin të këqijat që bënin.

c. Të dy popujt panë të njëjtat mrekulli hyjnore.

d. Të dy popujt kanë jetuar në të njëjtën zonë dhe kanë përdorur të njëjtat burime jetese.

2. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga gjendjet që pësoi populli i Themudit para se të shkatërrohej?

a. Fytyrat e tyre u zverdhën.

b. Në vendet ku kishte shkelur deveja, shpërthente gjaku.

c. Ata filluan të bënin plane për të vrarë Salihun (a.s.).

d. Skuqja e ujërave të puseve.

3. **Para se t'i vinte profetësia, populli i Themudit e donte shumë Salihun (a.s.). Madje, ata mendonin ta bënin edhe prijësin e vendit të tyre në të ardhmen. Mirëpo, pasi Salihu (a.s.), u kumtoi besimin në një Zot të vetëm, ata e akuzuan si gënjeshtar dhe mendjelehtë. Nisur nga kjo, ç'mund të themi për gjendjen e popullit të Themudit?**

   a. Ata nuk e pranuan besimin në një Zot që u solli Salihu (a.s.), për shkak të inatit dhe idhujtarisë.

   b. Megjithëse Salihu (a.s.), e refuzonte besimin e tyre, ata e donin shumë atë.

   c. Ata menduan se Salihu (a.s.), është sëmurë ose i kanë bërë magji.

   d. Ata kuptuan se mendimi i tyre i mëparshëm në lidhje me Salihun (a.s.), ishte i gabuar.

4. **Populli i Themudit, i tha Salihut (a.s.):** "Ti je vetëm një i magjepsur!" **Nisur nga kjo, cila nga pikat e mëposhtme tregon mendimin e popullit për Salihun (a.s.)?**

   a. Tashmë kishin filluar ta urrenin Salihun (a.s.)?

   b. Ata mendonin se Salihu (a.s.), ishte një njeri që punonte veç për interesat e veta.

   c. Ata mendonin se Salihu (a.s.), ishte gënjeshtar.

   d. Ata mendonin se Salihu (a.s.), po mundohej të merrte në dorë drejtimin e vendit.

5. **Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga shkaqet që mosmirënjohësit e Themudit donin ta vrisnin devenë-mrekulli?**

   a. Deveja e pinte të gjithë ujin, duke mos lënë asgjë për kafshët e tjera.

   b. Deveja e hante të gjithë kullotën dhe për rrjedhojë kafshët e tjera mund të ngordhnin nga uria.

   c. Për shkak se kjo deve ishte provë e mrekullisë që tregoi Salihu (a.s.), idhujtarët e urrenin dhe nuk donin ta shihnin me sy.

   d. Deveja i shqetësonte dhe i dëmtonte kafshët e tjera përreth.

6. Çfarë cilësie tregon mrekullia që shfaqi Salihu (a.s.), pas manifestimit të së cilës besuan prijësi i popullit, Xhenda dhe njëqind të tjerë bashkë me të?

a. Mrekullitë, nxisin në besim njerëzit me qëllim të mirë, të cilët nuk këmbëngulin me inat në mohimin e tyre.

b. Përveç mrekullive që shfaqin profetët, edhe mrekullitë që shfaqin robërit e mirë të Allahut mund të bëhen shkaqe të udhëzimit.

c. Mrekullitë janë ndodhi të jashtëzakonshme, të cilat mund t'i besojnë vetëm njerëzit e zgjuar e të mençur.

d. Mrekullitë çojnë në udhëzim, edhe ata që kanë sadopak besim në zemër.

7. Megjithëse ata që vranë devenë ishin vetëm nëntë vetë, Allahu i shkatërroi të gjithë ata që mohuan prej popullit të Themudit. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> është shkak i kësaj?

a. Askush prej popullit të Themudit nuk i pengoi këta nëntë vetë, të cilët e tepruan në të këqija.

b. Mizoria dhe e keqja që bënin ata të nëntë u shtua aq shumë, saqë Allahu i shkatërroi edhe të tjerët.

c. Populli i Themudit, e meritoi ndëshkimin hyjnor, për shkak se ata u kënaqën me punën e atyre që vranë devenë.

d. Nëse Allahu nuk do ta kishte shkatërruar popullin e Themudit, edhe ata do të bëheshin po aq mizorë sa ata që vranë devenë.

8. "Ata thanë: «O Salih! Ti ke qenë i nderuar mes nesh dhe shpresa jonë para kësaj (fjale). A mos vallë po na ndalon të adhurojmë ato që i kanë adhuruar prindërit tanë? Vërtet, ne jemi në mëdyshje për thirrjen tënde.» **Sipas këtij ajeti, cilën çështje e kishte të vështirë ta pranonte populli i Themudit?**

a. Njerëzit e kanë më të vështirë të pranojnë besimin në një Zot, se sa besimin në shumë zota.

b. Pranimi i besimit në një Zot, e bënte të detyrueshme që shoqëritë e hershme të hiqnin dorë edhe nga praktikat dhe zakonet e tyre.

c. Kjo tregon se është shumë e vështirë që brezat e mëvonshëm të heqin dorë prej zakoneve të këqija dhe të gabuara që kishin të parët e tyre.

d. Gjatë gjithë historisë, popujt i kanë dalë zot trashëgimisë kulturore të gjyshërve dhe baballarëve të tyre.

9. Pasi idhujtarët thanë për Salihun (a.s.): "Vallë, vetëm atij mes nesh t'i dërgohet Shpallja? Jo, ai është gënjeshtar mendjemadh!"**. Allahu iu përgjigj:** "Nesër do ta marrin vesh ata se, kush është gënjeshtari mendjemadh!"**. Nisur nga ky fakt, cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon marrëdhënien e Allahut me të Dërguarin e Tij?**

a. Allahu i Madhëruar e donte shumë të Dërguarin e Tij dhe e mbronte atë.

b. Allahu i Madhëruar, çdo të keqe që i bëhej të Dërguarit të Tij, e konsideronte sikur t'i ishte bërë Atij Vetë.

c. Allahu i Madhëruar, i fshihte gabimet që të Dërguarit e Tij bënin ndaj popujve të tyre.

d. Allahu i Madhëruar, i mbështeste të Dërguarit e Vet me shpallje hyjnore.

IBRAHIMI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

IBRAHIMI

-alejhi selam-

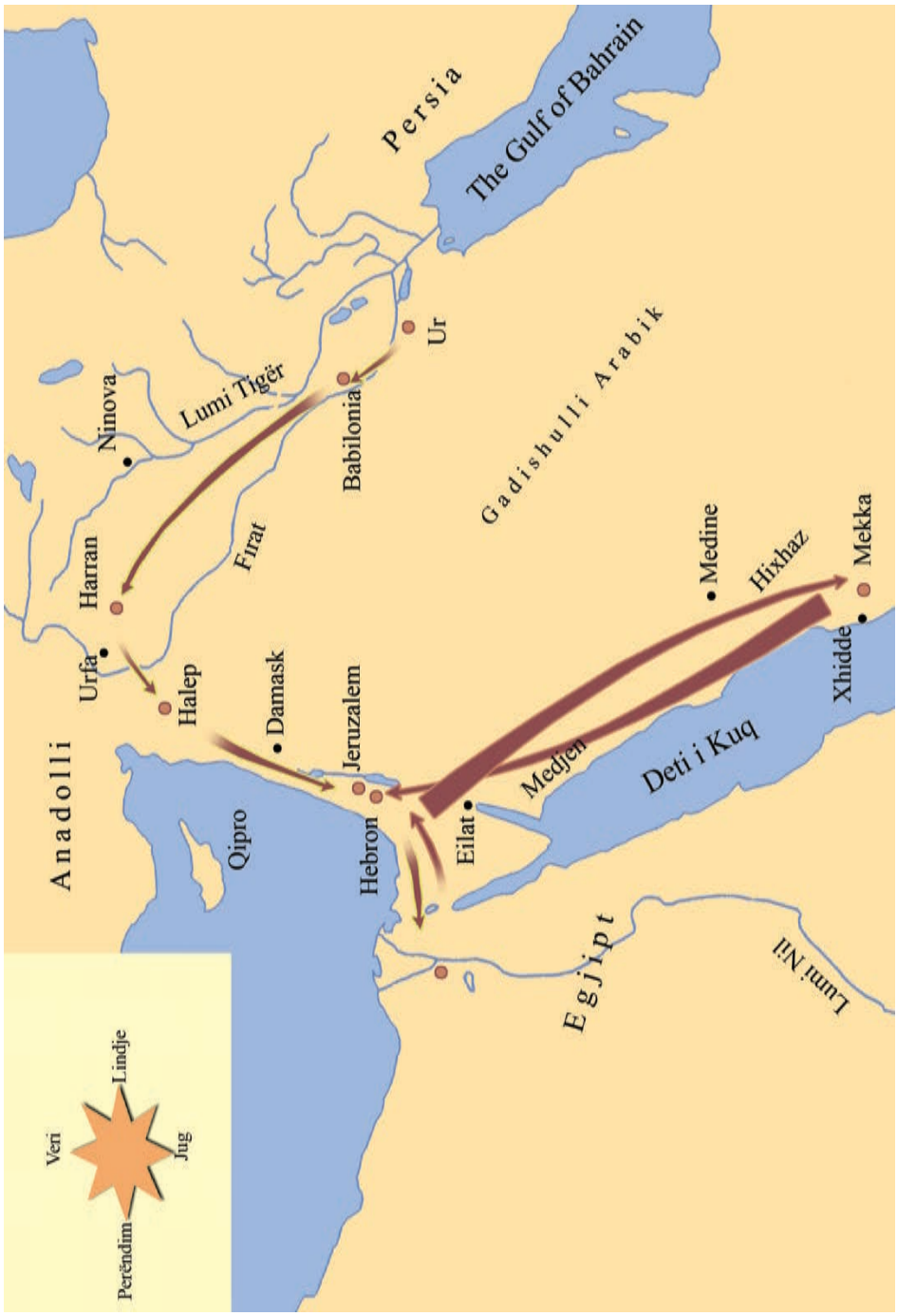
I cili në sajë të dorëzimit dhe nënshtrimit të plotë ndaj Zotit, i ktheu në trëndafilishte zjarret e Nemrudit mizor!

Ibrahimi (a.s.), ka ardhur në jetë në lindje të Babilonisë, në zonën mes lumenjve Tigër dhe Eufrat. Sipas një burimi të fuqishëm, thuhet se i ati ka qenë Taruhu, një besimtar i mirë dhe i sinqertë. Pas vdekjes së Taruhut, nëna e Ibrahimit është martuar me vëllain e Taruhut, Azerin. Pra, sipas këtij burimi, Azeri që ishte një idhujtar, është njerku i Ibrahimit (a.s.). Ndërsa sipas një burimi tjetër, Taruh është emri i vjetër i babait të Ibrahimit (a.s.). Kur u bë idhujtar, ai ka marrë emrin Azer.

Imami Sujuti, rahmetullahi alejh, thotë se, sipas një transmetimi të ardhur prej Ibn Abbasit, Azeri nuk është i ati, por xhaxhai i Ibrahimit (a.s.).

Pas Profetit tonë, Muhamedit (a.s.), Ibrahimi (a.s.), është më i virtytshmi i njerëzve. Zoti e ka vlerësuar atë duke e quajtur "halil, mik". Prandaj ai thirret edhe "Halilurrahman". Ibrahimit (a.s.), i janë zbritur dhjetë fletë.

Një tjetër atribut i tij është edhe "Ebul Enbija", "Babai i profetëve". Bijtë e tij janë Ismaili dhe Is'haku. Nga soji i Ismailit (a.s.), rrjedh Profeti Muhamed (a.s.), kurse nga soji i Is'hakut (a.s.), rrjedhin profetët e të bijve të Izraelit.

Persia
The Gulf of Bahrain
Ur
Babilonia
Lumi Tigër
Ninova
Harran
Urfa
Firat
Halep
Damask
Jeruzalem
Hebron
Eilat
Qipro
Anadolli
Gadishulli Arabik
Medine
Hixhaz
Mekka
Xhidde
Medjen
Deti i Kuq
Egjipt
Lumi Nil
Veri
Lindje
Jug
Perëndim

Nemrudi

Ibrahimi (a.s.), ishte dërguar si profet tek populli i Keldanit. Nemrudi, i cili ishte sunduesi i popullit të Keldanit, në fillim ka qenë njeri i drejtë e i matur. Populli i tij adhuronte yjet dhe idhujt. Më pas, me zgjerimin e sundimit të tij, Nemrudit iu rrit mendja. Për rrjedhojë, ai ndërtoi statujat e veta dhe i tha popullit:

"Edhe unë jam zot! Më adhuroni edhe mua!.."

Lidhur me këtë çështje, në Kuran urdhërohet kështu:

"A nuk ke dëgjuar ti (Muhamed) **për atë që polemizoi me Ibrahimin për Zotin e tij, sepse Allahu i kishte dhënë pushtet? Kur Ibrahimi i tha: «Zoti im është Ai që jep jetë dhe shkakton vdekje» ,- ai u përgjigj: «Edhe unë mund të jap jetë e të shkaktoj vdekje!» Ibrahimi pastaj i tha: «Allahu e sjell Diellin nga lindja. Sille ti nga perëndimi!» Atëherë, ai** (mohuesi) **mbeti me gojën hapur. Allahu nuk i udhëzon ata që janë keqbërës."** (Bekare, 258)

Në këtë ajet bëhet e ditur harbutëria dhe mosmirënjohja e Nemrudit ndaj mirësive të Allahut.

Siç rrëfehet, një natë Nemrudi sheh në ëndërr një dritë që shkëlqente në qiell, e cila kishte shuar dritën e diellit dhe hënës. Kurse, sipas një transmetimi tjetër, Nemrudi kishte parë në ëndërr se kishte ardhur dikush që e kishte zbritur nga froni dhe e kishte përplasur në tokë. Me t'u zgjuar, duke vrapuar me shqetësim dhe nxitim, Nemrudi thirri komentuesit e ëndrrave dhe ua rrëfeu ëndrrën. Ndërsa ata i thanë:

"Ka për të ardhur një fe e re. Njeriu që ka për ta sjellë atë fe, do ta rrëzojë pushtetin tënd. Duhet të marrësh masa kundër tij!"

Pas kësaj, këshilli i Nemrudit, për t'i dalë para rrezikut, vendosi të vriste të gjithë djemtë që do të lindnin. Për këtë arsye, janë vrarë rreth njëqindmijë djem të porsalindur.

Pikërisht atë kohë, nëna e Ibrahimit ishte shtatzënë me Ibrahimin. Sapo afroi koha e lindjes, ajo i tha të shoqit, Azerit:

"Ti shko në tempull dhe lutu për mua atje! Po qe se do të lind djalë, do të ta sjell atje dhe ti çoja vetë Nemrudit. Kështu, ai ka për ta vrarë djalin, kurse ty ka për t'u rritur vlera para tij!.."

Pas ikjes së Azerit në tempullin e idhujve, lindi Ibrahimi. E ëma e çoi fshehurazi në një shpellë dhe e vendosi atje. Kur Azeri u kthye në shtëpi, e shoqja i tha se fëmija lindi shumë i dobët dhe për këtë arsye vdiq.

Kur Azeri dilte prej shtëpie, e ëma shkonte në shpellë dhe i jepte gji Ibrahimit. Ndonjëherë ajo e gjente Ibrahimin duke thithur gishtat e vet. Sipas një transmetimi, Xhebraili (a.s.), bënte që prej gishtave të tij të rridhte qumësht dhe lëng hurme.

Siç rrëfehet, Ibrahimi (a.s.), i cili e kaloi periudhën e fëmijërisë në shpellë, kur doli nga shpella, filloi të kumtonte besimin monoteist. Në Kuran urdhërohet:

"Në të vërtetë, Ne e udhëzuam Ibrahimin në rrugë të drejtë qysh më parë..." (Enbija, 51)

Pjekuria është aftësia për ta ndarë të drejtën nga e shtrembra. Në sajë të kësaj pjekurie, Ibrahimi (a.s.), pa marrë mësim dhe edukim prej askujt, u bë njohësi i shumë të vërtetave të mëdha hyjnore si dhe udhëzuesi i udhës së besimit në një Zot të vetëm!

Allahu është Zoti im!

"Kur ra nata, ai pa një yll dhe tha: «Ky është Zoti im!» Por, kur perëndoi ylli, ai tha: «Nuk i dua ata që perëndojnë!» Kur pa Hënën duke lindur, tha: «Ky është Zoti im!» Por, pasi ajo perëndoi, ai tha: «Nëse Zoti im nuk më udhëzon në rrugën e mbarë, me siguri do të bëhem njëri nga të humburit.» Kur vërejti Diellin duke lindur, ai thërriti: «Ky është Zoti im, ky është më i madhi!» Por, pasi dielli perëndoi, ai tha: «O populli im, unë jam larg nga idhujt që ju ia shoqëroni Allahut në adhurim! Unë e kthej fytyrën time nga Ai që i ka krijuar qiejt dhe Tokën, duke qenë besimtar i vërtetë, dhe nuk jam nga idhujtarët!»" (En'am, 76-79)

E vërteta e shprehur në këto ajete fisnike, është se rruga e atyre që besojnë zot tjetër veç Zotit që ka krijuar gjithësinë, është e shtrembër. Në mënyrë të veçantë, këtu parashtrohet se, në mënyrë analoge, çdo njeri me mend në kokë ka mundësi që, në sajë të meditimit, të arrijë në dijen përkatëse të ekzistencës dhe unitetit të Zotit, si dhe në besimin monoteist. Nisur nga kjo, dijetarët sunnitë, Maturiditë, janë shprehur se, edhe njerëzit të cilëve nuk u ka arritur Islami, janë përgjegjës për të besuar në ekzistencën dhe unitetin e Zotit me qëllim që të arrijnë shpëtimin e tyre. Mirëpo, për shkak se nuk mund ta dinë se çfarë veprash mund të bëjnë, ata nuk konsiderohen përgjegjës për veprat e tyre.

Ftesë për në besimin monoteist

Ibrahimi (a.s.), i cili gjeti Zotin, duke kuptuar të vërtetat hyjnore, ftesën për në fenë e vërtetë monoteiste, e filloi nga i ati, Azeri. Me butësi e respekt, Ibrahimi (a.s.), i tha të atit:

"...«O babai im, përse adhuron atë që as nuk dëgjon, as nuk sheh e as që mund të të sjellë ndonjë dobi?

O babai im, mua më ka ardhur prej diturisë, çfarë s'të ka ardhur ty; andaj ndiqmë mua dhe unë do të të udhëzoj në rrugën e drejtë!

O babai im, mos adhuro djallin, sepse ai është gjithmonë i pabindur ndaj të Gjithëmëshirshmit!

O babai im, unë kam frikë se mos të vjen ndonjë dënim nga i Gjithëmëshirshmi e kështu të bëhesh i afërm i djallit!»" (Merjem, 42-45)

Ndërsa babai i tij, Azeri, i nxehur, i thotë:

"...«O Ibrahim! Si guxon t'i hedhësh poshtë zotat e mi?! Nëse nuk heq dorë, unë do të të mbys me gurë; andaj, largohu prej meje për një kohë të gjatë!»" (Merjem, 46)

Por Ibrahimi (a.s.), sërish me butësi, i thotë Azerit:

"...«Shpëtimi qoftë mbi ty! Do t'i lutem Zotit tim që të të falë. Me të vërtetë, Ai është i mirë me mua.»" (Merjem, 47)

Ibrahimi (a.s.), u lut për të atin. Mirëpo, lutja nuk iu pranua, sepse i ati ishte armiku i Allahut. Kur Ibrahimi (a.s.), e kuptoi mirë këtë, hoqi dorë prej lutjes, sepse për mohuesit s'bëhet lutje për falje, por vetëm për t'i drejtuar në udhë të drejtë. Kurani e bën të ditur kështu këtë çështje:

"Nuk i takon të Dërguarit dhe besimtarëve që të kërkojnë falje për idhujtarët, qofshin këta edhe të afërmit e tyre, pasi u është bërë e qartë se ata janë banorë të Xhehenemit. Ndërsa lutja e Ibrahimit për faljen e babait të tij, ka qenë vetëm për shkak të një premtimi, që i kishte bërë. Por, kur iu bë e qartë se i ati ishte armik i Allahut, ai u nda prej tij. E megjithatë, Ibrahimi ishte njeri i dhembshur dhe i butë." (Teube, 113-114)

Ibrahimi (a.s.), e dënoi të atin dhe popullin e tij që nuk besuan, duke thënë:

"...«Ç'janë këta idhuj, që ju po i adhuroni kaq shumë?»" (Enbija, 52)

Ndërsa ata u përgjigjën:

"...«Baballarët tanë i adhuronin këta.»" (Enbija, 53)

Pas kësaj, polemikat me babanë dhe popullin e tij vazhduan në këtë mënyrë:

"(Ibrahimi) **tha: «Me të vërtetë, ju dhe baballarët tuaj keni qenë në humbje të qartë!»**

Ata thanë: «A po na sjell të Vërtetën apo je nga ata që tallen?»

Ai tha: «Jo, por Zoti juaj është Zoti i qiejve dhe i Tokës. Është Ai që i ka krijuar ato, ndërsa unë jam njëri prej atyre që e dëshmojnë këtë.» (Enbija, 54-56)

Azeri bënte idhuj, i shiste dhe me këtë punë siguronte jetesën. Edhe djemtë e tjerë të Azerit i lavdëronin idhujt dhe e ndihmonin atë në shitjen e tyre. Kurse Ibrahimi, idhullin që ia jepte i ati për ta shitur, e lidhte me një rrip për qafe dhe e çonte në pazar duke e tërhequr zvarrë në formë nënçmimi. Pastaj, ia fuste kokën në ujë duke i thënë:

"Eja se të zuri etja! Pi edhe ti!"

Ibrahimi (a.s.), thyen idhujt

Në kohën e Ibrahimit (a.s.), në zonën e Mesopotamisë mbizotëronin fetë me shumë zota. Sin-i, perëndia e Hënës, ishte më i madhi. Populli bënte buste dhe statuja që i përfaqësonin këto perëndi dhe i adhuronin ato. Në të majtë, shihet statuja e Sin-it, në kraharorin e të cilit shihet qartë forma e hënës në formë harku. Pranë shihen priftërinjtë të cilët po i çojnë flijimet perëndisë Sin. Në atë kohë, Ziguratat ishin ndërtesat më të përparuara në aspektin teknik, të cilat përdoreshin edhe si tempuj adhurimi edhe si observatorë astronomie. Atëherë adhuroheshin shu-

më yjet, dielli dhe hëna. Për këtë arsye, qielli kishte rëndësi shumë të madhe për popujt në atë kohë. Në figurë shihet një nga Ziguratat më të rëndësishme të Mesopotamisë.

Populli keldanias mblidhej një herë në vit e bënte festë. Atë ditë, Azeri i tha Ibrahimit (a.s.):

"Eja edhe ti sot me ne të festosh!"

Ibrahimi (a.s.), u nis me ta, por u kthye nga rruga duke u arsyetuar se ishte sëmurë. Pastaj shkoi në tempullin e idhujve. Atje kishte idhuj të bërë prej argjendi, bakri dhe druri. Para tyre ishin vënë gjellë me qëllim që të begatoheshin. Idhulli më i madh ishte i vendosur mbi një fron të artë. Atë e kishin veshur me argjend dhe në kokë i kishin vënë një kurorë.

Ibrahimi (a.s.), përveç idhullit më të madh, i theu me sëpatë tërë idhujt e tjetër. Pastaj, sëpatën ia vuri në sup idhullit të madh. Kur u bë mbrëmje dhe populli u kthye në tempull, u shtangën nga habia para pamjes që u doli para syve. Më pas thanë, duke hamendësuar:

"Këtë punë vetëm Ibrahimi mund ta ketë bërë!"

Më pas, e gjetën Ibrahimin (a.s.) dhe e pyetën:

"Ti e ke bërë këtë?"

Ibrahimi (a.s.), u përgjigj:

"Idhulli i madh nuk donte që të adhurohej tjetërkush veç tij, prandaj edhe ishte zemëruar me të tjerët. Më në fund, i copëtoi që të gjithë me sëpatë. Pastaj e mori sëpatën dhe e hodhi në sup. Po deshët, shkoni e pyeteni vetë. Le t'ua thotë ai si qëndron puna!"

Idhujtarë thanë:

"Idhujt nuk flasin!"

Atëherë Ibrahimi (a.s.), u tha:

"Atëherë, si është e mundur që këto qenie të mjera t'ju mbrojnë ju, ndërkohë që ato s'e mbrojnë dot as veten dhe nuk mund të flasin? Ende nuk do vini mend?"

Kjo ngjarje, në Kuran tregohet kështu:

"Pastaj, ai (Ibrahimi) **u përvodh te idhujt e tyre dhe u tha: «A nuk po hani? Ç'keni, përse nuk flisni?» Iu afrua atyre kalimthi, duke i goditur me dorën e djathtë!"** (Saffat, 91-93)

"Dhe i bëri ata copa-copa, përveç idhullit të tyre më të madh, kështu që ata t'i drejtoheshin atij. Disa thanë: «Kush i bëri kështu zotat tanë? Me të vërtetë, ai është keqbërës!» Të tjerët u përgjigjën: «Dëgjuam një djalosh që i përgojonte, quhej Ibrahim. Atëherë silleni atë para syve të botës, që ata të dëshmojnë!» – thanë ata.

Ata e pyetën: «Ti i bëre kështu zotat tanë, o Ibrahim?»

Ai tha: «Jo! Këtë e ka bërë ky i madhi i tyre. Pyesni ata, nëse flasin!»

Atëherë ata i thirrën mendjes dhe i thanë njëri-tjetrit: «Me të vërtetë, ju vetë jeni keqbërësit.» Pastaj ulën kokat dhe i thanë: «Sigurisht që ti e di, se këta nuk flasin!»

Ai u tha: «Mos vallë, ju adhuroni në vend të Allahut gjëra që nuk mund t'ju sjellin kurrfarë dobie e as dëmi?! Mjerë ju dhe mjerë ata që ju i adhuroni në vend të Allahut! A nuk arsyetoni?!»" (Enbija, 58-67)

Pas këtyre fjalëve të Ibrahimit (a.s.), idhujtarët u bindën plotësisht se idhujt i kishte thyer Ibrahimi (a.s.). Mirëpo, këta idhujtarë mendjelehtë, në vend që të mendonin për dobësinë e këtyre copave të mjera të gurit e të ktheheshin tek besimi i Zotit të vërtetë, iu kthyen tërë zemërim Ibrahimit (a.s.), duke i thënë njëri-tjetrit:

"...«Digjeni atë dhe ndihmoni zotat tuaj, nëse doni të bëni ndonjë vepër!»" (Enbija, 68)

Hedhja e Ibrahimit (a.s.) në zjarr

Idhujtarët ia paraqitën çështjen Nemrudit, i cili e thirri Ibrahimin (a.s.). Çdokush që dilte para Nemrudit, në fillim binte në sexhde (vinte ballin në tokë) para tij. Mirëpo, Ibrahimi (a.s.), nuk bëri sexhde. Kur Nemrudi e pyeti për shkakun, Ibrahimi (a.s.), iu përgjigj:

"Unë nuk i bie në sexhde tjetërkujt veç Atij që na ka krijuar mua dhe ty!"

Nemrudi:

"Cili është Zoti yt?"

Ibrahimi (a.s.):

"Zoti im është Allahu që ngjall dhe vdes!.."

Nemrudi:

"Edhe unë ngjall dhe vdes!"

Dhe urdhëroi të sillnin nga burgu dy vetë. Njërin e vrau, kurse tjetrin e la të lirë. Më pas i tha Ibrahimit (a.s.):

"E sheh? Edhe unë e bëj këtë punë!"

Mirëpo, Nemrudi injorant, nuk e dinte se ngjallje do të thoshte të japësh shpirt, kurse vdekje, të marrësh shpirt. Prandaj, Ibrahimi (a.s.), i tha:

"Zoti im e sjell Diellin nga lindja. Po të kesh fuqi, sille ti nga perëndimi!"

Në Kuran, urdhërohet:

"...Ibrahimi i tha: «Allahu e sjell Diellin nga lindja. Sille ti nga perëndimi!» Atëherë, ai (mohuesi) **mbeti me gojën hapur. Allahu nuk i udhëzon ata që janë keqbërës."** (Bekare, 258)

* * *

Komentuesi i Kuranit, Imam Bejdaviu, thotë se Nemrudi është injoranti i parë në botë që ka pretenduar për hyjnitet. Në vend që të falënderonte Allahun për pasurinë që i ishte dhënë, ai bëri të kundërtën dhe e mohoi Atë!

Lidhur me takimin e Ibrahimit (a.s.), me Nemrudin, ka dy transmetime.

I pari; pas thyerjes së idhujve, Ibrahimin (a.s.), e burgosin dhe, para se ta hidhnin në zjarr, e sjellin para Nemrudit.

I dyti; gjatë një viti zie, Nemrudi i shpërndante ushqime popullit. Dhe, çdo person të cilit i jepte ushqime, e pyeste:

"Kush është Zoti yt?"

Kur i erdhi radha Ibrahimit (a.s.), ai u përgjigj:

"Zoti im është Ai që jep jetë, vdes dhe ringjall përsëri!"

Nemrudi u zemërua shumë nga këto fjalë dhe nuk i dha ushqime Ibrahimit (a.s.). Përveç kësaj, ai mblodhi njerëzit e tij për t'u këshilluar se ç'ndëshkim duhej t'i jepnin Ibrahimit (a.s.). Një fatzi me emrin Henun, propozoi:

"Ta djegim në një zjarr të madh!"

Ky propozim u pranua dhe filluan përgatitjet për të djegur Ibrahimin (a.s.). Sipas transmetimeve, thuhet se për zjarrin që do ndizej, është bartur dru një muaj rresht. Populli injorant dhe kokëtrashë thoshte: "Ky njeri del kundër idhujve tanë!" Dhe, në këtë mënyrë bënin çmos për të mbledhur dru.

Drutë që u mblodhën, u ndezën dhe flakët e zjarrit ngriheshin deri në qiell. Për shkak të nxehtësisë së madhe, as zogjtë nuk mundeshin të fluturonin afër!

Kur mbaruan të gjitha përgatitjet, populli u mblodh pranë zjarrit. Ibrahimi (a.s.), u soll me duar e këmbë lidhur në pranga. Mirëpo, ai profet i madh, për shkak se ishte **"Halilurrahman/mik i të Mëshirshmit"**, pavarësisht nga zjarri i madh, ishte i qetë sepse i ishte dorëzuar dhe mbështetur plotësisht Zotit. Prandaj edhe në zemrën e tij s'kishte as frikën më të vogël!

Nemrudi dhe njerëzit e tij u këshilluan se si do ta hidhnin në zjarr. Më në fund, vendosën ta hidhnin me katapultë.

Melekët në tokë e në qiell, filluan të luteshin të habitur:

"O Zot! Ibrahimi që të përmend Ty më shumë se kushdo, po hidhet në zjarr! Ai është një profet që nuk të harron Ty as edhe një çast të vetëm! Na jep lejë t'i shkojmë në ndihmë!"

Pasi mori lejë, një melek i shkoi Ibrahimit (a.s.), e i tha:

"Erërat më janë dhënë nën urdhrin tim. Nëse dëshiron, unë e fik zjarrin!"

Një melek tjetër tha:

"Ujërat më janë dhënë nën urdhrin tim. Nëse dëshiron, unë e shuaj zjarrin në çast!"

Një melek tjetër tha:

"Toka më është dhënë nën urdhrin tim. Nëse dëshiron, unë e gëlltis zjarrin poshtë!"

Mirëpo, Ibrahimi (a.s.), u tha kështu melekëve:

"Mos hyni mes mikut dhe mikut. Unë pranoj ç'të dojë Zoti im! Nëse më shpëton, është prej mirësisë së Tij! Por në se më djeg, është për shkak të të metave të mia! Insh'Allah jam prej durimtarëve!"

Kur e kishin vënë në katapultë dhe po bëheshin gati ta hidhnin në zjarr, Ibrahimi (a.s.), thoshte:

"Hasbijallahu ve ni'mel vekil!" Mua më mjafton Allahu! Ç'kujdestar i mirë që është Ai!"

Ndërkohë që po binte mbi zjarr, erdhi Xhebraili (a.s.) dhe e pyet:

"A ke ndonjë dëshirë?"

Ibrahimi (a.s.):

"Po, kam, por jo prej teje!.."

Xhebraili (a.s.), i habitur, e pyet Ibrahimin (a.s.):

"Po pse nuk kërkon shpëtim prej Allahut?"

Ibrahimi (a.s.), u përgjigj:

"Ai e di hallin tim! Pastaj, me urdhrin e kujt digjet zjarri? Punë e kujt është të djegë?"

Lidhur me këtë, Allahu i Madhëruar e përmend Ibrahimin (a.s.), në Kuran duke e lavdëruar:

"dhe të Ibrahimit, i cili qëndroi besnik!" (Nexhm, 37)

Kthimi i zjarrit në trëndafilishte

Më në fund, për shkak të këtij dorëzimi të plotë të Halilullahut dhe të mbështetjes së tij vetëm tek Allahu, pa rënë ende në zjarr, Allahu i Madhëruar e urdhëroi zjarrin:

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

“O zjarr, bëhu i ftohtë dhe shpëtim për Ibrahimin!” (Enbija, 69)

Me këtë urdhër, vendi ku ra Ibrahimi, u kthye menjëherë në trëndafilishte! Aty filloi të rrjedhë edhe një burim uji i ëmbël. Kur e pa këtë, Nemrudi u hutua. Pastaj, i emocionuar i tha Ibrahimit (a.s.):

“Tani do të pres katër mijë qe për hir të Zotit tënd!”

Kurse Ibrahimi (a.s.), tha:

“Në se ti nuk heq dorë prej devijimit dhe nuk kthehesh në besimin e drejtë, ato kurbane nuk kanë asnjë vlerë!”

Mirëpo, Nemrudi i tha:

“Unë s’mund ta sakrifikoj pasurinë dhe sundimin tim! Por prapë, do të pres kurban!..”

Dhe me të vërtetë, Nemrudi preu katër mijë qe. Madje, hoqi dorë edhe prej luftës kundër Ibrahimit (a.s.). Mirëpo për shkak të mendjemadhësisë, krenarisë

dhe inatit, nuk besoi dhe mbeti me fatkeqët. Ndërsa një grup idhujtarësh, kur e panë këtë mrekulli të qartë, besuan dhe shpëtuan.

Ndërkaq, Ibrahimi (a.s.), i cili shpëtoi me ndihmën e Zotit prej zjarrit të Nemrudit, ua kujtoi mosbesimtarëve ndëshkimin e Zotit:

"Dhe ai tha: «Ju, në vend të Allahut, keni zgjedhur idhujt, për shkak të dashurisë midis jush në këtë jetë. Por, në Ditën e Kiametit do ta mohoni njëri-tjetrin dhe do ta mallkoni njëri-tjetrin. Streha juaj do të jetë zjarri dhe nuk do të ketë për ju kurrfarë ndihmësi.»" (Ankebut, 25)

* * *

Pas ngjarjes së hedhjes në zjarr, Allahu (xh.xh), me qëllim që Ibrahimi (a.s.) dhe ata që i kishin besuar, t'i kryenin të qetë adhurimet e tyre, sidomos për t'i mbrojtur prej ndëshkimit që do të binte mbi krye të Nemrudit dhe popullit keldanias, i urdhëroi besimtarët që të emigronin. Në këtë mënyrë, Ai e shpëtoi Mikun i Tij dhe besimtarët. Kjo ndodhi, në Kuranin Fisnik, tregohet kështu:

"Luti i besoi atij (Ibrahimit) **dhe tha: «Unë do të mërgoj te Zoti im; me të vërtetë, Ai është i Plotfuqishmi dhe i Urti.»"** (Ankebut, 26)

Profeti Lut (a.s.), është djali i të vëllait të profetit Ibrahim (a.s.). Ndërkaq, nuk duhet menduar se Luti (a.s.), në fillim ka qenë mohues e pastaj ka besuar. Në ajetin ku bëhet e ditur se Luti (a.s.), i ka besuar Ibrahimit (a.s.), aludohet se ai është i pari që i ka besuar Ibrahimit (a.s.).

Shkatërrimi i Nemrudit dhe i popullit të Keldanit

Pas emigrimit në Babiloni të Ibrahimit (a.s.), mbi keldaniasit mendjemëdhenj e krenarë u lëshuan tufa mushkonjash si re pluhuri. Mushkonjat ua pinë gjakun idhujtarëve. Kështu, ata fatzinj u kthyen në kufoma të thara. Ndërsa një mizë i hyri Nemrudit nga hunda në tru. Për këtë arsye, Nemrudi arrogant, kishte marrë një shërbëtor, i cili i binte kokës së tij me tokmak për shkak të dhimbjes së rëndë. Më në fund, pas një goditje të fortë tokmaku i erdhi fundi edhe atij!

Në Kuran urdhërohet:

"Ata deshën ta lëndonin (Ibrahimin)**, por Ne i bëmë të dështonin."** (Enbija, 70; shih es-Saffat, 98.)

Si përfundim, Nemrudi dhe populli i tij fatkeq, të rrëmbyer nga pasuria e kësaj bote, krenaria dhe mendjemadhësia, u shndërruan në "kufoma të thata" me anë të mushkonjave që ua pinë gjakun, duke u bërë kështu, shembull për të gjithë njerëzimin!

Emigrimi i Ibrahimit (a.s.)

Ibrahimi (a.s.), shkoi në Babiloni dhe, prej atje, së bashku me Lutin, Saren dhe një grup besimtarësh, emigroi në qytetin Harran. Luti ishte nipi i tij, kurse Sara, vajza e xhaxhait.

Me urdhrin e Zotit, Ibrahimi (a.s.), u martua me Saren. Më pas, përsëri me urdhrin e Zotit, bashkë me Saren, kaluan në Damask e, prej atje, në Egjipt. Kurse Luti shkoi në Sodom si profet.

Egjiptin e administronte familja e Faraonit. Ata ishin njerëz mendjemëdhenj e mizorë. Kur në qytet hynte ndonjë femër e huaj dhe e bukur, njoftohej menjëherë Faraoni. Nëse ishte e martuar, i shoqi i vritej; nëse kishte vëlla, i kërkohej të vëllait.

Kur Ibrahimi (a.s.), me Saren hynë në qytet, u lajmërua pallati se një femër e bukur e huaj kishte hyrë në qytet. Ibrahimi (a.s.), u pyet për Saren, se çfarë e kishte. Dhe ai u përgjigj, është "motra ime", duke nënkuptuar "motër në fe". Për këtë arsye, ata nuk e prekën Ibrahimin (a.s.). Ndërsa Saren e morën dhe e çuan në pallat. Në lidhje me këtë çështje, në një hadith që përmendet tek Buhariu, thuhet:

Kur Sara hyri në pallat, menjëherë mori abdest dhe fali dy rekate namaz, ku iu lut Zotit për ndihmë. Dhe Zoti e mbrojti atë.

Faraoni deshi t'i afrohej Sares. Por menjëherë iu pre fryma dhe u paralizua, sepse Zoti ishte duke e mbrojtur Saren prej të keqes së tij.

Faraoni e la të lirë prej frike. Madje, i dha me vete si dhuratë edhe shërbëtoren e vet, Haxheren. Kur e pa se njerëzit përreth po habiteshin, u tha:

"Kjo grua është një xhind. Po të qëndronte edhe pak pranë meje, kisha për të marrë fund! Dhe, për t'u mbrojtur prej dëmit të saj, i dhashë si dhuratë edhe Haxheren!"

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

"O besimtarë! Kërkoni ndihmë për veten me durim dhe namaz! Në të vërtetë, Allahu është me të duruarit." (Bekare, 153)

Në këtë mënyrë, edhe nëna jonë, Sara, e cila iu lut Zotit, shpëtoi në sajë të namazit që fali dhe strehimit tek Allahu.

* * *

Ibrahimi (a.s.), së bashku me Saren dhe Haxheren, dolën nga Egjipti dhe shkuan në Palestinë. Gjatë rrugës pushuan në një vend të pabanuar, të quajtur Seb'. Ibrahimi (a.s.), gërmoi një pus, prej të cilit doli ujë i kulluar.

Pas një farë kohe, kur nuk u mbeti më gjë për të ngrënë, Ibrahimi (a.s.), u nis për në qytet. Pasi eci pak, u kujtua se nuk kishte para me vete dhe u kthye pas. Kur u kthye, ai u shqetësua se mos Sara dhe Haxherja do të mërziteshin kur ta shihnin thesin bosh. Prandaj, e mbushi thesin me rërë dhe çakëll dhe ashtu u kthye. Kur arriti në vendin ku po pushonin, ndjeu lodhje. Për këtë arsye, e la thesin dhe ra në gjumë.

Sara i tha Haxheres:

"Hape thesin!"

Mirëpo, rëra dhe gurët ishin bërë grurë. Menjëherë e bluan dhe poqën bukë. Kur Ibrahimi (a.s.), u zgjua, u çudit shumë dhe e falënderoi Zotin për këtë.

Me kalimin e kohës, zona e Seb-ës, u begatua shumë dhe mirësitë e Allahut u shtuan. Për rrjedhojë, shumë njerëz filluan të vendoseshin dhe pas një farë kohe vendi u mbush me njerëz. Mirëpo më pas, ata u treguan mosmirënjohës dhe nuk deshën t'i jepnin Ibrahimit (a.s.), ujë nga pusi që kishte hapur vetë. Miku i Allahut u prek shumë prej kësaj. Për këtë arsye, ujërat nisën të tërhiqeshin dhe filloi një periudhë thatësire. Njerëzit u penduan që ishin sjellë keq me Ibrahimin (a.s.) dhe i kërkuan falje për injorancën që kishin treguar. Më pas, i kërkuan të lutej për ta që Allahu t'i falte. Ibrahimi (a.s.), që ishte një profet shumë zemërbutë, u lut për ta dhe ujërat nisën të vinin përsëri në sajë të mëshirës hyjnore.

Ngjallja e zogjve

Ibrahimi (a.s.), iu lut Allahut:

"O Zot, dëshiroj të shoh me sytë e mi se si i ringjall të vdekurit!"

Lidhur me këtë në Kuran thuhet:

"Kur Ibrahimi tha: «O Zoti im! Tregomë si i ngjall të vdekurit!» – Zoti i tha: «A nuk beson?» - «Besoj» - iu përgjigj Ibrahimi, «por dëshiroj të më kënaqet zemra.» Allahu i tha: «Merr katër zogj dhe copëtoji. Shpërndaj në çdo kodër nga një copë prej tyre pastaj thirri! Ata do të të vijnë me të shpejtë. Dhe ta dish se Allahu është i Plotfuqishëm dhe i Urtë.»" (Bekare, 260)

Ibrahimi (a.s.), ishte kureshtar të dinte se si i ringjallte Allahu krijesat dhe për këtë i kërkoi Allahut t'ia tregonte. Ashtu siç përmendet edhe në ajetet e cituara në Kuran, Allahu i përgjigjet atij me një shembull konkret. Mirëpo, Allahu nuk ia tregoi të gjitha misteret e ringjalljes. Kjo, sepse kapaciteti mendor i njeriut nuk mund ta kuptojë plotësisht fenomenin e ringjalljes. Ashtu siç shihet edhe në ajetet e tjera, këto ngjarje të jashtëzakonshme u qenë dhënë profetëve si mrekulli. E rëndësishme është të besohet kategorikisht se Zoti ka për t'i ringjallur njerëzit e ka për t'i marrë në llogari.

Martesa e Ibrahimit (a.s.), me Haxheren

Ibrahimi (a.s.), nuk pati fëmijë me Saren. Edhe mosha po u përparonte mjaft. Sara i dha lirinë Haxheres dhe e martoi me Ibrahimin (a.s.). Nga kjo martesë erdhi në botë Ismaili.

Mirëpo, më vonë Ibrahimi (a.s.), e mori Haxheren bashkë me djalin e tij, Ismailin dhe i vendosi në një vend, në shkretëtirë, ku sot shtrihet qyteti i shenjtë i Mekës.

Imam Buhariu –Allahu e mëshiroftë-; ka shënuar një transmetim nga Ibn Abbasi (r.a), ku thuhet:

Ibrahimi (a.s.), i çoi Haxheren me Ismailin e vogël në gji në Mekë dhe i la nën një pemë, ku më pas do të shpërthente uji i Zemzemit. Pranë u la një shportë plot me hurma dhe një shtambë me ujë. Pastaj u kthye nga kish ardhur. Haxherja i thirri nga pas dhe i tha:

“Allahu të urdhëroi të na lësh këtu?”

“Po!”- iu përgjigj Ibrahimi (a.s.).

Ndërsa Haxherja, me një bindje dhe nënshtrim të madh, tha:

“Atëherë, Zoti na mbron ne dhe nuk na humbet!”

Më pas u kthye pranë të voglit.

Kur Haxherja dhe Ismaili i humbën prej syve, Ibrahimi (a.s.), hapi duart dhe iu lut kështu Zotit:

“O Zoti ynë, unë kam vendosur disa nga pasardhësit e mi, në një luginë që nuk mbillet, afër Shtëpisë Tënde të Shenjtë, që të falin namazin. Prandaj, bëj që zemrat e njerëzve të ndiejnë dashamirësi për ata dhe jepu fruta, me qëllim që ata të të falënderojnë.” (Ibrahim, 37)

Allahu (xh.xh), e pranoi lutjen e Ibrahimit (a.s.). Si rrjedhojë e kësaj lutjeje, zemrat e besimtarëve që bëjnë haxh e umre, ndiejnë gjithmonë dashuri për atë vend. Në këtë qytet, rriten hurma të llojllojshme dhe fruta të tjera me bollëk. Përveç kësaj, kjo lutje e Ibrahimit (a.s.), bëri që aty të shpërthente edhe burimi i Zemzemit.

Uji i shtambës që kishte lënë Ibrahimi, kishte mbaruar. Ndërsa nëna jonë Haxherja vrapoi për të gjetur ndonjë ndihmë mes kodrave Safa dhe Merve për shtatë herë rresht. Distanca mes këtyre dy kodrave është rreth katërqind metra. Ajo nga një anë vraponte, nga një anë i mbante sytë te Ismaili. Mirëpo, aty nuk kishte as njerëz dhe as zogj që fluturonin. Askund nuk dukej ndonjë shenjë jete! Kur Haxheri ndodhej në majë të kodrës Merve, një zë i thotë:

“Pusho dhe dëgjo me kujdes!”

Ky ishte zëri i Xhebrailit (a.s.)!

Haxherja u kthye nga ana që vinte zëri. Ky zë i thoshte:

“Ju jeni amanet të Atij që ka në dorë çdo gjë! Në asnjë mënyrë të mos keni frikë se mos zhdukeni! Aty është vendi i Shtëpisë së Allahut. Atë shtëpi kanë për ta ndërtuar ky djalë me të atin. Allahu (xh.xh) nuk e humbet ndërtuesin e kësaj shtëpie!”

Pas këtyre fjalëve, Haxherja shkoi pranë të voglit dhe pa se nga vendi ku ndodhej thembra e këmbës së djalit, kishte shpërthyer ujë. Ajo e falënderoi Zotin me një gëzim të madh. Dhe, nga frika se mos mbaronte, bëri një gropë prej rëre. Më pas i tha ujit **"zem, zem!"**, që do të thotë "Qëndro, qëndro!".

Ky ujë i shpërthyer nga toka si rezultat i një dorëzimi dhe nënshtrimi të plotë ndaj Allahut, do të vazhdojë të rrjedhë si shërim për umetin islam deri në Kiamet!

Kështu, Ibrahimi (a.s.), me Haxheren, si rezultat i nënshtrimit dhe dorëzimit të tyre tek Zoti, arritën një begati të madhe. Një shfaqje tjetër e kësaj begatie, është edhe fakti që përpjekja jetësore e nënës Haxher që bëri duke vrapuar midis kodrave Safa dhe Merve, do të vazhdojë të përsëritet gjer në Kiamet si një element i veçantë shumë domethënës, në adhurimet e haxhit dhe umres.

Nënë e bir vazhduan të jetojnë në këtë vendbanim të heshtur e të thatë. Fisi Xhurhum që po kalonte një ditë andej për rrugë, vuri re një zog që ulej e ngrihej në të njëjtën pikë. Duke menduar se kjo tregonte që në atë pikë kishte jetë, fisi e ktheu rrugën për atje. Dhe, kur arritën në vend, panë se kishte një burim si dhe një nënë me fëmijën e vet. Dhe i kërkuan lejë asaj:

"A mund të vendosemi këtu?"

Haxheri u dha leje me kusht që "të mos pretendonin për pronësi mbi ujin". Kështu, fisi i parë që u vendos në Mekë, u bë fisi *Xhurhum*.

Prova e kurbanit

Kur Ibrahimi (a.s.), ishte duke shkuar nga Babilonia për në Damask, ishte lutur:

"…«Unë po shkoj te Zoti im. Ai do të më udhëzojë."» «O Zoti im, dhuromë një fëmijë prej të mirëve!»" (Saffat, 99-100)

Këtu bëhet fjalë për një udhëtim shpirtëror, drejt Mikut më të Lartë.

Në vazhdimin e ajeteve fisnike, përmendet myzhdeja për Ismailin dhe ndodhia e kurbanit:

"Dhe Ne i dhamë lajmin e gëzuar për një djalë të mbarë!

Kur fëmija u rrit aq sa ta ndihmonte në punë, Ibrahimi i tha: «O djali im, kam parë ëndërr se duhet të të flijoj. Çfarë mendon ti?» – I biri i tha:

«O ati im, vepro ashtu siç je urdhëruar! Dashtë Allahu, unë do të jem i durueshëm!»

Pasi iu nënshtruan që të dy urdhrit, (Ibrahimi) **e vuri** (Ismailin) **me ballë përtokë. Ne e thirrëm:**

«O Ibrahim, ti e përmbushe ëndrrën.» Vërtet, Ne kështu i shpërblejmë punëmirët!

Kjo, me të vërtetë ka qenë një sprovë e qartë! Dhe Ne e zëvendësuam atë (Ismailin) **me një kurban të madh, dhe i lamë atij** (Ibrahimit) **kujtim të mirë në brezat e mëvonshëm. «Paqja qoftë mbi Ibrahimin!» Ja, kështu, Ne i shpërblejmë punëmirët. Ai ka qenë vërtet një nga robërit Tanë besimtarë."** (Saffat, 101-111)

* * *

Pasi Ibrahimi (a.s.), i la në Mekë djalin me gruan e tij Haxheren, u kthye tek Sara. Dhe, herë pas here, shkonte dhe shihte Haxheren me Ismailin. Një-herë, kur ndodhej në Mekë, pa një ëndërr. Në ëndërr, ashtu siç përshkruhet edhe në Kuran, po bënte kurban te birin, Ismailin. Mirëpo, Ibrahimi (a.s.), u vu në dyshim: a ishte kjo një ëndërr hyjnore, apo djallëzore? Por ëndrra u përsërit tri net rresht.

Sipas një transmetimi, Ibrahimi (a.s.), para se t'i lindte djali kishte bërë një premtim, duke thënë:

"Nëse Allahu më jep një djalë, kam për ta bërë kurban!" Dhe pikërisht për këto fjalë Ibrahimi (a.s.), ishte vënë në sprovë!

Ibrahimi (a.s.), për të zbatuar urdhrin hyjnor, i tha Haxheres ta lante djalin dhe ta lyente me erëra të mira, sepse do ta çonte te një mik. Kurse Ismailit i tha që të merrte me vete një litar dhe një thikë duke i thënë:

"O bir, do të pres një kurban për hir të Zotit!"

Dhe u nisën at e bir në drejtim të atij vendi ku sot haxhinjtë bëjnë vakfe në Arafat. Ndërkohë, shejtani i maskuar si njeri, i shkoi Haxheres dhe i tha:

"A e di se ku po e shpie Ibrahimi tët bir?"

Haxherja: "Te një miku i tij po e shpie!"

Shejtani: "Jo, po e shpie për ta therur!.."

Haxherja e kundërshtoi: "Ai e do shumë të birin!"

Shejtani vazhdoi: "Do ta therë se ashtu e ka urdhëruar Zoti!"

Dhe Haxherja: "Nëse e ka urdhëruar Zoti, kjo është një gjë e mirë! Ne Atij i mbështetemi!"

Pasi s'e bindi dot Haxheren, shejtani shkoi pranë Ismailit (a.s.). Dhe e pyeti:

"A e di se ku po të shpie yt atë?"

Ismaili: "Për vizitë tek miku i tij."

Shejtani: "Jo, po të shpie për të të therur! Ai pandeh se kështu e ka urdhëruar Zoti!"

Ismaili: "Nëse e ka urdhëruar Zoti, urdhrin e Tij e zbatojmë me gjithë dëshirë!"

Kështu Ismaili i vogël e dëboi shejtanin dhe e gjuajti me gurë.

Shejtani, i cili nuk bindi dot as Ismailin, kësaj radhe iu drejtua Ibrahimit (a.s.):

"O plak! Ku po e shpie tët bir? Ty të ka gënjyer shejtani në ëndërr! Ato ëndrra janë prej shejtanit!"

Ibrahimi (a.s.): "Ti je shejtani! Largohu prej nesh!"

Më pas, Ibrahimi (a.s.), mori në çdo dorë nga shtatë gurë dhe e qëlloi shejtanin në tre vende të veçanta. Në këtë mënyrë filloi goditja e shejtanit me gurë, si një nga elementët e adhurimit në haxh, që do të vazhdojë gjer në kiamet. Vendosmëria, dorëzimi dhe nënshtrimi i tyre u bë model për besimtarët.

Ndërkohë që Ibrahimi (a.s.), me Ismailin shkonin për në Arafat, engjëjt në qiell u entuziazmuan shumë dhe nisën t'i thoshin me habi njëri-tjetrit:

"Subhanallah! Një profet po shpie një profet tjetër për ta bërë kurban!"

Ibrahimi (a.s.) ia rrëfeu të birit, Ismailit (a.s.), të vërtetën e kësaj pune:

"O bir, në ëndërr u urdhërova të të bëj kurban!"

Ismaili: "O im atë, Allahu ta urdhëroi këtë?"

Ibrahimi: "Po"

Ismaili: "O im atë! Bëj ashtu siç je urdhëruar! Do Zoti e më gjen mua ndër ata që durojnë!"

Ismaili ia bëri të ditur të atit se ishte gati ta flijonte jetën. Dhe, pas këtyre fjalëve që e qetësuan të atin, Ismaili shtoi:

"O im atë! Kur Nemrudi të hodhi në zjarr, ti durove. Dhe Allahu mbeti i kënaqur prej teje. Edhe unë jam gati të bëhem kurban. Do Zoti e duroj! Pasi të ndahem prej teje, do të bashkohem me Zotin tim; pasi të ndahem nga të mirat e kësaj bote, do të shkoj në Xhenet! Ajo që më hidhëron mua, është se ke për të vuajtur gjithë jetën pse e there tët bir me duart e tua! Eh, mor im atë! Sikur të ma kishte thënë që më parë e të isha përqafuar me nënën!"

Ibrahimi i tha: "O bir, u druajta prej kundërshtimit të nënës tënde!"

Në atë kohë, Ismaili ishte diku tek shtatë apo trembëdhjetë vjeç!

Aliu (r.a.), transmeton një hadith të tillë prej Profetit (a.s.):

"Kur Allahu i Lartë i tregoi Ibrahimit qiejt dhe tokën, Ibrahimi (a.s.), pa një njeri që po e kundërshtonte Allahun. Prandaj, iu lut Allahut ta shkatërronte atë njeri. Dhe Allahu e shkatërroi atë njeri. Ibrahimi (a.s.), pa edhe një njeri tjetër të tillë. Edhe atë e mallkoi dhe, edhe ai u shkatërrua. Pa edhe një të tretë me të cilin ndodhi po e njëjta gjë. Kështu u shkatërruan disa vetë. Pas kësaj, Allahu i tha Ibrahimit:

"O Ibrahim! Pa dyshim, ti je një njeri që i shkon lutja në vend! Mos mu lut Mua për shkatërrimin e robërve të Mi! Sepse tek Unë, ata kanë tri mundësi:

1. Robi pendohet për ato që bën dhe Unë ia pranoj pendesën;
2. Prej pasardhësve të tij del një brez që do të më përmendë Mua;
3. Ndërsa në Ditën e Kiametit, po të dua e fal, po të dua e ndëshkoj!

Në një transmetim tjetër thuhet kështu:

"Sipas shprehjes së Kuranit, **"Dhe kështu, Ne ia treguam Ibrahimit mbretërinë e qiejve dhe të Tokës, që ai të bëhej nga ata që besojnë vend-osmërisht."** (En'am, 75), Ibrahimi (a.s.), ngrihej në qiell çdo natë. Një natë, kur ishte ngritur në qiell, pa një njeri që bënte punë të këqija dhe tha kështu:

"Zoti ynë! Ky njeri ha nga furnizimi Yt, ecën në vendin që është prona Jote dhe prapë nuk i çon në vend urdhrat e Tua! Shkatërroje atë!"

Dhe Zoti e shkatërroi atë njeri. Pastaj Ibrahimi (a.s.), pa një mëkatar tjetër për të cilin dëshiroi të njëjtën. Atëherë Ibrahimi dëgjoi t'i thuhej kështu:

"O Ibrahim! Hiq dorë prej mallkimit të robërve të mi! Jepu kohë atyre dhe mos u nxito! Sepse Unë vazhdimisht e shoh kundërshtimin e tyre, por prapë nuk i ndëshkoj!"

Kur Ismaili, me bindje dhe nënshtrim të plotë, i tha të atit; "Bëj ashtu siç urdhërohesh", Halilullahu, u përgatit për të bërë kurban të birin e tha:

"Zoti im! Ky është biri im! Është fryti i zemrës sime dhe më i dashuri ndër njerëzit për mua!.."

Ndërkohë dëgjoi një zë:

"A të kujtohet ajo natë kur ti kërkove shkatërrimin e robërve të mi? A nuk e di se, ashtu siç të dhimbset ty biri yt edhe Mua më dhimbsen robërit e mi? Ti pate kërkuar prej Meje të vras robin Tim. Edhe Unë po të kërkoj të therësh djalin tënd!.." (Ramazanogllu, M. Sami, Ibrahim alejhisselam, f.44-46)

Ismaili, i cili do të bëhej kurban sipas urdhrit të Zotit, i tha kështu të atit:

"O im atë! Kam disa porosi:

1. M'i lidh mirë duart e këmbët që të mos përpëlitem kur të jap shpirt dhe të bëj diçka të papërshtatshme!
2. Mblidhe fundin e rrobës që të mos spërkatet me gjak.

3. Thikën ta kesh të mprehtë që edhe ti të mbarosh punë shpejt, edhe unë të jap shpirt lehtë!

4. Kur të më vësh thikën, mos më shih në sy se ndien dhimbje e kjo të pengon për ta zbatuar urdhrin.

5. Këmishën time dërgoja nënës që të ngushëllohet me të e thuaji asaj: "Yt bir shkoi te Allahu!.."

Ndërkohë që po dëgjonte këto fjalë, Ibrahimit (a.s.), nga sytë i rrodhën lot. Më pas i thotë Ismailit: "Biri im sa bukur po më ndihmon për atë që më ka urdhëruar Allahu!". Pastaj ngriti duart dhe tha:

"O Zot! Më jep durim për këtë gjendje ku ndodhem! Më mëshiro mua për shkak të moshës që kam!"

Po ashtu edhe Ismaili u lut: "O Zot! Më jep durim dhe qëndresë në këtë çështje!"

Pastaj Ismaili i tha të atit:

"O im atë! Dyert e qiejve u hapën! Melekët të habitur, po i bëjnë sexhde Allahut duke u lutur: "O Zot, një profet po e flijon profetin tjetër për kënaqësinë Tënde! Mëshiroji ata!.."

Më pas, Ismaili i dha guxim të atit:

"O im atë! Kushti i dashurisë, është të mos vonohet urdhri!.. Hajde, zbatoje atë për të cilën je urdhëruar!"

Ibrahimi (a.s.), e shtriu të birin në tokë duke i thënë:

"O bir! Të mirupafshim në Ahiret. Vetëm atje do të mund të shihemi përsëri!.."

Pastaj e kaloi thikën fort mbi qafën e djalit. Atë çast, Allahu i Lartë i tha Xhebrailit (a.s.):

"Shko e ktheje thikën!"

Xhebraili (a.s.) arriti dhe e ktheu thikën nga ana tjetër. Ibrahimi (a.s.), e kaloi thikën edhe njëherë fort, por thika përsëri nuk preu!

Atëherë Allahu i Lartë urdhëroi:

“Pa dyshim, Ibrahimi e zbatoi ëndrrën e u tregua besnik!”

Pas këtyre fjalëve, Xhebraili (a.s.), me urdhër të Zotit, zbriti një dash nga Xheneti dhe bëri tekbir[10]:

“Allahu Ekber! Allahu Ekber!” “Allahu është më i Madhi! Allahu është më i Madhi!”

Ibrahimi iu përgjigj këtij tekbiri:

“La ilahe il’lallahu v’Allahu Ekber!” “Nuk ka zot tjetër veç Allahut, Allahu është më i Madhi!”

Kurse Ismaili e vazhdoi tekbirin kështu:

“Allahu Ekber ue lil’lahil hamd!” “Allahu është më i Madhi, falënderimi i takon vetëm Allahut!”

Kështu, ky tekbir, i cili fillon në namazin e agimit të ditës arife, vazhdohet e plotësohet në namazin e pasdites (ikindisë) së ditës së katërt të Bajramit të Kurbanit.

At e bir u kthyen në shtëpi të mbushur plot falënderim për Zotin. Nëna jonë Haxheri dhe i biri Ismaili u përqafuan fort. Kurse Ibrahimi u kthye sërish pranë Sares.

* * *

Kur u hodh në zjarr, Ibrahimi (a.s.), u sprovua me jetën dhe egon e vet. Ndërsa kur u urdhërua për ta bërë kurban djalin, u sprovua në lidhje me bindjen ndaj urdhrit të Allahut dhe me fëmijën e vet. Si përfundim, dorëzimi dhe mbështetja tek Allahu, e bëri t’i fitojë të dyja sprovat!

Pas këtyre, i erdhi radha sprovës me pasurinë. Sipas një transmetimi, Ibrahimi (a.s.), kishte 12 mijë kokë bagëti dhe shumë qen roje. Madje si për t’i përçmuar ata që jepen pas kësaj bote dhe bukurive të saj, qenëve u kishte vënë qafore prej ari.

10. **Tekbir:** Allahu Ekber

Një ditë, Xhebraili (a.s.), shkoi tek Ibrahimi (a.s.), në formën e njeriut dhe e pyeti:

"Të kujt janë këto tufa?"

Ibrahimi (a.s.), iu përgjigj: "Të Zotit tim! Kurse unë i kam amanet!"

Xhebraili (a.s.), e pyeti: "A po m'i shet mua?"

Ndërsa Ibrahimi (a.s.): "Përmende Zotin tim një herë, të ta jap një të tretën, përmende tri herë, të t'i jap të tëra!"

Xhebraili tha:

"Subbuhun kuddusun Rabbuna ue Rabbul melaiketi ue'r-ruhi", "Zoti i Madh e i Shenjtë, Zoti i melekëve dhe i shpirtit!"

Atëherë, Ibrahimi (a.s.), i tha: "Merri! Të gjitha janë të tuat!"

Ndërsa Xhebraili (a.s.), i tha: "Unë jam melek, nuk mundem t'i marr!"

Ibrahimi (a.s.), tha: "Në se ti je melek, edhe unë jam "Halilullah". Nuk mund ta marr prapë atë që kam dhënë një herë!"

Si përfundim, Ibrahimi (a.s.), i shiti bagëtitë. Me paratë e tyre bleu një truall të gjerë që e dha si vakf për të përfituar besimtarët prej saj.

Në këtë mënyrë, Ibrahimi (a.s.), që ishte mik i Zotit, e flijoi në një çast tërë pasurinë e vet, e fitoi edhe sprovën me pasurinë duke vërtetuar, se ishte një mik i vërtetë.

Përgëzimi i Ibrahimit (a.s.), me lindjen e Is'hakut

Për shkak se Ibrahimi (a.s.), u tregua besnik lidhur me flijimin e të birit, Allahu i dha si shpërblim edhe një djalë tjetër megjithëse ishte plakur mjaft. Atë kohë, Ibrahimi ishte 120 vjeç, kurse Sara, 90 ose 99 vjeçe. Allahu i Madhëruar, ka urdhëruar:

"Ne i dhamë atij lajmin e mirë për (lindjen e) **Is'hakut, profet prej njerëzve të mirë. Dhe Ne e bekuam atë dhe Is'hakun, por midis pasardhësve të tyre, përveç punëmirëve, ka edhe të atillë që e kanë ngarkuar dukshëm veten me gjynahe."** (Saffat, 112-113)

Një nga cilësitë dalluese të Ibrahimit (a.s.), ishte edhe mikpritja e tij. Ai i jepte të gjithëve për të ngrënë e për të pirë. Për këtë arsye, ai njihej edhe si "ebu'l-edjaf", pra "babai i mysafirëve".

Mikpritja, është një cilësi e profetëve. Në fakt, maturia në ngrënie dhe pirje është shumë e domosdoshme, sepse ngrënia edhe pasi je ngopur, konsiderohet shpërdorim. Megjithatë, në gostitjen e mikut dhe ngrënien e ushqimit gjatë kohës kur je mysafir, nuk ka shpërdorim. Mirëpo, është kusht që gostitja dhe ftesa të bëhet vetëm për hir të Allahut dhe larg çdo interesi.

Sipas një transmetimi të Ibn Abbasit, Xhebraili (a.s.) dhe një grup melekësh e gëzuan Ibrahimin (a.s.), duke e përgëzuar atë me Is'hakun. Pastaj, prej aty shkuan të shkatërronin popullin e Lutit.

Melekët shkuar për vizitë te Ibrahimi (a.s.), në trajtë njerëzish. Ndërsa Ibrahimi (a.s.), u poqi atyre mish viçi dhe i gostiti. Mirëpo, ata nuk iu afruan ushqimit. Për rrjedhojë, Ibrahimi (a.s.), e kuptoi se ata ishin melekë. Në fillim u frikësua, sepse nuk e dinte se ata kishin ardhur për ta përgëzuar me Is'hakun. Ai filloi të shqetësohej, duke menduar se: "Mos kishte bërë diçka që e ka zemëruar Allahun, ose mos kanë ardhur për të shkatërruar popullin e tij!"

Megjithatë, për ta kuptuar mirë nëse ata ishin engjëj apo jo, ai i nxiti për të ngrënë, duke u thënë:

"A nuk po hani?"

"Ne nuk hamë pa pagesë!" – thanë ata.

Pas kësaj, kur Ibrahimi (a.s.), filloi të hante tha: "Bismil'lah". Ndërsa kur përfundoi së ngrëni tha: "Elhamdulilah!". Për këtë arsye, melekët thanë:

"Je mik i vërtetë i Allahut!"

Më pas i thanë Ibrahimit (a.s.):

"Mos ki frikë, o Ibrahim! Prej këtu ne do të shkojmë për ta shkatërruar popullin e Lutit!.."

Në këtë mënyrë, u kuptua plotësisht pse nuk hëngrën dhe pse kishin ardhur. Kur Ibrahimit (a.s.), i pati ikur e gjithë frika, melekët i dhanë sihariqin për Is'hakun (a.s.) dhe më pas për Jakubin (a.s.)!

Bisedën mes tyre Sara e pati ndjekur pas perdes. Për shkak të edukatës dhe turpit që kishte, Sara mbuloi fytyrën me duar. Ajo u çudit shumë me këtë lajm, sepse si ajo, ashtu edhe Ibrahimi (a.s.), ishin shumë të moshuar. Melekët thanë:

"A po çuditesh me urdhrin dhe caktimin e Allahut?"

Ndërkohë që Ibrahimi (a.s.), po gëzohej për këtë lajm të mirë, nga ana tjetër, ai ishte i hidhëruar për atë popull që kishte për t'u shkatërruar, sepse s'e dinte që besimtarët do të veçoheshin e s'do të pësonin dëm. Për rrjedhojë, ai deshi të lutej që të anulohej ndëshkimi. Mirëpo, melekët i thanë se, tashmë lutja nuk do të kishte vlerë dhe se ndëshkimi do të binte vetëm mbi mëkatarët. Atëherë, Ibrahimi u lehtësua. Kjo përshkruhet kështu në Kuran:

"Të dërguarit Tanë, i sollën Ibrahimit lajmin e mirë dhe i thanë: «Paqe mbi ty!» Ai u përgjigj: «Paqja qoftë mbi ju!» Dhe me të shpejtë u solli atyre një viç të pjekur.

Kur pa se ata nuk po i zgjasnin duart tek mishi, nuk i pëlqeu dhe ndjeu frikë prej atyre. (Melekët) **thanë: «Mos u frikëso, Ne jemi dërguar te populli i Lutit».**

Gruaja e tij, që rrinte aty, qeshi kur Ne i dhamë lajmin e mirë për Is'hakun e pas Is'hakut, për Jakubin. Ajo tha: «Ah! E mjera unë! A mos vallë, kështu plakë do të lind unë, ndërkohë që edhe burri im është plak! Me të vërtetë, kjo është diçka e jashtëzakonshme!»

Ata (melekët)**, thanë: «A mos vallë, po çuditesh me urdhrin e Allahut? Mëshira e Allahut dhe bekimi i Tij qoftë mbi ju – familjen e të Dërguarit. Me të vërtetë, Ai është i Falënderuar dhe i Lavdëruar!»**

Pasi i kaloi frika Ibrahimit dhe i erdhi lajmi i gëzuar, ai polemizoi me të dërguarit Tanë për popullin e Lutit." (Hud, 69-74)

Ibrahimi kishte frikë se mos ndëshkimi do të prekte edhe Lutin dhe besimtarët, prandaj lutej me këmbëngulje.

"Vërtet, Ibrahimi ishte i butë, i dhembshur e vazhdimisht i kthyer (tek Allahu)**."** (Hud, 75)

Ibrahimi ishte bërë veçanërisht i butë ndaj njerëzve pas paralajmërimit hyj-

nor lidhur me kërkesën e tij për ndëshkimin e atyre njerëzve kur u ngjit në qiell. Mirëpo populli i Lutit (a.s.), ndërkaq, kishte shkuar shumë larg dhe e kërkonte vetë ndëshkimin. Ata s'i donin njerëzit e mirë e thoshin: "Të pastrit të largohen prej nesh!" Prandaj edhe melekët thanë:

"O Ibrahim, shmangu prej kësaj! Me të vërtetë, erdhi urdhri nga Zoti yt dhe ata do t'i gjejë dënimi i pashmangshëm." (Hud, 76)

Kjo e vërtetë, për shkak të rëndësisë së saj, përsëritet edhe në ajetet 24-30 të sures Dharijat.

Vizita e Ibrahimit (a.s.), tek Ismaili (a.s.)

Ismaili (a.s.), u martua me një vajzë prej Xhurhumive. Ata e deshën dhe e nderuan shumë Ismailin (a.s.). Ndërsa ai, prej tyre mësoi arabishten. E ëma, Haxherja ndërroi jetë dhe u varros në dhe në vendin e quajtur "Hixhr" pranë Qabes.

Pas martesës së Ismailit (a.s.), Ibrahimi (a.s.) shkoi ta vizitonte. Por, kur shkoi, nuk e gjeti në shtëpi. Dhe e pyeti të shoqen.

"Doli për të gjetur furnizim!" – i tha ajo.

Më pas Ibrahimi (a.s.), e pyeti:

"Si ia kaloni, si jetoni?"

E shoqja e Ismailit (a.s.): "Jemi shumë ngushtë, jemi shumë keq!"

"Kur të vijë yt zot në shtëpi, i bëj selam prej meje dhe i thuaj të ndërrojë pragun e shtëpisë!" – i tha Ibrahimi (a.s.).

Kur Ismaili (a.s.), u kthye në shtëpi, prej aromës së mirë që kish mbetur, e kuptoi se kish ardhur i ati dhe e pyeti të shoqen..

"Mos erdhi kush tek ne?"

"Po" – i tha ajo. "Ishte një njeri i pashëm kështu e ashtu. Më pyeti dhe unë iu përgjigja. Më pyeti se si jetonim e unë i thashë se ndodheshim ngushtë."

"A mos la ndonjë porosi?" – e pyeti Ismaili (a.s.).

“Po, më bëri selam për ty dhe më porositi të të them ta ndërrosh pragun e shtëpisë.”

Ismaili (a.s.), i cili e kuptoi alegorinë e asaj porosie, iu drejtua të shoqes:

“Ai plaku është im atë. Ai më ka lënë porosi që të ndahem prej teje. Je e lirë! Mund të kthehesh në shtëpinë e tët eti!”

Më vonë Ismaili (a.s.), u martua me një vajzë tjetër prej Xhurhumive.

Pas një farë kohe, Ibrahimi (a.s.), erdhi prapë tek Ismaili (a.s.), ku në derë doli e shoqja se i biri s’ishte në shtëpi. Ai e pyeti për Ismailin (a.s.), ndërsa ajo iu përgjigj:

“-Ka dalë për furnizim!”

“Si ia kaloni, si jetoni?” – e pyeti përsëri Ibrahimi (a.s.).

“Elhamdulil’lah, lavdi Allahut, kemi plot!” – iu përgjigj ajo.

“Ç’hani e ç’pini?” – e pyeti Ibrahimi.

“- Hamë mish, e pimë ujë!” – tha nusja.

Atëherë, Ibrahimi (a.s.), u lut: “O Zot! Bekoje mishin dhe ujin e këtyre! Mbushua shtëpinë plot!”

Më pas, i tha gruas së Ismailit (a.s.):

“Kur të kthehet yt shoq, bëji selam prej meje dhe i thuaj ta mbajë fort pragun e shtëpisë!”

Edhe kësaj radhe, kur u kthye në shtëpi, Ismaili (a.s.), prej aromës së mirë që kishte lënë, e kuptoi se i ati kishte qenë përsëri aty. Prandaj e pyeti të shoqen:

“A mos ka kaluar kush këndej nga ne?”

“Po, ishte një plak i nurshëm. Më pyeti se si jetonim. Unë i thashë se ishim të lumtur e me të gjitha të mirat!” – iu përgjigj e shoqja.

Ismaili (a.s.), e pyeti:

"A nuk la ndonjë porosi?"

"Po, më dha selam për ty dhe më porositi të të them ta mbash fort pragun e shtëpisë!"

"Ai ka qenë im atë!" – tha Ismaili. "Ndërsa ti je pragu i nderuar i shtëpisë sime. Prandaj më ka porositur të të mbaj mirë!" (shih. Buhari, Enbija, 9.)

Nga kjo rrëfenjë kuptohet se falënderimi bëhet pretekst për shtimin dhe vazhdimësinë e të mirave. Kurse nënvlerësimi i të mirave dhe ankesa janë mosmirënjohje. Dhe përfundimi i kësaj është pakësim i të mirave, ndarje e disfatë.

Ndërtimi i Qabes

Ibrahimi (a.s.), u kthye në Mekë pas disa vitesh. U përqafuan me Ismailin (a.s.), e u çmallën. Ibrahimi (a.s.), i tha Ismailit (a.s.):

"Kam urdhër nga Zoti im! Do të ndërtojmë një shtëpi dhe ti do të më ndihmosh!"

Ismaili (a.s.), dhe Xhebraili (a.s.), bartën gurë, kurse Ibrahimi (a.s.), ngriti muret. Mermeri i asaj pjese të Qabes që quhet "Vendi i Ibrahimit" (Makami Ibrahim), mbi të cilin duken gjurmët e këmbëve të Ibrahimit, ka shërbyer si skelë gjatë ngritjes së mureve.

Allahu i Lartë urdhëron:

"Kur Ibrahimi dhe Ismaili ngritën themelet e Qabes, u lutën: "O Zoti ynë! Pranoje prej nesh (këtë vepër)**! Me të vërtetë, Ti je Ai që dëgjon dhe di gjithçka!"** (Bekare, 127)

Lidhur me ndërtimin e Qabes, sipas rrëfimeve, kur Ademi dhe Havaja u nxorën prej Xhenetit, u takuan në Arafat dhe ecën së bashku drejt perëndimit, e erdhën në vendin ku ndodhet Qabja. Ndërkohë, Ademi (a.s.), si falënderim për këtë bashkim, kërkon të kryejë një adhurim ndaj Zotit dhe lutet që edhe këtu t'i përsëritet ajo shtyllë drite që i krijohej në Xhenet dhe rreth së cilës bënte tavaf. Atëherë shfaqet ajo shtylla dhe Ademi rrotullohet rreth saj duke kryer atë lloj adhurimi që quhet tavaf.

Në kohën e Shit'it (a.s.), shtylla e dritës humbet dhe në vend të saj mbetet një gur i zi. Pas kësaj, Shiti (a.s.), ndërton në vend të shtyllës një ndërtesë katërkëndëshe, si shtylla e dritës dhe, gurin e zi, e vendos në njërën prej qosheve të ndërtesës. Ai është guri i zi që e shohim sot aty e që quhet Haxheri Esved. Pastaj, gjatë përmbytjes në kohën e Nuhut (a.s.), kjo shtëpi mbetet për një kohë e fshehur, e mbuluar nga rëra. Me leje të Zotit, Ibrahimi (a.s.), bashkë me të shoqen, Haxheren dhe të birin, Ismailin, shkojnë e vendosen atje. Më vonë, kur rritet Ismaili e bëhet burrë, të dy së bashku e rrëmojnë vendin dhe i zbulojnë themelet dhe muret e rrënuara të ndërtesës së bërë prej Shitit (a.s.). Më pas, mbi themelet ekzistuese ata ngrenë Qaben e sotme. Këtë kuptim ka edhe shprehja **"ngritën themelet e Qabes"** që përmendet në ajetin e mësipërm.

Pas përfundimit të Qabes, Ibrahimi (a.s.) u lut kështu:

"Kur Ibrahimi u lut: «Zoti Im, bëje këtë vend qytet të sigurt dhe furnizoji me prodhime banorët e tij, ata që besojnë në Allahun dhe në jetën tjetër!» - Allahu tha: «Atë që nuk beson, për pak kohë do ta bëj që të kënaqet e pastaj do ta hedh në dënimin e Zjarrit.» Eh, sa vendbanim i keq që është ai!" (Bekare, 126)

Allahu u jep mundësi edhe mohuesve që të furnizohen me të mirat e kësaj bote e të përfitojnë si të dëshirojnë. Pra, të mirat e kësaj bote nuk janë të kushtëzuara nga besimi. Ato u jepen edhe besimtarëve, edhe mohuesve. Por të mirat e kësaj bote janë pretekst sprove. Nëse ato janë të mira apo jo për një person të caktuar, varet nga përfundimi. Po qe se pasuria dhe pushteti çojnë në njohjen dhe adhurimin e Zotit, ato janë lumturi edhe në këtë botë, edhe në tjetrën. Nëse çojnë në devijim, rebelim e mendjemadhësi, do të thotë se e kanë shkatërruar jetën shpirtërore, dhe lumturinë e amshuar, duke sjellë fatkeqësi!

Ibrahimi (a.s.) e vazhdoi kështu lutjen e tij:

"O Zoti ynë! Na bëj të përulur ndaj Teje! Bëj që edhe pasardhësit tanë të jenë të përulur ndaj Teje! Tregona ritet e Haxhit dhe pranoje pendimin tonë, se, pa dyshim, Ti je Pranuesi i pendimit, Mëshirëploti!

O Zoti ynë! Dërgo tek ata një të dërguar nga gjiri i tyre, që t'u lexojë shpalljet e Tua, t'ua mësojë Librin dhe Urtësinë (rregullat e fesë) **e t'i pastrojë** (nga gjynahet)**! Vërtet, Ti je i Plotfuqishmi dhe i Urti!"** (Bekare, 128-129)

Lidhur me këtë lutje, Profeti Muhamed (a.s.), ka thënë:

"Unë jam lutja e tim eti, Ibrahimit dhe myzhdeja e Isait…" (Ahmed bin Hanbel, V, 262.)

Kështu, soji i pastër i Profetit Muhamed (a.s.), është si më poshtë:

1. Muhamed (a.s.)
2. Abdullah
3. Abdulmuttalib (thirrej edhe Shejbetul Hamd)
4. Hashim
5. Abd-i Menaf (emri i vërtetë Mugire)
6. Kusaj (Zejd)
7. Hakim (Kilab)
8. Murre
9. Ka'b
10. Kuvvej
11. Galib
12. Fihr (Kurejsh)
13. Malik
14. Nadr
15. Kinane
16. Huzejme
17. Mudrike
18. Iljaz
19. Mudar
20. Nizar
21. Ma'ad
22. Adnan

Gjenealogjia e pastër e të Dërguarit të Allahut (a.s.), dihet gjer këtu. Adnani është nga farefisi i Ismailit (a.s.). Megjithatë, intervali kohor mes tyre nuk dihet.

Shkurtimisht, fakti që nga brezi i Ibrahimit (a.s.), kanë ardhur shumë profetë dhe, veçanërisht Profeti Muhamed (a.s.), tregon për vendin e veçantë e të

zgjedhur të Ibrahimit (a.s.), në historinë e profetëve. Edhe Qabja, edhe vendet e haxhit janë plot me kujtimet me karakter shpirtëror të Ibrahimit (a.s.), të cilat do të vazhdojnë gjer në Kiamet. Veçanërisht, besimtarët, në namazin e të pesë kohëve, duke u lutur për Muhammedin, e përmendin dhe luten edhe për Ibrahimin (a.s.):

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيم إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيم إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"O Allah! Mëshiroje Muhamedin dhe familjen e tij, ashtu siç mëshirove Ibrahimin dhe familjen e tij!"

"O Allah! Begatoje Muhamedin dhe familjen e tij, ashtu siç begatove Ibrahimin dhe familjen e tij! Padyshim se Ti je më i Denjë për falënderim dhe lavdërim!"

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Pse Ibrahimi (a.s.), konsiderohet "Ebu'l-Enbija"?
2. Ndërkohë që sunduesi i Keldanit më parë ka qenë një sundimtar i drejtë, përse më vonë ndërtoi statujat e veta dhe pretendoi se ishte zot?
3. Cila është arsyeja që gjatë mbretërimit të Nemrudit janë masakruar rreth njëqindmijë fëmijë të porsalindur?
4. Për çfarë do t'u kërkohet llogari në Ditën e Gjykimit njerëzve që nuk u ka ardhur asnjë profet?
5. A është e mundur që dikush të arrijë besimin në një Zot të vetëm, duke menduar e medituar? Lidhur me këtë, jepni shembull nga jeta e Ibrahimit (a.s.)!
6. Para se t'u tregonte për fenë e vërtetë, Ibrahimi (a.s.), i tregoi popullit se idhujt nuk janë qenie që duhet të adhurohen. Shpjegoni arsyen pse Ibrahimi (a.s.), ndoqi këtë lloj metode!
7. Pse Ibrahimi (a.s.), ia vari sëpatën në qafë idhullit më të madh, pasi theu të gjithë idhujt në tempull?
8. Krahasoni lutjen që bëri Nuhu (a.s.), për birin e vet dhe atë që bëri Ibrahimi (a.s.), për babanë e vet!
9. Si e urdhëroi Allahu i Madhëruar zjarrin, kur Ibrahimi (a.s.), u hodh në të nga Nemrudi?
10. Pse Nemrudi nuk i besoi Ibrahimit (a.s.), edhe pasi e pa mrekullinë e qartë?

11. Çfarë bëri nëna jonë Sara për t'i shpëtuar dhunës së faraonit, kur ai e mori në pallatin e vet?

12. Çfarë përfaqëson "gjuajtja e shejtanit me gurë", e cila është pjesë e domosdoshme e Haxhit?

13. Si filloi tradita e "tekbirëve të teshrikut", të cilat fillojnë të bëhen prej namazit të sabahut në ditën Arefe, e deri në namazin e ikindisë në ditën e katërt të Bajramit?

14. Kur Ibrahimi (a.s.), ishte duke u hedhur në zjarr, i erdhën tre melekë, ndihmën e të cilëve e refuzoi. Më pas i erdhi Xhebraili (a.s.), i cili i thotë se: "Përse nuk kërkon shpëtim prej Allahut?". Ndërsa ai i përgjigjet se: "Allahu e di gjendjen time! Me urdhrin e kujt ndizet zjarri?! Kujt i takon të djegë?!". Nisur nga të gjitha këto, ç'mund të themi për gjendjen shpirtërore në të cilën gjendej Ibrahimi (a.s.)?

15. Cili është kuptimi i mesazhit të Ibrahimit (a.s.), të cilin ia la të birit, Ismailit (a.s.), duke i thënë: "Mbaje fort pragun e shtëpisë!"?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Allahu i Madhëruar, e ka vlerësuar Ibrahimin (a.s.), duke e quajtur miku Im. Për këtë arsye, Ibrahimi (a.s.), është quajtur "……"!

2. Kur faraoni deshi të dhunonte Saren, ai u frikësua prej saj, duke e pandehur …… Për këtë arsye, ai e la të lirë atë për të shpëtuar prej saj, duke i dhënë si dhuratë edhe ……

3. Për shkak se Ibrahimi (a.s.), ishte shumë mikpritës, atë e quanin edhe ……

4. Për daljen e ujit të Zemzemit, u bë shkak lutja e ……

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga metodat që përdori Ibrahimi (a.s.), në kumtimin e besimit monoteist?

a. Fillimi i kumtimit nga rrethi i ngushtë me anë të një metode delikate, duke përdorur gjuhë të ëmbël dhe të butë.

b. Lutja e vazhdueshme për udhëzimin e njerëzve që nuk besojnë.

c. Të tregosh në çdo rast, se idhujt në të cilët besojnë idhujtarët, janë të dobët dhe nuk kanë asnjë dobi.

d. Thyerja e idhujve nëpër tempuj, me qëllim që idhujtarët t'i adhurojnë më pak ata dhe të hyjnë sa më pak në gjynah.

2. Si u sprovua Ibrahimi (a.s.), me veten (egon) e tij?

a. Duke luftuar kundër Nemrudit.

b. Duke u hedhur në zjarr.

c. Duke i treguar njerëzve fenë e vërtetë pavarësisht kushteve të vështira.

d. Duke flijuar birin e tij, Ismailin (a.s.).

3. Pas mrekullisë së kthimit të zjarrit në trëndafilishte, Nemrudi u prek dhe u habit shumë. Aq sa i tha Ibrahimit (a.s.): "Tani do të bëj kurban katërmijë qe për Zotin tënd!". Dhe me të vërtetë ai i bëri kurbanet. Madje hoqi dorë edhe nga lufta kundër Ibrahimit (a.s.). Megjithatë, ai përsëri nuk besoi. Nisur nga këto, cilat nga pikat e mëposhtme, <u>nuk</u> tregojnë një prej shkaqeve të këtij qëndrimi të Nemrudit?

a. Ai kishte frikë se mos e humbte pasurinë dhe mbretërinë.

b. Pafuqia për ta mundur inatin e vet, edhe pse e kuptoi të vërtetën.

c. Shtimi i inatit për shkak se nuk do t'i pranoheshin kurbanët dhe për rrjedhojë nuk iu afrua as besimit të vërtetë.

d. Frikësohej se mos e humbiste respektin në mes të popullit të tij.

4. Si e kuptoi Ibrahimi (a.s.), se mysafirët që i erdhën në formë njeriu, ishin melekë?

a. E kuptoi për shkak të veshjeve të tyre.

b. Për shkak se nuk flisnin tepër.

c. Për shkak se nuk hëngrën ushqim.

d. Për shkak se ishin me fytyra të vrenjtura.

5. Sundimtari i popullit të Keldanit, Nemrudi, në fillim të sundimit të tij, ishte një njeri i drejtë dhe i ndërgjegjshëm. Mirëpo, më pas u kaplua aq shumë nga mendjemadhësia dhe krenaria e tepërt, saqë arriti ta shpallë veten zot. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga shkaqet e kësaj sjelljeje të Nemrudit.

a. Atij ia rritën mendjen shtimi i pasurisë dhe respekti e lëvdatat e tepruara të njerëzve që kishte përreth.

b. Për shkak se iu shtua sundimi dhe pushteti, tek ai lindi iluzioni se kishte fuqi të mbinatyrshme.

c. Për shkak se Nemrudi ishte shumë i dhënë pas pasurisë dhe kënaqësive të kësaj bote, ai u lidh shumë edhe me këtë botë. Për rrjedhojë, frika se mos e humbiste këtë sundim që kishte, e bëri atë edhe më mizor dhe arrogant.

d. Nemrudi e xhelozoi profetësinë e Ibrahimit (a.s.) dhe mirësitë shpirtërore që ai zotëronte. Kjo xhelozi, e çoi atë deri aty sa e shpalli veten zot.

6. Kur Ibrahimi (a.s.), po kërkonte Krijuesin e vet, pa një yll, të cilin e pëlqeu për zot. Pastaj pa hënën dhe e la yllin. Më pas pa diellin dhe e la hënën. Më në fund vendosi se asnjëri prej këtyre nuk mund të ishte Zoti i tij. Cila nga pikat e mëposhtme tregon mësimin që duhet të nxjerrim prej kësaj ndodhie?

a. Nëse dikush që nuk beson, e kërkon krijuesin e tij duke filluar nga yjet, më në fund ai do ta gjejë Zotin e vërtetë.

b. Ky tregim është vetëm një shembull. Për rrjedhojë, në të vërtetë nuk është kështu.

c. Njohja e Allahut nga ana e Ibrahimit (a.s.), pasi kaloi nëpër disa dyshime, tregon se sa e vështirë është të besosh në Zot.

d. Edhe nëse dikujt nuk i arrin mesazhi i vërtetë hyjnor, ai mund ta gjejë dhe ta njohë Allahun duke vëzhguar krijesat në natyrë dhe duke medituar në lidhje me to.

7. Çdo të thotë "Ebu'l-Edjaf"?

a. Babai i jetimëve.

b. Babai i të varfërve.

c. Babai i të dobëtëve.

d. Babai i mysafirëve.

8. Cila nga pikat e mëposhtme tregon saktë radhën e personave tek të cilët shejtani shkoi me qëllim që ta bënte Ibrahimin (a.s.), të hiqte dorë nga zbatimi i urdhrit të Allahut, pra të flijimit të të birit?

a. Ibrahimi (a.s.), Ismaili (a.s.), Haxherja.

b. Haxherja, Ismaili (a.s.), Ibrahimi (a.s.).

c. Ibrahimi (a.s.), Haxherja, Ismaili (a.s.).

d. Haxherja, Ibrahimi (a.s.), Ismaili (a.s.).

9. Kur Ibrahimi (a.s.), po hidhej në zjarr, në zemrën e tij nuk kishte aspak frikë dhe shqetësim. Cila nga pikat e mëposhtme tregon shkakun e vërtetë të kësaj?

a. Ai ishte i dorëzuar dhe i mbështetur plotësisht tek Allahu.

b. Ai e dinte se Xhebraili (a.s.), do ta ndihmonte.

c. Ai e dinte se zjarri do të kthehej në trëndafilishte.

d. Ai mendonte se në fund të fundit do të digjej dhe se nuk kishte fuqi t'i kundërvihej kësaj.

10. Pasi Ibrahimi (a.s.), i theu idhujt që gjendeshin në tempull, e vari sëpatën në supin e idhullit më të madh dhe, kur populli i tij erdhi për t'i kërkuar llogari, ai tha: "Idhulli i madh nuk donte që të adhurohej asnjë tjetër përveç tij. Për rrjedhojë, ai u zemërua me të tjerët dhe kështu mund t'i ketë thyer ai. Prandaj nëse doni pyetni vetë atë!" Cila nga pikat e mëposhtme tregon qëllimin e vërtetë të sjelljes dhe fjalëve të Ibrahimit (a.s.)?

a. Ai donte t'i tregonte popullit se idhujt që adhuronin dhe u besonin aq shumë, ishin veç disa gjëra që thyhen shumë lehtë.

b. Ai donte t'i tregonte popullit se edhe idhujt kishin ndjenja smire ashtu si njerëzit.

c. Ai donte t'i tregonte popullit se këto idhuj që njerëzit besonin se kishin fuqi të mbinatyrshme dhe prej të cilëve kërkonin ndihmë, në të vërtetë ishin gjëra të dobëta e të pafuqishme për të lëvizur.

d. Ai donte të nxirrte në pah rivalitetin që kishin zotat me njëri-tjetrin, me qëllim që të dallohej kush idhull ishte më i fuqishëm.

ISMAILI

-paqja e Zotit qoftë mbi të-

ISMAILI

-alejhi selam-

I cili është bërë simbol i sinqeritetit, besnikërisë, dorëzimit dhe nënshtrimit të plotë ndaj Zotit.

Ismaili (a.s.), është prej profetëve, emri i të cilëve përmendet në Kuran. Ndryshe ai njihet edhe me emrin "Zebiullah", që do të thotë "Kurbani i Allahut". Ai ka qenë profet i fisit Xhurhumi të ardhur nga Jemeni dhe të vendosur në zonën e Hixhazit. Kuptimi i emrit Ismail, është "i bindur ndaj Allahut". Në hebraisht shqiptohet "Ishmael". Ndërsa arabët e shqiptojnë "Ismail".

Ismaili (a.s.), është rritur së bashku me fëmijët e Xhurhumëve dhe prej tyre ka mësuar të gjuajë me shigjetë. Në moshën e rinisë, gjuante shumë mirë me shigjetë dhe gjithmonë godiste në shenjë.

Gjatë kohës së Profetit (a.s.), një grup prej fisit Eslem organizoi një garë me hedhje shigjete. Me këtë rast, ata shkuan tek Profeti (a.s.) dhe i thanë:

"O bijtë e Ismailit! Gjuani me shigjetë! Edhe stërgjyshi juaj ka qenë shumë i aftë në gjuajtjen me shigjetë!.." (Buhari, Enbija, 9.)

Pas vdekjes së babait të tij, Ibrahimit (a.s.), Ismaili (a.s.), vazhdoi të kryente shërbimet e Qabes dhe të Haxhit. Si fillim, ai mbuloi Qaben me një mbulesë. Pastaj Allahu i Madhëruar i dha profecinë, duke e dërguar si profet tek fiset

Xhurhum dhe Amalika që jetonin në rrethinat e Mekës dhe tek fiset jemenase, që jetonin në Me'rib dhe Hadrameut.

Ismaili (a.s.), i ftoi ata në fenë e vërtetë për pesëdhjetë vite rresht. Disa i besuan, ndërsa disa të tjerë nuk i besuan. Megjithatë, ata që i besuan ishin shumë të paktë. Ismaili (a.s.), ishte shumë i durueshëm dhe i qëndrueshëm në kryerjen e detyrës së tij.

Lidhur me besnikërinë e Ismailit (a.s.), urdhërimin për namazin dhe zekatin dhe arritjen e kënaqësisë së Allahut, nga ana e tij, në Kuran thuhet:

"Trego në Libër për Ismailin! Vërtet, ai ishte i sinqertë në premtimet e veta, ishte i dërguar dhe profet. Ai e urdhëronte popullin e vet që të falte namazin e të jepte zekatin dhe ishte i mirëpritur te Zoti i vet." (Merjem, 54-55)

Mrekullitë e Ismailit (a.s.):

1. Tokën me ferra, e ka kthyer në tokë të gjelbëruar.

2. Në sajë të lutjes së tij, delet shterpa kanë dhënë qumësht, ndërsa leshi i tyre është bërë si mëndafsh.

3. Përsëri në sajë të lutjes së tij, rëra përreth tij është kthyer në miell.

4. Ai ka qenë një prej shkaqeve të daljes së ujit të Zemzemit, i cili do të vazhdojë të rrjedhë deri në Ditën e Kiametit.

Karakteristikat më të spikatura të Ismailit (a.s.), kanë qenë: durimi, butësia, dorëzimi dhe nënshtrimi ndaj Allahut.

HAXHI, MBËSHTETJA DHE DORËZIMI TEK ALLAHU

Kur përmenden fjalët haxh, mbështetje dhe dorëzim tek Allahu, në fillim të vjen në mend Ibrahimi (a.s.) dhe djali i tij Ismaili (a.s.). Kjo, sepse adhurimi i haxhit, ka filluar si rezultat i punëve të tyre të sinqerta dhe është një vepër e mirë, që do të vazhdojë të kryhet deri në Ditën e Kiametit.

Fjala "mbështetje tek Allahu", përmbledh në vete jo vetëm mbështetjen, por edhe sigurinë dhe besimin tek Allahu. Me fjalë të tjera, do të thotë të marrësh Allahun si mbrojtës dhe kujdestar absolut. Mirëpo, të mbështetesh tek Allahu, nuk do të thotë të mos marrësh masa apo të mos përpiqesh, por përkundrazi, pasi të marrësh masat dhe të bësh përpjekjet e duhura, të mbështetesh plotësisht tek Allahu. Në Kuran, urdhërohet:

"...Besimtarët le të mbështeten vetëm tek Allahu!" (Ibrahim, 11)

"...Në qoftë se jeni besimtarë, atëherë mbështetuni tek Allahu!" (Maide, 23)

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

"...Allahu i mjafton kujtdo që mbështetet tek Ai!.." (Talak, 3)

Ndërsa në një hadith fisnik, thuhet:

"Nëse ju do t'i mbështeteshit Allahut ashtu siç duhet, do të furnizoheshit si zogjtë, të cilët në mëngjes dalin me barkun bosh dhe në mbrëmje kthehen të ngopur!" (Tirmidhi, Zuhd, 33.)

Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"...Këshillohu me ata (besimtarët) **për çështje të ndryshme! Kur të vendosësh për diçka, mbështetu tek Allahu!.."** (Al-i Imran, 159)

* * *

Allahu i Madhëruar ka krijuar gjithçka dhe i ka vendosur rregullat e duhura. Dhe, për vazhdimësinë e këtyre rregullave, ka vendosur disa ligje. Pasi t'i kemi respektuar rregullat dhe ligjet që ka vënë Allahu dhe të kemi marrë masat e duhura, duhet të mbështetemi tek fuqia e Allahut. Mirëpo, nëse do, Allahu i Madhëruar mund t'i realizojë gjërat edhe jashtë ligjeve të natyrës të cilat i ka vënë Vetë. Kështu që:

- Ademin (a.s.), e krijoi nga dheu. Ndërsa shoqen e tij Havanë, e krijoi prej trupit të tij.

- Isain (a.s.), e krijoi pa baba, nga Merjemja, përkundër rregullave të shumimit njerëzor me anë të martesës.

- Ibrahimin (a.s.), nuk e dogji në zjarrin e Nemrudit duke urdhëruar zjarrin: **"O zjarr! Bëhu i freskët dhe shpëtim për Ibrahimin!.."**

- Me një prekje të shkopit, e bëri Musain (a.s.), të çajë detin, duke hapur rrugë për të kaluar në bregun tjetër. Ndërsa Musain dhe popullin e tij, e shpëtoi prej mizorisë së faraonit.

- Uzejrin (a.s.), e mbajti thuajse të vdekur për njëqind vite; ndërkohë ushqimin pranë tij e mbajti të freskët, ndërsa eshtrat e gomarit të tij të ngordhur i veshi me mish dhe e ngjalli së bashku me Uzejrin (a.s.).

- Shokët e shpellës (as'habu kehf), së bashku me qenin e tyre i mbajti në botën e gjumit pa ushqim dhe pa ujë për treqind e ca vite.

Allahu i Madhëruar, ka fuqi të bëjë dikë të ecë mbi ujë ose të fluturojë pa krahë në ajër. Ai, shumë njerëzve ua ka mbyllur sytë për këtë botë, por duke ua ndriçuar zemrat me dritën e Vet, ua ka bërë zemrën sy të shpirtit. Në këtë mënyrë, i ka bërë zemrat të shohin atë që nuk mund ta shohin me sy.

Mirëpo, duhet pasur shumë kujdes në një pikë:

Askush nuk duhet të marrë shembull zjarrin që nuk e dogji Ibrahimin (a.s.), e të presë që e njëjta gjë të ndodhë edhe me të. Mevlana Xhelaleddin Rumi, këtë e shpjegon në këtë mënyrë:

"Në rrugë të Allahut mund të hysh edhe në zjarr. Por para se të hidhesh në zjarr, më parë shiko a ke ndonjë cilësi të Ibrahimit! Sepse zjarri njeh dhe nuk djeg Ibrahimët, e jo ty!.."

Shkurtimisht, nëse dikush e krahason veten me miqtë e Allahut, të cilët kanë grada të larta, kjo tregon një injorancë të hapët. Dhe atë njeri, nuk e pret asgjë tjetër përveçse një përfundim i hidhur.

Detyra jonë, është të marrim masat brenda mundësive, të kërkojmë zgjidhjet dhe më në fund të strehohemi tek Allahu, duke u mbështetur tek Ai.

Profeti (a.s.), e ka ndaluar mbështetjen tek Allahu pa marrë asnjë masë. Lidhur me këtë, transmetohet se:

Një beduin, e pyet Profetin (a.s.):

"O i Dërguar i Allahut! A ta lëshoj devenë dhe të mbështetem tek Allahu, apo ta lidh e të mbështetem tek Ai?"

Profeti (a.s.), iu përgjigj:

"Lidhe devenë, pastaj mbështetu tek Allahu!.." (Tirmidhi, Kijamet, 60.)

Kur Omeri (r.a.), u bë halife, ai nuk pranoi të shkojë bashkë me ushtrinë e tij në Damask, ku ishte përhapur një sëmundje ngjitëse. Për këtë arsye, komandanti i ushtrisë, Ebu Ubejde bin Xherrah (r.a.), i thotë:

"O Halife! A po ikën prej kaderit (caktimit) të Allahut?"

Ndërsa Omeri (r.a.), i përgjigjet:

"...Po! Ne po ikim prej një kaderi të Allahut, në një kader tjetër të Tij!.." (shih. Muslim, Selam, 99.)

Në fakt, në një hadith fisnik, Profeti (a.s.), ka urdhëruar ruajtjen nga sëmundjet ngjitëse:

"...Nëse dëgjoni se diku është përhapur murtaja, mos shkoni aty!" (Muslim, Selam, 100.)

* * *

Allahu është ndihmësi i besimtarit në të dy botët. Kush i dorëzohet Allahut, Ai i mjafton atij. Kënaqësia dhe lumturia individuale dhe shoqërore janë tek

kthimi kah Ai, tek kërkimi i ndihmës prej Tij dhe tek dorëzimi tek Ai!

Fjala "dorëzim", nënkupton nënshtrimin ndaj Allahut dhe pranimin e gjithçkaje që vjen prej Tij pa kundërshtuar.

Ibrahimi (a.s.), në zemrën e tij nuk i kishte lënë vend askujt dhe asgjëje tjetër veç Zotit. Mirëpo melekët i patën thënë Zotit:

"O Zot! Ibrahimi ka shpirt, ka fëmijë dhe pasuri. Si mund të të bëhet mik Ty?"

Por Allahu i Lartë, u kishte treguar melekëve se Ai e kishte sprovuar Ibrahimin (a.s.), me pasuri, fëmijë dhe jetën e tij dhe se ai i ishte dorëzuar Atij pa asnjë kundërshtim. Në sajë të begatisë së kësaj bindjeje dhe dorëzimi, Ibrahimin (a.s.), nuk e penguan nga rruga e Allahut as jeta, as pasuria dhe as fëmija. Kjo, sepse gjuha e Ibrahimit (a.s.), si përkthyese e zemrës së tij, thoshte gjithmonë: **"Unë i jam dorëzuar Zotit të botëve!.."** (Bekare, 131)

Këto sprova dhe përfundimet e tyre, do të jenë shembull për të gjithë njerëzimin deri në Ditën e Kiametit.

* * *

Haxhi, që është simboli i dorëzimit dhe nënshtrimit të Ibrahimit (a.s.) dhe Ismailit (a.s.), është hyrje në një atmosferë faljeje, në dorëzim dhe nënshtrim,

duke u zhveshur prej atributeve njerëzore. Haxhi, është detyra e devotshmërisë së një zemre të mbushur plot dashuri hyjnore. Adhurimi i haxhit, është zhveshja e robit prej të gjitha gradave të kësaj bote dhe përgjërimi ndaj Zotit të vet, duke lënë zbathur kokën dhe këmbët dhe duke u mbuluar vetëm me dy copa beze lart dhe poshtë. Në këtë mënyrë, njeriu lidhet mbas Krijuesit të tij me një dorëzim të plotë. Lidhur me këtë, në Kuranin Fisnik, urdhërohet:

"Koha e haxhillëkut është në muaj të caktuar. Kush vendos të kryejë haxhillëkun, le të largohet nga marrëdhëniet (me gruan)**, grindjet dhe sharjet. Ndërkaq, çdo vepër të mirë që bëni, Allahu e di. Pajisuni me gjërat që ju nevojiten për rrugë dhe dijeni se pajisja më e mirë është devotshmëria. Prandaj, kini frikë prej Meje, o njerëz të mençur!"** (Bekare, 197)

Gjatë periudhës nën ihram[11], nuk do të shkulet as edhe një fije bari e asnjë qime floku dhe nuk do të gjuhet apo vritet asnjë krijesë çfarëdo qoftë. Nuk ka marrëdhënie intime apo edhe të flitet rreth kësaj teme, nuk ka shkelje të urdhrave të Allahut dhe nuk ka grindje e luftë. Por ka vetëm dashuri dhe delikatesë ndaj krijesave të tjera për hir të Krijuesit!

Ja pra, edhe adhurimi i haxhit na tregon se falja e mëkateve realizohet vetëm me begatinë e një adhurimi të bërë pas lutjes, dorëzimit dhe nënshtrimit!

Zoti na mundësoftë një jetë në dorëzim dhe nënshtrim! Vetëm Ai qoftë për ne mbështetje e strehim! Dhe na e mundësoftë një haxh të ndjerë me gjithë zemër!

Amin!..

11. Koha kur haxhiu është veshur me rrobën përkatëse të haxhit (ihramin), e deri sa ta heqë atë pas kryerjes së të gjitha obligimeve të haxhit.

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Çfarë cilësish të Ismailit (a.s.), përmend ajeti i cili flet për të?
2. Çdo të thotë të mbështetesh tek Allahu?
3. *"Në rrugë të Allahut mund të hysh edhe në zjarr. Por para se të hidhesh në zjarr, më parë shiko a ke ndonjë cilësi të Ibrahimit! Sepse zjarri njeh dhe nuk djeg Ibrahimët, e jo ty!.."* Këtë shprehje të Mevlanës, shpjegojeni në aspektin e mbështetjes tek Allahu.
4. Çfarë kuptojmë me termin "dorëzim" në aspektin Islam?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Ismaili (a.s.), njihet edhe me emrin .....
2. Nëna jonë Haxheri, vrapoi midis kodrave ..... dhe ..... me shpresën për të gjetur ushqim dhe ujë për Ismailin (a.s.).
3. Adhurimi i ..... është një trashëgimi që i ka ngelur besimtarëve myslimanë nga Ibrahimi (a.s.) dhe Ismaili (a.s.).

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Nëse i mendojmë mrekullitë që ka shfaqur Ismaili (a.s.), çfarë përfundimi mund të nxjerrim për zonën në të cilën ai ka jetuar?

a. Vendi kishte popullsi të madhe.

b. Ishte një vend i cili e siguronte jetesën me detari dhe pylltari.

c. Ishte një zonë ku gjatë historisë janë formuar civilizime të mëdha.

d. Ishte një zonë e thatë dhe jopjellore që merrej me blegtori dhe bujqësi.

2. Cila është mrekullia që u shfaq në sajë të Ismailit (a.s.), të cilën e kanë dëshmuar dhe do ta dëshmojnë njerëzit deri në Ditën e Kiametit?

a. Dorëzimi që tregoi Ismaili (a.s.), ndaj babait të vet.

b. Uji i Zemzemit që doli në sajë të Ismailit (a.s.), si mëshirë hyjnore.

c. Gurëzimi i shejtanit, i cili po mundohej ta tundonte Ismailin (a.s.).

d. Kthimi i një pjese të shkretëtirës në vend të gjelbëruar me anë të lutjes së Ismailit (a.s.).

3. Më poshtë janë dhënë ndodhitë që ka përjetuar Ismaili (a.s.), duke i shoqëruar me virtytet e tij të bukura që i tregoi gjatë atyre ndodhive. Cila prej tyre është e <u>gabuar</u>?

a. Sjellja që tregoi ndaj babait të vet gjatë ndodhisë së flijimit, ishte mbështetje dhe dorëzim tek Allahu.

b. Mos mashtrimi nga shejtani dhe gurëzimi i tij, kur ishte duke shkuar për t'u flijuar, ishte zgjuarsi dhe urtësi.

c. Lutja që bëri për udhëzimin e popullit të vet, duke i parë ata me syrin e mëshirës gjatë kohës kur atyre u erdhën fatkeqësitë, ishte mëshirë dhe butësi.

d. Kthimi i rërës në miell, duke iu lutur Allahut, ishte zotësi dhe aftësi.

4. Cila nga dy virtytet e mëposhtme, duhet të gjendet tek një mysliman i urtë?

a. Të mbështetet tek Allahu dhe të jetë i kënaqur me caktimin e Tij.

b. Të mos mbështetet tek Allahu dhe t'ia lërë Atij punët.

c. Të mos marrë masat e duhura, por të mbështetet tek Allahu.

d. Të jetë lakmitar dhe të mbështetet tek Allahu.

5. Prej cilës nga sjelljet e mëposhtme <u>nuk</u> na duhet të ruhemi gjatë kryerjes së haxhit me dorëzim dhe mbështetje tek Allahu?

a. Të grindemi dhe të luftojmë me dikë.

b. Të presim kurban para se të mbarojë adhurimi i haxhit dhe para se të gurëzojmë shejtanin.

c. Të kryejmë marrëdhënie intime ose të flasim rreth kësaj teme.

d. Të shkelim urdhrat e Allahut, të bëjmë gjynahe dhe të tregohemi të pabindur.

Is'haku

-paqja e Zotit qoftë mbi të-

IS'HAKU

-alejhi selam-

Nga brezi i të cilit kanë ardhur profetët e bijve të Izraelit.

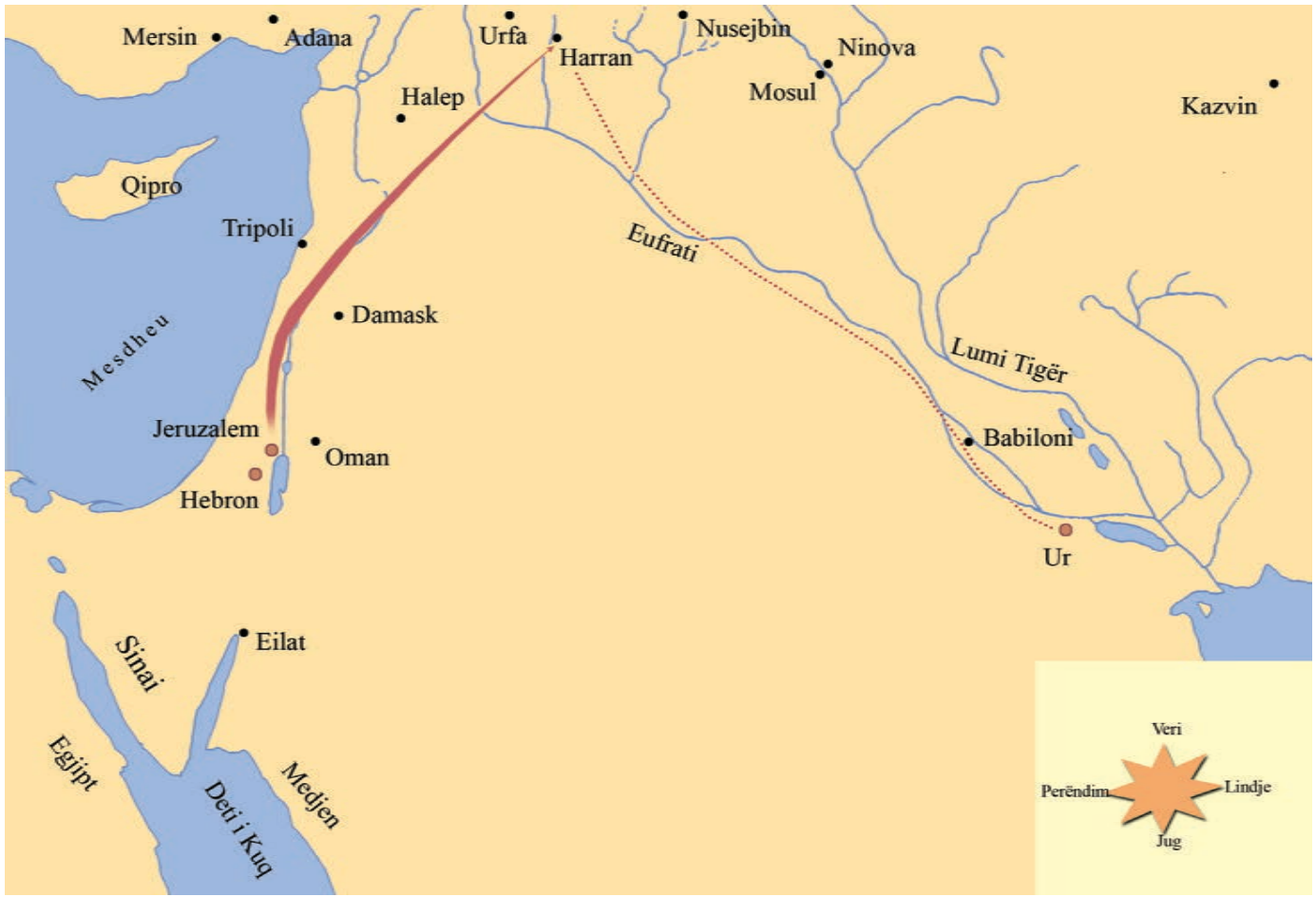
Is'haku (a.s.), është biri i Ibrahimit, i lindur nga gruaja e tij Sara. Kur nëna jonë Sara mori vesh se do të lindte Is'hakun, e habitur tha:

"...«Ah! E mjera unë! A mos vallë, kështu plakë do të lind unë, ndërkohë që edhe burri im është plak! Me të vërtetë, kjo është diçka e jashtëzakonshme!» Ata (engjëjt)**, thanë: «A mos vallë, po çuditesh me urdhrin e Allahut? Mëshira e Allahut dhe bekimi i Tij qoftë mbi ju – familjen e të Dërguarit. Me të vërtetë, Ai është i Falënderuar dhe i Lavdëruar!»"** (Hud, 72-73)

"Ne i dhamë atij lajmin e mirë për (lindjen e) **Is'hakut, profet prej njerëzve të mirë. Dhe Ne e bekuam atë dhe Is'hakun, por midis pasardhësve të tyre, përveç punëmirëve, ka edhe të atillë që e kanë ngarkuar dukshëm veten me gjynahe."** (Saffat, 112-113)

Në Kuranin Fisnik, Is'haku (a.s.), lavdërohet në këtë mënyrë:

"Kujto robërit Tanë: Ibrahimin, Is'hakun dhe Jakubin, të fortë (në besim) **dhe largpamës. Ne u dhuruam atyre një virtyt të veçantë, që ta**

Mersin
Adana
Urfa
Harran
Nusejbin
Ninova
Mosul
Halep
Kazvin
Qipro
Tripoli
Eufrati
Damask
Mesdheu
Lumi Tigër
Jeruzalem
Oman
Babiloni
Hebron
Ur
Eilat
Sinai
Egjipt
Deti i Kuq
Medjen
Veri
Perëndim
Lindje
Jug

kenë gjithmonë në mend botën e ardhshme. Njëmend, ata janë tek Ne, nga njerëzit më të mirë e më të zgjedhur." (Sad, 45-47)

Pas vdekjes së babait të tij, Is'haku (a.s.), është dërguar si profet tek popujt e Damaskut dhe Palestinës. Allahu i Madhëruar, e kishte bërë atë njeri të zgjedhur dhe të mirë. Në pleqëri iu dobësuan sytë dhe u verbua. Is'haku (a.s.), ka pasur dy djem binjakë: Jakubin dhe Ijsin.

Afër fundit të jetës, Is'haku (a.s.), i është lutur Zotit për djemtë e tij veç e veç. Për Jakubin (a.s.), është lutur që nga soji i tij të dalin profetë, kurse për Ijsin, që të ketë shumë pasardhës dhe që nga soji i tij të dalin sundimtarë e mbretër.

Sipas disa transmetimeve, Is'haku ka ndërruar jetë në moshën njëqind-egjashtëdhjetë vjeçare, në afërsi të Kudsit, në zonën e Palestinës së sotme dhe është varrosur pranë babait të tij Ibrahimit (a.s.). (shih. Ibn-i Esir, el-Kamil, I, 127.)

Mrekullitë e Is'hakut sipas transmetimeve të ndryshme

Populli ku Is'haku (a.s.), ishte dërguar si profet, nuk e pranonte profecinë e tij. Prandaj i thanë:

"Nëse kafshët nuk dëshmojnë se ti je profet, ne nuk të besojmë!"

Dhe Is'haku u tha kafshëve:

"O kafshë! Thoni se kush jam unë!"

Dhelpra tha: "Ti je i Dërguar i Allahut!"

Kaprolli tha: "Ti je i biri i Halilullahut (Ibrahimit)!"

Dhia tha: "Ti je profet i dërguar prej Zotit! Kush nuk të beson ty, shkon në xhehenem!"

Po ashtu, kur Is'haku (a.s.), shkoi në Kuds, për të kumtuar fenë, aty i thanë:

"Po e bërë këtë mal të lëvizë, kemi për të të besuar!"

Atëherë, me urdhrin e Allahut, mali u lëkund fuqishëm! Pas kësaj populli i Kudsit e besoi se ai ishte i Dërguari i Allahut.

Kur Is'haku (a.s.), po i fliste fisit të vet për besimin, njëri solli lëkurë qeshë dhe i tha:

“Ringjalli këta!”

Atëherë, Is’haku (a.s.), i mbushi lëkurët me rërë dhe iu lut Allahut. Pas kësaj, të gjithë qetë u ringjallën.

Një mrekulli tjetër, ishte se kur ai prekte ndonjë dele, ato lindnin qingja.

Is’haku (a.s.), ka ndërruar jetë në Palestinë dhe është varrosur në rrethinat e Halilurrahmanit.

Alejhisselam!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Sa djem kishte Is'haku (a.s.) dhe si është lutur ai për ata?
2. Cilat cilësi të Is'hakut (a.s.), ka përmendur Allahu në ajetet 45-47 të sures Sa'd?
3. Si u ndje nëna jonë Sara, pasi mori vesh se do të bëhej me fëmijë pas kaq shumë vitesh pritjeje?
4. Çfarë kuptojmë prej ajeteve në të cilat përmenden Ibrahimi dhe Is'haku (alejhimasselam): **"...por midis pasardhësve të tyre, përveç punëmirëve, ka edhe të atillë që e kanë ngarkuar dukshëm veten me gjynahe."** (Saffat, 112-113)

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Is'haku (a.s.), u dërgua si profet tek popujt e ..... dhe .....
2. Is'haku (a.s.), u lut që prej pasardhësve të djalit të tij ..... të vinin profetë të shumtë.
3. Is'haku (a.s.), u lut që prej pasardhësve të djalit të tij Ijsit, të vinin shumë ..... dhe .....

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon gjendjen në të cilën ndodhet ai që i mbështetet Allahut ashtu siç duhet?

a. Zemra e tij është e kënaqur për shkak të qetësisë që i jep fakti se ka bërë atë që ka mundur dhe i është mbështetur Allahut.

b. Ai është i përgatitur për çdolloj rezultati, për shkak se ka kërkuar atë që është më e mirë për të.

c. Ai hidhërohet dhe mbyllet në vetvete për shkak të zhgënjimit nga mosrealizimi i asaj që dëshironte.

d. Ai e di se rrugët për tek synimet e dobishme nuk mbarojnë, prandaj është gjithmonë optimist.

2. "Kujto robërit Tanë: Ibrahimin, Is'hakun dhe Jakubin, të fortë (në besim) dhe largpamës. Ne u dhuruam atyre një virtyt të veçantë, që ta kenë gjithmonë në mend botën e ardhshme. Njëmend, ata janë tek Ne, nga njerëzit më të mirë e më të zgjedhur." **(Sad, 45-47) Nisur nga ky ajet, cili nga përfundimet e mëposhtme <u>nuk</u> mund të nxirret?**

a. Ibrahimi dhe Is'haku (alejhimesselam), ishin dy robër të sinqertë që vepronin duke menduar për jetën e botës tjetër.

b. Ibrahimi dhe Is'haku (alejhimesselam), ishin dy robër, të cilët Allahu i kishte zgjedhur si profetë.

c. Ibrahimi dhe Is'haku (alejhimesselam), ishin dy njerëz të devotshëm ndaj Allahut të Madhëruar.

d. Ibrahimi dhe Is'haku (alejhimesselam), ishin dy profetët më të zgjedhur dhe me pozitë më të lartë ndër të gjithë profetët e Allahut.

3. Cili është shkaku i dukshëm i faktit se nga pasardhësit e Is'hakut (a.s.), kanë ardhur njerëz të mirë dhe profetë?

a. Për shkak se ai ishte një profet i zgjedhur tek Allahu.

b. Për shkak se Profeti ynë (a.s.), do të vinte prej sojit të tij.

c. Për shkak se babai i tij, Ibrahimi (a.s.), u lut pikërisht për këtë.

d. Për shkak se Is'haku (a.s.), ishte fëmija i fundit i Ibrahimit (a.s.).

4. Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon një nga mrekullitë e Is'hakut (a.s.)?

a. Të gjitha kafshët që ai prekte fillonin të flisnin.

b. Dëshmimi i kafshëve se ai ishte i Dërguari i Allahut.

c. Ringjallja e qeve prej lëkurave të tyre të mbushura me rërë.

d. Lëvizja e një mali si kërkesë e popullit.

LUTI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

LUTI

-alejhi selam-

Profeti i dëshpëruar i Sodomës dhe Gomorres, i cili thirri në udhëzim popullin e tij amoral dhe të pabindur deri në momentin e fundit.

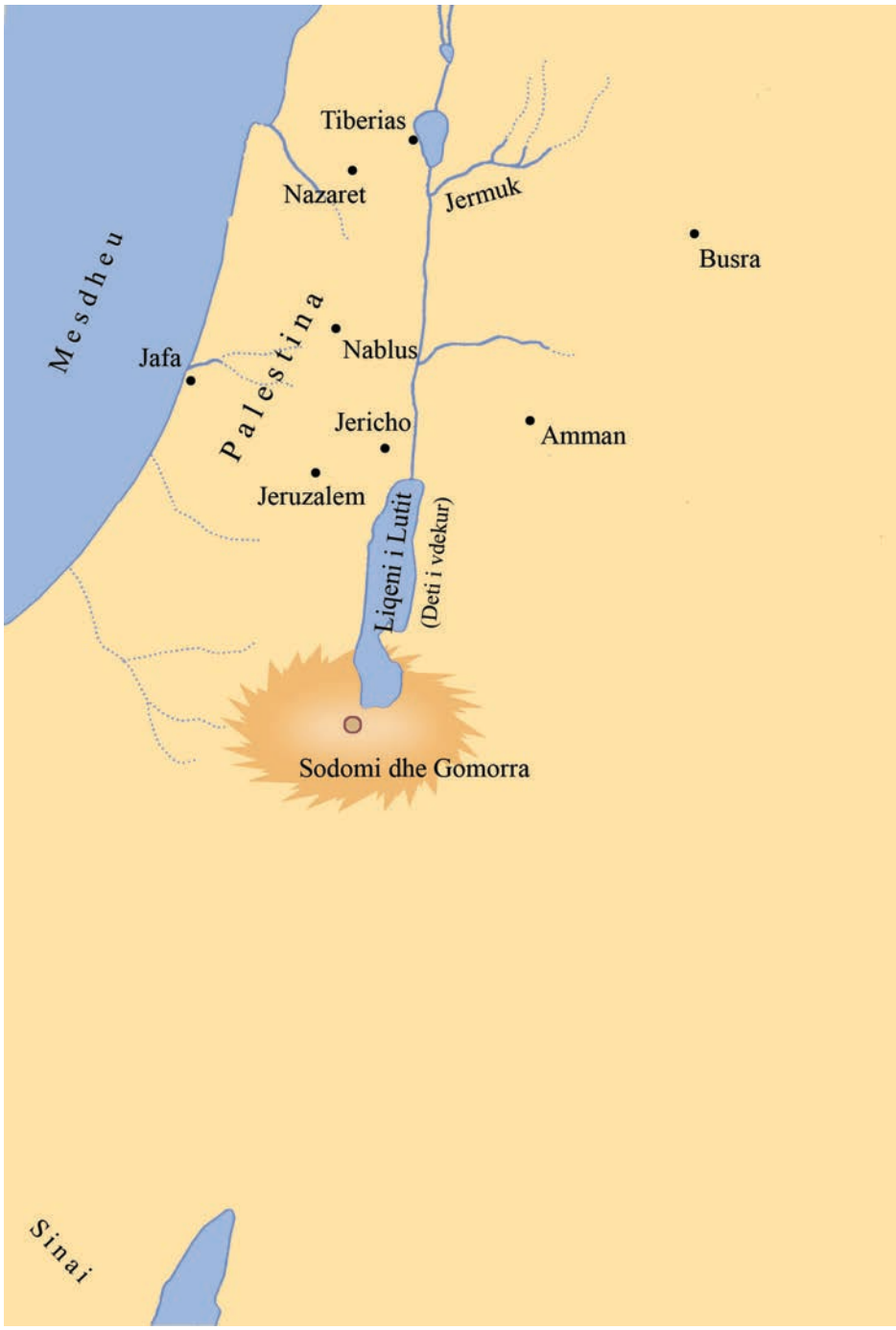
Luti (a.s.), është i biri i Hara-s, të vëllait të Ibrahimit (a.s.). Emri i tij përmendet njëzeteshtatë herë, në vende të ndryshme në Kuran. Luti (a.s.), ishte personi i parë që e ndoqi Ibrahimin (a.s.) dhe që pati nderin të emigronte së bashku me të në rrugë të Allahut. Ai ndoqi ligjet (sheriatin) e Ibrahimit (a.s.), kryente shumë adhurime, ishte bujar, durimtar, i devotshëm dhe shumë mikpritës. Ai merrej me bujqësi dhe e siguronte jetesën me duart e veta.

Luti (a.s.), për të marrë përvojë në lidhje me ftesën e njerëzve në fe, doli nga Iraku së bashku me Ibrahimin (a.s.), për të vizituar Sirinë, Palestinën dhe Egjiptin. Më vonë, u dërgua nga Allahu i Madhëruar si profet për të udhëzuar popullin gjynahqar të Sodomit, me të cilët kishte edhe lidhje farefisnie.

Lidhur me popullin ku u dërgua Luti (a.s.), Allahu i Lartë urdhëron:

"Sigurisht, edhe Luti ka qenë njëri prej të dërguarve." (Saffat, 133)

"Lutit i dhamë urtësi dhe dituri, dhe e shpëtuam prej vendbanimit ku bëheshin vepra të liga. Ata ishin vërtet njerëz të këqij e të mbrapshtë. Lutin e pranuam në mëshirën Tonë. Me të vërtetë, ai është prej të mirëve." (Enbija, 74-75)

Tiberias
Nazaret
Jermuk
Busra
Mesdheu
Palestina
Jafa
Nablus
Jericho
Amman
Jeruzalem
Liqeni i Lutit
(Deti i vdekur)
Sodomi dhe Gomorra
Sinai

“Po ashtu, udhëzuam edhe Ismailin, Eljesain, Junusin dhe Lutin; secilin prej tyre e ngritëm mbi të gjithë njerëzit.” (En’am, 86)

Pasi u ngarkua me detyrën e profetit, Luti (a.s.), filloi të ftojë popullin e Sodomit në fenë e Allahut. Ai i ftoi ata të adhuronin Allahun dhe të linin poshtërsitë në të cilat ishin zhytur.

Populli i Sodomit

Ky popull, ka jetuar në një vend midis bregut lindor të Jordanisë, Irakut dhe Palestinës. Populli i Sodomit ishte një popull i harbuar, i cili kryente çdolloj imoraliteti. Ata e kishin bërë si profesion kryerjen e imoraliteteve më të shëmtuara. Ndërsa njerëzve me moral të mirë, të cilët kërkonin t’i pengonin nga këto imoralitete, ua mbyllnin gojën dhe u thoshin:

“Të pastrit të largohen prej nesh!”

Në këtë popull, turpi, nderi dhe namusi ishin harruar prej kohësh. Tek ta ishte shfaqur një poshtërsi e tillë, e cila nuk vërehet as tek kafshët. Për rrjedhojë, ata merituan me plot gojën shprehjen, e cila përdoret në Kuranin Fisnik: “Belhum edall”[12], pra edhe më poshtë se kafshët.

Ja pra, Luti (a.s.), ishte ngarkuar të ftonte në rrugë të drejtë një popull të tillë fatzi. Ai përpiqej natë e ditë t’u hapte sytë, me qëllim që të kuptonin të vërtetën.

“Kujto kur vëllai i tyre - Luti, u tha: «Vallë, a nuk i frikësoheni ju Allahut? Pa dyshim, unë jam i dërguar i besuar për ju, andaj, frikësojuni Allahut dhe bindmuni mua! Për këtë, unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi, mua do të më shpërblejë vetëm Zoti i botëve. Vallë, ju, nga e gjitha bota, u qaseni meshkujve e i lini mënjanë gratë tuaja, të cilat Zoti juaj i ka krijuar bashkëshorte për ju?! Njëmend, ju jeni popull që kaloni çdo kufi të së keqes.»” (Shuara, 161-166)

Populli i Sodomit e përgënjeshtroi Lutin (a.s.) dhe nuk iu përgjigj ftesës së tij. Pas kësaj, Luti (a.s.), ua bëri të qartë atyre gjendjen e frikshme të imoralitetit të tyre, duke u thënë:

12. A mendon ti se shumica e tyre dëgjojnë dhe kuptojnë? Ata nuk janë tjetër, veçse si bagëti. Madje, ata janë edhe më të shmangur nga rruga e drejtë. (Furkan, 44)

"...«Përse bëni paturpësi të tilla që askush nuk i ka bërë në botë?»" (A'raf, 80)

Më pas, i paralajmëroi ata se punët e këqija që po bënin, do t'i çonin në shkatërrim. Mirëpo, populli i Sodomit, i cili nuk kishte ndërmend të hiqte dorë nga paturpësitë e veta, u përpoq ta dëbonte Lutin (a.s.) nga vendi, duke u tallur me të. Lidhur me këtë, në Kuran, urdhërohet:

"Përgjigjja e popullit të tij ishte: «Dëbojini ata nga vendbanimi juaj! Ata janë njerëz që duan të mbahen të dëlirë.»" (A'raf, 82)

Jetesa e thjeshtë, e pastër, e ndershme dhe e virtytshme, konsiderohej krim për këtë popull imoral e të harbuar. Për shkak se ushqimin shpirtëror të tyre e merrnin nga fëlliqësitë, ata ndiheshin të shqetësuar prej njerëzve të pastër dhe e kërcënonin Lutin (a.s.), duke i thënë:

"...«Nëse nuk tërhiqesh nga këto, o Lut, me siguri do të jesh i dëbuar.»" (Shuara, 167)

Mirëpo, Luti (a.s.), ua kujtoi përsëri atyre ndëshkimin e Zotit:

"Në fakt, Luti i paralajmëroi ata për fuqinë e dënimit Tonë, por ata i vunë në dyshim paralajmërimet." (Kamer, 36)

Por, për shkak se ata nuk e konceptuan dot tmerrin e ndëshkimit hyjnor, ata nuk arritën ta kuptonin dot as kërcënimin hyjnor! Për rrjedhojë, me një guxim të paturpshëm, ata iu përgjigjën:

"...«Na e sill dënimin e Allahut, nëse thua të vërtetën!»" (Ankebut, 29)

Gurët e pjekur që ranë prej lart dhe zëri i tmerrshëm

Luti (a.s.), pa se populli i Sodomit, jo vetëm që s'e çau kokën për ndëshkimin hyjnor, por, me kërkimin e tij, e tejkaloi teprimin dhe e meritoi plotësisht ndëshkimin e madh! Luti (a.s.), u mbështet te Zoti dhe kërkoi ndihmë prej Tij:

"O Zoti im, më shpëto mua dhe familjen time nga ajo që bëjnë ata!" (Shuara, 169)

"Ai tha: «O Zoti im, më ndihmo kundër popullit që bën mbrapshti!»" (Ankebut, 30)

Për Lutin (a.s.), kjo lutje ishte zgjidhja e fundit. Allahu (xh.xh), dërgoi melekët për ta shkatërruar popullin ku Luti (a.s.), ishte dërguar si profet. Mirëpo, ky popull i azdisur deshën t'u varen edhe këtyre melekëve që erdhën në trajtë djemsh. Kjo ndodhi tregohet kështu në Kuran:

"Kur Lutit i erdhën të dërguarit Tanë, Ai u hidhërua, ndjeu një shtrëngim në shpirtin e tij dhe tha: «Kjo është ditë e rëndë!»" (Hud, 77)

Kur Luti (a.s.), pa djemtë e rinj që kishin ardhur, kujtoi se ata ishin njerëz dhe u frikësua se mos populli do t'i përdhunonte, sepse siç thonë edhe ajetet 80 dhe 81 të sures "A'raf", në popullin e devijuar të Lutit (a.s.), ishte i përhapur shumë homoseksualizmi.

"Populli i tij, që më parë pat punuar vepra të këqija, u vërsul drejt atij. (Luti) **tha: «O populli im, këto janë bijat e mia. Ato për ju janë më të pastra, e frikësojuni Allahut dhe mos më turpëroni para mysafirëve të mi. A nuk ka midis jush një njeri me mend?»"** (Hud, 78)

Mirëpo sodomasit, të cilëve u ishin errur sytë, thanë:

"...«Ti e di se ne nuk kemi të drejtë për bijat e tua. Në të vërtetë, ti e di se ç'duam ne.»" (Hud, 79)

Mirëpo, Luti (a.s.), u thotë:

"...«Sikur unë të kisha fuqi (që t'ju dëboj) **ose të mbështetesha në ndonjë krah të fuqishëm!»"** (Hud, 80)

Ndërkohë, melekët morën fjalën dhe i thanë Lutit (a.s.):

"... «O Lut! Ne jemi të dërguarit e Zotit tënd. Ata nuk mund të të bëjnë ty asgjë e pra, nisu ti me familjen tënde në orët e vona të natës dhe askush prej jush të mos këqyrë prapa, përveç gruas sate. Atë do ta godasë ajo që do t'i gjejë edhe ata. Afati i tyre është agimi i ditës. Vallë, a nuk është afër agimi i ditës?!»

Kur erdhi urdhri Ynë, Ne e përmbysëm çdo gjë, - ato që ishin lart, i kthyem poshtë dhe mbi ata lëshuam gurë nga balta e pjekur, duke rënë vazhdimisht, si shiu. (Ato ishin gurë) **të shënuar te Zoti yt. Dënimi nuk është larg nga keqbërësit."** (Hud, 81-83)

Ardhja e këtij ndëshkimi hyjnor përshkruhet me detaje në ajetet 58-74 të sures "Hixhr". Aty, tregohet se shkatërrimi i popullit të Lutit (a.s.), filloi me një zë të tmerrshëm në të lindur të diellit dhe më pas vazhdoi me rënien e gurëve të pjekur nga qielli. (shih. el-Hixhr, 73, 74.)

Pasi tregon për shkatërrimin e këtij populli të pamoralshëm, Allahu i Madhëruar na paralajmëron me këto fjalë:

"Këto janë njëmend shenja bindëse për ata, që i kuptojnë ato. Qyteti i rrënuar është në rrugë, ku gjendet edhe tani!" (Hixhr, 75-76)

Për shkak se populli i Lutit (a.s.), ishte zhytur në mëkatin e ndyrë të homoseksualizmit, në fillim Allahu i Lartë i tronditi ata me një zë të tmerrshëm, pastaj ua ktheu përmbys vendbanimin dhe u lëshoi gurë nga sipër. Nuk mund të ketë një mënyrë më fatkeqe se kjo për ta fshirë një popull nga historia!

Në ajetin 35 të sures "Ankebut", lidhur me shkatërrimin e këtij populli të pamoralshëm, njoftohemi se pas tyre janë lënë një sërë gjurmësh, me qëllim që të shërbejnë si mësim për popujt pasardhës.

"Dhe tashmë Ne e kemi lënë atë një shenjë të dukshme për njerëzit që kuptojnë." (Ankebut, 35)

Kjo shenjë që përmendet në ajet, shpjegohet se janë rrëfimet për ato që i kanë ndodhur popullit të shkatërruar, gërmadhat e vendbanimeve të shkatërruara, gurët e rënë nga qielli dhe lumenj me ujë të zi.

Gratë dhe fëmijët e Lutit (a.s.)

Kur Luti (a.s.), u ngarkua me detyrën e profecisë, kishte një grua me emrin Fevat, e cila e besoi. Fatkeqësisht, ajo vdiq njëzet vjet më pas. Pas vdekjes së saj, Luti (a.s.), u martua me një grua sodomase të quajtur *Vahile*. Por Vahilja doli të ishte një grua dyfytyrëshe, e cila s'e hapte fare gojën përballë mohimit dhe punëve të ndyra të popullit të tyre. Për më tepër, ajo e mbështeste popullin e saj pa dijeninë e Lutit (a.s.).

Një mbrëmje, kur melekët e ngarkuar me shkatërrimin e popullit, të cilët erdhën në shtëpinë e tyre në trajtë djemsh të pashëm, Vahilja shkoi menjëherë dhe e lajmëroi popullin fshehurazi, duke e tradhtuar Lutin (a.s.). Për rrjedhojë, edhe ajo u shkatërrua së bashku me popullin imoral.

Luti (a.s.), kishte dy vajza, të cilat e kishin pranuar profecinë e babait të tyre dhe kishin besuar. Kur populli i Lutit (a.s.), u shkatërrua, ato dolën nga Sodomi dhe shpëtuan bashkë me të atin dhe besimtarët e tjerë. Më pas, së bashku me të atin e tyre, shkuan pranë Ibrahimit (a.s.), i cili i martoi me dy besimtarë prej fisit të vet.

Veprat e këqija dhe shkaqet e shkatërrimit të popullit të Lutit (a.s.)

1. Adhurimi i idhujve
2. Homoseksualizmi

Në një hadith, të përcjellë prej Ibn Abbasit (r.a.), thuhet se Profeti ynë (a.s.), ka përsëritur tre herë:

"Kush bën punën e popullit të Lutit, ai është i mallkuar!" (Ahmed b. Hanbel, Musned, I, 317.)

Përveç kësaj, në një hadith tjetër, është urdhëruar:

"Nëse shihni se dikush bën punën e ndyrë të popullit të Lutit, vriteni edhe atë që e bën, edhe atë që i bëhet!.." (Tirmidhi, Hudud, 24/1456; Edu Daud, Hudud, 28/4462.)

Sipas një transmetimi tjetër, Profeti (a.s.), tregon për gjendjen e keqe në të cilën do të bien në Ditën e Kiametit ata që e veprojnë këtë vepër të shëmtuar:

"Ai prej popullit tim, i cili vdes duke bërë punën e popullit të Lutit, (në Ditën e Kiametit) Allahu do ta transferojë pranë popullit të Lutit dhe do ta ringjallë bashkë me ta." (Sujuti, Xhamiu's-Sagir, II, 181.)

Lidhur me këtë çështje, Malik bin Dinar thotë:

"Në asnjërin prej popujve të kaluar nuk është dëgjuar të veprohet homoseksualizëm. Kjo vepër e shëmtuar, për herë të parë është parë tek populli i Lutit (a.s.). Dhe këtë punë, atyre ua mësoi shejtani. Kur njerëzit kryen këtë punë që është kundër natyrës së tyre, u përfshinë nga ndëshkimi hyjnor!

Allahu i Madhëruar, ia ka dhënë epshin njeriut për shtimin dhe vazhdimin

e brezit. Përdorimi i epshit me indiferentizëm, jashtë qëllimit dhe urtësisë së dhënies së tij, rrjedh prej injorancës dhe perversitetit të njeriut, e cila s'është gjë tjetër veçse nëpërkëmbje e nderit dhe dinjitetit të njeriut dhe rënie në një nivel më të ulët se kafshët!"

3. Vrasja shoqëruar me dhunim homoseksual. Imoralët e popullit të Lutit (a.s.), kur donin ta vrisnin dikë, urdhëronin të përdhunohej një herë pastaj të ekzekutohej.

4. Sodomasit, punët e tyre të turpshme i kryenin haptazi. Kurse njerëzit e ndershëm e të turpshëm i fyenin. Ata patën rënë aq poshtë, sa edhe nxjerrjen e gazrave e përdornin si një mjet dëfrimi.

5. Ata u prisnin rrugën të tjerëve, duke marrë disa gurë dhe duke u ulur në anë të rrugës. Kur dikush kalonte andej, ata e gjuanin me gurë dhe talleshin ta.

6. Atyre u pëlqente të përgojonin dhe të merreshin me thashetheme.

7. Atyre nuk u pëlqente të jepnin lëmoshë dhe ishin shumë koprracë.

* * *

Me qëllim që të nxirret mësim prej shkatërrimit të popullit të Lutit (a.s.), Allahu i Madhëruar urdhëron kështu:

"Dhe tashmë Ne e kemi lënë atë një shenjë të dukshme për njerëzit që kuptojnë." (Ankebut, 35)

Në këtë ajet flitet për faktin që gërmadhat e popujve të shkatërruar janë lënë si argumente mësimdhënëse për njerëzit.

Argumentet e qarta që bart Deti i Vdekur, janë me të vërtetë shumë interesante. Aq sa ngjarjet e përjetuara përreth tij, të tërheqin vëmendjen edhe veçoritë gjeologjike të truallit të tij. Niveli i Detit të Vdekur është katërqind metra nën nivelin e Detit Mesdhe. Po ashtu, edhe thellësia më e madhe e tij është katërqind metra. Domethënë se trualli i tij ndodhet tetëqind metra nën nivelin e Detit Mesdhe. Pra, duket sikur edhe trualli i këtij deti flet për rënien poshtë të atij populli.

Një tjetër veçori e Detit të Vdekur, është kripësia e tij e lartë, rreth 30%. Prandaj aty nuk jetojnë as peshq dhe as bimë. Për këtë arsye, është quajtur edhe "Deti i Vdekur". Pra, fakti që në atë mjedis të mallkuar nuk jetojnë as kafshë e as bimë, është një argument më tepër për të marrë mësim.

Mendohet se ngjarjet e rrëfyera në Kuran lidhur me këtë popull të mallkuar, kanë ndodhur aty rreth viteve 1800 para Erës së Re. Në zonën e Sodomit e Gomorres, ku ndodhi shkatërrimi, janë hasur drurë të konservuar, të mbetur që atëherë, për shkak të kripësisë së lartë. Ndërsa gërmadhat e qytetit, si pasojë e ndëshkimit hyjnor, janë fundosur në thellësinë e tokës. Kurse ngjyra e detit është si zift dhe përhap kundërmime të pështira. Duket sikur ky ujë ia shpalos njerëzimit gjynahet e kryera në atë vend me anë të këtyre pamjeve dhe veçorive.

Gjithashtu, një shkatërrim hyjnor i ngjashëm me atë që i ndodhi Sodomës dhe Gomorrës, i ka ndodhur edhe popullit të Pompeit.

Shkatërrimi i popullsisë së Pompeit

Qyteti i Pompeit, i cili është simboli i degjenerimit të Perandorisë Romake, ndodhet në Itali. Edhe qyteti i Pompeit është shkatërruar për shkak të perversiteteve seksuale.

Shënimet historike e përshkruajnë gjendjen e qytetit para shkatërrimit dhe asgjësimit si një perversitet të plotë, paturpësi dhe imoralitet krejt të skajshëm. Shpërthimi i befasishëm i Vezuvit shtatëdhjetë vjet pas Isait (a.s.), e ka fshirë në çast qytetin me anë të llavës së tij duke mos i dhënë mundësinë askujt të shpëtojë. Perversët janë ngurtësuar ashtu siç kanë qenë, në kulmin e dëfrimit të tyre

krejt sheshit. Kjo ngjarje ka ndodhur tepër shpejt, si të thuash, "në një çast". Të gjithë imoralët janë kapur në çast nga ndëshkimi hyjnor. Mbeturinat e tyre, duke ardhur gjer në ditët tona të paprishura fare, shpalosin një mësim të madh!

Në Kuran, për dukuri asgjësimi të ngjashme me këtë, urdhërohet:

"(Mjaftoi për t'i dënuar ata) **vetëm një zë i tmerrshëm, pas të cilit u shuan përnjëherësh."** (Jasin, 29)

"Sa e sa brezni kemi shkatërruar Ne para tyre! Vallë, a po sheh ndonjërin prej tyre dhe a po dëgjon pëshpëritjen më të vogël të tyre?!" (Merjem, 98)

Për ata që nuk e shohin të vërtetën dhe i vëzhgojnë ndodhitë vetëm me ndjenja egoiste, duke u privuar nga kuptimi i të vërtetës, këto shenja janë vetëm mbetje arkeologjike.

Pallatet me gurë të gdhendur të Adit dhe Themudit që e patën idhujtarizuar egon e vet dhe vendbanimet e të pafatëve të paturpshëm, të pandershëm e të harbuar të Sodomës dhe Gomorrës, që u fundosën nën tokë, janë shembuj konkretë për të gjithë njerëzimin!..

SHKATËRRIMI I POPUJVE DHE MBROJTJA E BREZAVE

"A nuk kanë dëgjuar ata për popujt që kanë qenë më përpara: për popullin e Nuhut, për fiset Ad dhe Themud, për popullin e Ibrahimit, për banorët e Medjenit dhe për qytetet e përmbysura (të popullit të Lutit)**? Të dërguarit e tyre u sollën shenja të qarta. Allahu nuk u bëri padrejtësi, por ata i bënë padrejtësi vetvetes."** (Teube, 70)

Në këtë botë sprovash, e cila duhet jetuar me një vigjilencë serioze, në të shumtën e kohës, njerëzimi ka qenë në gjumin e indiferentizmit. Ky gjumë, e ka futur njerëzimin në injorancë dhe devijim, duke e zvarritur atë në një përfundim të hidhur dhe fatkeq.

Fatkeqësitë që u ranë të devijuarve, të cilët u ndanë prej rrugës së besimit dhe moralit, janë të mbushura me ndëshkime hyjnore. Njerëzit mendjemëdhenj të popujve të Nuhut, Adit dhe Themudit; Faraoni që luftoi me profetët, që e pandehte veten zot dhe që më në fund u mbyt në ujë; Nemrudi, i cili u mund nga një mizë; populli imoral i Lutit (a.s.) dhe të ngjashëm me të, të cilët bënin një jetë më të ulët se ajo e kafshëve, kanë ardhur dhe kanë shkuar bashkë me padrejtësitë dhe kryeneçësitë e tyre.

Shkaqet kryesore të shkatërrimit të popujve që kanë jetuar përgjatë historisë, janë mohimi, imoraliteti dhe padrejtësia. Shkatërrimi i popujve mizorë dhe mohues, është një tablo ndëshkimi shumë rrëqethëse. Megjithëse kanë kaluar shekuj të tërë, sot në Pompe ekspozohen shembuj mësimdhënës të njerëzve imoralë, të cilët janë kthyer në gurë!..

Pallatet me gurë të gdhendur të Adit dhe Themudit që e patën idhujtarizuar egon e vet dhe vendbanimet e të pafatëve të paturpshëm, të pandershëm e të

harbuar të Sodomës dhe Gomorrës, sot janë vetëm disa gërmadha të heshtura.

Pas tyre nuk qau as qielli, nuk lotuan as sytë dhe nuk rënkuan as zemrat. Përkundrazi, ata u varrosën në plehërishten e historisë duke marrë me vete edhe mallkimet e njerëzve të shtypur.

Historia e mohimit, kryeneçësisë, mizorisë dhe padrejtësisë, është e mbushur me shembuj të tmerrshëm të hakmarrjes hyjnore. Ata që e kundërshtuan udhën që u treguan profetët dhe u rebeluan ndaj Allahut, herët a vonë, janë përballur me shfaqjet e tmerrshme dhe ndëshkimin e dhembshëm hyjnor. Ky është një ligj hyjnor i pandryshueshëm.

Allahu i Madhëruar, profetët e Vet i ka dhuruar si burim shërimi për plagët e shoqërive të cilat janë shfaqur për shkak të dëshirave egoiste të njerëzve. Mirëpo, ata që janë mashtruar prej bukurisë së kësaj bote, janë ndarë nga horizontet e ndritshme që kanë hapur profetët, duke u kthyer në gërmadhat e frikshme të fatkeqësisë së përjetshme. Ata i kthyen popujt e tyre në gërmadha dhe kanë përfunduar në disfatë duke e pandehur lumturi mjerimin në të cilin ndodheshin. Për shkak se nuk arritën të kuptonin urtësinë dhe misterin e krijimit, ata imituan jetën e kafshëve dhe si përfundim merituan ndëshkimin hyjnor, duke u shkatërruar përjetësisht.

* * *

Ashtu si ndjenja e "urisë" tek njeriu, e cila vjen prej nevojës për elemente jetësore të trupit, ashtu edhe kërkimi i Allahut nga njerëzit në kohë vështirësish, vjen prej nevojës shpirtërore. Kur Ibrahimi (a.s.), u hodh në zjarr, Nemrudi, i cili e pa se zjarri nuk e dogji atë, tha: "Unë s'mund të heq dorë nga konsiderimi i vetes si zot, por për Zotin tënd do të pres katërmijë qe!..". Po ashtu, edhe faraoni i cili e kuptoi se do të mbytej në ujë, tha: "I kam besuar Zotit të Musait!.." Këto shembuj tregojnë qartës se, kur mohuesit zihen ngushtë dhe ndiejnë se do të vdesin; kur ata ngelen pa ngushëllim dhe mbrojtje, vijnë në vete dhe arrijnë të pranojnë të vërtetën brenda vetes së tyre. Dhe kjo, vjen për shkak të nevojës së natyrshme që njeriu ka për Zotin.

Vdekja, është anulimi i të gjitha argëtimeve të kësaj bote. Në të njëjtën kohë është edhe fundi i të gjitha marrëdhënieve të përkohshme. Për këtë arsye, njerëzit e ditur dhe të mirë, i janë afruar së vërtetës duke qëndruar vazhdimisht

me Allahun. Nëse kërkohet të ikësh dhe të frikësohesh prej vdekjes, duhet të dridhemi nga frika kur afrohen netët. Mirëpo, ndërkohë që zhytemi në errësirën dhe misterin e netëve, ne nuk ndjejmë asnjë frikë brenda vetes. Kjo, sepse ne e dimë se ardhja e mëngjesit është një rregull i krijimit dhe një ligj hyjnor. I Lartmadhëruari urdhëron:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ

"O njerëz! Pa dyshim, premtimi i Allahut (Dita e Gjykimit) **është i vërtetë, prandaj të mos ju mashtrojë kurrsesi jeta e kësaj bote dhe të mos ju mashtrojë djalli për Allahun!"** (Fatir, 5)

Gjendja e atyre që dëshirojnë të arrijnë rehatinë e kësaj bote pa marrë parasysh jetën e botës tjetër; e atyre që përpiqen deri në ditën e fundit të jetës për të fituar kënaqësitë e përkohshme dhe e atyre që zbukurohen vetëm me bukuritë e kësaj bote, është thjesht një konsumim shumë i hidhur!..

Islami, urdhëron që bota të shihet me syrin e urtësisë dhe që jeta të jetohet duke ecur në rrugë të drejtë dhe në mënyrë të vetëdijshme. Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Mos vallë, keni menduar që Ne ju kemi krijuar kot dhe që nuk do të ktheheshit te Ne (për t'ju gjykuar)**?!"** (Mu'minun, 115)

"Vërtet mendojnë njerëzit, se do të lihen të thonë "Ne besojmë", pa u vënë në provë?! Ne i kemi sprovuar ata që kanë qenë para tyre, në mënyrë që, Allahu të dallojë ata, që thonë të vërtetën dhe, ata që gënjejnë. A mos mendojnë ata që bëjnë vepra të këqija, se do t'i shpëtojnë dënimit Tonë?! Sa keq që gjykojnë ata!" (Ankebut, 2-4)

"Vallë, a mendon njeriu se do të mbetet pa përgjegjshmëri?" (Kijame, 36)

Feja Islame e rregullon jetën e njeriut nga djepi deri në varr, duke e përgatitur atë për të vërtetat e botës tjetër.

Nëse njeriu jeton pa pasur asnjë qëllim në jetën e tij, duke mos arritur ta kuptojë lidhjen midis djepit dhe varrit; pa e përcaktuar pozitën dhe detyrën e tij në gjithësi dhe pa e kuptuar urtësinë dhe mësimin e vdekjes dhe përtej saj, atëherë ai është në një humbje shumë të hidhur. Kjo, nuk është gjë tjetër veçse

humbje në vorbullat e vdekjes, duke lënë pas vetëm një grumbull kujtimesh të hidhura.

* * *

Kur profetëve u mbaronte forca njerëzore përballë mohimit dhe tiranisë së njerëzve, atyre u vinte në ndihmë ndëshkimi dhe hakmarrja e Allahut. Për rrjedhojë, pasi Nuhu (a.s.), punoi dhe duroi për 950 vjet, kur erdhi në pikën që e lanë fuqitë, u lut:

"...«Unë jam i mundur, andaj më ndihmo!»" (Kamer, 10)

Në jetën e kësaj bote, njerëzit frikësohen më tepër prej tufaneve, furtunave, tërmeteve, zisë, pushtimeve të armiqve dhe sëmundjeve ngjitëse. Këto fenomene, të cilat ngjajnë thjesht si gjëra natyrore, nuk ndodhin rastësisht, por mbështeten në shumë shkaqe dhe urtësi. Këto lloj fenomenesh të dhimbshme, ndodhin për shkak të gjynaheve dhe mosbindjes së njerëzve. Në këtë mënyrë, hyjnë në fazën e realizimit edhe fatkeqësitë, si pjesë e rregullit hyjnor.

Allahu i Madhëruar, nuk është aspak mizor. Realizimi i këtyre fatkeqësive, është për shkak se njerëzit i kanë merituar ato. Ata që kundërshtojnë rregullin hyjnor dhe parimet e shenjta, nuk mund t'i ikin përballimit me zbatimin e dhimbshëm të hakmarrjes hyjnore.

Në Kuranin Fisnik, thuhet se, edhe gjethja e pemës bie në sajë të caktimit hyjnor. Përndryshe, në gjithësi do të krijohej një kaos total.

Në brendësi të të gjitha fenomeneve fizike, fshihen njëmijenjë mistere. Këto mistere, u shfaqen hapur profetëve dhe njerëzve të zemrës. Lidhur me këtë çështje, Kurani Fisnik, urdhëron:

"...Shiko se cili ishte fundi i keqbërësve!" (Kasas, 40)

"Eh, sa breza shumë më të fuqishëm Ne i kemi shkatërruar para tyre! Ata brodhën nëpër Tokë, po a mund të gjenin strehim?! Vërtet, këtu ka këshillë për këdo që ka zemër, dëgjon me vëmendje dhe dëshmon." (Kaf, 36-37)

"Sa e sa vendbanime, banorët e të cilëve kanë qenë mohues, i kemi shkatërruar; e pas tyre kemi ngritur popuj të tjerë!" (Enbija, 11)

"Edhe më parë Ne kemi shkatërruar vendbanime rreth jush e u kemi shpjeguar atyre shpalljet Tona, që ata të mund të ktheheshin (në rrugën e drejtë)**."** (Ahkaf, 27)

"Sa e sa qytete i shkatërruam, ngaqë banorët e tyre ishin të këqij dhe tani ato janë kthyer përmbys! Sa e sa puse mbetën të braktisura, sa e sa pallate të larta të shkretuara! Vallë, a nuk kanë udhëtuar ata nëpër botë, që zemrat e tyre të mendojnë dhe veshët të dëgjojnë? Në të vërtetë, atyre nuk u janë verbuar sytë (në këto gjëra), por u janë verbuar zemrat e veta në kraharor." (Haxhxh, 45-46)

"A nuk e shohin ata se sa brezni i kemi zhdukur para tyre?! Ata ishin njerëz që i kishim dhënë më shumë pushtet në tokë sesa ju kemi dhënë ju (mekasve)**? Ne u sollëm atyre shira të bollshëm dhe bëmë që të rrjedhin lumenj nëpër viset e tyre; por, për shkak të gjynaheve të veta, i shfarosëm dhe, më pas, krijuam brezni të tjera."** (En'am, 6)

"Shkatërrimi në tokë dhe në det është shfaqur si pasojë e punëve të këqija të njerëzve, kështu që (Allahu) **do t'i bëjë "të shijojnë" pjesë nga ajo që kanë punuar, me qëllim që ata të kthehen** (në përmirësim)**."** (Rum, 41)

"Çfarëdo fatkeqësie që ju godet, është si pasojë e asaj që keni bërë vetë; por Ai fal shumë." (Shura, 30)

"Zoti yt kurrë nuk do t'i shkatërronte qytetet padrejtësisht, nëse banorët e tyre do të ishin të ndershëm." (Hud, 117)

"Në të vërtetë, Allahu nuk u bën njerëzve asnjë të keqe, por njerëzit i bëjnë keq vetvetes." (Junus, 44)

Allahu ynë i Madhëruar, në sajë të besimit të Ibrahimit (a.s.), e ktheu në trëndafilishte zjarrin e Nemrudit; me anë të shkopit të Musait (a.s.), e përmbysi fronin e faraonit; me anë të ushtrisë së zogjve të vegjël, i bëri copë e çikë elefantët dhe ushtarët e Ebrehesë, i cili u përpoq të shkatërronte Qaben, duke e kthyer rrethinën e Mekës në një varrezë elefantësh; Ai ka shkatërruar shumë popuj të tillë të devijuar dhe duke e mbështetur Profetin tonë (a.s.), me fuqi të padukshme, si melekët, erën, frikën etj., i hapi atij horizontet e fitores.

Feja Islame, e fton njeriun në seriozitet dhe ia kujton atij faktin se nesër do të dalë para Allahut për të dhënë llogarinë e një jete të tërë.

Besimtari nuk mund të merret me punë të padobishme, me thashetheme, pyetje të panevojshme dhe sjellje të cilat e eliminojnë dinjitetin dhe ndjenjat fetare e morale. Ai nuk e merr mundimin të matet me injorantë, nuk vrapon pas aventurave të panevojshme dhe nuk zhytet në punë të kota, mendime boshe, teprime dhe punë pa synime. Po ashtu ai nuk shëtit as në rrugicat qorre të filozofive boshe.

Nëse jeta e kësaj bote, e cila kalon shpejt si reja në verë, jetohet pa shqetësimin e botës tjetër, kjo nuk i ngjan asgjëje tjetër përveçse konceptimit të ditës pa mbrëmje.

Mevlana i nderuar, ka thënë:

"Mos shiko të ushqesh e të zhvillosh trupin! Sepse ai është një kurban që në fund do t'i jepet tokës. Ti mundohu të mbushësh shpirtin në burimet e frymëzimit! Sepse, ai do të ngrihet lart dhe do të nderohet!.."

"Mos e ushqe shumë trupin me gjalpë e mjaltë! Sepse ai që ushqen trupin, bie pre e dëshirave të egos dhe në fund ikën e poshtërohet!.."

"Shpirtit jepi ushqime shpirtërore! Ofroi atij mendime të pjekura e të holla dhe ushqime shpirtërore, me qëllim që të shkojë i fortë atje ku ka për të shkuar!.."

Allahu i Madhëruar na ruajtë të gjithëve nga përfundimet e hidhura dhe na e bëftë të mundur të hyjmë në xhenetet e Tij të begata!..

Amin!..

Mbrojtja e brezit

Rëndësia e nderit dhe namusit, vazhdimësia e brezit dhe mbrojtja e familjeve, janë elemente të ligjeve natyrore të jetës, e cila është një mirësi e madhe hyjnore.

Të gjithë profetët, që prej Ademit (a.s.), kanë treguar një seriozitet të madh në praktikimin dhe zbatimin e kurorës martesore, me qëllimin e të dhënit jetë dhe vazhdimësi ligjit të bashkëjetesës martesore. Sepse, mbrojtja e brezit është e mundur vetëm me efektivitetin e institucionit juridik të kurorës. Brezat e paedukuar brenda institucionit familjar, e të mbetur jashtë kurorës, e përziejnë jetën,

e shembin nga themelet mirëqenien shoqërore duke e kthyer atë në anarki…

Nuk ka mendjetrashësi dhe injorancë më të madhe se të ndërrosh lumturinë e kurorës me fëlliqësinë e prostitucionit!

Përgatitja e një brezi fisnik, është ndjenja dhe lumturia më e lartë e njerëzimit! Lidhur me edukimin e fëmijëve, në hadithin profetik porositet:

"Jepuni vlerë bijve tuaj! Jepini prioritet edukimit të tyre!.." (Sujuti, Xhamiu's-Sagir, I, 47.)

Vështirësitë dhe mundimet me të cilat përballesh në rritjen dhe përgatitjen e fëmijëve bëhen shkak i eliminimit të mëkateve.

Kurani i Madh, i cili deklaron me shumë hidhërim fshirjen nga faqja e botës të popujve që kanë humbur nderin dhe vlerat njerëzore, dinjitetin shpirtëror, i tregon njerëzimit udhën e drejtë dhe ia ndriçon udhët e lumturisë së amshuar!

Zoti ynë na e mundësoftë që mirësitë, të cilat na i ka dhuruar, t'i përdorim në rrugën e kënaqësisë së Tij!..

Amin!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cilat janë cilësitë morale të popullit të Sodomës?
2. Duke u nisur nga cilësitë gjeografike, era dhe veçoritë e ujit të Detit të Vdekur, i cili gjendet në vendin ku është shkatërruar populli i Sodomës, shpjegoni mësimet që na jep ky vend.
3. Çfarë ndjenjash na japin këto ajete: **"Ata i kaploi zëri i tmerrshëm** (i Xhebrailit) **kur lindi Dielli, dhe Ne e kthyem qytetin përmbys, duke lëshuar mbi ata shi gurësh prej dheut të pjekur."** (Hixhr, 73-74)
4. Çfarë na tregojnë në lidhje me amoralitetin dhe devijimin e popullit të Pompeit, gjurmët e gërmadhave të tyre që kanë arritur deri në ditët tona?
5. Njeriu, është një qenie të cilit Allahu i ka dhënë detyrën e mëkëmbësit të Tij në tokë. Për rrjedhojë, me jetën e tij, nëse do bëhet mik i Allahut, nëse do bëhet armik i Tij. Nisur nga kjo, si duhet të veprojmë ne, që të bëhemi miq të Allahut?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Luti (a.s.), për të marrë përvojë në lidhje me ftesën e njerëzve në fe, doli nga Iraku së bashku me ....., për të vizituar Sirinë, Palestinën dhe Egjiptin.
2. Populli i devijuar i Sodomës, u shkatërrua me ..... dhe .....
3. *"Kush bën punën e popullit të Lutit, ai është .....!"* (Ahmed, b. Hanbel, Musned, I, 317.)

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Për shkak se njeriu është krijuar për të adhuruar Allahun, kjo botë, është një vend adhurimi për njeriun. Nëse njeriu e përdor ashtu siç duhet këtë botë, e cila i është ofruar si vend adhurimi, çdo gjë në këtë botë, do të garojë për t'i shërbyer atij. Ndërsa ata që nuk e përdorin këtë botë në përputhje me qëllimin e saj, asnjëherë nuk do të arrijnë lumturinë e vërtetë. **Cila nga të dhënat e mëposhtme <u>nuk</u> mund të nxirret nga ky paragraf?**

a. Njeriu është qenia më e çmuar, e cila është pajisur me cilësitë dhe aftësitë e duhura për të adhuruar me dinjitet Allahun e Madhëruar.

b. Të gjitha krijesat e gjalla dhe jo të gjalla që ndodhen në tokë, i shërbejnë njeriut, i cili adhuron Allahun.

c. Nëse njeriu jeton në përputhje me qëllimin e kësaj bote, ai do të arrijë lumturinë.

d. Kjo botë, është si një han, kur qëndrohet si mysafir për një kohë të shkurtër. Për rrjedhojë, në botën tjetër, njeriu do të merret në llogari për kohën që ai kalon në këtë han, pa kryer adhurime.

2. Populli i Sodomës, i cili nuk njihte kufi në devijim dhe imoralitet, lidhur me njerëzit që nuk vepronin si ata, thoshin: "Të pastrit të largohen prej nesh!". Nisur nga kjo, cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> tregon mendimin e tyre?

a. Ata nuk e toleronin dot ekzistencën e njerëzve të pastër nga devijimet ku kishin rënë vetë.

b. Ata donin të mësonin se kush nuk ishte prej tyre.

c. Ata donin që prej tyre të dilnin dhe të edukoheshin njerëz të mirë e të moralshëm.

d. Ata nuk e donin askënd që nuk i bënte këto punë të pista që bënin vetë.

3. **Cila nga pikat e mëposhtme <u>nuk</u> është një tregues i indiferentizmit dhe devijimit, që ia kishin verbuar sytë ndaj të vërtetës popullit të Sodomës?**

   a. Ata kërkuan prej Lutit (a.s.), që ai të mos përzihej dhe t'i konsideronte normale paturpësitë dhe imoralitetet që vepronin.

   b. Ata u munduan ta dëbonin nga vendi Lutin (a.s.), i cili u përpoq t'i ftonte në rrugën e pastër dhe të drejtë.

   c. Ata e dëbuan me gurë Lutin (a.s.) dhe melekët që erdhën për t'i shkatërruar.

   d. Megjithëse Luti (a.s.), i paralajmëroi për ndëshkimin që do t'u vinte, ata e sfiduan atë duke i thënë: "Nëse thotë të vërtetën, atëherë na e sill ndëshkimin e Allahut!"

4. **Kur populli po shkatërrohej, Luti (a.s.) dhe familja e tij shpëtuan me ndihmën e Allahut. Mirëpo, gruaja e tij Vahilja, ishte prej atyre që u shkatërruan, duke u varrosur në fund të tokës së bashku me atë popull fatkeq. Cila nga pikat e mëposhtme, <u>nuk</u> tregon një prej shkaqeve të kësaj?**

   a. Vahilja, ishte një grua hipokrite dhe bashkëpunonte me popullin e Sodomës.

   b. Vahilja, nuk e nxori kurrë zërin kundra amoraliteteve dhe mohimit të popullit.

   c. Vahilja e mbështeste popullin e prishur kundër Lutit (a.s.).

   d. Vahilja ishte me origjinë prej popullit të Sodomës.

5. **Ruajtja e nderit dhe namusit në një shoqëri dhe lidhur me këtë, mbrojtja e brezave duke i edukuar me moral të bukur, është një detyrë e rëndësishme fetare me të cilën na ka ngarkuar Allahu i Madhëruar. Cila nga pikat e mëposhtme, <u>nuk</u> tregon një nga kushtet e realizimit të kësaj detyre të rëndësishme?**

   a. Përpjekja maksimale për të ruajtur nderin dhe namusin e të gjithë individëve të shoqërisë.

   b. Këshillimi i të rinjve për të mos u martuar, derisa të marrin të gjitha informacionet e duhura në lidhje me martesën.

   c. Zbatimi me përpikëri i kushteve të institucionit të martesës.

   d. Funksionimi i institucionit të martesës dhe besnikëria e çiftit ndaj njëri-tjetrit me qëllim që të sigurohet vazhdimësia e jetës familjare.

DHULKARNEJNI

-paqja e Zotit qoftë mbi të-

DHULKARNEJNI

-alejhi selam-

I cili, flamurin e tevhidit, besimit në një Zot të vetëm, e barti nga Lindja në Perëndim

"Dhulkarnejn", është një fjalë arabe, e cila formohet nga bashkimi i fjalëve "dhu" dhe "karnejn". "Dhu", do të thotë, të zotërosh diçka. Ndërsa "Karn", do të thotë, shekull, kohë, ose diell. Kurse fjala "Karnejn", merr formën sipas numrit çift në gramatikën arabe[13], e cila do të thotë, "dy karn". Në bazë të kësaj, fjala Dhulkarnejn, është përkthyer si "Zotëruesi/Sunduesi i dy shekujve". Allahu i ka dhënë mundësinë të udhëtojë në lindje dhe në perëndim.

Dhulkarnejni (a.s.), mendohet të jetë nga gjaku i **Jafes**-it, njërit prej bijve të Nuhut (a.s.), dhe se emri i tij mund të ketë qenë Skënder. Po ashtu, dijetarët islam, mendojnë se ai mund të ketë qenë ose profet ose një njeri me grada të larta tek Allahu. Në Kuran përmenden fushatat e tij në Lindje e Perëndim.

Dhulkarnejni (a.s.), nuk duhet ngatërruar me Aleksandrin e Maqedonisë. Aleksandri i madh i Maqedonisë që përmend historia, ka lindur në Maqedoni në shekullin e III p.e.r., ka shkuar gjer në Indi dhe ishte nxënësi i Aristotelit. Kurse **Skënderi Dhulkarnejn** (a.s.), ka jetuar në kohën e Ibrahimit (a.s.). Për më tepër, ai ka bërë haxhin bashkë me të dhe ka marrë bekimin e tij.

13. Në gramatikën e gjuhës arabe, emrat marrin numrin njëjës, dyshës dhe shumës.

Dhulkarnejni (a.s.), e siguronte jetesën me duart e tij, duke punuar e shitur mburoja. Ndërsa tepricën e të ardhurave jashtë nevojave të tij, ia dhuronte të varfërve. Ai luftoi për një kohë të gjatë me mohuesit dhe heretikët. Po ashtu, ai bëri një pritë prej hekuri dhe bakri të derdhur kundër fisit Je'xhuxh-Me'xhuxh[14]. Ai përhapi dhe kumtoi fenë e Allahut, besimin në një Zot të vetëm.

* * *

Kur Muhamedi (a.s.), tregonte në Mekë për ngjarjet mësimdhënëse që kishin përjetuar popujt e shkuar, hebrenjtë dhe persianët nisën të tregojnë historitë e popujve të shkuar sipas tyre. Midis tyre, në Medine kishte edhe hebrenj që e prisnin se profeti i kohës së fundit kishte për të dalë prej tyre dhe do vinte të vendosej në Medine. Këta, i këshilluan politeistët/idhujtarët e Mekës, duke u thënë:

"Atje tek ju paska dalë një profet; nëse është i vërtetë, pyeteni për "Shokët e Shpellës" (As'habi Kehf), për Dhulkarnejnin dhe natyrën e shpirtit. Po qe se jep përgjigje të plotë për Shokët e Shpellës dhe Dhulkarnejnin dhe, përgjigje të pjesshme për natyrën e shpirtit, është profet i vërtetë; besojini e shkoni pas tij! Por, po qe se nuk jep dot përgjigje, do të thotë se është gënjeshtar!"

Idhujtarët mekas, shkuan tek Profeti ynë (a.s.) dhe e pyetën:

"Kush janë Shokët e Shpellës dhe Dhulkarnejni që luftoi në Lindje e Perëndim? Cila është natyra e shpirtit?"

Pas kësaj zbriti surja "Kehf", në të cilën thuhet:

"Të pyetën ty për Dhulkarnejnin. Thuaju: "Do t'ju lexoj një kujtim për të! Pa dyshim, Ne e bëmë atë zotëruesin e një fuqie të madhe mbi tokë dhe i dhamë mundësinë të arrijë çdo gjë që të dëshirojë." (Kehf, 83-84)

* * *

14. Je'xhuxh-Me'xhuxh: Janë emrat e dy fiseve që përmenden në Kuranin Fisnik. Këta kanë qenë dy fise shumë të rrezikshëm dhe mizorë. Gjithashtu, sipas transmetimeve, pranë Ditës së Kiametit, këta dy fise do të përhapen në të gjithë botën dhe do të bëjnë shkatërrime të papara.

Cilësitë dalluese të Dhulkarnejnit (a.s.)

1. Allahu i Madhëruar, i dha fuqi Dhulkarnejnit (a.s.), i cili bëri fushata në Lindje e Perëndim dhe ndërtoi **Pritën Dhulkarnejn**.

2. Retë dhe mjete të tjera ishin dhënë nën urdhrin e tij.

3. Atij iu dha dituri dhe fuqi. Kështu, ai u bë i aftë për të administruar dhe sunduar.

4. Atij iu dhuruan edhe një flamur i bardhë dhe një flamur i zi, në formë mrekullie. Kur marshonte ditën, flamurin e zi e vendoste pas dhe fundin e ushtrisë e rrethonte errësira. Në këtë mënyrë, armiku nuk mund t'i gjente ata, humbte rrugën dhe zhytej i mundur në errësirë. Kur marshonte natën, flamurin e bardhë e vendoste para dhe vendi bëhej dritë për të dhe ushtarët e tij, gjë që i jepte mundësi të korrte fitore të mëdha kundër armikut.

5. Dhulkarnejni (a.s.), i besonte Allahut dhe Ditës së Gjykimit, prandaj ishte një sundues që sillej me drejtësi dhe mëshirë ndaj njerëzve të tij. Ai nuk i shtypte dhe nuk u bënte padrejtësi popujve ku shtrinte sundimin e tij. Ai u thoshte njerëzve: "Të pafajshmit nuk kanë pse të shqetësohen; ndërsa ata që bëjnë mirësi, do të marrin shpërblimin e tyre!". Në sajë të mëshirës dhe mirëkuptimit që tregoi, ai fitoi zemrat e njerëzve.

6. Ai ishte njeri bujar dhe tolerant. Nuk rendte pas pasurisë, ashtu siç bënin sunduesit e tjerë. Ishte njeri, të cilit i pëlqente të dhuronte dhe të falte.

7. Ai ishte njeri i matur dhe i urtë. Në sajë të butësisë dhe mëshirës që kishte, ai e mbizotëronte zemërimin e tij. Qëllimi i tij kryesor, ishte t'i shërbente njerëzimit dhe t'i siguronte drejtësinë të shtypurve. Ai, mendonte se pasuria nuk ishte për mirëqenien e sundimit të tij, por për shërbim të popullit.

Fushatat për ftesën në teuhid[15]

Në sajë të çlirimeve që bëri, Dhulkarnejni (a.s.), e zgjeroi vendin dhe e forcoi shtetin e tij. Ai nisi t'i kumtojë urdhrat dhe ndalimet e fesë popujve nën sundimin e vet. Me ushtrinë e formuar prej besimtarëve, në fillim marshoi drejt Perëndimit. Kudo që shkoi, ftoi njerëzit jobesimtarë në besimin e teuhidit. Ai përparoi deri

15. -Teuhid: Besimi në një Zot të vetëm.

në pikën më të fundit të Perëndimit. Tashmë toka kishte mbaruar dhe ai kishte arritur brigjet e detit. Në atë vend, dukej sikur dielli perëndonte duke u zhytur në një liqen balte të zezë. Aty, takoi një popull jobesimtar. Një pjesë e tyre besoi, ndërsa me pjesën tjetër që nuk i besoi, zhvilloi luftë dhe i mundi duke i lënë në errësirë. Mirëpo, më pas, edhe pjesa tjetër e këtij populli u pendua dhe pranoi besimin e teuhidit. Në lidhje me këtë, Kurani Fisnik, shprehet:

"Pa dyshim, Ne e bëmë atë zotëruesin e një fuqie të madhe mbi tokë dhe i dhamë mundësinë të arrijë çdo gjë që të dëshirojë. Dhe ai mori një rrugë (drejt Perëndimit)**... Kur, më në fund, arritën në vendin ku perëndonte dielli, pa se ai** (dielli) **zhytej në një llum të zi. Atje takoi një popull. Ndërsa Ne i thamë: "O Dhulkarnejn, është e drejta jote t'i ndëshkosh ose t'i marrësh me të mirë ata!"** (Kehf, 84-86)

Dhulkarnejni, të cilit iu dha një kompetencë e tillë, veproi sipas kritereve hyjnore dhe:

"Tha: "Atë që do të veprojë me të padrejtë, do ta ndëshkojmë, e ai pastaj do të dërgohet te Zoti i tij. Atëherë Allahu do ta ndëshkojë atë keqas! Kurse ai që do të sillet mirë, do të ketë shpërblim të mirë. Dhe do ta urdhërojmë me gjëra të lehta!.." (Kehf, 87-88)

Në këtë mënyrë, Dhulkarnejni (a.s.), gjithmonë i ftoi njerëzit në besim. Ata që e ndoqën, gjetën shpëtim. Kurse ata që s'besuan, u ndëshkuan.

* * *

Pas Perëndimit, Dhulkarnejni (a.s.), marshoi për në Lindje. Lidhur me këtë, në Kuran, urdhërohet:

"Pastaj mori përsëri një rrugë... Më në fund, kur arriti në vendin ku lindte dielli, pa se ai lindte mbi një popull që Ne nuk i kishim dhënë ndonjë mbulojë ndaj tij (diellit)**."** (Kehf, 89-90)

Populli i kësaj zone, që përmendet në Kuran, kur nxehtësia e diellit shtohej, futeshin nëpër shpella ose në det. Por, kur kalonte i nxehti i madh, dilnin jashtë e përpiqeshin të siguronin jetesën. Dhulkarnejni (a.s.), edhe ata i ftoi në fenë e vërtetë.

* * *

Më vonë, Dhulkarnejni (a.s.), mori një rrugë në një drejtim tjetër. Atje gjeti një popull që pothuajse nuk kuptonte asnjë fjalë. Prandaj, mund të jenë kuptuar mes tyre me anë të ndonjë përkthyesi. Në lidhje me këtë udhëtim, Allahu i Madhëruar urdhëron:

"Pastaj mori përsëri një rrugë… Më në fund, kur arritën mes dy malesh, para u doli një popull që s'kuptonte asnjë fjalë." (Kehf, 92-93)

Ky popull u ankua te Dhulkarnejni për disa krijesa të quajtura Je'xhuxh dhe Me'xhuxh, të cilët i shqetësonin vazhdimisht. Për këtë arsye, i kërkuan t'u bënte një pritë për t'i mbrojtur prej tyre. Atëherë Dhulkarnejni bëri pritën që mori emrin e tij. Edhe ky popull u udhëzua në rrugën e drejtë dhe u bë mysliman. Në Kuran urdhërohet:

"E thanë: "O Dhulkarnejn! Je'xhuxhët dhe Me'xhuxhët krijojnë trazira në këtë vend. A të të japim një taksë e të na bësh një pritë mes nesh dhe atyre? (Dhulkarnejni) **Tha: "Mua më ka dhënë Zoti gjëra më të mira se ç'mund të më jepni ju, por më ndihmoni duke punuar e të bëjmë një pritë të pakalueshme për ta. Eja, më sillni copa hekuri!**

E, kur i niveloi të dy anët e kodrës, u tha: "Ndizeni! E, kur u skuq hekuri, u tha: "Më sillni bakër t'ia hedh sipër!" Pastaj as e kaluan dot e as e

shpuan!.. E tha: "Kjo është një e mirë nga Zoti im. Por, kur vjen premtimi i Zotit tim, Ai e rrafshon! Caktimi i Zotit është i drejtë!" (Kehf, 94-98)

Kjo pritë ka të bëjë me shenjat e Kiametit. Ajo nuk ka të bëjë me Murin e Madh Kinez. Në lidhje me vendin, ka mendime të ndryshme, por askush nuk mund të thotë me saktësi se ku ndodhet. Kur të afrohet Dita e Kiametit, kjo pritë, do të shembet dhe popujt Je'xhuxh dhe Me'xhuxh do të përhapen mbi tokë e do të shkaktojë trazira. Ata do të jenë aq të shumtë në numër, saqë do të përbëjnë nëntë të dhjetat e popullsisë së botës. Ndërsa një të dhjetën tjetër do ta përbëjnë njerëzit e tjerë dhe xhindët. Allahu i Lartë urdhëron:

"Kur të hapet prita e Je'xhuxh-Me'xhuxhëve, e ata të vërshojnë prej çdo maje, atëherë është afruar premtimi i vërtetë (Kiameti)**; atëherë sytë e atyre që nuk kanë besuar, do të zgurdullohen,** (e thonë)**: "Mjerë për ne! Ne kemi qenë të pavëmendshëm ndaj kësaj dhe e kemi ngarkuar veten me gjynahe"."** (Enbija, 96-97)

Popujt Je'xhuxh dhe Me'xhuxh

Sipas transmetimeve, Je'xhuxhët dhe Me'xhuxhët janë dy popuj të këqij e të ndyrë. Ata kanë fytyra të rrafshëta, sy të vegjël, veshë shumë të mëdhenj dhe shtat shumë të shkurtër. Numri i tyre është shumë i madh. Afër Kiametit, ata do të përhapen nëpër të gjithë tokën. Ashtu si mizat që shtohen përnjëherësh mbi diçka, ashtu do të shtohen edhe këta. Siç kanë dalë miliarda njerëz prej Ademit dhe Havasë, edhe ata do të shumëzohen me shpejtësi të madhe në një kohë të shkurtër. Vendi se ku ndodhen, tani për tani mbahet i fshehur tek Zoti.

Kur të vijë koha e caktuar, prita e ndërtuar prej Dhulkarnejnit do të rrafshohet dhe ata do të vërshojnë nëpër tokë. Ata të hyjnë në çdo vend përveç tri vendeve të bekuara, që janë **Meka, Medina** dhe **Kudsi (Jerusalemi)**. Ata do të hanë e pinë, duke shfarosur gjithçka në çdo vend që do të kalojnë dhe do të shkaktojnë trazira të mëdha. Ata do të jenë si karkalecat dhe do të shkaktojnë dëme si insekte. Më në fund, Allahu do t'i shfarosë.

Rrëfime mësimdhënëse

Në një prej fushatave të tij, Dhulkarnejni rastisi te një popull i çuditshëm, i cili braktiste të mirat e kësaj bote, duke u përpjekur të shpëtonte nga frika e

vdekjes. Ata ushqeheshin vetëm me bimë dhe bënin shumë adhurime, duke u përpjekur të zhvisheshin prej dëshirave të egos. Ata nuk zotëronin shumë gjëra prej të mirave të kësaj bote. Furnizimin e siguronin duke kultivuar perime dhe fruta, të cilat i ruanin me shumë kujdes. Përveç këtyre, çdonjëri prej tyre hapte një varr të vetin, të cilin e pastronte çdo ditë dhe në të kryente adhurimet e tij. Dhulkarnejni (a.s.), thirri sundimtarin e tyre.

Pas kësaj sundimtari i tyre çoi fjalë e tha:

"Unë nuk dua të shoh njeri. Kush dëshiron të më shohë, vjen vetë."

Atëherë, Dhulkarnejni shkon vetë te sundimtari dhe e pyet:

"Unë të ftova, pse nuk erdhe?"

"Unë s'kam nevojë për ty; po të kisha, vija!" – i tha sundimtari.

Atëherë Dhulkarnejni i tha:

"Ç'është kjo puna juaj? Një gjë të tillë askund s'ma kanë zënë sytë!"

"Po!"- i tha sundimtari. "Ne nuk u japim vlerë arit e argjendit, sepse kemi parë se, po të bjerë në dorë të dikujt pak nga këto, nis të kërkojë më shumë dhe, as ai nuk gjen rehati, e as të tjerët. Prandaj, nuk rendim pas gjërave të kësaj bote!.."

Dhulkarnejni: "Po këto varre, ç'janë? Përse i hapni këto varre dhe pse i bëni adhurimet aty?"

Sundimtari: "Veprojmë kështu, për të mos rendur pas interesave të kësaj bote. Kur i shohim varret dhe kujtohemi se një ditë do të shkojmë aty, heqim dorë prej çdo gjëje…"

Dhulkarnejni: "Pse s'keni asgjë tjetër për të ngrënë veç perimeve? A nuk bën sikur të rrisni bagëti e të përfitoni prej mishit dhe qumështit të tyre?"

Sundimtari: "Nuk deshëm t'i bëjmë stomakët tanë varre për kafshët e gjalla. Jetesën tonë e sigurojmë me anë të bimëve. Fundja, pasi ushqimi të kalojë fytin, njëlloj është, s'i kuptohet shija!.."[16]

16. Në të vërtetë, në Islam nuk ka asnjë problem në konsumimin e mishit të kafshëve që Allahu i ka lejuar. Kjo që përmendet këtu, ka të bëjë vetëm me zgjedhjen e këtij populli.

Dikush i thotë Dhulkarnejnit:

"Më mëso diçka për të forcuar besimin dhe urtësinë!"

Dhe ai e këshilloi:

"Kur je i zemëruar, mos u nevrikos me askënd! Sepse shejtani e nxit njeriun më tepër për të keq, kur ai është i zemëruar. Mos u bëj i nxituar! Kur nxiton, e humbet edhe mirësinë që ke për të fituar. Tregohu i butë me të gjithë njerëzit, qoftë i afërt apo i largët. Kurrë mos u bëj inatçi, mohues dhe i padrejtë!.."

* * *

Para se të ndërronte jetë, Dhulkarnejni (a.s.), pati lënë këto porosi:

"Më lani e më qefinosni! Pastaj më vendosni në një tabut. Vetëm duart të më mbeten varur jashtë. Shërbëtorët të më vijnë pas, ndërsa thesaret m'i ngarkoni nëpër mushka. Le ta shohë populli se, megjithëse zotëroja sundim dhe pasuri madhështore, unë po shkoj duarbosh në botën tjetër. Le të shohin edhe se, si thesaret, ashtu edhe shërbëtorët e mi po mbeten në këtë botë. E të mos mashtrohen nga kjo botë e rreme dhe e përkohshme!"

Të gjitha u bënë siç dëshiroi ai! Kurse dijetarët, i kanë komentuar kështu këto porosi:

"Në sajë të ushtrive që më vinin pas, sundova Lindjen dhe Perëndimin. Nën urdhra kisha ushtarë pa numër dhe shërbëtorë të shumtë. Askush nuk e thyente urdhrin tim. Bota ishte fund e krye nën sundimin tim. Zotërova thesare të panumërta. Mirëpo, të mirat e kësaj bote nuk janë të përhershme. Ja, siç e shihni, po shkoj duarbosh në varr. Kurse malli i kësaj bote i mbeti prapë asaj. Bëni punë që do t'ju vlejnë në jetën tjetër!.."

Realitetin e faktit që ka dashur të tregojë Dhulkarnejni (a.s.), në porositë e tij, Profeti (a.s.), i ka shpjeguar në këtë mënyrë:

"Të vdekurin e ndjekin në varr tre gjëra. Këto janë: Familja, pasuria dhe puna e tij. Dy prej këtyre kthehen pas, njëra qëndron me të. Familja dhe pasuria kthehen, kurse puna qëndron." (Buhari, Rikak, 42; Muslim, Zuhd, 5.)

URDHËRIMI PËR TË MIRË

Besimtarët që duan të arrijnë lumturinë e kësaj bote dhe të botës tjetër, janë të detyruar t'i përdorin jetën, pasuritë dhe të gjitha mirësitë që ua ka falur Allahu, për qëllime të larta dhe për të arritur shpërblime të mëdha. Për një njeri që mendon vdekjen dhe përtej saj, nuk mund të ketë synim dhe qëllim tjetër më të rëndësishëm veç dëshirës së arritjes së kënaqësisë së Allahut.

Në Kuranin Fisnik urdhërohet:

"Ju, me siguri, do të sprovoheni në pasurinë e në jetën tuaj!.." (Al-Imran, 186)

Për këtë arsye, përdorimi i mirësive pa asnjë qëllim, e çon njeriun në humbje dhe disfatë.

Në një ajet fisnik urdhërohet:

"Atë ditë, askush nuk do ketë dobi, as prej pasurisë, as prej fëmijëve. Përveç atij që vjen tek Allahu me zemër të pastër!" (Shuara, 88-89)

Nëse mirësitë që i jepen njeriut, përdoren me indiferentizëm dhe injorancë, shfaqen probleme, si tek individi, ashtu edhe tek shoqëria. Por, nëse njeriu gëzon zemër të pastër dhe vepron sipas saj, ai do ta gjejë veten në xhenetin e kësaj bote. Në këtë mënyrë, edhe në shoqëri do të mbizotërojë qetësia dhe lumturia.

Ebu Said el-Hudri (r.a.), transmeton:

Një ditë, një beduin e pyet të Dërguarin e Allahut (a.s.):

"O i Dërguar i Allahut, kush është njeri i dobishëm?"

Profeti (a.s.), përgjigjet:

"Ai që lufton me jetën dhe pasurinë e tij në rrugë të Allahut!" (Buhari, Xhihad 2; Rikak 34.)

Sa i bukur është shembulli i sahabit, Mus'ab bin Umejrit (r.a.):

Ndërkohë që Mus'ab bin Umejri (r.a.), kishte mundësi të mira materiale në Mekë, ai i refuzoi ato dhe u bë mysliman në moshë të re. Prindërit e tij e kërcënuan se do ta privonin edhe prej trashëgimisë. Mirëpo, ai nuk hoqi dorë nga Islami dhe, ashtu i varfër e i vetëm, emigroi në Medine.

Ai ra dëshmor në luftën e Uhudit, duke mbrojtur Profetin (alejhisselam), prej armiqve. Pasi bie dëshmor, një prej melekëve që Allahu i Madhëruar kishte dërguar në ndihmë të besimtarëve, u shfaq në pamjen e Mus'abit (r.a.) dhe mori flamurin që e kishte mbajtur ai në dorë. Profeti (a.s.), i cili ende nuk e dinte se ai kishte rënë dëshmor, i drejtohet flamurtarit dhe e urdhëron:

"Tekadem, ja Mus'ab!", "Shko para, o Mus'ab!"

Kur meleku dëgjoi këto fjalë, pa drejt Profetit (a.s.), i cili e kuptoi menjëherë se ai ishte një melek dhe se Mus'abi kishte rënë dëshmor! Trupi i Mus'abit (r.a.), gjendet pas betejës. Mirëpo, për ta qefinosur trupin e tij të bekuar nuk u gjend asnjë copë beze.

Mus'ab bin Umejri (r.a.), është një nga personat e zgjedhur që lavdërohen në Kuran me ajetin e mëposhtëm:

"Midis besimtarëve ka të atillë, që e kanë mbajtur besëlidhjen me Allahun. Disa prej tyre kanë dhënë jetën..." (Ahzab, 23)

Gjithashtu, Allahu i Madhëruar urdhëron:

"Në të vërtetë, Allahu ka blerë nga besimtarët jetën dhe pasurinë e tyre, në këmbim të Xhenetit. Ata luftojnë në rrugën e Allahut, vrasin dhe vriten. (Ky është) **premtimi i Tij i vërtetë në Teurat, Ungjill dhe Kuran. E kush i përmbahet besëlidhjes më fort se Allahu? Andaj, gëzojuni kësaj tregtie! Kjo është fitorja madhështore."** (Tevbe, 111)

Shkaku i zbritjes së këtij ajeti, shpjegohet kështu në komentimet e Kuranit:

Në "Besatimin e Dytë të Akabes", ku shtatëdhjetë veta i dhanë besën Profetit (a.s.), Abdullah bin Revaha (r.a.), ka thënë:

"O i Dërguar i Allahut! Ti mund të na vësh çdo kusht që të duash për veten dhe Zotin tënd!"

Profeti (a.s.), tha:

"Kushtet për Zotin tim, janë: ta adhuroni Atë dhe të mos i shoqëroni Atij asnjë ortak (shok). Kurse kushti në lidhje me mua, është: të më mbroni ashtu siç mbroni edhe jetën dhe pasurinë tuaj!"

Sahabët fisnikë, pyetën:

"Nëse veprojmë kështu, cili është shpërblimi ynë?"

"Xhenneti!" – u përgjigj Profeti (a.s.).

"Çfarë tregtie fitimprurëse! Ne as e prishim këtë marrëveshje, as duam që të prishet!" - thanë ata. (Ibn Kethir, Tefsir, II, 406.)

Kjo është jeta e sahabëve; sa shembull i lartë i luftës për hir të Allahut është për ne! Ata i ndërtuan personalitetet e tyre me bukuritë që reflektoheshin prej thellësive të zemrës së Profetit të Allahut, (a.s.). Gjithashtu, ata u zbukuruan me frymëzimin shpirtëror të Profetit (a.s.), sipas gradave të tyre shpirtërore.

Sa ta tërheq vëmendjen fakti se, në Haxhin e Lamtumirës, kanë qenë të pranishëm rreth 120 mijë sahabë. Mirëpo, prej gjithë këtyre sahabëve, vetëm 20 mijë ndodhen të varrosur në Mekë dhe Medine. Kjo do të thotë se, rreth 100 mijë sahabët e tjerë, janë shpërndarë në të katër anët e botës për të lartësuar Islamin dhe fjalën e Zotit! Dhe, vendi i fundit ku kanë mundur të arrijnë, ka qenë edhe vendi ku janë varrosur.

Ata kurrë nuk u tërhoqën nga shpenzimi i pasurive dhe flijimi i jetëve të tyre në rrugën e besimit dhe të virtytit! Sa herë që Profeti (a.s.), u qe drejtuar për ndihmë për hir të fesë, ata kanë shpalosur para tij, të gjitha pasuritë dhe mundësitë që kishin. Gratë e tyre hoqën vathët, byzylykët dhe gjerdanët e tyre, duke i dhuruar ato me gjithë zemër.

- Sumejje (radijallahu anha), flijoi jetën e saj për Islamin, duke u bërë dëshmorja e parë në Islam.

- Motra e Aishes (r.anha.), Esmaja (r.anha), vitet e fundit të jetës ishte verbuar dhe nuk shihte. Djali i saj do të dilte në luftë në rrugën e Zotit dhe kishte veshur një parzmore. Kur Esmaja (r.anha), hodhi dorën e saj mbi trupin e të birit, e kuptoi se ai kishte veshur parzmore. Për këtë arsye, i tha:

"O bir, edhe ti paske veshur parzmore si frikacakët? Hiqe atë!"

- Hansa (r.anha), kishte dhënë katër djemtë e saj dëshmorë në luftën e Kadithijes. Mirëpo, ajo jo vetëm që s'ishte hidhëruar, por ishte krenare se kishte dhënë katër dëshmorë në rrugën e Zotit dhe për këtë falënderonte Allahun.

- Familja e Osmanit (r.a.), dhuroi të gjithë xhevahirët në rrugën e Allahut.

- Kur Omer bin Abdulazizi u bë kalif, e shoqja dhuroi gjithë pasurinë e saj për thesarin e shtetit.

Ja pra, këta janë disa prej personaliteteve të veçanta, të cilët kanë dhuruar gjithçka që kanë pasur e nuk kanë pasur, në rrugën e Allahut.

Gjithashtu, edhe në ditët e vështira të Fushatës së Tebukut, gratë sahabe, sollën dhe vunë para Profetit të gjitha sendet e tyre me vlerë. Madje, një vajzë njëmbëdhjetëvjeçare, e lëndoi veshin e saj, sepse nuk po i hiqte dot vathët që ia kishin vënë qysh në vogëli. Pastaj, i mori vathët të gjakosura dhe i vuri përpara Profetit (a.s.).

* * *

Në ajetin 103 të sures "et-Teube" urdhërohet:

"Merr sadaka nga pasuria e tyre, me qëllim t'i pastrosh ata dhe t'ua rrisësh veprat e mira! Lutu për ta, sepse lutja jote është vërtet qetësim për ata. Allahu dëgjon dhe di gjithçka."

Sapo zbriti urdhri; **"Merr sadaka nga pasuria e tyre"**, midis sahabëve, filloi një fushatë për mbledhjen e pasurisë dhe të gjithë vunë para Profetit (a.s.) gjithçka që kishin. Edhe ata që nuk kishin asgjë për të dhënë, shkuan në pyll, bënë dru dhe fitimet që morën nga shitja e tyre, ia dhanë Profetit (a.s.). Ata nuk i shpenzuan mundësitë e tyre materiale e shpirtërore për kënaqësitë kalimtare të kësaj bote dhe e shpëtuan veten nga varfëria në botën tjetër. Ata jetuan me vetëdijen se, malli dhe pasuria i përkasin Zotit dhe se njeriu është vetëm ruajtësi

i tyre për një kohë të caktuar. Ditët e shkurtra të jetës së tyre, i kaluan duke punuar për jetën e pafundme të botës tjetër.

Njëherë, ndërkohë që po mblidheshin ndihma për ushtrinë e cila do të shkonte në fushatën ushtarake të Tebukut, një person prej Ensarëve, Ebu Akil (r.a.), solli rreth pesë kilogram hurma. Në fakt, ai kishte nevojë për to, më shumë se çdokush tjetër. Ai shkoi tek Profeti (a.s.) dhe i tha:

"O i Dërguar i Allahut! Punova gjithë natën duke bartur ujë në kurriz, për dhjetë kilogram hurma. Gjysmën e tyre e ndava për nevojat e shtëpisë time dhe gjysmën tjetër ta solla ty për të fituar kënaqësinë e Zotit tim!" I Dërguari i Allahut (a.s.), i tha:

"Allahu e begatoftë edhe atë që dhe, edhe atë që ndave për vete!". Pastaj i tha që hurmat që solli, t'i vendoste pranë ndihmave që ishin mbledhur. (Taberi, Tefsir X, 251.)

Ukbe bin Amr (r.a.), thotë:

"Kur zbriti ajeti i sadakasë, filluam të dhuronim nga të ardhurat që fitonim prej punës në mbartjen e ngarkesave. Ndërkohë, erdhi një njeri dhe dhuroi shumë sadaka. Dyfytyrëshit, thanë: "Kërkon të duket!". Erdhi një tjetër dhe dhuroi rreth pesë kg hurma. Dyfytyrëshit, u hodhën përsëri e thanë: "Allahu nuk ka nevojë për këto pesë kg hurmat e këtij." (Buhari, Zekat, 10; Muslim, Zekat, 72.) Për këtë arsye, zbriti ajeti 79 i sures et-Teube, ku urdhërohet:

"Sa për ata (hipokritët) **që përqeshin dhe tallen me besimtarët, të cilët japin sadaka me vullnet dhe me ata që nuk janë në gjendje të japin gjë përveç** (fryteve të) **punës së tyre, Allahu do të tallet me ta. Ata do të kenë dënim të dhembshëm."**

Ata që i përdorin jetët, pasuritë dhe mirësitë që u janë dhënë, në mënyrë moskokëçarëse dhe në rrugën e dëshirave e të egos, Allahu i Madhëruar, do t'i pyes: "A nuk të erdhi i Dërguari Im dhe t'i shpjegoi të vërtetat? A nuk të dhashë pasuri e të fala prej mirësive të Mia? Po ti, çfarë ke përgatitur për veten tënde sot?" Njeriu, do të hedhë shikimin djathtas e majtas, por nuk do të gjejë askënd! Do të shohë para vetes, e s'do t'i zërë syri gjë tjetër veç Xhehenemit…

Ata që nuk i llogarisin ditët e jetuara, nuk do të mund të shpëtojnë nga ndëshkimi i atyre ditëve të kaluara në shkujdesje e indiferentizëm. Ata që nuk

e kanë fituar kënaqësinë e Allahut në këtë botë, i pret një jetë e frikshme pas vdekjes. Sytë e mbyllur pa besim dhe në indiferentizëm, do të hapen në mbrëmjen e frikshme të varrit.

Në një ajet fisnik, Allahu i Madhëruar, i paralajmëron kështu robërit e Tij:

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Le të dalë prej jush një grup që të thërrasë në mirësi, të urdhërojë për vepra të mira e të ndalojë prej veprave të shëmtuara! Këta njerëz do të jenë të shpëtuarit.!" (Al-i Imran, 104)

Në këtë ajet, kuptohet qartë se, gjithmonë duhet të ketë ftues, të cilët do të kumtojnë fenë. Në fillim, feja është përhapur në sajë të thirrësve të besimit, prej sahabëve të nderuar. Pas tyre, ka vazhduar të përhapet në sajë të pasuesve të tyre, të dijetarëve të vërtetë, të luftëtarëve trima dhe njerëzve të urtë, të cilët kanë ecur me vendosmëri në këtë rrugë!

Lidhur me këtë çështje, edhe Profeti (a.s.), na ka porositur me këto fjalë:

"Kush nga ju sheh një të keqe, le ta korrigjojë atë me dorën e tij. Nëse nuk ka mundësi për këtë, atëherë le ta bëjë me fjalën e tij. E, nëse nuk ka mundësi as për këtë, atëherë le ta urrejë me zemrën e tij. Mirëpo, kjo është gjendja më e dobët e besimit." (Muslim, Iman, 78.)

Mirësia më e madhe, është takuaja (devotshmëria). Dita më e mirë për të dashurit e Allahut, është ajo që është më e mirë se e djeshmja. Ashtu siç biem në gjumë, do të vdesim; ashtu siç zgjohemi nga gjumi, do të ringjallemi dhe do të japim llogari për punët tona! Shpëtimi dhe pozitat e larta në botën tjetër, do të jenë vetëm për të devotshmit. Gjithçka rrjedh drejt Allahut në këtë univers ku të gjitha krijesat përmendin vetëm Atë. Dhe, po ashtu edhe kthimi do të jetë vetëm tek Ai.

Allahu i drejtoftë zemrat tona në kënaqësinë dhe udhëzimin e Tij dhe na ruajtë prej të keqes së vetes sonë!

Amin!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cilat janë veçoritë dalluese të popujve Je'xhuxh dhe Me'xhuxh?
2. Cilat ishin këshillat që i dha Dhulkarnejni (a.s.), personit, i cili dëshironte t'i shtohej besimi dhe urtësia?
3. Në një pjesë të amanetit të tij, Dhulkarnejni (a.s.), urdhëroi që pasi të vdiste, krahët e tij të liheshin jashtë dhe që shërbëtorët dhe gjithë pasuria e tij t'i vinin pas deri në varr. Çfarë mësimi u ka dhënë ai njerëzve pas tij me këtë amanet që la?
4. Nëse do të detyroheshim të emigronim në një vend tjetër për hir të fesë dhe besimit tonë, cilat janë ato gjëra që do ta kishim më të vështirë t'i braktisnim?
5. Cili ishte ndikimi i personalitetit të Profetit tonë (a.s.), në pjekurinë shpirtërore të sahabëve fisnikë, të cilët ishin të gatshëm të sakrifikonin gjithçka për të, aq sa të thoshin: "T'u bëfshin kurban nëna dhe babai, o i Dërguar i Allahut!"?
6. Çfarë botëkuptimi dhe mendimi ekziston tek ai njeri që përpiqet të mbledhë pasuri, edhe pse nuk do të marrë në botën tjetër asnjë prej të mirave të kësaj bote?
7. Cila ishte arsyeja që hebrenjtë e pyetën Profetin tonë (a.s.), në lidhje me Dhulkarnejnin (a.s.) dhe Sahabu'l-Kehf?
8. Shpjegoni faktorët të cilët e ndihmuan Dhulkarnejnin (a.s.), të korrte fitore kundër armiqve të tij.
9. Si duhet të sillet njeriu që mendon rreth vdekjes dhe pas saj?
10. Duke u bazuar në përshkrimin e Profetit (a.s.), cili është njeriu më i mirë?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Dhulkarnejni (a.s.), mendohet të jetë nga gjaku i Jafes-it, njërit prej bijve ..... (a.s.)
2. Dhulkarnejni (a.s.), nuk duhet ngatërruar me .....
3. Allahu i Madhëruar, i dha fuqi Dhulkarnejnit (a.s.), i cili bëri fushata në Lindje e Perëndim dhe ndërtoi .....
4. Dhulkarnejni (a.s.), me ushtrinë e formuar prej besimtarëve, në fillim marshoi drejt .....
5. Kur je i zemëruar, mos ..... me askënd! Sepse shejtani e nxit njeriun më tepër për të keq, kur ai është .....

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Pasi u bë mysliman, Mus'ab bin Umejri (r.a.), refuzoi gjithçka prej të mirave materiale që zotëronte në Mekë dhe, ashtu i varfër e i vetëm, emigroi në Medine. Ai mori pjesë në luftën e Uhudit dhe tregoi shumë sakrifica dhe heroizma. Cila prej fjalive të mëposhtme nuk shpreh sakrificat dhe heroizmat e tij?

a. Ai preferoi besimin ndaj trashëgimisë së madhe që do t'i linin prindërit dhe rehatisë që do t'i siguronte ajo pasuri. Për rrjedhojë, ai nuk e theu premtimin që i kishte dhënë Allahut.

b. Qortimet që i bënë të afërmit dhe farefisi, nuk e shkëputën atë nga rruga e Allahut.

c. Mus'ab bin Umejri ishte nga më të varfrit ndër sahabët fisnikë, por ai nuk anoi kurrë nga të mirat e kësaj bote. Për këtë arsye, atij iu vu nofka "Ebu'dduafa", që do të thotë; "Babai i të varfërve".

d. Në betejën e Uhudit, ai dha shpirtin e tij të ëmbël në luftë kundra armiqve dhe nuk e humbi kurrë trimërinë dhe guximin.

2. Në një hadith fisnik, Profeti (a.s.), ka thënë: *"*Besimtar, është ai që lufton në rrugën e Allahut, me jetën dhe pasurinë e tij." **Ndërsa në një hadith tjetër, thotë***:* "Luftëtar i vërtetë, është ai që lufton me veten (egon) e tij." **Nëse i krahasojmë këto dy hadithe, cilat nga përfundimet e mëposhtme mund të nxirren?**

a. Në botëkuptimin Islam, ekzistojnë dy mënyra lufte të pavarura nga njëra-tjetra.

b. Lufta e njeriut me veten, është diçka më e rëndësishme se lufta kundër armikut.

c. Njeriu që lufton me pasurinë dhe jetën e tij, nuk ka pse të luftojë edhe me veten e tij.

d. Ai që lufton me pasurinë dhe jetën e tij, humbet disa të mira të kësaj bote; kurse ai që lufton me veten, nuk ka asnjë humbje.

3. **Një nga kushtet që Profeti (a.s.), u vuri myslimanëve të rinj, në "Besatimin e II-të të Akabes", ishte: "të mbronin jetën e të Dërguari të Allahut, ashtu siç mbronin jetën dhe pasurinë e tyre". Çfarë cilësie dëshironte të shihte <u>më tepër</u> Profeti ynë (a.s.), me këtë kusht, tek shtatëdhjetë myslimanët që i dhanë besën në Akabe?**

   a. Ishin apo jo të dhënë pas pasurisë dhe pronës?

   b. A do të sakrifikonin apo jo pasurinë dhe jetën e tyre për të mbrojtur të Dërguarin e Allahut (a.s.)?

   c. I besonin me të vërtetë apo jo ekzistencës së Allahut dhe se ai ishte i Dërguari i Tij?

   d. A ishin të vendosur apo jo në fjalën që dhanë në Besatimin e I-rë të Akabes?

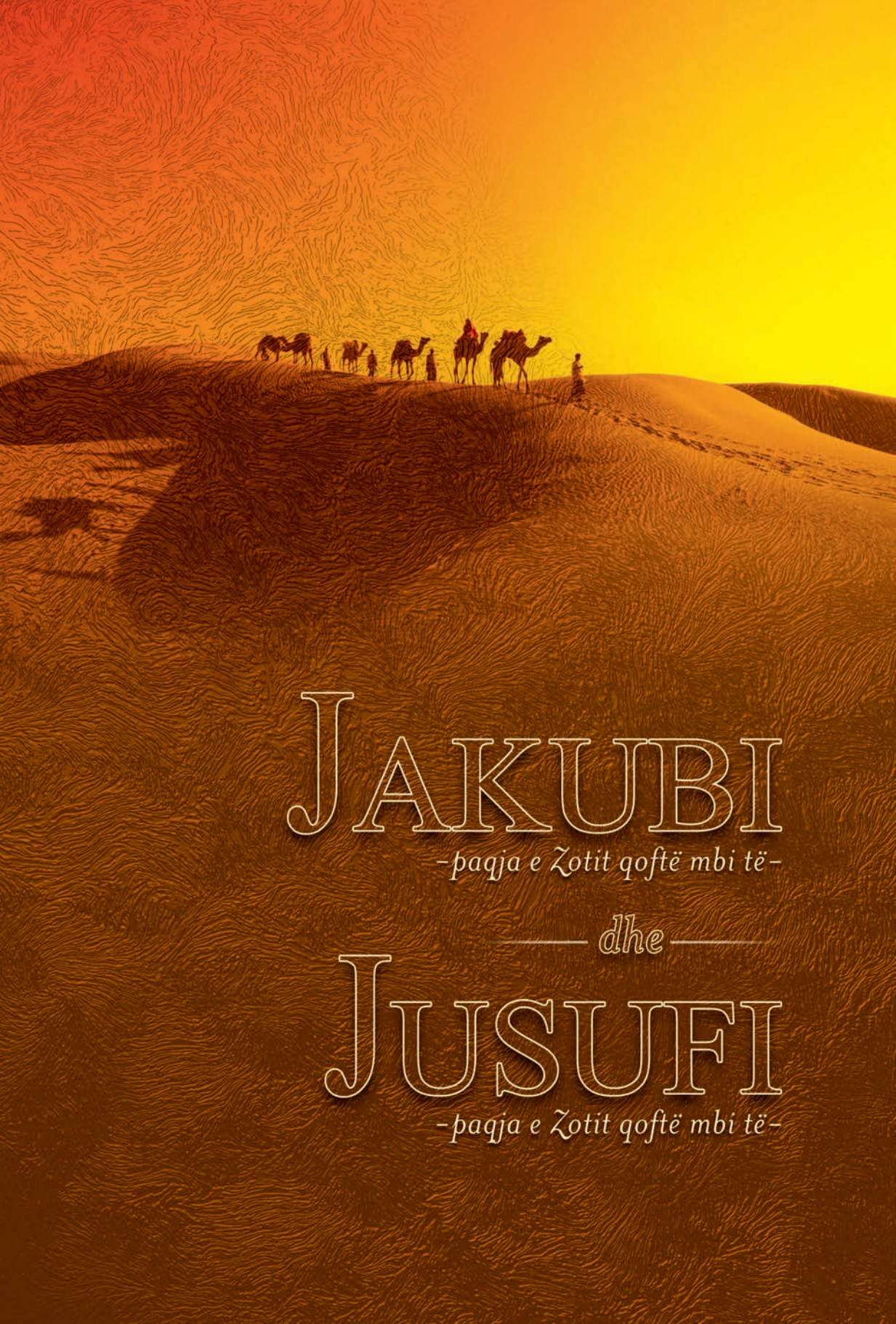
4. **Gjatë një prej udhëtimeve të tij, Dhulkarnejni (a.s.), u takua me një popull, i cili vepronte në mënyrë të pazakontë. Ata i kryenin adhurimet në një varr që e hapnin me duart e tyre. Përveç kësaj, ata nuk hanin mish, por ushqeheshin vetëm me bimë dhe nuk u jepnin vlerë pasurive të kësaj bote. Nisur nga këto të dhëna, cila prej pikave të mëposhtme është e saktë?**

   a. Shkaku që ata i kryenin adhurimet në varr, ishte se ata kishin frikë prej vdekjes?

   b. Ata ushqeheshin gjithmonë me fruta dhe perime, sepse nuk dinin të ushqeheshin me mish?

   c. Për shkak se nuk e përdornin arin dhe argjendin, ata mendonin se pasuria e kësaj bote nuk ka asnjë vlerë?

   d. Ata i kryenin adhurimet në varr, me qëllim që të mos i jepnin vlerë pasurisë së kësaj bote dhe për të kujtuar gjithmonë vdekjen?

JAKUBI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-
dhe
JUSUFI
-paqja e Zotit qoftë mbi të-

JAKUBI
-alejhi selam-

Monumenti i durimit i djegur nga malli e dashuria

dhe

JUSUFI
-alejhi selam-

Sunduesi i Egjiptit dhe i zemrave,
pas viteve të rënda të skllavërisë dhe burgut

Jakubi (a.s), i biri i Is'hakut (a.s), është profeti i dërguar te njerëzit që jetonin në zonën e Ken'anit.

Thuhet se ka lindur në Medjen ose Damask. Jakubi ishte binjak me të vëllain e tij **Ijs** dhe, për shkak se kishte lindur pas tij, u quajt "Jakub", që do të thotë, "ndjekësi".

Një kuptim tjetër i emrit "Jakub", është, **"safuetullah",** që do të thotë "robi që Allahu e ka pastruar dhe purifikuar". Ndërsa nofka e tij është **"Israil"**, që do të thotë "rob i Zotit".

Nga gjaku i tij kanë ardhur shumë profetë, si **Musai, Haruni, Daudi, Sulejmani, Zekeria, Jahjai** dhe **Isai** (alejhimu's-selam).

Vëllai i tij binjak, Ijsi, ishte i aftë në gjueti. Një ditë, pasi del për gjah, nëna merr një prej deleve të Jakubit, e pjek dhe ia vë para Is'hakut (a.s.), duke i thënë:

"Ky është ushqimi i djalit tënd...!"

Iran
Gjiu i Bahreinit
Lumi Tigris
Babiloni
Harran
Damask
Amman
Beirut
Jeruzalem
Hebron
Ejle
Sinai
Deti i Kuq
Mesdheu
Egjypt

Pas kësaj, Is'haku (a.s.), bëri dua që prej pasardhësve të **Jakubit**, të dalin profetë dhe sundimtarë.

Sapo u largua Jakubi, vëllai i tij Ijsi, kthehet nga gjahu dhe i thotë të atit:

"Baba, të solla gjahun që kërkoje…"

Ndërsa Is'haku (a.s.), si shpërblim i kësaj dhurate, bëri dua edhe për atë, duke thënë:

"U shtofsh e u begatofsh sa toka!"

Allahu i Madhëruar, çdo profeti i ka dhënë të drejtën e një lutjeje, e cila do të pranohet patjetër. Çdo profet e ka përdorur lutjen e tij në këtë botë, përveç Profetit tonë, Muhamedit (a.s.), i cili e ka lënë lutjen e tij për në Ditën e Gjykimit, ku në sajë të lutjes së tij, do të realizohet "ndërmjetësimi i madh"[17].

* * *

Pas njëfarë kohe, Jakubi (a.s.), shkoi të jetonte pranë dajës së tij, i cili kishte dy vajza. E madhja quhej Laja, kurse e vogla, Rahil. Jakubi (a.s.), shërbeu pranë dajës shtatë vjet dhe u martua me vajzën e madhe, Laja. Pas shtatë vitesh të tjera shërbimi, vuri kurorë edhe me vajzën tjetër, Rahil.[18] Kur i martoi me Jakubin (a.s.), i ati u dha vajzave të tij nga një shërbëtore, me emrat Zylfe dhe Belhe. Përveç këtyre, edhe Jakubit (a.s.), i dha dy shërbëtore të tjera.

Prej gruas së tij Laja, Jakubit (a.s.), i lindën gjashtë djem, prej gruas tjetër, Rahila, dy dhe prej dy shërbëtoreve të tij, katër djem. Rahilja nuk lindi fëmijë për një kohë të gjatë. Rahilja iu lut Zotit me përgjërim dhe asaj iu fal një djalë (Jusufi). Pas tij, lindi djali tjetër, Benjamini. Rahilja ndërroi jetë në ditën e dyzetë pas lindjes së djalit të dytë.

Vitin që lindi Jusufi, Jakubit (a.s.), iu ngarkua detyra e profecisë. Kur filloi të ftonte njerëzit në teuhid, në besimin monoteist, atij i besuan shumë vetë nga zona e Ken'anit.

17. -**Shefaati Udhma:** Në Ditën e Gjykimit, njerëzit do mblidhen në një shesh të madh dhe do të presin fillimin e gjyqit suprem në vuajtje dhe vështirësi të mëdha. Për këtë arsye, Profeti ynë (a.s.), do t'i përgjërohet Allahut të Madhëruar, duke ndërmjetësuar për të gjithë njerëzimin, me qëllm që gjyqi të fillojë sa më parë.

18. Në kohën e Jakubit (a.s.), ishte e lejuar që dy motra të ishin nën një kurorë. Ky ligj vazhdoi deri në kohën e Musait (a.s.), kur u zbrit Teurati.

Allahu i Madhëruar, në Kuranin Fisnik, urdhëron:

"...Ne i dhuruam atij (Ibrahimit) **Is'hakun dhe Jakubin dhe që të dy i bëmë profetë. Ne u dhuruam atyre mëshirën Tonë dhe bëmë që ata të lavdërohen e të përmenden me nder."** (Merjem, 49-50)

"(O i Dërguar!) **Kujto dhe robërit tanë të fortë e largpamës, Ibrahimin, Is'hakun dhe Jakubin! Ne u dhuruam atyre një virtyt të veçantë, që ta kenë gjithmonë në mend botën e ardhshme. Padyshim, tek Ne, ata janë ndër të mirët e të zgjedhurit."** (Sad, 45-47)

Sa i përket Jusufit, ai ishte i ndryshëm prej të vëllezërve në gjithçka. Që në moshë të vogël, ai kishte fituar dashurinë e të atit. Jakubi (a.s.), pa cilësitë e veta tek Jusufi (a.s.). Prandaj dhe dashuria e Jakubit (a.s.) për Jusufin ishte më e madhe se sa për bijtë e tjerë. Ai e donte shumë Jusufin, e vlerësonte më shumë se bijtë e tjerë dhe nuk e ndante kurrë prej vetes.

Historia e Jusufit (a.s.): Më i bukuri i rrëfimeve

Rrëfimi mbi Jusufin (a.s.), në Kuran është cilësuar si "ahsenul kasas", pra rrëfimi më i bukur. Përveç kësaj, Kurani i ka ndarë këtij rrëfimi një sure të veçantë (surja Jusuf).

Sipas një transmetimi të Ubej bin Ka'b-it (r.a), i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë:

"Mësojuani skllevërve tuaj suren "Jusuf". Nëse një mysliman e shkruan dhe ua mëson atë familjes dhe skllavit të vet, Allahu ia lehtëson agoninë e vdekjes. Po ashtu, nuk do të ketë as mundësi të ketë smirë ndaj një myslimani!.."

Si pasojë e smirës së vëllezërve të tij, Jusufi (a.s), pësoi fatkeqësi të ndryshme, si hedhja në pus, rënia në burg, etj. Edhe pse i gjendur përballë këtyre fatkeqësive, Jusufi (a.s.), nuk e humbi kurrë besimin në Allahun. Për këtë arsye, Allahu i Madhëruar i dërgoi Xhebrailin (a.s), e ngushëlloi me shumë mirësi, ia lehtësoi vuajtjet e vështirësitë dhe, më pas, i dha pushtet, nder dhe sundim.

Për shkak se edhe vetë kishte vuajtur shumë, gjatë viteve të sundimit të tij, Jusufi (a.s.), i trajtoi me më tepër mëshirë nevojtarët, të dobëtit, të varfrit e të vetmuarit.

Duhet të dimë se, kush e lexon suren "Jusuf", mediton mbi kuptimet e saj të thella, arrin mirësitë që arriti edhe vetë Jusufi (a.s.).

Surja "Jusuf" është përplot me urtësi dhe mësime të panumërta. Në këtë sure trajtohen çështje të ndryshme, si profecia, robëria, burgu, komentimi i ëndrrave, durimi, ndarja, joshja, dashuria, sjellja e mirë në momente të vështira, toleranca ndaj vuajtjeve që të shkakton armiku, falja kur ke mundësi të ndëshkosh dhe përballimi me sukses i dredhive dhe intrigave të femrave. Gjithashtu, në këtë sure flitet edhe për trashëgimin e profecisë, për të fshehtat e të qenit mëkëmbës i Allahut në tokë dhe për fuqitë shpirtërore të zemrës dhe shpirtit.

Në këtë sure, gruaja e Azizit (Zulejhaja), përballë Jusufit (a.s.), përfaqëson "nefsin emmare", pra, egon njerëzore që urdhëron për të keq dhe kënaqet me të keqen. Mirëpo, sipas disa mendimeve, më vonë Zulejhaja bëhet besimtare dhe arrin kënaqësinë e Allahut, duke e edukuar veten dhe shpirtin e saj. Më në fund, shpirti i saj bëhet një me atë të Jusufit (a.s.) dhe derisa arritën tek Allahu, vuajtjet dhe fatkeqësitë që kaloi, e ngritën atë në aspektin shpirtëror.

Shkaku i zbritjes së kësaj sureje është:

Dijetarët hebrenj, shkuan tek prijësit e idhujtarëve dhe u thanë:

"Pyeteni Muhamedin! Përse emigroi Jakubi nga Damasku për në Egjipt dhe si është historia e Jusufit?"

Për këtë arsye, prijësit e idhujtarëve, shkuan tek Profeti (a.s.) dhe e pyetën. Për rrjedhojë zbriti edhe surja "Jusuf".

Në periudhën kur u zbrit kjo sure, Profeti (a.s.) dhe besimtarët ishin duke përjetuar vuajtje dhe hidhërime të mëdha. Profeti (a.s.), sapo kishte humbur gruan e tij Hadixhen (radijallahu anha) dhe xhaxhanë, Ebu Talibin. Ndërsa presioni mbi besimtarët ishte shtuar jashtë mase. Ja pra, kjo sure e zbritur në atë vit, i cili njihet si **"viti i pikëllimit"**, u bë burim ngushëllimi edhe për Profetin, edhe për sahabët e tij. Gjithashtu, në këtë sure jepet edhe lajmi i mirë se fitorja do të ishte e afërt për besimtarët që ecnin gjithmonë në rrugën e Profetit (a.s.) dhe duronin vuajtjet e fatkeqësitë me të cilat përballeshin.

* * *

"Elif, Lâm, Râ. Këto janë vargjet e Librit të qartë! Ne e zbritëm këtë Kuran në gjuhën arabe[19], për ta kuptuar ju. Ne të tregojmë ty (Muhamed)

19. Lidhur me gjuhën e Kuranit: Pikësëpari, duhet të kuptojmë se, çështja e shpalljeve të Allahut, nuk ka të bëjë me gjuhën, kombësinë apo me diçka tjetër të ngjashme, por lidhet direkt me Profetin që dërgohet. Allahu i Madhëruar, këtë e shpreh në këtë mënyrë: **"Ne nuk kemi çuar asnjë të dër-**

historinë më të bukur përmes shpalljes së këtij Kurani, ndonëse ti, me të vërtetë, nuk ke qenë në dijeni më parë." (Jusuf, 1-3)

Jusufi (a.s.) ishte më i bukuri ndër djemtë e Jakubit (a.s.). Kjo, sepse të tillë e kishte edhe prejardhjen. Ai ishte nderuar me nderin më të madh: atë të ardhjes prej brezit të tre profetëve. Ai ishte nderuar me virtyte të tilla të larta, si profecia, pamje të bukur, aftësi menaxhimi, durim në kohë të vështira dhe sjellje të mirë. Të gjitha këto ishin prej mirësive më të larta të Allahut. Po ashtu, edhe lutja e tij, ishte më e bukura ndër të gjitha lutjet:

"(Zoti im!)**... Më bëj të vdes mysliman dhe më bashko me të mirët!"** (Jusuf, 101) Jusufi (a.s.), është i pari që është lutur për takimin me Zotin me anë të vdekjes!

Kjo është surja e parë që i është shpallur Profetit tonë (a.s.), në formë historie. Nga aspekti i shprehjeve dhe i kuptimit, kjo është një sure shumë e gjerë dhe e thellë. Në gjuhën e Kuranit ka shumë shprehje dhe kuptime të tilla! Por për t'i kuptuar ato, kërkohet një sy që e sheh të vërtetën dhe urtësi që i dallon hollësitë dhe detajet.

Ëndrra e Jusufit (a.s.)

"Kur Jusufi i tha babait të vet: "O babai im! Unë pashë në ëndërr njëmbëdhjetë yje, Diellin dhe Hënën! I pashë të më përuleshin në sexhde." (Jusuf, 4)

Në kohën kur Jusufi (a.s.), pa këtë ëndërr, ishte shtatë vjeç. Njëmbëdhjetë

---

guar, përveçse në gjuhën e popullit të tij, për t'u shpjeguar atyre (shpalljet e Zotit)**..."** (Ibrahim, 4) D.m.th, prej cilit vend të dalë një profet, në atë gjuhë zbret edhe shpallja.

Pika e dytë që duhet kuptuar, është se; shprehja **"për ta kuptuar ju"**, nuk ka të bëjë vetëm me kuptimin e fjalëve, por me kuptimin e faktit se gjuha e përdorur në Kuran, është vërtet një mrekulli më vete dhe, këtë askush nuk mund ta kuptonte më mirë se sa arabët, të cilët e kishin shumë të zhvilluar ndjesinë e letërsisë dhe poezisë. Gjuha arabe, në vetvete përmban gjithçka që nevojitet për t'u shprehur bukur, qartë dhe me stil të lartë. Kurani ishte një sfidë e hapur për të gjithë njerëzit, e veçanërisht për ata që merreshin me letërsi dhe poezi. Kjo, e bënte Kuranin diçka të jashtëzakonshme; një fjalë e cila kuptohej qartë se nuk vinte nga mendja njerëzore. E, aq më tepër nga mendja e një njeriu që nuk dinte shkrim e këndim siç ishte Profeti ynë (a.s.). Allahu i Madhëruar shprehet: **"Thuaj: "Sikur të tuboheshin të gjithë njerëzit dhe xhindet për të hartuar një Kuran të tillë, ata nuk do të mund të hartonin një të ngjashëm me të, madje, edhe sikur ta ndihmonin njëri - tjetrin."** (Isra, 88)

Padyshim se, këto nuk janë të vetmet shpjegime të kësaj urtësie të Allahut. Për këtë, janë shkruar libra të tërë, të cilët shpjegojnë në çdo detaj urtësinë e shpalljes së Kuranit në gjuhën arabe.

yjet që pa në ëndërr, përfaqësonin vëllezërit e tij, dielli përfaqësonte babanë e tij, Jakubin (a.s.), ndërsa hëna përfaqësonte tezen e tij Lajan, sepse nëna i kishte vdekur me kohë.

Urtësia e shfaqjes së vëllezërve të tij në formën e yjeve, është se vëllezërit janë faktorë ndikues aq të rëndësishëm, sa i japin drejtim rrjedhës së jetës së njëri-tjetrit. Ndërsa përmendja e diellit dhe hënës pas yjeve, ishte një shenjë e cila tregonte se Jusufi (a.s.), do të takohej me babanë e tij, pasi të takohej me vëllezërit.

Një hebre shkoi te Profeti (a.s.) dhe e pyeti: "O Muhamed! Më thuaj, cilët janë yjet që pa Jusufi në ëndërr?"

Profeti heshti për një moment. Ndërkohë, erdhi Xhebraili (a.s.) dhe i tregoi emrat e yjeve. Atëherë, Profeti (a.s.), iu kthye hebreut dhe i tha:

"Nëse t'i tregoj, a bëhesh mysliman?"

"Po!" – i tha hebreu.

Pastaj Profeti (a.s.), tha: "Ata janë: *Xherejan, Tarik, Dhejjal, Kabith, Amudan, Felik, Misbah, Daruh, Fera, Uethab, Dhalkefitejn."* Më pas shtoi: *"Jusufi pa në ëndërr se këta yje, së bashku me diellin dhe hënën, zbritën nga qielli dhe i bënë sexhde."*

Hebreu tha: "Vallahi, emrat që the, janë të saktë!"

Endërrat ndahen në tri lloje:

1. Lloji i parë, janë si rezultat i imagjinatës dhe përvojave të njeriut. Të tilla janë shikimi në ëndërr i punës dhe veprimeve me të cilat njeriu merret në jetën e përditshme, shikimi i njeriut më të dashur, etj.

2. Lloji i dytë, janë ëndrrat konfuze që e shqetësojnë shpirtin, të cilat janë si rezultat i ngacmimeve të shejtanit. I Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë: *"Ëndrra e mirë është prej Allahut, ndërsa ëndrra e keqe është prej shejtanit. Nëse dikush prej jush shikon ndonjë ëndërr që e urren, atëherë le të pështyjë tre herë nga krahu i majtë e të kërkojë mbrojtje nga Allahu prej shejtanit, sepse ajo nuk ka për t'i bërë dëm"* (Buhari, Tibb, 39.)

3. Lloji i tretë, janë ëndrrat e vërteta, lidhur me të cilat Profeti ynë (a.s.), ka thënë: *"Ëndrra e besimtarit, është një pjesë prej dyzetegjashtë pjesëve të profecisë"*. (Buhari, Tabir, 4) dhe *"Ëndrrën e vërtetë, e sheh njeriu i mirë, ose ajo ëndërr i tregohet atij."* (Buhari, Tabir, 5) Personit që sheh ëndrra të tilla, i tregohen të dhëna prej Lehui Mahfudhit, nga ana e melekut të ëndrrave. Për këtë arsye, ajo ëndërr është e vërtetë. Këto janë edhe ëndrrat që shihte Jusufi (a.s.).

"Ai (Jakubi a.s.) **tha: "O biri im! Mos ua trego ëndrrën tënde vëllezërve të tu, që të mos kurdisin ndonjë gjë kundër teje, sepse, vërtet, djalli është armik i hapët i njeriut. Dhe kështu, Zoti yt të ka zgjedhur ty dhe të mëson shpjegimin e ëndrrave, duke e plotësuar dhuntinë e Vet ndaj teje dhe familjes së Jakubit, ashtu siç e ka plotësuar më parë ndaj të parëve tu, Ibrahimit dhe Is'hakut. Pa dyshim, Zoti yt është i Urtë dhe i Gjithëdijshëm". Për të gjithë ata që pyesin, në historinë e Jusufit dhe të vëllezërve të tij, ka shumë mësime."** (Jusuf, 5-7)

Zjarri që e vdes zemrën: Xhelozia

Djemtë e Jakubit (a.s.), Jehuda, Robili dhe Shemuni, nuk arrinin ta kuptonin urtësinë e kujdesit dhe dashurisë së veçantë që babai i tyre shfaqte ndaj Jusufit. Dhe, për këtë arsye ata ishin xhelozë ndaj tij.

"Vëllezërit e tij thanë: "Jusufi dhe vëllai i tij, janë më të dashur se ne për babanë tonë, ndërkohë që ne jemi një grup i tërë. Babai ynë, me të vërtetë po gabon. Vriteni Jusufin ose braktiseni në ndonjë vend të largët, se pastaj babai juaj do të kthehet nga ju dhe, pas kësaj, do të bëheni njerëz të mirë." (Jusuf, 8-9)

Pas ëndrrës që pa Jusufi, Jakubi (a.s.), e kuptoi se ai, do të ishte trashëgues i profecisë së tij. Prandaj dashuria për të iu shtua edhe më shumë. Mirëpo, edhe xhelozia e vëllezërve të tjerë, të cilët e ndjenin këtë gjë, nisi të shtohej çdo ditë e më shumë. Aq, sa kjo u bë shkak që vëllezërit t'i ngrinin kurth atij. Shtimi i dashurisë së tejskajshme të Jakubit (a.s.), ndaj Jusufit, shtoi po aq edhe sprovën dhe fatkeqësitë e tij.

Një nga emrat e lartë të Allahut të Madhëruar, është edhe **"er-Rakib"**, që do të thotë "vëzhgues, kontrollues i përhershëm". Pra, Allahu i Madhëruar, i Cili vëzhgon robërit e Vet në çdo çast, vuri re se dashuria në zemrën e Jakubit

(a.s.), u shndërrua në një lloj tjetër dashurie. Për këtë arsye, me qëllim që ta tërhiqte në nivelin e duhur këtë dashuri të tejskajshme në zemrën e Jakubit (a.s.), për Jusufin, Allahu i dha atij një sprovë të rëndë. Në këtë mënyrë, duke e tërhequr dashurinë e Jakubit (a.s.), drejt Vetes së Tij, i fali atij një mirësi shumë të madhe.

Në të vërtetë, Jakubi (a.s.), kishte parë dritën e profecisë në ballin e Jusufit. Për këtë arsye, ai e vlerësoi më tepër atë. Dhe, pikërisht ky anim i babait të tij, i hapi rrugën xhelozisë së vëllezërve ndaj Jusufit. Erdhi një ditë, dhe kjo xhelozi arriti kulmin, gjë e cila i bëri vëllezërit të thurnin plane të këqija për Jusufin.

Një nga mësimet më të rëndësishme që duhet nxjerrë prej kësaj historie, është se, dashuria duhet mbajtur e fshehtë dhe e heshtur në thellësi të zemrës, me qëllim që të mos shkaktojë xhelozi. Në të njëjtën kohë, kjo dashuri e tepërt që tregoi Jakubi (a.s.), ndaj Jusufit, u bë shkak që Allahu ta sprovojë Jakubin (a.s.), me ndarje nga fëmija i tij, të cilin e donte aq shumë. Kjo, sepse sprovimi i një babai me fëmijën e vet, është një sprovë shumë e madhe. Në të njëjtën mënyrë, edhe Nuhu (a.s.), u sprovua me djalin e tij. Edhe pse ai e mallkoi popullin e tij mohues të Allahut, kur e pa që djali i tij ishte duke u mbytur në ujë, nuk duroi dot dhe tha:

"O Zot im! Djali im është prej familjes sime!.." (Hud, 45)

* * *

Nëse zemra, e cila është qendra e ndjenjave pozitive dhe negative, nuk qëndron në rrugë të Allahut dhe nuk i nënshtrohet një pastrimi me anë të përmendjes së Tij, nxihet dhe fillon të dëshirojë të keqen. Lidhur me këtë, në një ajet fisnik urdhërohet:

"...Vërtet, zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut!" (Ra'd, 28)

Përmendja e Allahut, është zgjimi i vetëdijes së zemrës, si rezultat i njohjes së Zotit. Vetëm në këtë mënyrë zemra shpëton prej gjynaheve. Zemra është shtëpia e Allahut dhe vendi ku del në pah dashuria ndaj Tij. Nëse zemra nuk e përmend Allahun, nxihet dhe vdes, duke u dhënë pas dëshirave të egos.

Ndjenja e smirës, është e qortuar, sepse ajo nënkupton kundërshtim ndaj urdhrit të Allahut. Ndërsa zilia ndaj virtyteve të mira tek të tjerët, është një sjellje

e lavdëruar. Në një hadith, Profeti (a.s.), ka thënë: *"Smira i shkrumbon të mirat, ashtu siç i shkrumbon zjarri drutë".* (Ebu Daud, Edeb 44; Ibn Maxhe, Zuhd 22.)

Smira, me tepër se të tjerët, dëmton vetë personin që e ka smirën. Kjo, i përngjan atij që gjuan të tjerët me gurë, por guri që hedh i kthehet pas dhe i nxjerr sytë. Ajo nuk bën asgjë tjetër, përveçse shton zemërimin. Dhe, për pasojë, e poshtëron dhe e turpëron njeriun. Në të njëjtën mënyrë, edhe e keqja që bënë vëllezërit e Jusufit për shkak të xhelozisë dhe smirës, në fund iu kthye përsëri atyre.

Plani tinzar

Kur të vëllezërit arritën në një mendim të përbashkët lidhur me Jusufin:

"Njëri prej tyre tha: «Nëse përnjëmend doni të bëni diçka me atë, mos e vrisni Jusufin, por hidheni në fund të ndonjë pusi, që ta marrë ndonjë karvan»." (Jusuf, 10)

Jehuda, i cili e bëri këtë propozim, arriti t'i bindë vëllezërit e tjerë. Vëllezërit e Jusufit, kishin rënë aq poshtë, sa për shkak të smirës, edhe më i mëshirshmi prej tyre propozoi hedhjen e tij në pus. Kjo, tregon se përreth njerëzve, ekzistojnë shumë armiq, që për shkak të smirës maskohen me petkun e mikut. Prandaj, është e domosdoshme të ruhemi prej tyre me aq sa kemi mundësi.

Ndërsa ata që me të vërtetë janë të udhëzuar në rrugën e drejtë, janë ata me zemër të gjallë. Në të kundërtën, zemra e cila qëndron larg përmendjes së Allahut, i nënshtrohet ndikimit të egos dhe thahet e ngurtësohet nga zjarri i epshit dhe i smirës. Kurse gjymtyrët e tij, nuk mund të kryejnë më adhurim. Zemrat që kanë rënë në këtë gjendje, ashtu si një copë dru i thatë, nuk vlejnë për gjë tjetër veçse për t'u hedhur në zjarr. Allahu na ruajttë nga një gjëndje e tillë!

Allahu i Madhëruar urdhëron:

"...Mjerë ata, që për shkak të ngurtësisë së zemrës, nuk e përmendin Allahun! Ata janë në një humbje të qartë!" (Zumer, 22)

* * *

Si përfundim, vëllezërit e Jusufit, shkuan tek babai i tyre me planin që kishin bërë dhe i thanë:

"O babai ynë! Përse nuk ke besim tek ne në lidhje me Jusufin?! Në të vërtetë, ne i dëshirojmë çdo të mirë atij. Dërgoje nesër me ne që të argëtohet dhe të luajë. Të sigurojmë se do ta ruajmë." (Jusuf, 11-12)

Belaja varet prej fjalës që del prej goje

"(Babai) **tha: «Unë brengosem po ta merrni dhe kam frikë se mos do ta hajë ujku, ndërkohë që ju s'do ta keni mendjen tek ai.»"** (Jusuf, 13)

Thuhet se Jakubi (a.s.), kishte parë një ëndërr. Në këtë ëndërr, vetë ndodhej në majë të një mali, kurse djali i tij, Jusufi, ndodhej në fushë. Papritmas ia behën dhjetë ujq dhe e sulmuan Jusufin, i cili humbi midis tyre. Për këtë arsye, Jakubi (a.s.), e shprehu shqetësimin e tij duke thënë *"...kam frikë se mos e hajë ujku!"*. Mirëpo, pa e kuptuar ai u dha djemve një ide për justifikimin e të keqes që kishin planifikuar t'i bënin Jusufit.

Në një hadith fisnik thuhet:

"Belaja varet prej fjalës që del prej goje!.." (Sujuti, el-Xhamiul Sagir, I, 28)

Ndërsa **Ibnu's Sikkit**, i cili është vrarë duke ia prerë edhe gjuhën, ka thënë:

"Njeriu kurrë nuk e pëson me shkarjen e këmbës atë fatkeqësi që e pëson me shkarjen e gjuhës! Ndërkohë që plaga e shkaktuar nga shkarja e këmbës, mund të shërohet me kohën, gabimi i shkaktuar nga shkarja e gojës, mund t'i marrë edhe jetën njeriut."

Pavarësisht nga shenjat dhe ëndrra që pa Jakubi (a.s.), ai u detyrua t'i jepte leje Jusufit të shkonte me vëllezërit. Sa bukur e përshkruajnë këtë situatë këto fjalë:

"Kur realizohet caktimi dhe vendimi i Allahut, humbet urtësia!"

Kush i beson vetes dhe thotë, "këtë gjë s'e bëj kurrë!", ia ka hapur derën shejtanit. Ndërsa shejtani, nuk e lë rehat derisa ta poshtërojë dhe bën me të ç'të dëshirojë. Për këtë arsye, nuk duhet të flasim fjalë të mëdha, por t'i mbështetemi vetëm Allahut.

Tradhtia e vëllezërve

"Pasi e morën, vendosën që ta hidhnin në fund të një pusi dhe Ne i shpallëm Jusufit: «Ti do t'i lajmërosh ata për këtë vepër, pa e vënë re ata (që ti je Jusufi)**»."** (Jusuf, 15)

Duke u mbështetur në shprehjen **"Ne i shpallëm Jusufit"**, që përmendet në ajet, shumë komentues të Kuranit deklarojnë se, Jusufit (a.s.), i është dhënë profecia qysh në atë kohë.

Jakubi (a.s.), duke parë këmbënguljen e djemve të tij dhe dëshirën e Jusufit për të shkuar me vëllezërit, u dha leje duke treguar edhe nënshtrimin e tij ndaj caktimit të Allahut.

Për t'i bërë qefin të atit, djemtë e mbajtën Jusufin në supe gjersa humbën prej shikimit. Kur humbën nga sytë, u kthyen nga fjala që kishin dhënë dhe e përplasën Jusufin përtokë, duke i thënë:

"O gënjeshtar që ëndërron! Hë, ku i ke ata yjet që i pe se po të bënin sexhde? Le të vijnë tani të të shpëtojnë prej duarve tona!.."

Pas kësaj, filluan ta rrihnin e ta mundonin Jusufin. Cilit prej vëllezërve i lutej Jusufi, ai e mundonte edhe më shumë; e shante dhe e rrihte. Jusufi nuk duroi dot më dhe filloi të qante duke thënë:

"O baba! Sa shpejt e harruan fjalën që të dhanë dhe porositë që u dhe ti!.. Ah sikur t'i shihje se ç'po i bëjnë djalit tënd!.. Kjo nuk i bëhet as fëmijës së një skllavi!.."

Sipas një transmetimit, Robili e ngriti dhe e përplasi Jusufin përtokë. Pastaj, duke iu hedhur me forcë mbi gjoks, deshi ta vriste. Kurse vëllai i tij Levi, deshi t'ia thyente zverkun. Jusufi i thirri vëllait më të mëshirshëm, Jehudës:

"Jehuda! Ki frikë Allahun dhe mos i lejo të më vrasin!"

Jehuda ndjeu mëshirë për të dhe ndërhyri duke thënë:

"Mos e vrisni! A nuk më dhatë fjalën për këtë?"

"Po!" – i thanë vëllezërit.

"Atëherë hidheni në pus!"- tha Jehuda.

Jusufi hidhet në pus

Të gjithë ranë dakord me propozimin e Jehudës dhe vendosën ta hedhin Jusufin në pus. Pusi që vendosën ta hidhnin, ishte hapur kur Sheddadi ndër-

toi Jordaninë. Gjithashtu, gryka e këtij pusi ishte e ngushtë, por drejt fundit sa vinte e zgjerohej.

Kur erdhën pranë pusit, Jusufi kapej pas rrobave të vëllezërve dhe qante. Por ata e shtynin edhe më shumë. Ata i hoqën këmishën dhe ia lidhën duart që të mos mbahej gjëkundi. Pas kësaj, me qëllim që të bindnin babanë e tyre, vendosën të thernin një dele dhe këmishën ta lyenin me gjakun e saj. Jusufi, i lutet vëllezërve që i patën hequr këmishën:

"Vëllezër! Ma jepni këmishën; nëse vdes, më bëhet qefin, e nëse mbijetoj më bëhet rrobë!" Mirëpo, vëllezërit e tij nuk ia dhanë atë.

Pasi e lëshuan me litar deri në mes të pusit, e prenë atë me qëllim që ai të binte dhe të vdiste. Por, në fund të pusit kishte ujë. Kur Jusufi ra në pus, u mbajt pas një guri në anë të pusit. Pastaj, me mendimin se vëllezërit do ta mëshironin dhe do ta nxirrnin prej aty, u ngrit në këmbë dhe filloi të bërtiste. Mirëpo, kur vëllezërit e kuptuan se ai s'kishte vdekur, filluan ta qëllonin me gurë për ta vrarë. Por Jehuda ndërhyri përsëri dhe i pengoi.

Në këtë çast, Allahu i Madhëruar, i thirri Xhebrailit (a.s.) dhe e urdhëroi:

"Ndihmoje robin Tim!"

Xhebraili (a.s.), e zbatoi menjëherë urdhrin dhe duke e kapur Jusufin, e uli mbi një gur në pus. Pastaj i veshi këmishën e Ibrahimit (a.s.) dhe e ushqeu me të mirat e Xhenetit.

Kur Jusufi u hodh në pus, ai u lut, duke u strehuar tek Allahu me këto fjalë:

"O Dëshmitar që di gjithçka! O i Afërt që nuk je larg! O Fitimtari i pamposhtur! Më nxirr prej vështirësisë ku ndodhem dhe hapmë një derë shpëtimi!.."

Sipas disa transmetimeve, Jusufi qëndroi tre ditë në pus. Por ka transmetime që thonë se qëndroi vetëm një orë.

Kur ishte në pus, Xhebraili (a.s) i mësoi Jusufit këtë lutje:

"O Ti që heq çdo shqetësim! O Ti që i përgjigjesh çdo lutjeje! O Ti që mjekon çdo thyerje! O Ti që lehtëson çdo vështirësi! O Allahu im! Përkrahësi dhe Miku i çdo të vetmuari! O Zoti im, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër! Ti që je larg çdo të mete. Prej Teje dëshiroj qetësi pas këtij shqetësimi dhe hapjen e një porte shpëtimi prej kësaj të keqeje ku ndodhem! Zoti im! Vendos në zemrën time dashurinë Tënde, që të mos më mbetet më asnjë shqetësim dhe që aty të mos përkujtohet askush tjetër veç Teje! Më mbro o Zoti im që je më Mëshiruesi i mëshiruesve!"

Jusufi filloi ta përmendte Allahun në pus. Sapo e ndjenë përgjërimin e tij të bukur, melekët kërkuan leje nga Zoti për ta dëgjuar atë. Ndërsa Allahu i Madhëruar, u dha leje, duke ua kujtuar fjalët që ata patën thënë më parë:

"...Ata (melekët) thanë: «A do të vësh atje (në tokë) **dikë që do të bëjë çrregullime e do të derdhë gjak në të, ndërkohë që ne të madhërojmë, të lavdërojmë dhe të lartësojmë ashtu si të takon Ty?!» Ai** (Allahu) **tha: «Unë di atë që ju nuk e dini».**" (Bekare, 30)

* * *

Shpirti dhe zemra priren kah bota shpirtërore, kurse egoja, forcat e lidhura me egon dhe dëshirat e ulëta, priren kah bota shtazore. Nëse njeriu qëndron larg

edukimit dhe pastrimit të egos, duke e lënë egon të lirë, egoja e mposht shpirtin dhe, për rrjedhojë, trupi komandon shpirtin. Kjo, është gjendja e gjynahqarëve. Nëse në sajë të përmendjes së Allahut, zemra fiton virtyte të bukura, fitorja kalon në dorë të shpirtit dhe zemrës. Ndërsa egoja dhe trupi përulen para shpirtit. Dhe kjo, është gjendja e njerëzve të lumtur.

Allahu i Madhëruar, caktoi një hidhërim dhe mërzitje të madhe për Jakubin (a.s.) dhe Jusufin (a.s.). Urtësia e sprovave të vështira dhe të hidhura që kaluan, ishte që, në sajë të durimit, lidhja e tyre me Allahun, të forcohej edhe më shumë. Në këtë mënyrë, ata gjithmonë janë drejtuar nga Allahu, gjithmonë kanë qenë bashkë me Të dhe duke shpëtuar prej të gjitha lidhjeve të përkohshme, kanë arritur grada të larta shpirtërore. Kjo, sepse ka grada të tilla, që mund të arrihen vetëm duke duruar vështirësi dhe fatkeqësi.

Për rrjedhojë, edhe arsyeja që Jusufi (a.s.), qëndroi dymbëdhjetë vjet në burg, ishte me qëllim që ai të arrinte përsosmërinë në personalitet, në edukimin e egos dhe në durimin ndaj vështirësive. Nëse Jusufi do të kishte qëndruar pranë babait, mbase këto nuk do të mund të realizoheshin kurrë. Ja pra, në sajë të kësaj urtësie, profetët kanë jetuar për një farë kohe larg atdheut të tyre dhe të huaj.

* * *

Vëllezërit e hodhën Jusufin në pus dhe:

"Në mbrëmje ata shkuan te babai i tyre, duke qarë. Thanë: "O babai ynë, ne shkuam të vrapojmë e Jusufin e lamë te rrobat tona, andaj e hëngri ujku. Por ti nuk na beson, edhe pse themi të vërtetën". (Jusuf, 16-17)

* * *

Përveç kësaj, vëllezërit:

"Sollën këmishën e tij të përgjakur, me gjak të rremë. Ai tha: "Nuk është kështu, por ju keni sajuar diçka (tjetër nga sa thoni)**. Por, durim! Allahut i kërkoj ndihmë kundër asaj që po tregoni ju".** (Jusuf, 18)

Sipas një transmetimi, kur ia sollën këmishën e përgjakur të Jusufit, Jakubi (a.s.), e fërkoi në fytyrë dhe nisi të qajë e rënkojë duke thënë:

"Deri më sot nuk kam parë një ujk kaq të butë! Ma paska ngrënë djalin dhe nuk ia ka shqyer këmishën që mbante veshur!"

Durimi më i mirë

Vajtimin e thellë të Jakubit (a.s.), poeti turk **Junus Emre**, e shprehte me këto vargje:

Një Jakub në hallin tim isha,
Në gjuhë emrin e Zotit kisha;
Jusufin në tokat e Ken'anit e humba
Qan Jakubi qan: O Jusuf i mjerë.
E morën Jusufin, me gjak e përlyen,
E hëngri ujku thanë, gënjyen,
Këmishës së Jusufit, s'e di se ç'i bënë
Qan Jakubi, qan: O Jusuf i mjerë!

Tashmë, Jakubit (a.s.), nuk i kishte mbetur gjë tjetër, veçse të bënte durim. Dhe me të vërtetë që, ai duroi pa iu ankuar askuj:

"(Jakubi) **Tha: «Unë dhimbjen time dhe pikëllimin tim ia paraqes vetëm Allahut e nga Allahu di atë që nuk e dini ju».**" (Jusuf, 86)

Profeti (a.s.), pyeti Xhebrailin (a.s.):

"Sa ishte dhimbja e Jakubit për shkak të ndarjes nga Jusufi?"

Dhe Xhebraili (a.s.), u përgjigj:

"Sa vuajtja e shtatëdhjetë nënave që kanë humbur djemtë e tyre!.."

Profeti (a.s.), pyeti përsëri:

"- Atëherë, po shpërblimi i tij sa ishte (për durimin)?"

Xhebraili (a.s):

"Sa shpërblimi i njëqind dëshmorëve, sepse ai (Jakubi) nuk mendoi keq për Allahun as edhe një çast të vetëm!" (Sujuti, ed-Durru'l-mensur, IV, 570.)

Ky pra ishte durimi më i mirë.

Durim i mirë, do të thotë të durosh fatkeqësitë që të bien, pa u ankuar në asnjë mënyrë tek të tjerët. Nëse dikush ankohet tek të tjerët për vuajtjet dhe fatkeqësitë që po heq, durimi që tregohet ndaj ndodhive, e humb veçorinë e tij.

Nxjerrja nga pusi dhe shitja e Jusufit (a.s.)

Ndërkohë që Jakubi (a.s.), bënte durim, edhe Jusufi në pus, përjetonte të njëjtën gjendje dorëzimi dhe nënshtrimi. Në këto çaste:

"Erdhi një karvan. Ata dërguan ujëmbartësin e vet dhe ai lëshoi kovën e tij dhe thirri: «O sa gëzim! Qenka një djalë!» Ata e fshehën atë si plaçkë tregtie, por Allahu e dinte mirë çfarë bënin ata. Ata e shitën Jusufin me një çmim të ulët, veç disa grosh, pa pasur fare lakmi (për para)**.** (Jusuf, 19-20)

Megjithëse ata që e shitën, ishin mahnitur para bukurisë së Jusufit, për shkak të frikës se mos dilte pronari i tij dhe ua merrte, e shitën atë me nxitim tek një tregtar skllevërish, me një çmim të ulët.

Muhjiddin ibn Arabiu (Allahu e mëshiroftë!) në lidhje me ligjin hyjnor; **"... Urdhri i Allahut është vendim i kryer"**, i cili kalon në ajetin 38 të sures Ahzab, thotë:

"Kur Allahu dëshiron diçka për një rob, ndonjëherë, e bën këtë pasi ai rob të ketë bërë ndonjë gabim.

Në fakt, një ditë, kur Jusufi ishte duke parë veten në pasqyrë, u mahnit me bukurinë e vet dhe tha:

"Nëse do të kisha rënë skllav e të shitesha, s'do të kisha çmim; do të vleja shumë para!"

Për shkak të këtij gabimi, atë e shitën si skllav, madje edhe me një çmim shumë të lirë!

Tregohet se një ditë, kur Profeti (a.s.), po kthehej nga xhamia për në shtëpi, disa fëmijë i dolën në rrugë dhe i thanë:

"Po nuk na dhe edhe neve ndonjë gjë ashtu sikur u jep Hasanit e Husejnit, nuk të lëshojmë!"

Profeti (a.s.), i thotë Bilalit (r.a.):

"Shko në shtëpi dhe më sill ç'të gjesh, që "ta blej veten" prej këtyre!"

Bilali (r.a.), shkoi dhe u kthye me nja tetë kokrra arra me të cilat Profeti (a.s.), bleu veten prej fëmijëve. Më pas, duke bërë shaka, i thotë Bilalit (r.a.):

"Vëllain tim Jusufin, e shitën me një çmim të ulët. Ja pra, edhe mua më shitën për tetë kokrra arra!"

Në një hadith finsik, thuhet:

"Pa dyshim se, Allahu nuk sheh pamjen dhe pasurinë tuaj, por zemrën dhe punët tuaja!" (Buhari, Nikah, 45, Edeb 57, 58, Feraiz 2.)

Po kështu, nëna jonë Haxherja i qe dhënë nënës sonë Sares si skllave nga ana e faraonit. Mirëpo prej saj lindi Ismaili (a.s.) dhe, prej brezit të tij erdhi në botë Muhamedi (a.s.).

Struktura fizike e njeriut, nuk ka ndonjë vlerë të madhe. Trupi është si një këllëf i shpirtit. Njeriu fiton nder e respekt vetëm në sajë të strukturës shpirtërore dhe, po për shkak të saj turpërohet. Pra, mund të themi se, nëse një njeri ka zemër dhe vepra të mira, ai është i pranuar tek Allahu. Përndryshe, nuk ka rëndësi nëse e ka ose jo fytyrën të bukur apo është i pasur ose i varfër! Shihni se me çfarë çmimi të ulët shitet trupi i njeriut kur bëhet skllav!.. Por vallë sa vlerë do të kenë në Ditën e Gjykimit ata që e skllavëruan trupin dhe shpirtin tek egoja tyre?

Nisur nga kjo, njeriu duhet ta dijë mirë vlerën dhe nderin e vërtetë të vetes dhe kurrë nuk duhet t'i bëhet skllav egos së vet! Lidhur me këtë, në Kuranin Fisnik urdhërohet:

"A e ke parë ti atë që epshin e vet e ka marrë për zot? A do t'i bëhesh mbrojtës atij?" (Furkan, 43)

* * *

"Një njeri nga Egjipti që e bleu, i tha gruas së vet: "Bëja të këndshëm qëndrimin këtu. Ndoshta do të na shërbejë ose do ta birësojmë!" Dhe kështu, Ne e vendosëm Jusufin në atë tokë të bukur dhe i mësuam shpjegimin e ëndrrave. Allahu ka kontroll dhe fuqi të plotë mbi çështjet e Tij, por shumica e njerëzve nuk e dinë." (Jusuf, 21)

Siç shpjegohet nëpër tefsirë (komentimet e Kuranit), tregtari i skllevërve që bleu Jusufin, më pas ia shiti atë ministrit të ekonomisë së Egjiptit. Ministri e kishte kuptuar zgjuarsinë e Jusufit dhe mendoi se në të ardhmen mund të përfitonte prej tij. Përveç kësaj, për shkak se nuk mund të kishte fëmijë, mendoi ta bënte atë fëmijën e vet.

Shitja e Jusufit tek ministri i ekonomisë, pasi ishte shitur më parë me një çmim shumë të ulët, tregon se herën e dytë, ai u shit me një çmim shumë të lartë. Njeriu që e bleu në fillim, e veshi dhe e zbukuroi. Më pas, e nxori në treg, në një ankand, i cili kishte vazhduar për tri ditë me radhë! Si përfundim, atë e bleu ministri i ekonomisë, Azizi, në këmbim të parfumeve, perlave, arit, argjendit dhe mëndafshit, çdonjëra prej të cilave peshonte sa vet Jusufi!

Jusufi dhe Zulejhaja

Në Kuranin Fisnik, Allahu i Madhëruar, urdhëron:

"Kur Jusufi arriti moshën e pjekurisë, Ne i dhamë aftësinë e të gjykuarit dhe dituri. Kështu i shpërblejmë Ne vepërmirët." (Jusuf, 22)

Jusufi u rrit, u zhvillua dhe u bë një djalosh i bukur dhe i pashëm. Kjo, bëri që tek e zonja e shtëpisë, Zulejhaja, të shfaqeshin ndjenja të veçanta ndaj tij.

"Por ajo, në shtëpinë e së cilës gjendej ai, nisi ta joshë në kundërshtim me dëshirën e tij. Ajo ia mbylli të gjitha dyert dhe i tha: "Jam e gatshme për ty!" Kurse ai tha: "Allahu më ruajt! Me të vërtetë, Zoti im ka treguar kujdes për mua dhe, pa dyshim, keqbërësit nuk do të shpëtojnë kurrë".

Ajo e dëshiroi atë; por edhe Jusufi do ta kishte dëshiruar atë, sikur të mos kishte parë provën e Zotit të vet. Kështu e larguam nga e keqja dhe vepra e shëmtuar, sepse ai, në të vërtetë, ishte nga robërit Tanë të sinqertë." (Jusuf, 23-24)

Komentuesit e Kuranit, në lidhje me këto ajete, shprehen:

Kur Jusufi dëgjoi një zë të lehtë, që i thoshte; "kujdes, kujdes!", nuk i dha rëndësi. Por pas përsëritjes tri herë të zërit, u shfaq silueta e Jakubit (a.s.) dhe, vetëm atëherë Jusufi erdhi në vete dhe i kthehu shpinën Zulejhasë.

Me lejen e Allahut, Jakubi (a.s.), e ndihmoi shpirtërisht birin e tij, Jusufin deke u bërë pengesë që ai të anonte nga Zulejhaja, e cila përfaqësonte "nefsi emmare", pra, egon që urdhëron dhe kënaqet me të keqen.

Në një transmetim të tij, Ali bin Haseni thotë:

Në dhomën e përgatitur prej Zulejhasë, ndodhej një idhull që adhuronte ajo[20]. Para se ta ftonte Jusufin, ajo hodhi një mbulesë sipër idhullit. Jusufi, i cili e vuri re këtë, pyeti:

"Pse veprove kështu?"

Zulejhaja tha:

"Më erdhi turp të më shihte duke bërë amoralitet!"

Atëherë Jusufi iu kthye:

"Nëse ty të vjen turp prej një cope guri që nuk sheh, nuk dëgjon dhe nuk kupton asgjë, po unë, a s'kam të drejtë të turpërohem prej Zotit tim që më ka krijuar në formën më të bukur dhe të Cilit nuk mund t'i fshihet asgjë?"

* * *

Me të parë shenjën e Zotit, Jusufi (a.s.) vrapoi shumë i trembur dhe me shpejtësi drejt derës. Ndërsa Zulejhaja e ndoqi nga pas:

"Që të dy vrapuan nga dera dhe ajo ia shqeu këmishën atij nga mbrapa. Te dera, ata hasën burrin e saj. Ajo tha: "Çfarë dënimi meriton ai që kërkon t'i bëjë të keqe gruas sate, përveç burgosjes apo dënimit të dhembshëm?" (Jusuf, 25)

Azizi tha:

"Kush është ai që kërkon t'i bëjë keq familjes sime?"

Zulejhaja, pas gjynahut që kishte planifikuar më parë, shtoi edhe të dytin duke shpifur për Jusufin:

"Unë po flija në shtrat, kur ky djalë erdhi, më hoqi mbulesën dhe deshi të më shtinte në dorë!"

Atëherë Azizi u kthye nga Jusufi dhe i tha:

"O djalë! Kjo ishte përgjigja për të mirat që të kam bërë? Mua nuk duhet të më kishe hidhëruar!.."

20. Në ato kohë, disa njerëz, kishin idhujt e tyre personalë.

Duke dashur të mbrohej nga kjo shpifje, Jusufi tha:

"«Ajo provoi të më joshte». Një i afërt i saj (që u gjend aty)**, pohoi: «Nëse këmisha e tij është shqyer përpara, atëherë ajo thotë të vërtetën, kurse ai gënjen. Por, nëse këmisha e tij është shqyer prapa, atëherë ajo gënjen, ndërsa ai thotë të vërtetën»."** (Jusuf, 26-27)

Sipas një transmetimi, Azizi, i tha të shoqes:

"Nëse nuk më sjell ndonjë provë, nuk ta pranoj fjalën!"

Ndërsa sipas një transmetimi tjetër, Jusufi (a.s.), iu lut Zotit që të tregonte një provë që ai ishte i pastër. Atë çast, djali i dajës së Zulejhasë, i cili ishte vetëm tre-katër muajsh, foli në mënyrë të mrekullueshme dhe dëshmoi pastërtinë e Jusufit (a.s).

"Kur burri i saj pa se këmisha e Jusufit ishte shqyer nga mbrapa, tha: "Patjetër që kjo është një nga dredhitë tuaja (të femrave)**. Në të vërtetë, dredhitë tuaja janë të mëdha!**

Ti, o Jusuf, largohu nga kjo! Kurse ti (gruaja ime)**, kërko falje për këtë gjynah, sepse, në të vërtetë, ti je fajtore".** (Jusuf, 28-29)

Kjo ngjarje nisi të përhapej mes popullit.

"Disa gra (të parisë) në qytet po thoshin: «Gruaja e Azizit (ministrit) **deshi ta joshte shërbëtorin e vet. Asaj i ka rënë vërtet në kokë dashuria për të. Ne besojmë se ajo e ka humbur fare»."** (Jusuf, 30)

Gratë që shohin Jusufin presin gishtat

Pasi dëgjoi fjalët e grave të qytetit, Zulejhaja vendosi t'u jepte atyre një mësim:

"Kur dëgjoi për thashethemet e tyre, ajo i thirri ato në gosti. Çdonjërës i dha nga një thikë dhe (i) **tha** (Jusufit)**: «Dil para tyre!» Kur e panë, gratë u mahnitën nga bukuria e tij, prenë duart dhe thanë: «O Zot, o Zot! Ky nuk është njeri, por qenka një melek fisnik!»"** (Jusuf, 31)

"Ajo tha: «Jo, ky është ai për të cilin ju më qortuat. Jam përpjekur ta josh, por ai është ruajtur nga gjynahu. Por, nëse ai nuk bën atë që e urdhëroj unë, me siguri që do të burgoset dhe do të poshtërohet»." (Jusuf, 32)

Jusufi (a.s.), të cilit kur shëtiste nëpër rrugicat e qytetit, i shndriste fytyra si diell dhe ishte më i bukur se hëna katërmbëdhjetëshe, duke u frikësuar nga mosbindja ndaj urdhrave të Allahut përballë intrigave të gruas së Azizit, hapi duart dhe iu lut Allahut për mbrojtje. Kjo, sepse nëse një grua nuk e njeh Zotin, dredhitë e saj, janë më të rrezikshme se kurthet e djallit.

"Ai tha: «O Zoti im, më shumë e dua burgun se atë ku më shtyjnë ato. Nëse Ti nuk e largon prej meje dredhinë e tyre, unë do të anoj drejt atyre dhe do të bëhem nga ata që nuk (i) **dinë** (ligjet e Tua)**.»"** (Jusuf, 33)

Duhet ditur se, është e pamundur të shpëtosh prej të keqes së egos dhe dëshirave të saj nëse i bëjmë lëshime. Shpëtimi prej saj është strehimi tek Allahu dhe zbatimi i urdhrave të Tij. Kështu, edhe Jusufi (a.s.), shpëtoi duke u strehuar tek Allahu.

"Dhe Zoti e plotësoi lutjen e tij dhe e shmangu nga dredhitë e tyre. Me të vërtetë, Ai dëgjon dhe di çdo gjë." (Jusuf, 34)

Edhe sikur të ketë pjekurinë e zemrave të profetëve, për shkak të dobësisë së natyrës njerëzore, pa mbrojtjen e Allahut, asnjë zemër nuk mund të shpëtojë dhe nuk mund ta ruajë dot veten nga kurthet e kësaj bote, nga tundimet e egos dhe vesveset e shejtanit.

Burgu

Jusufit (a.s.), iu pranua lutja…

"Pasi i panë shenjat (e pafajësisë së Jusufit)**, ata** (familja e ministrit)**, menduan ta burgosin** (Jusufin) **për një farë kohe** (në mënyrë që ngjarja të mos përhapej në popull)**."** (Jusuf, 35)

Jusufit ia hoqën rrobat e veta dhe i veshën një rrobë prej leshi. Ndërsa këmbët ia lidhën me zinxhirë. Kur u afrua tek dera e qelisë, Jusufi uli kokën, tha *"Bismilah!"* dhe hyri brenda. Të gjithë u mblodhën përreth tij. Kurse Jusufi filloi të përlotet. Atë çast erdhi Xhebraili (a.s.) dhe e pyeti pse qante. Kur Jusufi i tha se, qante sepse nuk shihte ndonjë vend ku të falej, Xhebraili (a.s.), i tha:

"Fal namaz ku të duash! Allahu ka bërë të pastër dyzet krahë vend për ty, si brenda, ashtu edhe jashtë burgut!"

“Bashkë me Jusufin hynë në burg edhe dy djelmosha. Njëri prej tyre tha: «Unë kam parë (në ëndërr) **veten, sikur shtrydhja verë». Tjetri tha: «Unë kam parë në ëndërr, sikur mbaja në kokë bukë, të cilën e hanin shpendët. Shpjegona kuptimin e ëndrrave. Ne, me të vërtetë, shohim se ti je njeri i mirë.»**

Jusufi tha: «Sa herë që t’ju vijë ndonjë ushqim (në ëndërr) **si risk për ju, unë do t’ju lajmëroj se çfarë kuptimi ka, para se të bëhet realitet. Kjo është prej diturive që m’i ka mësuar Zoti im.» Unë e kam flakur fenë e njerëzve që nuk besojnë Allahun e që mohojnë jetën tjetër. ”** (Jusuf, 36-37)

Duke parë gjendjen e të rinjve që ndodheshin në burg, Jusufi (a.s.), deshi t’u mësonte atyre besimin në një Zot. Për këtë arsye, para se t’ua komentonte ëndrrat, i përgatiti ata për besimin në një Zot, duke u thënë se ai besonte në fenë e vërtetë, se dituria i ishte dhuruar nga Zoti dhe se egjiptianët ishin në rrugë të gabuar. Pastaj, filloi t’u kumtonte fenë e vërtetë. Mësimi që duhet të nxjerrim prej kësaj, është se një besimtar, nuk duhet ta braktisë detyrën e tij të “urdhërimit për të mirë dhe ndalimit nga e keqja”, edhe në kushtet më të vështira.

Ajetet e mëposhtme, kanë të bëjnë pikërisht me këtë çështje:

“Unë besoj fenë e të parëve të mi - Ibrahimit, Is’hakut dhe Jakubit. Ne, kurrë nuk mund t’i shoqërojmë Allahut ndonjë gjë (në adhurim)**. Kjo është dhuntia e Allahut ndaj nesh dhe njerëzve të tjerë, ndonëse shumica e njerëzve nuk janë mirënjohës.**

O shokët e mi të burgut! A janë më mirë një mori zotash të ndryshëm apo Allahu, i Vetmi, Ngadhënjimtari?

Ata që ju i adhuroni në vend të Allahut, janë vetëm emra, të cilët i keni vënë ju dhe të parët tuaj, pa pasur prej Tij asnjë argument. Vendimi i përket vetëm Allahut: Ai ka urdhëruar që të adhuroni vetëm Atë. Kjo është e vetmja fe e vërtetë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.” (Jusuf, 38-40)

Jusufi (a.s.), komenton ëndrrat

Pasi i ftoi në besimin e drejtë dy shokët e burgut që i kërkuan t’u komentojë ëndrrat, Jusufi (a.s.), u tha:

“O shokët e mi të burgut! Njëri prej jush do t’i shërbejë verë pronarit të vet, kurse tjetri do të kryqëzohet, e shpendët do të hanë prej kokës së tij. Kështu është caktuar kjo gjë për të cilën pyetët ju!

Jusufi i tha njërit prej këtyre të dyve, për të cilin e dinte se do të shpëtonte: «Më përmend mua te pronari yt!» Por djalli bëri që ai të harronte ta përmendte te pronari i vet dhe kështu, Jusufi mbeti edhe disa vjet në burg.” (Jusuf, 41-42)

Sipas disa komentuesve të Kuranit, fakti që Jusufi kërkoi ndihmë prej dikujt tjetër veç Zotit, ishte një veprim, që për profetët konsiderohet i gabuar. Për rrjedhojë, pasi kishte bërë pesë vite burg, Jusufi mbeti edhe shtatë vite të tjerë aty!

* * *

Prej Malik bin Dinarit, transmetohet se, kur Jusufi i tha kujdestarit të verës:

“Më kujto tek pronari yt!”, Allahu i Madhëruar, i tha:

“O Jusuf! Ke gjetur mbrojtës tjetër përveç Meje! Pra, edhe Unë do ta zgjas burgimin tënd!

Pas kësaj, Jusufi (a.s.), filloi të qante dhe tha:

"Zoti im! Për shkak të hidhërimeve dhe fatkeqësive të shumta, duhet të më jetë dobësuar zemra. Me lejen Tënde, këtej e tutje, nga goja ime s'ka për të dalë më një fjalë e tillë!"

Hasan Basriu (Allahu e mëshiroftë!), sa herë që lexonte këtë ajet, qante dhe thoshte:

"Kur hasim ndonjë vështirësi, vrapojmë menjëherë tek njerëzit. Vallë, si do të jetë fundi ynë në këtë gjendje?"

Profeti (a.s.), ka thënë:

"Allahu e mëshiroftë vëllain tim, Jusufin! Po të mos i thoshte kujdestarit të verës: «Më përmend tek pronari yt!» pas pesë viteve në burg, nuk do të mbetej edhe shtatë vite të tjerë aty!" (Bursevi, Ruhu'l-Bejan, IV, 254.)

Mirëpo, fatkeqësitë, vështirësitë dhe vuajtjet e ndryshme që Allahu i Madhëruar u ka dhënë profetëve dhe të dashurve të Tij, nuk kanë qenë ndëshkim, por mirësi për ta!

Në një hadith fisnik, thuhet:

"Kur Allahu e do një rob, atëherë lëshon mbi të bela pas belaje!.." (Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, III, 334.)

Ëndrra e mbretit të Egjiptit

"Dhe tha mbreti: «Kam parë në ëndërr shtatë lopë të majme, të cilat po i hanin shtatë lopë të dobëta dhe shtatë kallinj të gjelbër e shtatë të tjerë të tharë. O paria ime, më shpjegoni ëndrrën time, nëse dini t'i interpretoni ëndrrat!»

Ata thanë: «Këto janë ëndrra të ngatërruara e ne nuk dimë t'i shpjegojmë.»

Njërit nga ata dy që shpëtoi (nga burgu)**, iu kujtua pas një kohe e tha: «Unë do t'ju njoftoj për shpjegimin e kësaj** (ëndrre)**, vetëm më dërgoni** (te Jusufi)**!»**

(Shërbëtori) **I tha: «O Jusuf, o njeri i drejtë! Na shpjego** (ëndrrën) **për shtatë lopë të majme, të cilat hahen prej shtatë lopëve të dobëta dhe për**

shtatë kallinj të gjelbër e shtatë tjerë të tharë, që të kthehem te njerëzit e ta dinë edhe ata.»

(Jusufi) **Tha: «Do të mbillni shtatë vjet rresht. Prodhimin që do të korrni lëreni në kallinj, përveç një pakice që do t'ju shërbejë për të ngrënë, sepse pastaj do të vijnë shtatë vite të thata, të cilat do t'i harxhojnë ato që i keni ruajtur ju, përveç një pakice që mund të kurseni. Pastaj, pas këtyre do të vijë një vit plot shi për njerëzit, vit në të cilin ata do të shtrydhin** (rrush, etj.)**.»**

Mbreti tha: «Sillmani atë!» Kur (Jusufit) **i erdhi i dërguari, ai i tha: «Kthehu te mbreti yt e pyete: ç'patën ato gra që prenë duart e veta? Me të vërtetë, Zoti im i di dredhitë e tyre!»**

Mbreti u tha (grave)**: «Si qe puna juaj kur deshët ta joshnit Jusufin?» Ato thanë: «Allahu na ruajt! Ne nuk dimë asgjë të keqe për atë.» Gruaja e Azizit** (ministrit) **tha: «Tani do të dalë në shesh e vërteta! Unë u përpoqa që ta joshja atë; ai është vërtet njeri i drejtë.»**

(Jusufi) **Tha:** «(E kërkova këtë hetim) **që ta dijë ai** (Azizi)**, se unë nuk e kam tradhtuar gjatë kohës së mungesës së tij. Vërtet, Allahu nuk u jep fund të mirë dredhive të tradhtarëve.»** (Jusuf, 43-52)

Zgjuarsia e Jusufit (a.s.)

Jusufi (a.s.), nuk donte të dilte nga burgu pa u njohur mbreti mirë me çështjen dhe para se vetë Azizi të tregonte versionin e vërtetë të çështjes. Kjo, sepse Jusufi (a.s.), dëshironte që kjo çështje të dilte në shesh dhe të gjithë ta dinin se ai ishte hedhur pa të drejtë në burg. Kështu që, duke përdorur mendjen, ai shfaqi një shembull të bukur durimi e maturie dhe i pengoi smirëzinjtë që ta ngatërronin më tepër çështjen. Ai pranoi të dilte nga burgu vetëm atëherë kur u vërtetua se të gjitha akuzat ndaj tij, ishin shpifje dhe të gjitha dyshimet për të u hodhën poshtë.

Diçka e ngjashme me kujdesin që tregoi Jusufi (a.s.), për të mos i lënë vend shpifjeve, i ka ndodhur edhe Profetit tonë (a.s.). Nëna e besimtarëve Safijje binti Hujej (r.anha), tregon:

I Dërguari i Allahut kishte hyrë në itikaf[21]. Një natë, e vizitova dhe bisedova me të. Më vonë, kur u ngrita për t'u kthyer në shtëpi, u ngrit edhe ai për të më dërguar në shtëpi. Në rrugë e sipër, u shkëmbyem me dy persona prej ensarëve (Allahu qoftë i kënaqur me ta!). Sapo e panë Profetin (a.s.), u munduan të largoheshin sa më shpejt prej aty. Mirëpo, i Dërguari i Allahut (a.s.), tha:

"Prisni! Më ngadalë!.. Gruaja që është me mua, është familja ime, Safijje bint-i Hujej."

Ndërsa ata thanë:

"Allahu është i pastër dhe i Dërguari i Tij nuk mund të veprojë gjëra të papërshtatshme.

Pas këtyre fjalëve, Profeti (a.s.), thotë:

"Shejtani shëtit si gjaku në trupin e njeriut. Prandaj, kisha frikë se mos hidhte ndonjë mendim të keq apo dyshim në zemrën tuaj." (Buhari, I'tikaf, 11; Muslim, Selam, 23-25.)

Duke u nisur nga rëndësia e madhe që ka ky fakt, Allahu i Madhëruar na e tërheq vëmendjen neve, robërve të Tij, duke thënë:

"Mos shko pas diçkaje për të cilën nuk ke dijeni. Vërtet, dëgjimi, shikimi dhe zemra; të gjitha këto do të merren në përgjegjësi." (Isra, 36)

* * *

Jusufi (a.s.), e vërtetoi plotësisht se ishte i pafajshëm dhe u çlirua nga dyshimet që kishin njerëzit në lidhje me të. Megjithatë, për të mos u mashtruar nga dredhitë e egos, ai kërkoi mbrojtjen e Allahut dhe tha:

"Unë nuk e shfajësoj veten, sepse egoja/nefsi (i njeriut) **është fort i prirë për të keqe, përveç atij që e mëshiron Zoti im. Me të vërtetë, Zoti im është Falës dhe Mëshirëplotë."** (Jusuf, 53)

Ndërsa një ajet tjetër, në lidhje me faktin se prej dëmeve të "nefsit emmare", mund të të mbrojë dhe pastrojë vetëm Allahu i Madhëruar, urdhërohet:

21. -itikaf: Ngujimi për disa ditë në një vend të caktuar, për të kryer adhurime të vahzhdueshme. She - bull për këtë, është "itikafi" që bëhet në dhjetë ditët e fundit të muajit të Ramazanit, ku besimtarët që dëshirojnë, ngujohen në një xhami për dhjetë ditë rresht, për të kryer sa më shumë adhurime në këtë muaj të bekuar.

"…Allahu pastron atë që dëshiron. Allahu dëgjon dhe di." (Nur, 21) Dhe, me të vërtetë që, ajo që i takon robit të bëjë, është përgjërimi dhe strehimi tek Allahu me zemër të pastër.

Nëse dëshiron, Allahu e bën skllavin mbret

Si përfundim, mbreti e dalloi diplomacinë e hollë, zgjuarsinë dhe pastërtinë e qëllimit të Jusufit (a.s.) dhe tha:

"«Ma sillni atë, do ta marr pranë vetes.» Pasi bisedoi me të, i tha: «Qysh sot, ti ke pozitë të lartë dhe je i besuar.»" (Jusuf, 54)

Kur erdhi ora për të dalë nga burgu, Jusufi (a.s.), u la, veshi rroba të reja dhe u lut për shokët e tij të qelisë. Dhe, kur po dilte nga qelia, la një shënim në derën e saj:

"Ky është vendi i fatkeqësive, varri i të gjallëve, sheshi i grindjes së armiqve dhe i sprovimit të miqve!"

Më vonë, kur hyri tek mbreti, u lut me këto fjalë:

"Allahu im! Më parë dhe më tepër se prej këtu, pres mirësi prej Teje! Ndërsa prej të keqes së tij, strehohem tek Madhështia dhe Fuqia Jote!"

Mbreti njihte shumë gjuhë. Mirëpo, Jusufi (a.s.), njihte më shumë gjuhë se ai. Kur e kuptoi këtë, u habit shumë dhe kërkoi që shpjegimin e ëndrrës së tij, ta dëgjonte edhe nga vetë Jusufi. Prandaj, Jusufi (a.s.), përsëriti edhe njëherë ato që i kishte thënë më parë të dërguarit të mbretit.

Mbreti, i mahnitur me interpretimin dhe shprehitë e bukura të Jusufit, e pyeti atë se, çfarë masash duheshin marrë në bazë të këtij interpretimi. Dhe, Jusufi (a.s.), përgjigjet:

"Në vitet e begata, duhet të mbillet më shumë dhe më pas të rezervohen. Në këtë mënyrë, gjatë viteteve të zisë, sigurojmë edhe jetesën tonë, por rrisim edhe eksportin, duke i sjellë fitime thesarit të shtetit."

Kësaj here, mbreti pyeti:

"Mirë, po kush do ta bëjë këtë punë?" Ndërsa Jusufi (a.s.), u hodh e tha:

"Më cakto mua përgjegjës të depove të vendit, sepse unë jam ruajtës dhe njohës (i mirë i këtyre punëve)**"** (Jusuf, 55)

Siç kuptohet prej këtij ajeti, është e lejueshme që një njeri i aftë në zbatimin e ligjeve dhe të drejtësisë, të kërkojë vetë një detyrë administrative. Mirëpo, nuk mund të pranohet që myslimanët të garojnë mes tyre, duke rendur pas dëshirave dhe ambicieve për pushtet.

Veçanërisht, ky ajet fisnik, lë të kuptohet se, për të vendosur drejtësinë dhe sundimin e ligjeve të Allahut në tokë, është detyrë e atyre që kanë aftësi, që t'ia marrin nga dora pushtetin drejtuesit mizor. Mirëpo, kjo është një detyrë e vështirë dhe me përgjegjësi të madhe. Për rrjedhojë, kjo u përket atyre që e meritojnë.

Pikërisht dhe Jusufi (a.s.), për shkak se i plotësonte maksimalisht të gjitha kushtet e kësaj detyre dhe për shkak se edhe situata e shtyu në këtë vendim, me qëllim që të përmirësonte gjendjen e vendit, ai mori përsipër ministrinë e ekonomisë.

"Dhe kështu, Ne i dhamë Jusufit pozitë në atë vend dhe ai kishte çfarë të dëshironte. Ne e shpërblejmë me mëshirën Tonë kë të duam dhe, punëmirëve nuk ua humbim shpërblimin. Ndërsa shpërblimi i jetës tjetër është më i mirë për ata që besojnë dhe e kanë frikë Allahun." (Jusuf, 56-57)

Duke i dhënë lejë për të përdorur edhe të gjitha kompetencat e veta, mbreti i la në dorë Jusufit (a.s.), të gjithë administrimin e Egjiptit!

Ndërkohë, si një rob dhe i dërguar i zgjedhur i Allahut, Jusufi (a.s.), filloi t'i ftojë njerëzit në besimin në një Zot. Pas një farë kohe, me udhëzimin e Allahut, mbreti pranon besimin në një Zot, përpara Jusufit (a.s.). Gjithashtu, bashkë me të besuan edhe shumë njerëz të tjerë afër tij.[22]

* * *

Sapo mori detyrën e menaxhimit të vendit dhe ekonomisë, Jusufi (a.s.), filloi t'i japë rëndësi bujqësisë, duke e shtuar prodhimin. Ndërsa drithërat që tepronin nga përmbushja e nevojave, i vendosi nëpër hambarë. Kur erdhën vitet

22. Sipas të dhënave historike, i vetmi faraon që ka besuar në një Zot të vetëm, ka qenë Akhenatoni, i cili njihet edhe si Amenhotep IV. Ky faraon mendohet të ketë jetuar në kohën e Jusufit (a.s.). Po nga të dhënat historike, mësojmë se në kohën e Perandorisë Osmane, piramidat e Egjiptit, janë njohur me emrin "Hambarët e Jusufit", gjë e cila tregon se piramidat, ndryshe nga sa thonë disa historianë (që kanë qenë thjesht varre të faraonëve), ato janë përdorur si hambarë drithi. Tashmë është i mirënjohur fakti se, piramidat kanë një veçori të jashtëzakonshme të konservimit të ushqimeve, të cilat në kushtet e motit të nxehtë të Egjiptit, nuk do të mund të ruheshin kurrë jashtë apo në hambarë të thjeshtë.

e zisë, të cilat u parashikuan në komentimin e ëndrrave të mbretit, prodhimet e rezervuara u përdorën edhe për popullin e Egjiptit, por u eksportuan edhe në vendet e tjera përreth Egjiptit, duke i siguruar të ardhura thesarit të shtetit. Njerëzit që vuanin nga uria në vendet e tyre, vinin tek Jusufi dhe blinin drithë.

Martesa me Zulejhanë

Gjatë kësaj kohe, Zulejhaja ia kishte shpërndarë popullit çdo gjë që kishte pasur në dorë dhe s'i kishte mbetur asgjë. Për shkak të dashurisë për Jusufin, lotët e syve i ishin tharë dhe trupi i ishte vyshkur aq shumë, saqë nuk ndryshonte nga një grua plakë. Më në fund, u mbyll në një banesë të braktisur në rrugën nga kalonte Jusufi (a.s.). Duke kujtuar ato që i kishin ndodhur deri atë ditë, e kuptoi të vërtetën dhe, duke i dalë para idhullit që i falej, i tha:

"Turp të kesh ti dhe ajo që të është falur ty! Nuk tregove pikë mëshire për këtë pleqërinë, verbërinë dhe varfërinë time! Prej sot e tutje po të mohoj dhe po i besoj Zotit të Jusufit!.."

Prej asaj dite, Zulejhaja filloi të përmendë mëngjes e mbrëmje Zotin, Krijuesin e gjithçkaje, Atë që nuk ka të ngjashëm dhe ortakë.

Një ditë Jusufi (a.s.), kaloi në rrugën përpara shtëpisë së Zulejhasë, i hipur mbi kalë, së bashku me shoqëruesit e vet. Zulejhaja doli nga shtëpia dhe thirri nga pas me zë të lartë:

"I madhëruar qoftë Ai, që me fuqinë e Tij, i bën mbretërit skllevër për shkak të gjynaheve, ndërsa skllevërit, i bën mbretër për shkak të devotshmërisë së tyre ndaj të Vërtetit (Zotit)!.."

Me lejen e Allahut, era e çoi këtë zë në veshin e Jusufit (a.s.), i cili ishte goxha larg. Kur e dëgjoi, Jusufi (a.s.), pyeti për hallin e të zotit të këtij zëri që nuk e njohu. Ekipit që shkoi për të marrë vesh këtë çështje, Zulejhaja, u tha se hallin e saj mund ta zgjidhte vetëm Jusufi. Kur doli përpara Jusufit (a.s.), Zulejhaja i kërkoi atij që t'i lutej Allahut, që t'ia kthente përsëri sytë dhe bukurinë e mëparshme. Më pas, kërkoi të martohej me të.

Jusufi (a.s.), iu lut Allahut dhe Zulejhasë iu plotësuan dy dëshirat e para. Pra, me lejen e Allahut, asaj iu dha shikimi dhe bukuria e mëparshme. Mirëpo, në lidhje me dëshirën e tretë të Zulejhasë, Jusufi uli kokën dhe u zhyt në

mendime. Atë moment, erdhi Xhebraili (a.s.) dhe në lidhje me Zulejhanë, e cila ishte ende e virgjër, i tha:

"O Jusuf! Zoti yt të çon selam dhe të urdhëron të mos e refuzosh propozimin e kësaj gruaje të gjorë! Martohu me të, sepse ajo është gruaja jote në këtë botë dhe në botën tjetër!"

Pas këtij urdhri hyjnor, Jusufi vuri kurorë me Zulejhanë dhe duke i ngritur duart nga qielli u lut në këtë mënyrë:

"O Allahu im, Mëshiruesi i mëshiruesve që më ke dhuruar gjithë këto të mira!.. Të pafundme qofshin falënderimet dhe lavdërimet për Ty!

O Zot! Të lutem plotësoi mirësitë e Tua mbi mua; më tako me babanë tim Jakubin, ndriçoja sytë duke më parë mua dhe më jep mundësi për t'u takuar me vëllezërit e mi! Ti je Ai që pranon lutjet, Ti ke fuqi për çdo gjë!"

Ardhja e vëllezërve për të marrë ushqime dhe plani i bukur i Jusufit

Për shkak të zisë që kishte pllakosur çdo vend, Jakubi (a.s.), i dërgoi djemtë e tij për të marrë ushqime në Egjipt. Ndërsa vëllain nga nëna të Jusufit, Benjaminin, e mbajti pranë vetes.

"Erdhën vëllezërit e Jusufit e hynë tek ai. Ai i njohu, por ata nuk e njohën. Kur i furnizoi ata me ushqim të nevojshëm, u tha: «Më sillni vëllain tuaj prej babait! A nuk e shihni se unë jua jap masën të plotë dhe jam më i miri mikpritës? Nëse nuk ma sillni atë, nuk do të ketë më ushqim për ju dhe mos ejani tek unë»!

Ata thanë: «Ne do të përpiqemi disi, që ta sjellim nga baba i tij dhe do ta bëjmë këtë». (Ndërkohë) **Jusufi u tha shërbëtorëve të vet: «Ngarkoni barrët në kafshët e tyre e ua fusni brenda paratë! Ata do t'i gjejnë ato, kur të shkojnë te familja e vet, kështu që do të kthehen përsëri te ne».**

Kur u kthyen te babai i tyre, ata thanë: «O ati ynë! Nuk do të na japin më ushqim. Prandaj dërgoje me ne vëllain tonë, që të mund të marrim ushqim; të sigurojmë se ne do ta ruajmë atë!» Ai u tha: «A mos vallë t'jua besoj juve, ashtu siç jua pata besuar më parë vëllain e tij? Allahu është Ruajtësi më i mirë dhe Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve»!" (Jusuf, 58-64)

Kur Jakubi (a.s.), tha:

"Allahu është mbrojtësi më i mirë. Ai është Mëshiruesi i mëshiruesve!" Allahu i Madhëruar urdhëroi:

"Meqenëse ti po mbështetesh tek Unë në këtë mënyrë, atëherë edhe Unë për hir të Madhështisë Sime, do të të bashkoj me të dy bijtë përnjëherësh!"

Ajo që kuptohet këtu, është se; besimtarët duhet t'i mbështeten vetëm Allahut dhe s'duhet t'i besojnë mbrojtjes së të tjerëve. Kjo, sepse përveç Allahut, çdo gjë tjetër ka nevojë të mbrohet për vete. Kurse Allahu i Madhëruar, nuk është nevojtar për asgjë dhe për askënd!

Djemtë e Jakubit (a.s.), po bënin çdo përpjekje për ta bindur të atin që t'ua jepte Benjaminin me vete për në Egjipt:

"Kur i çelën barrët e tyre dhe gjetën të hollat e tyre, që ua kishin kthyer, ata thanë: «O ati ynë! Ç'duam më tepër? Këto janë gjërat tona; na janë kthyer. Ne do ta furnizojmë familjen tonë, do ta ruajmë vëllain tonë dhe do ta shtojmë një barrë deveje (ushqim)**, e kjo është barrë e lehtë.»**

Më në fund, Jakubi (a.s.), pranoi ta dërgojë Benjaminin së bashku me vëllezërit:

Ai tha: «Unë kurrsesi nuk do ta dërgoj me ju, derisa të betoheni në Allahun, se do të ma ktheni, me përjashtim të rastit kur ju rrezikon ndonjë e keqe e madhe (të gjithëve)**.» Kur ata u betuan, ai u tha: «Allahu është dorëzënës për atë që flasim ne. O djemtë e mi, mos hyni nga e njëjta portë** (e qytetit)**, por nga porta të ndryshme. Unë nuk mund të largoj prej jush asgjë nga** (ajo që ju ka caktuar) **Allahu! Se pushteti i përket vetëm Allahut. Tek Ai mbështetem unë dhe tek Ai le të mbështeten ata që dëshirojnë të jenë të mbështetur** (tek Allahu)**»!"** (Jusuf, 65-67)

Shkaku që Jakubi (a.s.), u tha djemve që të hynin në Egjipt nga dyer të ndryshme, ishte se ata qenë të veshur mirë e ishin të pashëm dhe se herën e parë ishin pritur në mënyrë të veçantë nga mbreti. Për rrjedhojë, edhe shikimet plot habi të të gjithëve ishin mbi ta dhe, po të hynin bashkë në qytet, mund të pësonin ndonjë të keqe.

“Kur ata hynë (në qytet)**, ashtu siç i urdhëroi babai i tyre, dëshira e Jakubit u përmbush, por kjo nuk i ndihmoi aspak para caktimit të Allahut. Ai** (Jakubi)**, në të vërtetë, ka qenë dijetar i madh, sepse Ne e kemi mësuar, por shumica e njerëzve nuk e di.”** (Jusuf, 68)

Unë jam vëllai yt, Jusufi

“Kur dolën para Jusufit, ky e afroi vëllain e vet (Benjaminin) **dhe i tha: «Unë në fakt jam vëllai yt dhe mos u hidhëro për atë që më bënë vëllezërit tanë!»”** (Jusuf, 69)

Siç rrëfehet, Jusufi (a.s.), i gostiti vëllezërit, duke i ulur dy e nga dy në sofër. Kur Benjamini mbeti i vetëm, filloi të qajë duke thënë:

“Po të ishte gjallë vëllai im, Jusufi, do të rrinte me mua!”

Pas kësaj, Jusufi (a.s.), e mori të vëllain në sofrën e vet. Kur mbaruan ushqimin, i vendosi vëllezërit përsëri dy e nga dy nëpër shtëpi, kurse Benjaminin, që kishte mbetur përsëri vetëm, e mori me vete duke i thënë:

“Ky s’ka të dytë; kështu që le të qëndrojë me mua!”

Në këtë mënyrë, Benjamini e kaloi natën në shtëpinë e Jusufit (a.s.), i cili i tha:

“A më pranon mua si vëlla në vend të vëllait të vdekur?”

Benjamini iu përgjigj:

“E kush nuk do ta pranonte një vëlla si ti? Mirëpo babai yt s’është Jakubi, dhe nëna jote nuk është Rahila!..” Sapo dëgjoi këto fjalë, Jusufi (a.s.), filloi të qajë dhe iu hodh Benjaminit në qafë. Pastaj i tregoi të vërtetën:

«Unë në fakt jam vëllai yt dhe mos u hidhëro për atë që më bënë vëllezërit tanë!»

Në thënien e Jusufit, **“mos u hidhëro për atë që më bënë vëllezërit tanë”**, aludohet në faktin se Allahu nuk u jep sukses dredhive të ziliqarëve. Pra, megjithëse vëllezërit nuk lanë gjë pa i bërë Jusufit, si përfundim ata nuk ia arritën dot qëllimit të tyre. Allahu i Madhëruar, në fillim bashkoi dy vëllezërit, pastaj edhe Jakubin (a.s.), bashkë me ta!

Jusufi pengon Benjaminin të kthehet

Pasi u njohën mirë, Jusufi (a.s.), i tha Benjaminit:

"O vëlla! Unë do të të mbaj këtu! Ti e di se sa shumë ka vuajtur babai ynë pas ndarjes sime. Dhe, po të të mbaj edhe ty këtu, vuajtja e tij do të shtohet edhe më shumë. Mirëpo, na duhet të veprojmë kështu, me qëllim që të takohemi sa më shpejt me të. Lidhur me këtë çështje, unë do përgatit një plan të bukur…"

"Pasi i furnizoi me ushqimin e nevojshëm, (Jusufi) **shtiu një kupë** (të çmueshme) **në ngarkesën e vëllait të vet. Pastaj një lajmëtar thirri: «O karvan, ju jeni vjedhës të vërtetë!» Ata u kthyen drejt tyre** (e thanë)**: «Ç'ju ka humbur»?**

Thanë: «Po kërkojmë kupën e mbretit. Kush e sjell atë, ka shpërblim një barrë deveje ushqim. Unë për këtë jam dorëzënës».

(Vëllezërit e Jusufit) **thanë: «Betohemi për Allahun, ju e dini se ne nuk kemi ardhur të krijojmë trazira në këtë vend dhe nuk jemi vjedhës».**

Ata pyetën: «E cili do të jetë dënimi, nëse ju gënjeni»?

(Vëllezërit) **thanë: «Dënimi për atë, në barrën e të cilit gjendet kupa, është që vetë ai të mbahet peng. Kështu i dënojmë ne keqbërësit.»"** (Jusuf, 70-75)

Sipas ligjit të profetit Jakub (a.s.), kur kapej një vjedhës, ai dënohej me një vit punë të detyruar (si skllav) te pronari i mallit. Ndërsa sipas ligjeve të Egjiptit, vjedhësi dënohej me rrahje dhe me pagesën e dyfishit të mallit të vjedhur. Mirëpo, për të mbajtur pranë vetes Benjaminin, Jusufi (a.s.), dëshiroi ta dënonte atë sipas ligjeve të babait të tyre.

"Filloi të kontrollojë barrët e tyre, para barrës së vëllait të Jusufit. Pastaj nxori kupën nga barra e vëllait të tij. Kështu, Ne e mësuam Jusufin, të planifikojë. Ai, sipas ligjit të mbretit nuk mund ta merrte (për skllav) **vëllain e vet, përveç se me vullnetin e Allahut. Ne e ngremë lart atë që duam, e mbi çdo të ditur është një i Gjithëdijshëm.**

(Bijtë e Jakubit) **thanë: «Nëse ky ka vjedhur, më parë ka vjedhur edhe vëllai i tij!» Jusufi heshti për këtë dhe nuk zbuloi gjë, por mendoi në vetvete: «Ju jeni në pozitë më të keqe. Allahu është më i dijshëm për ato që thoni ju».**" (Jusuf, 76-77)

Siç rrëfehet, halla e donte shumë Jusufin. Por, kur u rrit Jusufi, i ati deshi ta merrte pranë. Mirëpo, halla nuk mund të ndahej prej Jusufit. Për këtë arsye, babai i lidhi Jusufit brezin që i kishte ngelur trashëgim nga babai i tij, Ibrahimi (a.s.) dhe më pas tha se i kishte humbur brezi. Brezi u kërkua dhe u gjet te Jusufi. Sipas ligjit, Jakubi (a.s.), e mori dhe e mbajti Jusufin pranë vetes. Kjo ishte "vjedhja e Jusufit" për të cilën folën vëllezërit.

"(Bijtë e Jakubit) **thanë: «O ministër, ai e ka babanë shumë plak, andaj merr ndonjërin prej nesh në vend të tij! Ne po shohim se ti je bamirës».**

(Jusufi) **tha: «Allahu na ruajtë; si të marrim një tjetër në vend të atij te i cili e kemi gjetur sendin tonë! Atëherë, ne, me të vërtetë, do të ishim të padrejtë!»**

Meqë e humbën shpresën në të (Jusufin)**, u shpërndanë dhe u këshilluan fshehurazi. Më i madhi nga ata tha: «A nuk e dini që babai juaj ka marrë prej jush betimin në Allahun. Ju edhe më parë e keni shkelur betimin që bëtë për Jusufin. Nuk do të ndahem prej këtij vendi, derisa të më lejojë babai im ose të më gjykojë Allahu, sepse Ai është Gjykatësi më i mirë. Kthehuni te babai juaj dhe thoni: O babai ynë, djali yt ka vjedhur. Ne dëshmojmë vetëm për atë që dimë. Ne nuk mund ta parashikonim të panjohurën. Pyet banorët e qytetit në të cilin kemi qenë dhe karvanin me të cilin kemi udhëtuar dhe ki besim se ne jemi të drejtë»!"** (Jusuf, 78-82)

Vëllezërit u ngritën dhe shkuan i thanë babait fjalët që u tha vëllai i madh.

Vuajtja që hap derën e shpërblimit

"Jakubi tha: «Nuk është kështu, por ju keni kurdisur diçka. Unë do të kem durim. Shpresoj se Allahu do të m'i kthejë të gjitha, sepse Ai, në të vërtetë, është i Gjithëdijshëm dhe i Urtë»." (Jusuf, 83)

Për shkak se djemtë e kishin gënjyer më parë Jakubin (a.s.), në lidhje me Jusufin, edhe pse kësaj here ata mund të thoshin të vërtetën, ai nuk deshi t'u besonte dhe u tha:

"Jo, juve ju ka mashtruar egoja juaj dhe ju ka shtyrë në një punë të tillë. Përndryshe, nga e dinte ministri se, sipas ligjit tonë, vjedhësi mbahet peng?"

"(Jakubi) U largua prej tyre dhe tha: «O i mjeri unë për Jusufin!» Sytë i ishin zbardhur prej pikëllimit dhe ishte plot zemërim." (Jusuf, 84)

Që prej ditës kur e humbi Jusufin, sytë e tij nuk panë gjumë. Në këtë gjendje që ishte, u afrua aq shumë me Allahun, saqë në atë kohë, në tokë nuk kishte njeri më të nderuar te Allahu se sa Jakubi (a.s.).

Në të njëjtën mënyrë, edhe Profeti ynë (a.s.), ka kërkuar prej besimtarëve të popullit të vet, që të bëjnë durim ndaj fatkeqësive të vogla e të mëdha që mund t'i godasin dhe, shpërblimin e atij durimi, ta shpresojnë vetëm prej Allahut të Madhëruar. Gjithashtu, Profeti (a.s.), ka thënë se; shpërblimi i durimit të atij i cili sprovohet me dy gjërat e tij më të dashura (pra marrjen e syve), është Xheneti. (shih. Buhari, Merda, 7.)

Për shkak të të qarave të shpeshta, Jakubit (a.s.), iu verbuan sytë. Por, nëse do t'i kishte parë me sytë e vet ato që punuan djemtë e tij, atëherë hidhërimi do t'i shtohej edhe më tepër.

* * *

Thuhet se, Jakubi (a.s.) ka qarë për dyzet vite me radhë. Lidhur me verbimin e tij, disa njerëz të urtë kanë thënë:

Allahu i Madhëruar, ia dha Jakubit (a.s.) këtë verbim, me qëllim që ai të mos shihte pamjen e jashtme të Jusufit, por të shihte vazhdimisht bukurinë e cilësive të larta që Allahu kishte shfaqur tek ai. Kjo, sepse Allahu i Madhëruar, kishte shfaqur te Jusufi bukurinë e cilësive të Tij të larta. Për këtë arsye edhe Jakubi (a.s.), e donte shumë Jusufin. Mirëpo, për shkak të një gabimi të tij, Allahu e ndau Jusufin nga Jakubi dhe ia mori Jakubit (a.s.), sytë të cilat shihnin bukurinë e jashtme të Jusufit.

Këtu aludohet në faktin se, për sa kohë që robi nuk do t'i nxjerrë nga zemra bukuritë që sheh me sytë e tij fizikë, ai nuk mund të arrijë kurrë të shohë bukurinë e cilësive hyjnore.

Nuk hiqet shpresa nga mëshira e Allahut

"Ata thanë: «Për Allahun, ti po e përmend Jusufin pa pushim, saqë do të sëmuresh rëndë ose do të vdesësh!»

(Jakubi) **tha: «Unë dhimbjen dhe pikëllimin tim ia paraqes vetëm Allahut, e nga Allahu di atë që nuk e dini ju. O bijtë e mi, shkoni e kërkoni**

lajme për Jusufin dhe vëllain e tij dhe mos e humbni shpresën në mëshirën e Allahut. Shpresën në mëshirën e Allahut nuk e humb askush, përveç jobesimtarëve».” (Jusuf, 85- 87)

T’i presësh shpresat prej Allahut, do të thotë të mos i kuptosh cilësitë e Tij “Rrahman” dhe “Rrahim”; do të thotë të mos e njohësh mëshirën hyjnore. Madje, edhe Faraoni e përmendi emrin e Allahut në frymën e tij të fundit!

Allahu i Madhëruar urdhëron:

“Mos e prisni shpresën prej mëshirës së Allahut!” (Zumer, 53)

Jakubi (a.s.), i cili gjithmonë jetonte me këtë parim, nuk e humbi shpresën, por me anë të djemve, i dërgoi një letër ministrit të Egjiptit:

“Bismil’lahirrahmanirrahim!

Ministrit të Egjiptit, prej Israil Jakubit, birit të Zebiullah Is’hakut, birit të Halilullah Ibrahimit:

Ne jemi një fis që ka përjetuar shumë fatkeqësi. Gjyshi im, Ibrahimi, u sprovua me zjarrin e Nemrudit dhe duroi. Dhe, Allahu e shpëtoi atë. Edhe im atë u sprovua me vështirësi të tjera dhe duroi. Allahu e shpërbleu edhe atë. Sa për mua, edhe unë humba tim bir, Jusufin. Që kur jam ndarë prej tij, kam qarë aq shumë, sa i humba sytë dhe beli m’u kërrus. Veten e ngushëlloja me djalin tjetër që ma keni mbajtur peng. Paskeni thënë se ka vjedhur. Por, prej fisit tonë, nuk dalin vjedhës. Ne nuk lindim vjedhës. Ma ktheve djalin, mirë; nuk ma ktheve, do të të mallkoj në atë mënyrë, sa që ai mallkim do të zërë bijtë e tu për shtatë breza me radhë!”

Kur Jusufi (a.s.), e lexoi këtë letër, qau dhe i ktheu këtë përgjigje:

“Bismil’lahirrahmanirrahim!

Israil Jakubit prej ministrit të Egjiptit:

O njeri i moshuar! Letra jote më erdhi. E lexova dhe e kuptova. Ti më shkruan për etërit e tu, për fatkeqësitë që u kanë rënë dhe për durimin e tyre. Prandaj, duro edhe ti siç kanë duruar edhe ata! Paqja qoftë mbi ty!..”

Kur e mori Jakubi (a.s.), e lexoi letrën, tha:

"Betohem në Allahun se, kjo nuk është një letër sundimtari, por një letër profeti! Ai që e ka shkruar këtë letër s'mund të jetë tjetërkush veç Jusufit!.."

Pas kësaj, i dërgoi sërish djemtë në Egjipt që të mësonin se si qëndronte e vërteta. Dhe ata, dolën menjëherë në udhë.

"Kur ata dolën para Jusufit, thanë: «O ministër, ne dhe familjen tonë e ka goditur një fatkeqësi e madhe dhe kemi sjellë pak gjëra! Sidoqoftë, na e plotëso masën (për ushqimin) **tonë dhe na jep lëmoshë, sepse Allahu i shpërblen dhënësit e lëmoshës».**

Ai tha: «A nuk e mbani mend çfarë keni bërë me Jusufin dhe vëllain e tij, kur ishit të paditur?»" (Jusuf, 88-89)

Siç shprehet edhe në komentimet e Kuranit, vëllezërit që e kishin hedhur Jusufin në pus, e kishin munduar vazhdimisht edhe vëllain e tij të vogël, Benjaminin.

Një falje shembullore

"Ata thanë: «Mos vallë, ti je vërtet Jusufi?!» Ai u përgjigj: «Po, unë jam Jusufi e ky është vëllai im. Allahu na mëshiroi. Atë që ruhet (nga gjynahet) **dhe bëhet i durueshëm, Allahu e shpërblen, se Ai kurrë nuk ia humb shpërblimin punëmirëve».**

Ata thanë: «Betohemi në Allahun, vërtet që Allahu të ka ngritur ty mbi ne dhe ne paskemi qenë vërtet të gabuar».

Ai u tha: «Sot s'ka qortim për ju; Allahu do t'ju falë. Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve!»" (Jusuf, 90-92)

Njëra prej metodave më të mira të edukimit, është t'i përgjigjesh të keqes me të mirë. Kjo mënyrë sjelljeje, largon armiqësinë e armikut dhe i hap vendin qëllimit të mirë dhe miqësisë. Madje, nëse ai që bën keq, është mik, ai bëhet edhe më i afërt. Sa bukur është shprehur ky fakt në Kuranin Fisnik:

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“Nuk barazohet e mira me të keqen! Të keqen ktheje me të mirë, e atëherë armiku yt do të të bëhet menjëherë mik i ngushtë.” (Fussilet, 34)

Ja dhe një shembull mësimdhënës prej të Dërguarit të Allahut (a.s.), në lidhje me këtë çështje:

Para profecisë, Ebu Sufjani ishte mik me Profetin. Mirëpo, pas profecisë, ai u bë armiku i tij dhe filloi të shkruante poezi që e nxinin figurën e Profetit (a.s.). Këtyre poezive poshtëruese, u përgjigjej poeti Hasan bin Sabiti (r.a.). Më vonë, Ebu Sufjani u pendua për ato që kishte bërë dhe mori udhën për të shkuar në Medine, ku gjendej edhe Profeti (a.s.). Kur ishte duke kaluar në rajonin Ebua, u shkëmbye me Profetin (a.s.), i cili nuk ia hodhi sytë fare. Ebu Sufjani, u prek shumë nga kjo gjë dhe i kërkoi falje me anë të ajetit 91 të sures Jusuf, që ia kishte mësuar Aliu (r.a.), më herët:

“Betohem në Allahun, vërtet që Allahu të ka ngritur ty mbi ne dhe ne paskemi qenë vërtet të gabuar»”

Ndërsa Profeti ynë (a.s.), i cili ishte një oqean mëshire dhe dhembshurie, lexoi ajetin vijues nga surja Jusuf:

«Sot s’ka qortim për ju; Allahu do t’ju falë. Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve!»

Me këtë veprim, Profeti (a.s.), e fali Ebu Sufjanin dhe të gjithë ata që e kishin sharë dhe ofenduar deri atëherë.[23]

Vendoseni këmishën time në sytë e babait tim

Pasi i fali vëllezërit me një zemërgjerësi të madhe, Jusufi (a.s.), i dërgoi tek i ati, duke u dhënë këmishën e vet e duke i porositur:

“Shkoni me këtë këmishë timen dhe vëreni në fytyrën e atit tim e ai do të shohë, dhe m’i sillni tërë familjet tuaja!” (Jusuf, 93)

Jusufi i gostiste vëllezërit e tij mëngjes e mbrëmje, duke i mikpritur në mënyrën më të mirë. Mirëpo, ata ndiheshin të turpëruar, për shkak se u kujtoheshin të këqijat që i kishin bërë më parë. Prandaj, dërguan dikë tek ai dhe i thanë:

23. -Uakidi, Megazi, II, 810-811; Ibn Hisham, Siret, IV, 20-24; Ibn Abdilber, el-Istiab, IV, 1674.

"Ti po na gostit natë e ditë. Mirëpo neve na vjen turp prej teje për shkak të atyre që të kemi bërë!.."

Ndërsa Jusufi (a.s.), përballë ndjenjës së tyre të turpit, u përgjigj i përulur dhe në mënyrë modeste, duke thënë:

"Deri sot, egjiptianët më kanë parë vetëm si një skllav që ka dalë nga burgu dhe thoshin: «Lartësuar qoftë Zoti! Por pa shiko gradën që ka arritur një skllav i shitur për njëzet dirhemë!» Unë, në sajën tuaj, kam fituar nder, sepse ata e kuptuan që unë jam vëllai juaj dhe nipi i një profeti të madh si Ibrahimi (a.s.)!" Në këtë mënyrë, Jusufi i qetësoi vëllezërit e tij.

"Kur karvani u largua nga vendi (Egjipti)**, babai i tyre tha: «Unë, me të vërtetë, po ndiej erën e Jusufit, ndonëse ju mund të më quani matuf».**

Ata thanë: «Për Allahun, me të vërtetë, ti edhe tani qëndron në gabimin e mëparshëm»." (Jusuf, 94-95)

Jakubit (a.s.) i hapen sytë

Kur erdhi lajmëtari me lajmin e mirë dhe ia vuri këmishën në fytyrë, atij iu kthye shikimi. Ai tha: «A nuk ju kam thënë se unë di nga Allahu atë që ju nuk e dini?»" (Jusuf, 96)

Ai që solli lajmin e mirë, ishte djali i madh i Jakubit (a.s.), Jehuda. Sipas një transmetimi, thuhet se ai ka ecur këmbëzbathur dhe kokëzbuluar, prej Egjiptit deri në rajonin e Kenanit, me mendimin se: "Unë ia çova babait këmishën e përgjakur të Jusufit, duke e mbytur në hidhërim. Prandaj, tani unë do t'ia çoj përsëri këtë këmishë babait, që ta mbys në gëzim".

Lidhur me këtë ajet fisnik, i nderuari Xhelaledin Rumiu, faktin se "dituria e fshehtë" (ilmi leduni – dituria hyjnore), është një dhunti hyjnore, e cila u jepet vetëm atyre që kanë aftësitë e duhura shpirtërore, e shpreh në këtë mënyrë:

"Cilësitë e jashtëzakonshme që pa Jakubi (a.s.) në fytyrën e Jusufit (a.s.), ishin cilësi që gjendeshin edhe tek vetë Jakubi (a.s.). Në sajë të intuitës së tij, dritën që pa Jakubi (a.s.), tek Jusufi (a.s.), nuk mundën ta shihnin edhe vëllezërit e tij, sepse bota e tyre shpirtërore nuk mund t'i shihte dhe kuptonte cilësitë e jashtëzakonshme të Jusufit (a.s.). Për rrjedhojë, kur Jakubi (a.s.), i cili ishte i Dërguari i Allahut, i pa cilësitë që gjendeshin tek Jusufi (a.s.), zemra e tij anoi nga ai.

Jakubi (a.s.), kishte ndjenja të veçanta në lidhje me Jusufin (a.s.). Prandaj edhe era e këmishës së Jusufit arriti tek ai prej një largësie të madhe. Ndërkohë që, vëllai që e barte vetë atë këmishë, ishte i paaftë për ta ndjerë erën e saj. Kjo, sepse këmisha e Jusufit (a.s.), ishte thjeshtë një amanet në dorën e vëllait të tij. Ai ishte i ngarkuar vetëm me detyrën për t'ia çuar dhe dorëzuar këmishën Jakubit (a.s). Me fjalë të tjera, këmisha në dorë të vëllait ishte si një skllave e çmuar në dorën e një tregtari skllevërish. Mirëpo, kjo skllave nuk ishte për tregtarin e skllevërve, por për atë që ia di vlerën e vërtetë asaj dhe e blen atë."

* * *

"Ata thanë: «O babai ynë, kërko falje për ne e për gabimet tona! Ne paskemi qenë vërtet gjynahqarë».

Ai u përgjigj: «Do ta lus Zotin tim që t'ju falë. Pa dyshim që Ai është Falësi dhe Mëshirëploti»." (Jusuf, 97-98)

Thënia e Jakubit (a.s.): **"Do ta lus Zotin tim që t'ju falë"** dhe lënia e kësaj për më vonë, është për të treguar se, fajtori në fillim duhet të falet prej të dëmtuarit. Për rrjedhojë, edhe falja e tyre u shty derisa ata u takuan me Jusufin.

Koha e bashkimit pas një malli të gjatë; Lumturia dhe realizimi i ëndrrës

Së bashku me Jusufin (a.s.), mbreti dhe i gjithë populli kishin dalë për të pritur Jakubin (a.s.) dhe familjen e tij. Kur erdhën përballë njëri-tjetri, Jakubi (a.s.) dhe të gjithë ata që ishin me të, zbritën nga kuajt dhe dy profetët përqafuan njeri-tjetrin.

Allahu i Madhëruar urdhëron:

"Kur ata hynë te Jusufi, ai i afroi pranë prindërit e vet dhe tha: «Hyni në Egjipt! Me lejen e Allahut, ju do të jeni të sigurt prej çdo të keqeje»." (Jusuf, 99)

Gjithmonë, shpërblimet e mëdha kanë ardhur pas durimit të treguar përballë fatkeqësive dhe sprovave të vështira.

Menjëherë pas këtij bashkimi, Jakubi (a.s.), ngriti duart dhe duke falënderuar Allahun u lut:

"O Allah! Fali vajtimet e mia për Jusufin, durimin e dobët për shkak të ndarjes nga ai dhe të këqijat e bijve të mi ndaj vëllezërve të tyre!"

Gjithashtu, edhe Jusufi (a.s.) ishte i përfshirë nga një ndjenjë e thellë falënderimi:

"Ai i ngriti prindërit e vet në fron dhe ata të gjithë iu përulën atij. Ai tha: «O babai im, ky është shpjegimi i ëndrrës sime të dikurshme. Zoti im e përmbushi atë. Mua më bëri mirësi, kur më nxori nga burgu, kurse juve ju solli nga shkretëtira, pasi shejtani kishte futur ngatërresë midis meje dhe vëllezërve të mi. Vërtet, Zoti im është i Butë me kë të dojë; Ai është i Gjithëdijshmi dhe i Urti!

O Zoti im! Ti më ke dhënë pushtet dhe më ke mësuar shpjegimin e ëndrrave! O Krijues i qiejve dhe i Tokës, Ti je Mbrojtësi im edhe në këtë botë, edhe në botën tjetër! Bëj që të vdes si mysliman dhe më shoqëro me punëmirët (në botën tjetër)**!»"** (Jusuf, 100-101)

Siç transmetohet, Jakubi (a.s.), vdiq në Egjipt pasi jetoi njëzetekatër vite pranë të birit. Sipas porosisë së lënë më herët, ai u varros në Damask, pranë të atit, Is'hakut (a.s.). Për shkak se egjiptianët e deshën shumë Jusufin (a.s.), dëshironin që ai të qëndronte në vendin e tyre. Jusufi jetoi njëzetetre vite pas të atit. Thuhet se, pas vdekjes, trupin e tij e futën në një sënduk të mermertë dhe e hodhën në Nil. Më vonë, Musai (a.s.), e nxori trupin e tij dhe e varrosi pranë të atit, Jakubit (a.s.).

Alejhimusselam!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Cili është shkaku i zbritjes së sures Jusuf?
2. Cilat ishin cilësitë e këqija që i bënë vëllezërit ta urrenin Jusufin aq shumë, sa u përpoqën të vrisnin?
3. Si kërkoi Jusufi mbrojtje tek Allahu kur u hodh në pus?
4. Edhe pse Jusufi (a.s.), vuajti shumë gjatë gjithë jetës së tij në burg, ai nuk e braktisi kurrë kumtimin e fesë së vërtetë tek shokët e tij të burgut. Nisur nga kjo, çfarë shembulli përfaqëson ai për ne?
5. Cili qe shkaku i shpëtimit të Jusufit (a.s.), prej burgut?
6. *"Kur trupi i njeriut skllavërohet, ai shitet me një çmim të ulët në pazarin e skllevërve! Vallë, sa mund të jetë vlera e shpirtit dhe zemrës së tij në Ditën e Gjykimit, nëse ai i skllavëron ato tek egoja e tij?"* Çfarë kuptimi ka kjo shprehje për ne?
7. Kur Zulejhaja tentoi të kryejë një gjynah, asaj i erdhi turp prej një statuje idhull dhe e mbuloi atë me një rrobë. Çfarë mësojmë ne prej këtij veprimi?
8. Jusufi (a.s.), u soll mirë me vëllezërit e tij, edhe pse ata ishin sjellë keq me të. Kjo sjellje, i bëri vëllezërit të turpëroheshin për të këqijat që kishin bërë. Lidhur me këtë, cilat ishin fjalët e Jusufit (a.s.), që tregojnë modestinë e tij?
9. Shpjegoni arsyet që e bënë Jakubin (a.s), ta donte Jusufin (a.s.), më shumë se fëmijët e tjerë!
10. Shpjegoni dobitë e mësimit të sures Jusuf!

11. Në sa lloje ndahen ëndrrat? Shpjegoni diçka në lidhje me to.

12. Si duhet vepruar, që dashuria për dikë të mos shkaktojë xhelozi dhe smirë tek dikush tjetër?

13. Cili është shkaku që Allahu i Madhëruar, u jep sprova më të vështira profetëve dhe të dashurve të Vet?

14. Shprehja e Jusufit (a.s.), **"Më cakto mua përgjegjës të depove të vendit..."**, a bie ndesh me botëkuptimin Islam të modestisë? Jepni shpjegim.

15. Çfarë na kujton sjellja falëse dhe mëshiruese e Jusufit (a.s.), ndaj vëllezërve të tij?

16. Çfarë përfaqëson Zulejhaja përballë Jusufit (a.s.), në momentin kur ajo tentoi ta tundonte atë?

17. Cilat janë cilësitë më të rëndësishme që duhet të ketë besimtari, që të kalojë me sukses sprovat e Allahut të Madhëruar?

18. Çfarë roli luajti bukuria e Jusufit (a.s.), në jetën e tij?

19. Cilat ishin cilësitë që e bënë Jusufin (a.s.), të dashur dhe të rëndësishëm në familje dhe në popull?

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Rrëfimi mbi Jusufin (a.s.), në Kuran është cilësuar si ....., pra rrëfimi më i bukur.

2. Kjo është surja e parë që i është shpallur Profetit tonë (a.s.), në formë .....

3. Surja "Jusuf" është zbritur vitin, i cili njihet si ....., duke u bërë burim ngushëllimi edhe për Profetin, edhe për sahabët e tij.

4. "Vërtet, zemrat qetësohen me ..... e Allahut!"

5. "Pa dyshim se, Allahu nuk sheh ..... dhe ..... tuaj, por ..... dhe ..... tuaja!"

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. Jusufi (a.s.), i fali vëllezërit e tij, përkundër gjithë atyre të këqijave që ata i bënë, duke u thënë: "Sot s'ka qortim për ju; Allahu do t'ju falë. Ai është më i Mëshirshmi i mëshiruesve!" (Jusuf, 92) **Ky, për ne është një shembull i mirë faljeje. Nisur nga kjo, cila nga shprehjet e mëposhtme, <u>nuk është si</u> rezultat i kthimit të së keqes me të mirë?**

a. Zhduket urrejtja dhe armiqësia midis njerëzve.

b. Nëse kthimi i të keqes me të mirë ndodh midis dy personave që kanë qenë miq më parë, atëherë, dashuria dhe miqësia midis tyre shtohet edhe më tepër.

c. Të bësh mirë ndaj atij që të bën keq, bëhet shkak që i keqi ta teprojë edhe më shumë në të keqe.

d. Për shkak se tregohet bindje ndaj urdhrit të Allahut, bashkë me kënaqësinë e Tij, fitohet edhe qetësia shpirtërore.

2. "..... i përngjan atij që gjuan të tjerët me gurë, por guri që hedh i kthehet pas dhe i nxjerr sytë." **Në fjalinë e mësipërme, cila nga fjalët e mëposhtme duhet të vendoset në hapësirën boshe?**

a. Mendjemadhësia
b. Ambicia
c. Smira
d. Përtacia

3. Hedhja e Jusufit (a.s.), në pus dhe ngjarjet që përjetoi më vonë, u bënë një mësim dhe një sprovë e vështirë për shumë njerëz. Lidhur me këtë, cilat nga shprehjet e mëposhtme janë <u>të gabuara</u>?

a. Jusufi (a.s.), u detyrua të martohej me armiken e tij, Zulejhanë.

b. Jakubi (a.s.), u nda nga djali i tij që e donte shumë dhe ishte drita e syve të tij.

c. Jusufi (a.s.), e kuptoi që bukuria e tij nuk kishte asnjë vlerë dhe se përveç tek Allahu nuk mund të mbështetej tek askush tjetër.

d. Sjellja e mirë e Jusufit ndaj vëllezërve të tij, të cilët e munduan aq shumë, ishte një mësim i mirë për ta.

4. Cilat prej cilësive të mëposhtme <u>nuk</u> gjenden tek dikush që ka "durim të mirë"?

a. Çdo fatkeqësi dhe vuajtje e pranon se është prej Allahut dhe përfundimin e çdo pune e sheh në mënyrë pozitive.

b. Për shkak se çdo fatkeqësi është prej Allahut, ai nuk përpiqet të shpëtojë prej tyre.

c. Ai nuk ankohet tek njerëzit për një sprovë që i vjen prej Allahut.

d. Ai është i kënaqur me gjendjen e tij dhe nuk e pakëson falënderimin ndaj Zotit të tij.

5. **Cilat prej përfundimeve të mëposhtme mund të nxjerrim prej lutjes që bëri Jusufi (a.s.), duke thënë:** "O Zoti im, më shumë e dua burgun se atë ku më shtyjnë ato. Nëse Ti nuk e largon prej meje dredhinë e tyre, unë do të prirem drejt atyre dhe do të bëhem nga ata që nuk dinë!"

   a. Rruga e vetme për të shpëtuar prej rreziqeve dhe të keqes së egos, është strehimi tek Allahu dhe zbatimi i urdhrave të Tij.

   b. Jusufi (a.s.), mund të gabojë, edhe pse është një profet.

   c. Ai që e forcon shpirtin e tij përballë dëshirave të egos, nuk bën gabime dhe gjynahe.

   d. Gjithkush që përballet me rrezikun e ndjekjes së dëshirave të egos, duhet të zgjedhë patjetër burgun.

6. **Cili nga arsyetimet e mëposhtme tregon arsyen kryesore të mbajtjes së Benjaminit nga ana e Jusufit (a.s.)?**

   a. Për shkak se Benjaminin e donte më shumë nga të gjithë vëllezërit?

   b. Për shkak se dëshironte të takohej një orë e më parë me babain e tij, Jakubin (a.s.)?

   c. Për shkak se Benjamini vodhi kupën e mbretit dhe për këtë duhej të dënohej?

   d. Për shkak se Jusufi (a.s.), donte ta ruante Benjaminin nga e keqja e vëllezërve?

7. **Cilat nga përfundimet e mëposhtme <u>nuk mund</u> të nxirren prej ajetit të Kuranit, ku Jusufi (a.s.), i thotë vëllait të tij, Benjaminit:** "Unë, në fakt jam vëllai yt dhe mos u hidhëro për atë që më bënë vëllezërit tanë!"?

   a. Me këto fjalë, Jusufi (a.s.), ngushëllon Benjaminin.

   b. Nënkupton se qëllimet e këqija të vëllezërve nuk do t'u bënin dëm.

   c. Në këtë mënyrë, Jusufi (a.s.), e qetëson Benjaminin, i cili donte të hakmerrej ndaj vëllezërve.

   d. Jusufi (a.s.), e këshillon Benjaminin të bëjë durim ndaj smirës dhe sjelljeve të këqija të vëllezërve.

8. **Surja Jusuf, është e para që është zbritur në formë tregimi. Kjo sure, përmban kuptime të thella për njerëzit e mençur. Personazhet e kësaj historie, pra, Jakubi (a.s.), Jusufi (a.s.), Rahila, vëllezërit e Jusufit, Zulejhaja dhe të tjerët, përfaqësojnë anët shpirtërore të njeriut. Nisur nga kjo, cila prej shprehjeve të mëposhtme është <u>e gabuar</u>?**

   a. Jusufi (a.s.), përfaqëson zemrën.

   b. Jakubi (a.s.), përfaqëson shpirtin, ndërsa nëna Rahila, trupin.

   c. Vëllezërit e Jusufit (a.s.), përfaqësojnë ndjenjat egoiste.

   d. Zulejhaja përfaqëson mendjen e shëndoshë..

9. "Allahu i Madhëruar, ia mori Jakubit (a.s.), sytë e ballit me të cilët admironte bukurinë e jashtme të Jusufit (a.s.), por, i fali sytë e zemrës, me të cilët do të shihte bukuritë hyjnore të mishëruara tek Jusufi (a.s.)." Nisur nga kjo, cili prej përfundimeve të mëposhtme është i gabuar?

a. Allahu i Madhëruar, Jakubit (a.s.), i mori një mirësi, por në vend të saj, i fali një mirësi edhe më të çmueshme.

b. Allahu i Madhëruar, dëshiroi që Jakubi (a.s.), të shihte bukuritë e vërteta hyjnore që shfaqen në krijesat e Tij, e jo bukurinë e tyre të jashtme.

c. Nëse njeriu nuk i nxjerrë nga zemra bukuritë që sheh me sytë e ballit, ai nuk mund të shohë kurrë bukuritë e vërteta hyjnore.

d. Allahu i Madhëruar, e dënoi Jakubin (a.s.), duke ia marrë sytë, për shkak të një gjynahu që bëri ai.

10. Vitin që u zbrit surja Jusuf, i Dërguari i Allahut dhe besimtarët po përballeshin me vështirësi dhe sprova të ndryshme. Cila nga sprovat e mëposhtme nuk ndodhi atë vit?

a. Me humbjen e betejës së Uhudit, myslimanët dhanë shtatëdhjetë dëshmorë.

b. Vdekja e Hadixhes (r.a.), bashkëshortes së Profetit (a.s.).

c. Vdekja e Ebu Talibit, xhaxhait të Profetit (a.s.).

d. Shtimi i shtypjes dhe presionit të idhujtarëve ndaj besimtarëve.

11. Cilin prej përfundimeve të mëposhtme nuk mund ta nxjerrim nga mrekullia e çeljes së syve të Jakubit (a.s.), në sajë të këmishës së Jusufit (a.s.)?

a. Era e këmishës së Jusufit (a.s.), shëroi sytë e Jakubit (a.s.).

b. Për shkak se Jakubi (a.s.), e donte shumë djalin e tij, këmisha e Jusufit (a.s.), kishte një vlerë të madhe shpirtërore për Jakubin (a.s.).

c. Këmisha e Jusufit (a.s.), nuk kishte ndonjë vlerë të veçantë shpirtërore për vëllezërit që e mbajtën atë për ditë të tëra.

d. Këmisha e Jusufit (a.s.), mund të shëronte çdo njeri të verbër.

SHUAJBI

-paqja e Zotit qoftë mbi të-

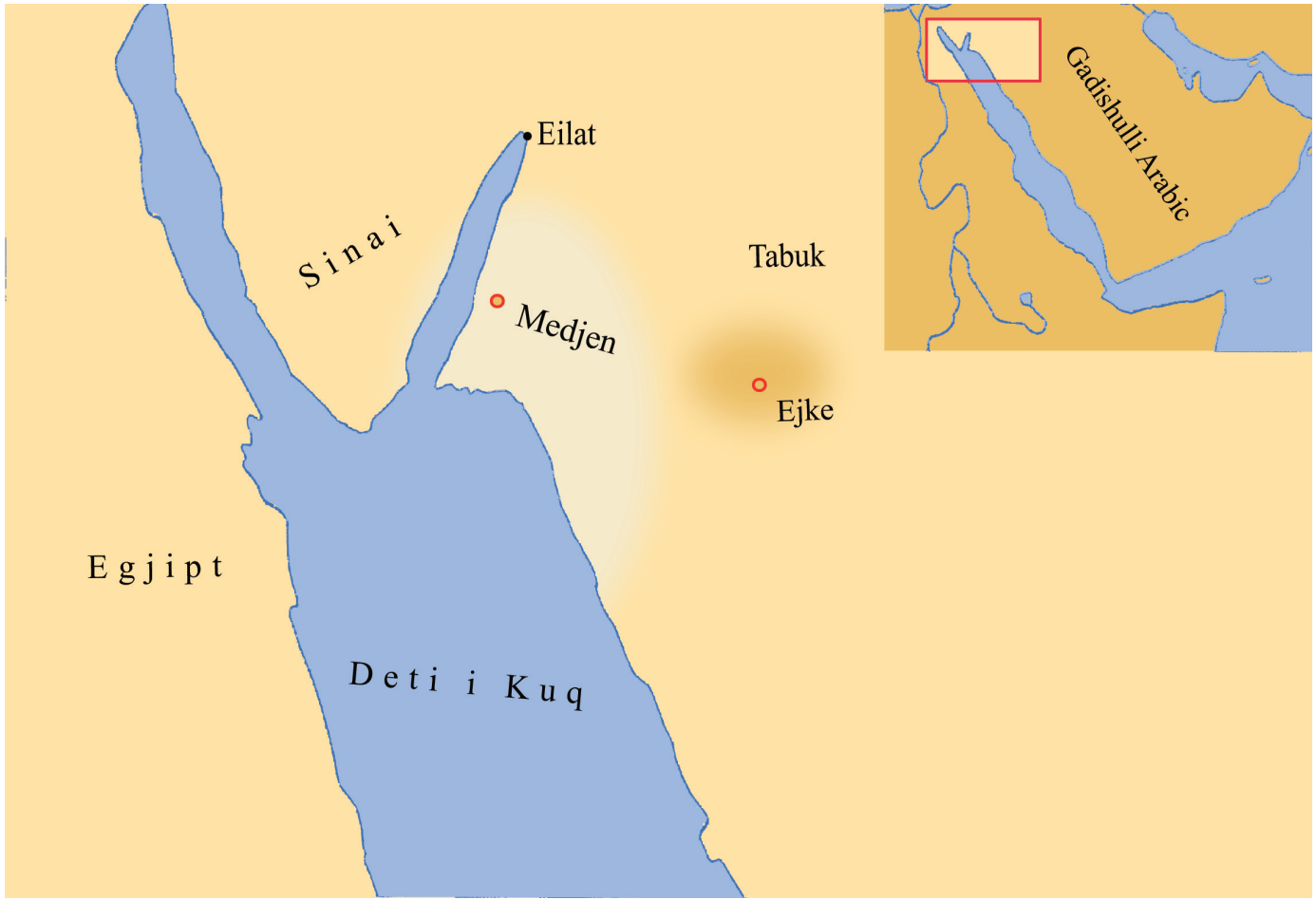
SHUAJBI
-alejhi selam-

"Hatibul Enbija/Oratori i profetëve",
i cili ngrinte peshë zemrat me oratorinë e tij

Mendohet se Shuajbi (a.s.), vjen nga gjaku i Ibrahimit (a.s.), ose i Salihut (a.s.). Gjithashtu, mendohet edhe se, nga ana e nënës lidhet me vajzën e Lutit (a.s.), ndërsa me Ejubin (a.s.) janë djem tezesh. Në të njëjtën kohë, Shuajbi (a.s.), është vjehrri i Musait (a.s.).

Shuajbi (a.s.), ishte dërguar si profet i popujve të Medjenit dhe Ejkes, të cilët kufizoheshin me njëri-tjetrin dhe ishin vendosur në zona pyjore dhe malore. Shuajbi (a.s.), i cili ishte lindur dhe rritur në Medjen, i përkiste një familjeje fisnike. Po ashtu, edhe rinia e tij kaloi midis popullit të Medjenit. Edhe pse populli i këtij rajoni ishte zhytur në punë të këqija, ai vetë, bënte një jetë të pastër dhe larg gjynaheve. Me jetën e tij të pastër, ai ishte shembull për njerëzit, të cilët i thërriste në punë të mira me anë të këshillave.

Shuajbi (a.s.), falte shumë namaz dhe tregonte kujdes ndaj të drejtave të njerëzve. Në mënyrë të veçantë, kur peshonte ose maste diçka, përpiqej shumë që të mos i hynte në hak askujt. Gjithashtu, ai i këshillonte edhe të tjerët, të respektonin të drejtat e njerëzve. Ndërsa në ndonjë rast vjedhjeje, ai tregohej shumë i përpiktë në dhënien e së drejtës atij që i takon.

Eilat
Sinai
Medjen
Tabuk
Ejke
Egjipt
Deti i Kuq
Gadishulli Arabic

Pas shkatërrimit të këtyre dy popujve, Shuajbi (a.s.), së bashku me ata që i besuan, u vendosën në Mekë, ku kaloi edhe ditët e fundit të jetës së tij. Pas vdekjes, ai u varros në Qabe, në pjesën e quajtur "Hatim".

Medjenasit

Medjeni, është zona e cila shtrihet prej Gjirit të Akabes, deri në luginën e Humsit. Emri "Medjen", vjen prej një fisi i cili jetonte në atë zonë.

Medjenasit, kishin braktisur adhurimet dhe bindjen ndaj Allahut, ishin zhytur në rrugën e të këqijave dhe gjynaheve dhe kishin filluar të adhuronin idhuj dhe statuja. Për shkak se qyteti ndodhej në rrugët nga ku kalonin karvanët, populli i tij, merrej me tregti. Mirëpo, mes tyre ishte përhapur shumë hilja (në tregti). Madje, ajo ishte kthyer në një mjeshtëri të veçantë.

Kur shkonin në pazar dhe blinin diçka për vete, i bënin hile peshës, me qëllim që ajo që blinin të dukej pak dhe të paguanin sa më pak para. Ndërsa, kur u shisnin diçka të tjerëve, e tregonin peshën më të rëndë, duke marrë më shumë para për pak mall që shisnin. Madje, ata përdornin peshore të veçantë për blerje dhe peshore të veçantë për shitje.

Populli i Medjenit, u priste rrugën udhëtarëve dhe plaçkiste një pjesë të mallrave të tyre. Në mënyrë të veçantë, me anë të intrigave të ndryshme, ata shtinin në dorë pasurinë dhe mallin e të huajve dhe të njerëzve pa mbrojtje. Në marrëdhëniet njerëzore, ata e mundonin palën tjetër, duke bërë dredhi dhe padrejtësi të ndryshme. Shkurt, besimi i medjenasve ishte idhujtaria; ndërsa profesionet e tyre më të shquara, ishin mosrespektimi i parimeve të tregtisë, hilja, mashtrimi dhe kusaria. Pra, në Medjenin ku ishin shkatërruar të gjitha parimet e larta, po përjetohej një degradim si në aspektin e besimit, ashtu edhe në atë politik, ekonomik dhe moral, në kuptimin e plotë të fjalës.

Ndërkohë që medjenasit ishin zhytur në një jetë të tillë të ulët, Allahu i Madhëruar u dërgoi atyre Shuajbin (a.s.), si profet, i cili i këshilloi në mënyrën më të mirë. Ai u tregoi urdhrat dhe ndalimet e Allahut. U tha të mos i bënin shok Allahut, por të adhuronin vetëm Atë. I këshilloi të mos bënin padrejtësi në matje e peshim, të besonin në botën tjetër dhe të mos shkaktonin trazira në tokë. Ai ua bëri të qartë se, ndëshkimi i Allahut është shumë i ashpër; kurse të mirat dhe dhuntitë e Tij, të pafundme. Lidhur me këto, Kurani Fisnik, urdhëron:

"Populllit të Medjenit, Ne i dërguam vëllain e tyre, Shuajbin. Ai tha: «O populli im, adhuroni Allahun! Ju s'keni zot tjetër përveç Tij. Mos bëni hile as në matje, as në kandar. Unë po shoh se ju gjendeni në begati dhe kam frikë se do t'ju godasë dënimi i një dite, që ju përfshin të gjithëve.»" (Hud, 84)

"...Tha: «O populli im! Adhuroni Allahun! Ju nuk keni zot tjetër përveç Tij. Me të vërtetë, ju ka ardhur provë e qartë nga Zoti juaj, prandaj matni dhe peshoni saktë, mos u hani hakun njerëzve dhe mos bëni ngatërresa në Tokë, pasi të jetë vënë rregulli në të»..." (A'raf, 85)

"...Ai u tha: "O populli im! Adhuroni Allahun, shpresoni në Ditën e Fundit..." (Ankebut, 36)

Populli i Shuajbit (a.s.), mallin që blinte e peshonte mangët, kurse atë që shiste e peshonte tepër. Për këtë arsye, ai vazhdimisht ua tërhiqte vëmendjen në këtë çështje. Përveç kësaj, ai i paralajmëronte ata se, nëse nuk hiqnin dorë prej këtyre sjelljeve dhe nuk pendoheshin, atyre do t'u merreshin të gjitha të mirat që u janë dhënë! Allahu i Madhëruar, i kishte dhuruar shumë të mira atij populli. Prandaj, ata s'kishin asnjë të drejtë ta kalonin kufirin në atë mënyrë!

Prej asaj kohe, Shuajbi (a.s.), përcaktoi parimet e tregtisë, duke vendosur normat e drejta të matjes dhe peshimit dhe kënaqjen me fitimin normal. Kjo, sepse në fitimin normal kishte siguri dhe garanci të punës dhe tregtisë; ndërsa respektimi i të drejtave të robit, kishte grada të larta tek Allahu. Shuajbi (a.s.), i vazhdoi këshillat e tij, duke thënë:

"Ajo që ju është lënë nga Allahu, është më e mirë për ju, nëse jeni besimtarë; e unë nuk jam ruajtësi juaj." (Hud, 86)

Domethënë se: Unë nuk mund t'ju ndëshkoj për punët e këqija, por, as nuk mundem të bëhem pengesë që t'ju merren të mirat që keni, për shkak të mos-mirënjohjes ndaj Allahut dhe të padrejtësive që bëni. Detyra ime është vetëm t'ju kumtoj ato që më urdhërohen:

Siç e shohim edhe në ajetet e mësipërme, Shuajbi (a.s.), i ftonte njerëzit në pesë çështje.

1. Në pranimin e besimit monoteist dhe adhurimin vetëm të Allahut.

2. Në pranimin e profecisë së tij.

3. Në matje dhe peshim të drejtë dhe në braktisjen e hileve dhe mashtrimeve.

4. Në respektimin e të gjitha të drejtave të njeriut dhe në braktisjen e të gjitha punëve të këqija, të hapura apo të fshehta qofshin, si vjedhjen, grabitjen, ryshfetin dhe piraterinë.

5. Në mos shkaktimin e trazirave dhe ngatërresave në çështjet e fesë dhe të jetës.

Në mënyrë të përmbledhur, këto pesë parime, në të cilat Shuajbi (a.s.), ftonte popullin e tij, shprehin *"Respektin ndaj urdhrave të Allahut dhe mëshirën e dhembshurinë ndaj krijesave të Tij"*.

Ftesa e Shuajbit (a.s.), pati një ndikim të madh tek njerëzit përreth tij. Njerëzit shkonin dhe e vizitonin në grupe, e besonin dhe zbatonin ato që u thoshte. E megjithatë, ata që nuk e besonin ishin të shumtë. Ligjet e reja, i shqetësonin dhe acaronin së tepërmi ata që nuk e besonin, sepse atyre u dukej pak fitimi i lejuar. Ata e nxitnin njëri-tjetrin në padrejtësi dhe gjynahe, duke thënë se: "Me fitim normal askush nuk mund të pasurohet". Këta njerëz të harbuar, i thoshin profetit të tyre:

"O Shuajb, a mos vallë namazi yt urdhëron që ne t'i lëmë ato që i kanë adhuruar të parët tanë ose që të mos bëjmë me pasurinë tonë çfarë të duam? Qenke njëmend i butë dhe i drejtë ti!" (Hud, 87)

Me fjalën namaz, nënkuptohet feja, sepse namazi, si adhurimi më i madh dhe më gjithëpërfshirës, në një farë mënyre përfaqëson fenë.

"Ai (Shuajbi) **tha: "O populli im, mendoni pak! Nëse unë kam provë të qartë nga Zoti im, i Cili më ka furnizuar me begati të mira nga ana e Vet, a të mos ju udhëzoj në rrugën e drejtë?! Unë nuk dëshiroj të bëj atë, që jua ndaloj juve. Unë dëshiroj vetëm të përmirësoj atë që mundem. Ndërsa suksesi im varet vetëm nga Allahu. Tek Ai mbështetem dhe Atij i drejtohem."** (Hud, 88)

Shuajbi (a.s.), vazhdonte kumtimin e tij nën dritën e këtyre kritereve pa u lodhur dhe pa u mërzitur. Mirëpo, populli i harbuar, nuk ua vuri veshin porosive dhe këshillave të Shuajbit (a.s.). Madje, ata e shtuan edhe më shumë harbutërinë

e tyre. Edhe pse vetë Shuajbit (a.s.), nuk mund t'i bënin ndonjë të keqe, sepse ai i përkiste një fisi të fuqishëm, ata nuk rrinin pa i kërcënuar ata që i besonin atij. Lidhur me këtë, Shuajbi (a.s.), i paralajmëroi:

"Mos zini pusi në çdo rrugë, duke frikësuar dhe penguar nga rruga e Allahut ata që besojnë tek Ai dhe duke kërkuar shtrembërimin e saj! Kujtoni atëherë kur ishit të paktë në numër e Ai ju shumoi. Shikoni si përfundojnë ngatërrestarët!" (A'raf, 86)

Me gjithë vështirësitë që po kalonte, Shuajbi (a.s.), vazhdonte ta ftonte popullin e tij në udhën e drejtë. Ai vepronte sipas ligjeve që i ishin zbritur Ibrahimit (a.s.). Lajmi i profecisë së Shuajbit (a.s.), kishte arritur deri në Damask. Zemrat e djegura me dashurinë për Allahun, udhëtonin deri në Medjen për ta parë atë. Mirëpo, populli i Medjenit, u zinte rrugën besimtarëve që vinin për t'u nderuar me takimin e Shuajbit (a.s.) dhe i pengonin ata të takoheshin me të. Kjo, tregonte qartë se ata ndiqnin rrugën e shejtanit, sepse ai, pasi u dëbua prej mëshirës hyjnore, tha:

"Për shkak se Ti më flake tej, unë do t'u zë pritë njerëzve në rrugën Tënde të drejtë e do t'u qasem atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta, e kështu Ti do të vëresh se shumica prej tyre nuk të janë mirënjohës!" (A'raf, 16-17)

Mirëpo, Shuajbi (a.s.), përpiqej t'i pengonte ata:

1. Që t'u dilnin njerëzve në rrugë, t'i kërcënonin dhe t'i mundonin;

2. T'i ndalonin njerëzit për t'i besuar Allahut;

3. Që t'i shmangnin nga udha e drejtë besimtarët dhe ata që do donin të besonin, duke u hedhur ngurrime dhe dyshime.

Paralajmërimet e fundit

Shuajbi (a.s.), dëshpërohej për sjelljet e këqija dhe kundërshtimet e popullit të tij. Mirëpo, duke treguar një durim të madh, ai përpiqej t'i zgjonte ata nga gjumi i injorancës:

"O populli im, kundërshtimi ndaj meje le të mos ju çojë kurrsesi që t'ju ndodhë ajo, që i ndodhi popullit të Nuhut ose popullit të Hudit apo

populllit të Salihut; mos harroni se edhe populli i Lutit nuk është larg prej jush." (Hud, 89)

Domethënë se edhe ata u shkatërruan në një kohë jo fort të largët për ju. Ata nuk ishin të ndryshëm prej jush, as në mohim dhe as në të këqijat e tjera që u sollën shkatërrimin. Ju duhet të merrni mësim prej tyre!..

"Kërkoni falje nga Zoti juaj e kthehuni me pendim tek Ai. Me të vërtetë, Zoti im është Mëshirëplotë dhe gjithë dashuri." (Hud, 90)

Politeistët nga paria e populllit, nuk i pëlqyen këshillat e Shuajbit (a.s.):

"Ata thanë: «O Shuajb, ne nuk kuptojmë shumë nga ato që na thua ti dhe të konsiderojmë të dobët midis nesh. Sikur të mos ishte farefisi yt, do të të kishim mbytur me gurë; ti nuk je i respektuar te ne.»

Ai tha: «O populli im, a mos vallë farefisi im për ju është më i respektuar se Allahu, të cilin po e anashkaloni? Me të vërtetë, Zoti im, ka nën kontroll gjithçka që bëni ju.»" (Hud, 91-92)

Kur Shuajbi (a.s.), e preu shpresën se ai popull i harbuar do të besonte, i la ata në dorë të Allahut. Tashmë s'kishte mbetur më gjë për të bërë! Megjithatë, me qëllim që ata të marrin mësim, ua kujtoi edhe një herë ndëshkimin hyjnor:

"Nëse një grup mes jush beson në mesazhin me të cilin jam dërguar, ndërsa grupi tjetër nuk beson, duroni derisa Allahu të gjykojë midis nesh! Ai është Gjykatësi më i mirë!" (A'raf, 87)

Mirëpo, medjenasit përsëri e akuzuan Shuajbin (a.s.), si gënjeshtar. Pastaj kërcënuan se, atë dhe ata që i besonin atij, do t'i nxirrnin prej Medjenit. Tashmë qëndrimin e besimtarëve në mesin e tyre, e konsideronin si rrezik:

"Paria arrogante e populllit të tij tha: «O Shuajb! Kthehuni në fenë tonë ose do t'ju dëbojmë nga qyteti ynë ty me gjithë ndjekësit e tu!» Shuajbi tha: «Edhe pse e urrejmë atë?!» Pastaj shtoi:

«Nëse do të ktheheshim në fenë tuaj, pasi Allahu na shpëtoi nga ajo, atëherë do të shpifnim gënjeshtra kundër Allahut. Ne nuk mund të kthehemi në të, përveçse po të dojë Allahu, Zoti ynë. Ai përfshin çdo gjë me dijeninë e Vet dhe tek Ai ne mbështetemi. O Zoti ynë, gjyko drejt midis nesh dhe populllit tonë! Ti je Gjykatësi më i mirë!»" (A'raf, 88-89)

Në këtë ajet, duket qartë se, Shuajbi (a.s.), e refuzoi propozimin e popullit të tij, për kthimin në fenë e tyre. Mirëpo, këtu bëri një përjashtim në lidhje me dëshirën e Allahut. Kjo, tregon se ai i ishte dorëzuar vullnetit të Allahut me bindje të plotë dhe pa kushte, sepse profetët dhe dijetarët, që janë trashëgimtarët e tyre, vazhdimisht i frikësohen ndëshkimit të Allahut dhe ndryshimit të gjendjes së tyre tek Ai.

Për këtë arsye, Shuajbi (a.s.), dëshiron t'i thotë popullit të tij se: Për ne është e papranueshme që të braktisim fenë e Allahut dhe të kthehemi në fenë tuaj. Por, nëse Allahu dëshiron shkatërrimin tonë, atëherë s'kemi çfarë të bëjmë. Kjo, sepse çdo gjë është në dorën e Tij. Ai, e lumturon kë të dojë për shkak të bindjes së tij; dhe dënon kë të dojë, për shkak të gjynaheve të tij.

Megjithatë, populli i pabindur, nuk hoqi dorë nga veprat e veta. Ashtu siç nuk donin të besonin vetë, ashtu nuk i duronin dot as besimtarët. Ata i mundonin dhe i kërcënonin ata që besonin. Ndërsa atyre që vinin për të pranuar besimin, u prisnin rrugën dhe duke u folur keq për Shuajbin (a.s.), përpiqeshin t'i largonin nga besimi:

"Por paria e pafe i tha popullit të tij: «Nëse shkoni pas Shuajbit, atëherë, me siguri, do të jeni të humbur.»" (A'raf, 90)

Zëri i tmerrshëm që erdhi nga lart

Tashmë, për Shuajbin (a.s.), s'kishte mbetur më asgjë për të bërë për këtë popull të devijuar. Prandaj, tha:

"O populli im, bëni sa të mundni, por edhe unë do të bëj. Ju, shpejt do ta mësoni se kë do ta gjejë dënimi që do ta poshtërojë dhe kush është gënjeshtar. Pritni (fundin)**, se edhe unë do të pres me ju.**

Kur erdhi urdhri Ynë, Ne e shpëtuam me mëshirën Tonë Shuajbin dhe ata që i besuan atij, kurse mohuesit i kaploi një zë i tmerrshëm dhe në shtëpitë e tyre u gdhinë të vdekur e të palëvizshëm." (Hud, 93-94)

"E kështu, ata i goditi një tërmet i rëndë dhe u gdhinë të shtrirë përmbys në shtëpitë e tyre. Ata që e quajtën Shuajbin gënjeshtar, sikur nuk kishin banuar kurrë në atë vend; ata që e quajtën Shuajbin gënjeshtar, qenë të humbur." (A'raf, 91-92)

Në këtë mënyrë, populli i Medjenit mori ndëshkimin e punëve të tyre të shëmtuara, si degjenerimi, hilet, padrejtësitë dhe kundërshtimi i Allahut dhe profetit të tyre. Në fakt, ky ndëshkim ishte fundi i pashmangshëm i të padrejtëve dhe mizorëve. Po ashtu, edhe fundi i tyre më i dhembshëm:

"Shuajbi u largua prej tyre dhe tha: «O populli im, unë ju solla shpalljet e Zotit tim e ju këshillova, prandaj pse të hidhërohem për popullin e pafe?!»" (A'raf, 93)

"(E gdhinë) **thuajse nuk kishin jetuar kurrë aty. Qoftë larguar** (nga mëshira e Zotit) **populli i Medjenit, ashtu siç qe larguar edhe fisi Themud!**" (Hud, 95)

Edhe populli i Shuajbit (a.s.), ashtu si populli i Themudit, u shkatërrua me një ushtimë dhe zhurmë të tmerrshme, për shkak se nuk i dëgjuan këshillat e profetëve. Kjo ngjashmëri në ndëshkimin e këtyre dy popujve, tregon se ata ngjanin me njëri-tjetrin edhe në moralin e keq që kishin. Si përfundim, për shkak se ata u larguan prej mëshirës së Allahut, që të dy popujt morën të njëjtin mallkim prej profetëve të tyre. Prandaj edhe populli i Medjenit është ngjasuar me atë të Themudit.

Populli i Themudit, u shkatërrua me një ushtimë që erdhi nga poshtë. Kurse populli i Medjenit, u shkatërrua me një ushtimë që erdhi nga lart. Në këtë mënyrë, ata u larguan nga mëshira e Allahut dhe pësuan humbje dhe ndëshkim në të dyja botët!

Ejkeasit

Ejke, i thonë vendit të mbuluar me pyll të dendur. Ejke është zona që shtrihet prej bregut të Detit të Kuq e deri në Medjen. Banorët e këtij vendi janë quajtur ejkeas.

Shuajbi (a.s.), ishte ngarkuar edhe me detyrën për t'u treguar rrugën e drejtë ejkeasve, të cilët jetonin mes të gjitha të mirave, ashtu si populli i Medjenit, por që ishin shkëputur prej besimit monoteist dhe rrugës së drejtë.

Edhe ejkeasit e quajtën gënjeshtar Shuajbin (a.s.). Allahu i Madhëruar urdhëron:

"Edhe banorët e Ejkës i quajtën gënjeshtarë të dërguarit." (Shuara, 176)

"Por edhe banorët e Ejkës ishin keqbërës." (Hixhr, 78)

"Kujto kur Shuajbi u tha atyre: "Vallë, a nuk i frikësoheni ju Allahut? Pa dyshim, unë jam një i dërguar i besuar për ju. Prandaj, frikësojuni Allahut dhe bindmuni mua! Për këtë, unë nuk kërkoj nga ju kurrfarë shpërblimi. Mua do të më shpërblejë vetëm Zoti i botëve." (Shuara, 177-180)

Të dërguarit e Allahut dilnin para njerëzve me dy atribute:

1. Ata nuk kërkonin asnjë lloj pagese apo shpërblimi prej njerëzve dhe ua bënin të ditur atyre se shpërblimi i tyre është vetëm në dorë të Allahut!

2. Ata ishin model virtyti për të gjithë njerëzit. Fjalët dhe veprat e tyre përputheshin plotësisht me njëra-tjetrën.

Lidhur me rëndësinë e këtyre dy atributeve, flitet edhe në suren Jasin. Një njeri i ardhur nga larg, duke dëshiruar t'i ftonte të logjikonin, e pyet popullin në lidhje me të dërguarit e Allahut që u kishin ardhur:

"O njerëz! A kërkojnë ndonjë pagesë prej jush këta që kanë ardhur tek ju? A janë të udhëzuar këtë persona? Nëse këta nuk ju kërkojnë ndonjë pagesë dhe bëjnë një jetë të virtytshme në udhën e drejtë, atëherë bindjuni atyre!.."

Shuajbi (a.s.), vazhdoi t'i këshillojë ejkasit me këto fjalë:

"Bëjeni drejt matjen dhe mos u bëni nga ata që hanë (në matje)**. Peshoni drejtësisht me peshore të saktë. Mos ua pakësoni njerëzve gjërat e tyre, mos bëni ngatërresa në Tokë dhe frikësojuni Atij, që ju ka krijuar ju dhe brezat e mëparshëm!**

Ata thanë: «Ti je vetëm një i magjepsur. Ti je vetëm një vdekatar, si ne. Në të vërtetë, Ne mendojmë se ti je gënjeshtar; andaj, lësho mbi ne një copë nga qielli, nëse thua të vërtetën!»" (Shuara, 181-187)

Ndëshkimi i ardhur nga qielli: Flaka përvëluese!

Si përgjigje ndaj kërkesës arrogante për ndëshkim që bëri populli, Shuajbi (a.s.), tha:

"Zoti im e di më së miri atë që punoni ju!.." (Shuara, 188)

Pastaj Shuajbi (a.s), iu lut Allahut, që të dërgonte ndëshkimin që ata kërkonin vetë!

Pas kësaj, papritmas filluan të fryjnë erëra të nxehta. Tufa mizash ngjyrë blu iu vërsulën ejkasve dhe mohuesit nuk dinin ç'të bënin përballë kësaj fatkeqësie. Moti, sa vinte bëhej edhe më i nxehtë. Njerëzit vrapuan të strehoheshin në vendet me ujë të rrjedhshëm, me pemë dhe me hije.

Kur nxehtësia u bë e padurueshme, Xhebraili (a.s.), solli një re dhe e mbajti jashtë qytetit. Sapo e panë renë, mohuesit pandehën se do të ishte një hije e freskët për ta dhe vrapuan të gjithë drejt saj. Kur u mblodhën të gjithë nën re, u erdhi një zë:

"O ejkas! Shijojeni pra ndëshkimin për të cilin përgënjeshtruat profetin tuaj, duke pandehur se nuk vjen! U thoni edhe idhujve tuaj, para të cilëve përuleni në sexhde, të vijnë e t'ju shpëtojnë nëse kanë fuqi!.."

Menjëherë pas kësaj, nga reja nën të cilën ishin mbledhur, filloi të bjerë zjarr mbi mohuesit. Çdo gjë e tyre u dogj. Madje edhe gurët, edhe drurët!"

"Ata vazhduan të mos e besojnë, prandaj i goditi dënimi i Ditës së Errësirës. Njëmend, ky ishte dënimi i një dite të madhe. Sigurisht, në këtë ka këshillë, por shumica e tyre nuk janë besimtarë. Në të vërtetë, Zoti yt është i Plotfuqishëm dhe Mëshirëplotë." (Shuara, 189-191)

Në këtë mënyrë, të dy popujt ku Shuajbi (a.s.), u dërgua si profet, u shkatërruan plotësisht. Medjeni, u shkatërrua me ushtimë dhe termet, kurse Ejke, u shkatërrua me zjarrin e rënë nga reja që e pandehën si hije.

Pas shkatërrimit

Pas shkatërrimit të këtyre popujve të pabindur, Shuajbi (a.s.), u vendos në Medjen, ku u martua dhe i lindën dy vajza.

Shuajbi (a.s.), kishte një oratori të jashtëzakonshme dhe dinte të jepte përgjigje bindëse ndaj pyetjeve që i bëheshin nga populli i tij kur i ftonte në besim. Për këtë arsye, ai është quajtur edhe "Hatibu'l-Enbija", pra Oratori i Profetëve. Përveç kësaj, Shuajbi (a.s.), ishte një profet që qante shumë nga frika e Allahut. Kur u plak, iu pre fuqia e trupit dhe iu dobësua shikimi. Edhe pse ishte në këtë gjendje, njëherë ai qau derisa e humbi fare shikimin. Mirëpo, Allahu i Madhëruar, ia ktheu shikimin dhe e pyeti:

"O Shuajb! Ç'është kjo e qarë? A është prej dëshirës për Xhenetin, apo prej frikës nga Xhehenemi?"

Shuajbi (a.s.), u përgjigj:

"O Zot! Ti e di se, nuk është as prej dëshirës për Xhenetin dhe as prej frikës nga Xhehenemi! Shkaku është se, në zemrën time ka zënë vend dashuria për Ty dhe kam frikë se nuk do të mund ta shoh bukurinë Tënde. Nëse do të kem mundësi ta shoh bukurinë Tënde në botën tjetër, nuk hidhërohem për asgjë."

Allahu i Madhëruar, urdhëron e thotë:

"Meqë je kaq fjalëdrejtë, të qoftë i bekuar shikimi i bukurisë Sime, o Shuajb! Për këtë shkak, po ta jap si shërbyes edhe Musa bin Imranin."

Kjo pra është gjendja e atyre që janë të afërt me Allahun. Ata, ndryshe nga indiferentët, para së gjithash kanë menduar kënaqësinë e Allahut. Ndërsa kënaqësinë e njerëzve e kanë lënë për në fund. Dashuria hyjnore ua kishte pushtuar aq shumë zemrat, saqë nuk i kanë parë mirësitë e kësaj bote dhe të botës tjetër, as me bishtin e syrit.

Allahu i Madhëruar, profetët -paqja qoftë mbi ta!-, i ka dërguar për t'u hequr injorancën njerëzve dhe për t'u hapur sytë e zemrës, me qëllim që të pajisen me moral të bukur dhe të takohen me Allahun duke e adhuruar Atë me dashuri.

Ata që kanë aftësi dhe dëshirë për të hapur sytë e zemrës, e duan me gjithë shpirt edukimin dhe udhëzimin dhe përpiqen shumë për të përparuar në udhën e Allahut. Mirëpo, ata që nuk e dëshirojnë një gjë të tillë, që kundërshtojnë dhe tregohen mendjemëdhenj, që s'ua vënë veshin paralajmërimeve të profetëve dhe nuk duan të shohin të vërtetën e qartë, mbeten në errësirë dhe mjerim, duke u zhytur në gjynahe. Ata nuk ndryshojnë aspak prej të verbërve që nuk dinë se ku shkojnë, duke u bërë për të ardhur keq. Në suren el-A'raf, 93. Shuajbi (a.s.), e shpreh me këto fjalë gjendjen e tyre të mjerueshme:

"O populli im, unë ju solla shpalljet e Zotit tim e ju këshillova, prandaj pse të hidhërohem për popullin e pafe?!"

Alejhisselam!..

PYETJE VLERËSIMI

A. Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme

1. Si silleshin medjenasit me të huajt që vinin në vendin e tyre për të bërë tregti?
2. Ku e kaloi Shuajbi (a.s.), pjesën e fundit të jetës?
3. Cilat ishin sjelljet e popullit të Medjenit, që e detyruan Shuajbin (a.s.), të thotë: **"O populli im! Adhuroni Allahun, shpresoni në Ditën e Fundit dhe mos bëni keq në Tokë, si ngatërrestarë!"** (Ankebut, 36)
4. Përse përpiqeshin ata që nuk i besuan Shuajbit (a.s.), t'i kërcënonin dhe t'i devijonin besimtarët?
5. Numëroni shkaqet që çuan në shkatërrimin e popullit të Medjenit.
6. Krahasoni mënyrën e shkatërrimit të popullit të Themudit me atë të Medjenit.

B. Plotësoni hapësirat boshe në fjalitë e mëposhtme.

1. Për shkak se Shuajbi (a.s.), fliste bukur dhe bindshëm, ai është quajtur .....
2. Shuajbi (a.s.), e humbi ..... për shkak se qante shumë nga .....
3. Populli i Themudit, u shkatërrua me një ushtimë që erdhi nga ..... Kurse populli i Medjenit, u shkatërrua me një ushtimë që erdhi nga .....

C. Gjeni përgjigjen e duhur në pyetjet e mëposhtme.

1. **Cilin prej përfundimeve të mëposhtme, <u>nuk mund</u> ta nxjerrim prej fjalëve të Shuajbit (a.s.), ndaj popullit të tij?:** "O populli im, kundërshtimi ndaj meje le të mos ju çojë kurrsesi që t'ju ndodhë ajo, që i ndodhi popullit të Nuhut ose popullit të Hudit apo popullit të Salihut; mos harroni se edhe populli i Lutit nuk është larg prej jush." (Hud, 89)

   a. Populli i Medjenit, e ka prejardhjen prej popullit të Lutit.

   b. Populli i Medjenit, për nga aspekti i mohimit dhe mosbindjes, ngjan me popullin që përmendet në ajet.

   c. Populli i Medjenit, duhet të marrë mësim prej popullit të Lutit, të cilët janë shkatërruar në një kohë të afërt me ta.

   d. Njerëzit e zgjuar dhe të mençur, duhet të marrin mësim prej ndodhive mësimdhënëse që kanë pësuar njerëzit e tjerë.

2. **Në cilën prej pikave të mëposhtme, është dhënë në mënyrë të saktë lidhja familjare e Shuajbit (a.s.), me pejgamberët e tjerë?**

   a. Ademi (a.s.) dhe Ibrahimi (a.s.).

   b. Isai (a.s.) dhe Musai (a.s.).

   c. Salihu (a.s.) dhe Ibrahimi (a.s.).

   d. Ejjubi (a.s.) dhe Musai (a.s.).

3. **Kur populli i tha Shuajbit (a.s.):** "...Sikur të mos ishte farefisi yt, do të të kishim mbytur me gurë..." (Hud, 91)**, ai iu përgjigj me këto fjalë:** "...a mos vallë farefisi im për ju është më i respektuar se Allahu, të cilin po e anashkaloni?.." (Hud, 92) **Duke u bazuar në këto fjalë, cila nga shprehjet e mëposhtme, tregon besimin që kishin idhujtarët?**

   a. Në vend të madhështisë dhe fuqisë së Allahut, ata respektonin forcat e kësaj bote.

   b. Përkrah fuqisë së Allahut, ata u jepnin rëndësi edhe fuqive njerëzore.

   c. Ata dëshironin ta mundonin Shuajbin (a.s.), por kishin frikë nga dënimi i Allahut.

   d. Ata i donin shumë pjesëtarët e fisit të Shuajbit (a.s.).

4. **Cila nga fjalitë e mëposhtme <u>nuk tregon</u> virtytet e bukura në të cilat Shuajbi (a.s.), ftonte popullin e tij?**

   a. Të mos bënin hile në matje dhe në peshë, por të vepronin me drejtësi.

   b. Të besonin Allahun, si një Zot të vetëm dhe profetin e Tij.

   c. Të mos urdhëronin vrasjen e udhëtarëve dhe të huajve.

   d. Të qëndronin larg vjedhjes, ryshfetit dhe piraterisë.

5. **Megjithëse populli i Medjenit nuk donte t'i dëgjonte këshillat e Shuajbit (a.s.), ata thoshin:** "... Qenke njëmend i butë dhe i drejtë ti!" (Hud, 87)**. Nisur nga kjo, cilat nga shprehjet e mëposhtme tregojnë botëkuptimin e tyre?**

   a. Megjithëse nga jashtë dukeshin sikur nuk besonin, ata kishin besuar në shpirt.

   b. Edhe pse nuk donin ta pranonin besimin dhe parimet shoqërore që solli Shuajbi (a.s.), ata e admironin personalitetin e tij.

   c. Ata i bënin komplimente Shuajbit (a.s.), edhe pse nuk e donin fare.

   d. Ata e pranonin me gjithë zemër besimin dhe parimet shoqërore që solli Shuajbi (a.s.).

6. **Cilat nga pikat e mëposhtme <u>nuk tregojnë</u> shenjat që iu dërguan Ejkeasve para se t'u vinte ndëshkimi?**

   a. Fryrja e erërave të nxehta.

   b. Dalja e mizave ngjyrë blu.

   c. Shtimi i nxehtësisë së motit.

   d. Mbulimi i qiellit plotësisht me re të zeza.

7. **Kur populli i tha Shuajbit (a.s.):** "...Sikur të mos ishte farefisi yt, do të të kishim mbytur me gurë..." (Hud, 91)**, ai iu përgjigj me këto fjalë:** "O populli im, a mos vallë farefisi im për ju është më i respektuar se Allahu, të cilin po e anashkaloni? Me të vërtetë, Zoti im, ka nën kontroll gjithçka që bëni ju." (Hud, 92) **Cilat prej përfundimeve të mëposhtme <u>nuk mund</u> t'i nxjerrim prej këtyre fjalëve?**

   a. Shuajbi (a.s.), mbështetej plotësisht tek Allahu dhe jo tek farefisi i tij.

   b. Populli i Medjenit donte ta mundonte Shuajbin (a.s.), por kishin frikë prej farefisit të tij.

   c. Populli i Medjenit nuk besonte në fuqinë e Allahut.

   d. Shuajbi (a.s.), dëshironte shkatërrimin e popullit të tij.

8. **Cila nga fjalitë e mëposhtme <u>nuk tregon</u> cilësitë e këqija të popullit të Ejkës?**

   a. Ata kërkonin pagesë prej profetëve të tyre, në këmbim të besimit.

   b. Ata e përgënjeshtronin dhe e torturonin profetin e tyre.

   c. Ata u treguan të pabindur ndaj Allahut dhe u larguan nga besimi në një Zot.

   d. Ata bënin hile në tregti.

PËRMBAJTJA

PARAFJALA / 5

HYRJE / 11

Veçoritë e rrëfimeve të Kuranit 11

ADEMI -alejhi selam- / 17

Krijimi 19
Shkaqet dhe urtësitë kryesore të krijimit tonë 21
Krijimi i Ademit (a.s.) 23
Krijimi i njeriut 23
Fryrja e shpirtit 28
Pesë etapat e shpirtit 28
Përulja e melekëve në sexhde para Ademit (a.s.) 30
Krijimi i nënës sonë Hava dhe martesa me Ademin (a.s.) 34
Dëbimi i Ademit (a.s.) dhe Havasë prej xhenetit 36
Disa nga dobësitë e njeriut të përmendura në Kuran 38
Shpëtimi i njeriut prej dobësive të veta dhe drejtimi kah Zoti i tij 48
Zbritja e Ademit dhe Havasë në tokë 50
Rrëfimi për bijtë e Ademit dhe vrasja e parë mbi tokë 52
Mësimet që mund të nxirren prej rrëfimit të Habilit me Kabilin 53
Mësimet që duhen nxjerrë prej rrëfenjës së Ademit (a.s.) 54
PENDIMI dhe KËRKIMI I FALJES 57
PYETJE VLERËSIMI 61

IDRISI -alejhi selam- / 67

BOTA E ZEMRËS dhe MISTERET E SAJ 73
Gradat e zemrës 75
1. Zemrat e vdekura (të vulosura) 75
2. Zemrat e sëmura 75
3. Zemrat indiferente 77
4. Zemrat përkujtuese 81
5. Zemrat e gjalla 83
PYETJE VLERËSIMI 85

NUHU -alejhi selam- / 89

Veçoritë e popullit të Nuhut 93
Vitet e gjata të kumtimit dhe këshillës. 95
Privimi nga udhëzimi 97
Kërkimi i ndëshkimit nga populli i pagdhendur 99
Ndëshkimi: Tufani 102
Tërheqja e ujërave 104
Dita e Ashures 106
Shkaqet kryesore të shkatërrimit të popullit të Nuhut (a.s.) 107
Falënderimi i Nuhut (a.s.) 108
Cilësitë dalluese të Nuhut (a.s.) 109
DURIMI 110
PYETJE VLERËSIMI 115

HUDI -alejhi selam- / 119

Populli i Ad-it 121
Paralajmërimet mësimdhënëse hyjnore 124
Cikloni që e ktheu përmbys çdo gjë 125
Mrekullitë e Hudit (a.s.) 127
PYETJE VLERËSIMI 129

SALIHU -alejhi selam- / 133

Populli i Themudit 135
Fillimi i kumtesës profetike 137
Mrekullia e devesë 140
Mosmirënjohja 142
Zëri i frikshëm dhe tërmeti 144
Shkaqet e shkatërrimit të popullit të Themudit 145
BUKURIA E MORALIT 147
PYETJE VLERËSIMI 149

IBRAHIMI -alejhi selam- / 155

Nemrudi 159
Allahu është Zoti im! 160
Ftesë për në besimin monoteist 161
Ibrahimi (a.s.), thyen idhujt... 162
Hedhja e Ibrahimit (a.s.) në zjarr 164
Kthimi i zjarrit në trëndafilishte 167
Shkatërrimi i Nemrudit dhe i popullit të Keldanit 169
Emigrimi i Ibrahimit (a.s.) 170
Ngjallja e zogjve 172
Martesa e Ibrahimit (a.s.), me Haxheren 172
Prova e kurbanit 174
Përgëzimi i Ibrahimit (a.s.), me lindjen e Is'hakut 181
Vizita e Ibrahimit (a.s.), tek Ismaili (a.s.) 184
Ndërtimi i Qabes 186
PYETJE VLERËSIMI 190

ISMAILI -alejhi selam- / 197

Mrekullitë e Ismailit (a.s.) 200
HAXHI, MBËSHTETJA dhe DORËZIMI TEK ALLAHU 201
PYETJE VLERËSIMI 206

IS'HAKU -alejhi selam- / 209

Mrekullitë e Is'hakut sipas transmetimeve të ndryshme 213
PYETJE VLERËSIMI 215

LUTI -alejhi selam- / 219

Populli i Sodomit 223
Gurët e pjekur që ranë prej lart dhe zëri i tmerrshëm 224
Gratë dhe fëmijët e Lutit (a.s.) 226
Veprat e këqija dhe shkaqet e shkatërrimit të popullit të Lutit (a.s.) 227
Shkatërrimi i popullsisë së Pompeit 229
SHKATËRRIMI I POPUJVE dhe MBROJTJA E BREZAVE 231
PYETJE VLERËSIMI 238

DHULKARNEJNI -alejhi selam- / 241

Cilësitë dalluese të Dhulkarnejnit (a.s.) 245
Fushatat për ftesën në teuhid 245
Popujt Je'xhuxh dhe Me'xhuxh 248
Rrëfime mësimdhënëse 248
URDHËRIMI PËR TË MIRË 251
PYETJE VLERËSIMI 257

JAKUBI -alejhi selam- dhe JUSUFI -alejhi selam- / 261

Historia e Jusufit (a.s.): Më i bukuri i rrëfimeve 266
Ëndrra e Jusufit (a.s.) 268
Endërrat ndahen në tri lloje 269
Zjarri që e vdes zemrën: Xhelozia 270
Plani tinzar 272
Belaja varet prej fjalës që del prej goje 273
Tradhtia e vëllezërve 273
Jusufi hidhet në pus 274
Durimi më i mirë 278
Nxjerrja nga pusi dhe shitja e Jusufit (a.s.). 279

Jusufi dhe Zulejhaja 281
Gratë që shohin Jusufin presin gishtat 283
Burgu 284
Jusufi (a.s.), komenton ëndrrat 286
Ëndrra e mbretit të Egjiptit 287
Zgjuarsia e Jusufit (a.s.) 288
Nëse dëshiron, Allahu e bën skllavin mbret 290
Martesa me Zulejhanë 292
Ardhja e vëllezërve për të marrë ushqime dhe plani i bukur i Jusufit 293
Unë jam vëllai yt, Jusufi 295
Jusufi pengon Benjaminin të kthehet 296
Vuajtja që hap derën e shpërblimit 297
Nuk hiqet shpresa nga mëshira e Allahut 298
Një falje shembullore 300
Vendoseni këmishën time në sytë e babait tim 301
Jakubit (a.s.) i hapen sytë 302
Koha e bashkimit pas një malli të gjatë; Lumturia dhe realizimi i ëndrrës 303
PYETJE VLERËSIMI 305

SHUAJBI -alejhi selam- / 311

Medjenasit 315
Paralajmërimet e fundit 318
Zëri i tmerrshëm që erdhi nga lart 320
Ejkeasit 321
Ndëshkimi i ardhur nga qielli: Flaka përvëluese! 322
Pas shkatërrimit 323
PYETJE VLERËSIMI 325

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë
Topbas, Osman Nûri
Vargu i Profetëve : nën dritën e Kuranit / Osman Nuri Topbash ; përkth. Ilir Hoxha, ; red. Nexhat Gjuzi. – Shkodër : Progres, 2016
[V.]1, 334 f. ; 16 x 13.5 cm.
Tit. origj.: Nebiler silsilesi : ders kitabi
ISBN 978-9928-207-10-4

1.Feja islame 2.Profetë
28 -32